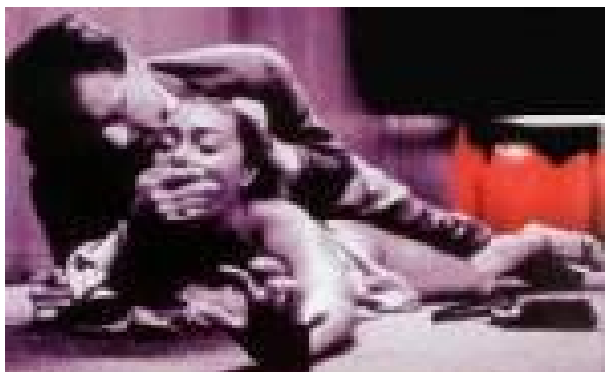

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΙΑΣΜΟΣ

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

Μανδέλου Θεοδώρα

Πολύχρου Μάρθα

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Παπαδημητρίου Αθανάσιος

ΠΑΤΡΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.4
2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....σελ.6
3. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ.....σελ.12

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.14
1.1. ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....σελ.14
1.2. ΑΠΟ ΤΟ ΘΥΜΑ.....σελ.15
1.3. ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΑΣΤΗ.....σελ.17
1.4. ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ.....σελ.17
2. ΕΙΔΗ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.19
2.1. ΑΤΟΜΙΚΟΣ.....σελ.19
2.1.1. ΒΙΑΣΜΟΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ – ΑΙΜΟΜΙΚΤΙΚΟΣ.....σελ.19
2.1.2. ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΟΣ.....σελ.22
2.2. ΟΜΑΔΙΚΟΣσελ.22
2.3. ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ.....σελ.23
3. ΣΥΡΡΟΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΑΛΛΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ.....σελ.26
4. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ.....σελ. 28
5. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....σελ.32
5.1. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ.....σελ.32
5.2. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ.....σελ.35
5.3. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ.....σελ.36
5.4. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ-ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ.....σελ.39

5.5. Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ.....σελ.	43
6. ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ.....σελ.	47
7. ΠΟΡΤΡΕΤΑ.....σελ.	55
7.1. ΤΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.	55
7.2. ΤΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.	58
8. ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΒΙΑΣΜΟΥσελ.	61
8.1. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....σελ.	62
8.1.1. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....σελ.	67
8.1.2. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....σελ.	68
8.2. ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....σελ.	70
8.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....σελ.	72
8.3.1. ΑΥΤΟΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ.....σελ.	72
8.3.2. ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ.....σελ.	73
8.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ.....σελ.	76
9. Ο ΒΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ.....σελ.	79
9.1. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ.....σελ.	81
9.1.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ.....σελ.	81
9.1.2. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ.....σελ.	82
9.1.3. ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ.....σελ.	84
9.1.4. Η ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ.....σελ.	86
9.1.5. Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΥΜΑ.....σελ.	87
9.1.6. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΞΩΠΟΙΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΡΑΣΤΗ.....σελ.	88
9.1.7. ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....σελ.	89
9.1.8. ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ.....σελ.	90
9.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.....σελ.	93
9.3. ΨΕΥΔΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.	94
10. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ.....σελ.	97
10.1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.....σελ.	97
10.2. ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....σελ.	100

10.3. ΣΤΗ ΦΑΣΗ ΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.....σελ.103	σελ.103
10.4. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.....σελ.104	σελ.104
10.5. ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ.....σελ.106	σελ.106
11. ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΕΜΜΕΣΑ ΜΕ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ.....σελ.109	σελ.109
11.1. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ- ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ.....σελ.109	σελ.109
11.2. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.112	σελ.112
11.3. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΣΕΞ.....σελ.113	σελ.113

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.116	σελ.116
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ.119	σελ.119
3. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΒΙΑΣΜΟΥ.....σελ.126	σελ.126

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....σελ.130	σελ.130
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ.....σελ.135	σελ.135
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ.....σελ.151	σελ.151
ΕΡΕΥΝΕΣ.....σελ.161	σελ.161

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.185	σελ.185
---------------------------------	---------

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη αυτή, βασιζόμενη στη μεθοδολογία της βιβλιογραφικής έρευνας, προσπάθησε να προσεγγίσει ένα κοινωνικό φαινόμενο που είναι ιδιαίτερα έντονο σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, το βιασμό.

Σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής, συναντώνται οι εξής βασικές μορφές βίας:

- Η βία κατά των γυναικών στα πλαίσια της οικογένειας
- η κακοποίηση,
- ο βιασμός,
- το εμπόριο γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση και
- η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας.
- Επιπλέον, μπορούμε να προσθέσουμε και τη δομικού τύπου μορφή βίας, που είναι η πορνογραφία.

Ιδιαίτερα ευάλωτες στη βία καθίστανται ορισμένες κατηγορίες γυναικών, όπως τα κορίτσια και οι έφηβες (σεξουαλική βία και εκμετάλλευση), οι ανάπηρες γυναίκες (σεξουαλική και φυσική βία), οι πρόσφυγες και οι μετανάστριες (σεξουαλική βία και εκμετάλλευση).

Τα στοιχεία που έρχονται στη δημοσιότητα σχετικά με τη δράση των βιαστών στη χώρα μας, προκαλούν σοκ. Μετά το έγκλημα σπάνια οδηγούνται στη δικαιοσύνη, είτε επειδή η ταυτότητά τους παραμένει άγνωστη, είτε επειδή τα θύματά τους φοβούνται να το καταγγείλουν στις Αρχές. Κάθε βιασμός αποτελεί πάντα ένα διπλό έγκλημα: εκτός από τις σωματικές κακώσεις, τα θύματα έχουν να αντιμετωπίσουν για το υπόλοιπο της ζωής τους τις ψυχικές βλάβες που είναι πολύ πιο επώδυνες. Οι πληγές της ψυχής μετά από έναν βιασμό σπάνια επουλώνονται. Το θύμα τις κουβαλά για μια ζωή και πολλές φορές καθίσταται προβληματικό λόγω της απομόνωσης από τον κοινωνικό του περίγυρο.

Η ελληνική νομοθεσία ρυθμίζει και αντιμετωπίζει το έγκλημα του βιασμού με μια σειρά από διατάξεις. Ωστόσο, η αποτελεσματική αντιμετώπιση του κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, νομικά, αλλά και στην πράξη, αποτέλεσε

μακρόχρονο αίτημα των φορέων και των ειδικών επιστημόνων που ασχολούνται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ο συζυγικός βιασμός πλέον αντιμετωπίζεται ως έγκλημα σε βαθμό κακουργήματος βάσει του νομοσχεδίου που κατατέθηκε στη Βουλή για την ενδοοικογενειακή βία, με το οποίο θεσπίζεται αυστηρότερη μεταχείριση για τους δράστες τέτοιων ενεργειών.

Στο επίκεντρο προστασίας του ελληνικού νομοσχεδίου βρίσκονται όλες οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας με θύματα κυρίως τα ανήλικα και τις γυναίκες, που τιμωρούνται πλέον αυτεπαγγέλτως, χωρίς να χρειάζεται να υποβληθεί μήνυση. Ο βιασμός μεταξύ συζύγων εντάσσεται πλέον στα αδικήματα του ποινικού κώδικα σαν εξαναγκασμός σε συνουσία, ενώ μέχρι τώρα τιμωρείται μόνο η «εξώγαμη συνουσία» και η «εξώγαμη κατάχρηση σε ασέλγεια». Επίσης, με το ίδιο νομοσχέδιο η άσκηση βίας μεταξύ των συζύγων καθιερώνεται ως «μαχητό τεκμήριο» κλονισμού του γάμου

Ο βιασμός, λοιπόν, αυτό το ακραίο έγκλημα βίας θεωρήθηκε σκόπιμο να μελετηθεί. Όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες κινδυνεύουν να πέσουν θύματα μιας βίαιης ενέργειας σε κάποια χρονική στιγμή της ζωής τους, όμως η γυναίκα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη γιατί αφενός υστερεί σε μυική δύναμη και αφετέρου κατέχεται από έναν επιπλέον φόβο: το φόβο της πιθανής εξευτελιστικής χρησιμοποίησης του σώματός της και το κίνδυνο να της αφαιρεθεί το δικαίωμα της ερωτικής επιλογής .

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο ορισμός του βιασμού ποτέ δεν έχει παραμείνει ο ίδιος και έχει επηρεαστεί από τις δικαστικές αποφάσεις και τις λοιπές παραδόσεις όπως αυτές άλλαξαν μέσα στο χρόνο.

(Α. Τσιγκρής, «Κάθετες θεωρήσεις και παράλληλοι ορισμοί», 1996)

Από τα αρχαία ανατολικά δίκαια που έχουν διασωθεί, σημαντική θέση, τόσο από πλευράς ευρύτητας συμπεριφορών που προβλέπονταν και τιμωρούνταν, όσο και από πλευράς επιρροής σε μεταγενέστερα δίκαια κατέχει το αρχαίο Εβραϊκό δίκαιο.

Σύμφωνα με αυτό κατηγορείται με θάνατο ο βιασμός της μνηστευμένης παρθένου, εφόσον ο βιασμός τελέυτηκε σε ερημικό τόπο. Αντίθετα ο βιασμός μη μνηστευμένης παρθένου επισείει μόνο χρηματικές συνέπειες για τον δράστη, ο οποίος υποχρεούται να καταβάλλει χρηματική αποζημίωση στο πατέρα του θύματος και να το νυμφευθεί εφόρου ζωής. Εάν δεν συμφωνούσε ο πατέρας του θύματος, τότε ο δράστης υποχρεωνόταν μόνο στην καταβολή χρηματικής αποζημίωσης. Το αρχαίο εβραϊκό δίκαιο ή δίκαιο της Πεντατεύχου, θεωρεί ότι η χρηματική αυτή αποζημίωση έλκει την καταγωγή της από παλαιότερη χρονική περίοδο, κατά την οποία ο γαμπρός ή ο πατέρας του έπρεπε να καταβάλουν ένα χρηματικό τίμημα στον πατέρα της νύφης και ιδίως της παρθένου για την αγορά της. Με την ίδια αυστηρή ποινή του θανάτου τιμωρείται σύμφωνα με την βαβυλωνιακή νομοθεσία ο βιασμός μνηστευμένης παρθένου, όχι όμως και της μη μνηστευμένης. Κατά τους Ασσύριους, επίσης τιμωρείται με την ποινή του θανάτου ο βιασμός της έγγαμης γυναίκας και με χρηματική ποινή της παρθένου. Στην περίπτωση που ο δράστης ήταν έγγαμος, υποχρεούται να παραδώσει τη γυναίκα του στο πατέρα του θύματος, ο οποίος την κρατούσε για τον εαυτό του, καθώς και να λάβει ως σύζυγό του την παρθένο. Εάν ήταν άγαμος ήταν υποχρεωμένος να καταβάλει ποσό σε ασήμι τριπλάσιο της τιμής της παρθένου και να την παντρευτεί, εάν φυσικά συναινούσε ο πατέρας.

Είναι φανερό ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις εκείνο που προστατεύεται είναι η οικογενειακή (πατριαρχική τάξη), καθώς και το οικονομικό και κοινωνικό κεφάλαιο του πατέρα έτσι όπως αυτό εκφράζεται στην παρθενία της κόρης στη γαμήλια αγορά.

Σχετικά με τις ρυθμίσεις που κυριαρχούν στο χώρο των αρχαίων ελληνικών δικαίων μπορούν να παρατηρηθούν τα εξής:

- Η νομοθεσία της Γόρτυνος περιείχε διατάξεις που τιμωρούσαν τον βιασμό ελεύθερου ή δούλου με χρηματικές ποινές, οι οποίες διαβαθμιζόταν ανάλογα με την

κοινωνική θέση δράστη και θύματος. Παρατηρείται εδώ μια μεγαλύτερη προστασία της γυναίκας, έστω και αν ο βιασμός των δούλων τιμωρείται, επειδή συνιστά προσβολή των περιουσιακών δικαιωμάτων που έχει ο κύριος τους επάνω τους. Η αντιμετώπιση αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πιθανό κατάλοιπο μητριαρχικής κοινωνικής οργάνωσης, σίγουρα όμως δε μπορεί να γίνει λόγος για έννομο αγαθό γενετήσιας ελευθερίας.

- Η νομοθεσία της Σπάρτης δεν περιείχε διατάξεις που να τιμωρούν το βιασμό. Ούτως ή άλλως μέλημα της Σπαρτιατικής κοινωνικής οργάνωσης και νομοθεσίας ήταν η ευγονία. Επομένως τιμωρούνταν όποιος δεν παντρευόταν ή παντρευόταν αργά ή με κάποιον μη αρεστό στην Πολιτεία.

- Στο Αττικό δίκαιο περιέχονταν διατάξεις που τιμωρούσαν το βιασμό, τον εξαναγκασμό σε ασέλγεια και την ακούσια απαγωγή. Για τα εγκλήματα αυτά ίσχυε η γραφή ύβρεως και η δίκη βιαίων. Η δίωξη του δράστη ανήκε, όχι μόνο στο θύμα και στους συγγενείς του, αλλά γενικά στο σύνολο των μελών της κοινωνίας. Η ποινή ήταν χρηματική. Τιμωρούνταν ο βιασμός οποιοδήποτε προσώπου, είτε ελεύθερου, είτε δούλου. Σε περίπτωση βιασμού παρθένας, ο γάμος μεταξύ δράστη και θύματος εξάλειφε το αξιόποινο της πράξης.

Ακόμα και κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας οι σχετικές διατάξεις, ούτε ενιαίες ήταν, ούτε είχαν κοινή καταγωγή, καθώς υπήρχε επίδραση και διατήρηση του βυζαντινού δικαίου (το έννομο αγαθό, που προστάτευαν οι διατάξεις του, δεν ήταν η γενετήσια ελευθερία της γυναίκας αλλά η προσβολή της εξουσίας, αφενός της πατριαρχικής οικογένειας και αφετέρου της ταξικής θέσης της ελεύθερης γυναίκας, που προκύπτει βέβαια από την ένταξή της στην ανάλογη κοινωνική τάξη του πατέρα της) αλλά συγχρόνως και του μουσουλμανικού δικαίου καθώς και από την ανάπτυξη πολλών τοπικών εθίμων. Δυσχερής γίνεται επομένως η διάγνωση κάποιου έννομου αγαθού λόγω πλουραλισμού του δικαίου.

Κατά την περίοδο της επανάστασης τέθηκε σε ισχύ από την Β' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων (1.8.1824) το Απάνθισμα των Εγκληματικών, το οποίο και διατηρήθηκε μέχρι και την εισαγωγή του ποινικού νόμου. Στο εν λόγω νομοθέτημα περιέχονται στο κεφάλαιο Δ οι διατάξεις «περί Αμαρτημάτων διαφθειρόντων τα ήθη». Η παράγραφος νγ του Απανθίσματος προβλέπει μόνο την περίπτωση της βίαιης φθοράς από έγγαμο, ο οποίος τιμωρείται με ποινή φυλάκισης δύο χρόνων και χρηματική ποινή ανάλογη με την οικονομική κατάσταση τόσο του ίδιου όσο και του θύματος. Επομένως η προστασία της χήρας ή της μη παρθένου αποκλειόταν. Η περιορισμένη προστασία δηλώνει, ότι εκείνο που προσβάλλεται δεν είναι το έννομο αγαθό της γενετήσιας ελευθερίας γενικά, αλλά η κατάσταση της παρθενίας, ως ιδιότητας που εξασφαλίζει την εξουσία της οικογένειας και τον έλεγχο εκλογής του μέλλοντα συζύγου, προκειμένου να μην διαταραχθεί η οικογενειακή τάξη, θέση και περιουσία, καθώς και η υποχρέωση προίκισης της οποίας το ύψος εξαρτάται από τη οικονομική κατάσταση του θύματος.

Ο ποινικός νόμος που τέθηκε σε εφαρμογή το 1834 με συντάκτη το Maurer προέβλεπε στο κεφάλαιο με τον γενικό τίτλο «Περί βλάβης των ηθών» την τιμωρία του βιασμού. Το άρθρο 273 ΠΝ τιμωρούσε τον εξαναγκασμό σε οποιαδήποτε γενετήσια πράξη ανεξάρτητα από το φύλο του θύματος. Υπήρχε όμως μια διαβάθμιση των ποινών ανάλογα με το αν επήλθε θάνατος ή εάν βλάφθηκε η υγεία από την πράξη ή εάν το θύμα ήταν κάτω από δώδεκα ετών ή αν υπήρχε συρροή με άλλο έγκλημα. Οι απόψεις για το προστατευόμενο έννομο αγαθό δεν ήταν ενιαίες, καθώς υπήρχε διαφωνία σχετικά με το αν το έγκλημα του βιασμού προστατεύει ατομικά έννομα αγαθά ή αγαθά της ολότητας. Είναι γεγονός πάντως ότι η διάταξη του άρθρου 273 ΠΝ μπορεί να θεωρηθεί προχωρημένη για τα δεδομένα της εποχής, εφόσον : **1.** προστατεύει το θύμα του βιασμού ανεξάρτητα από το φύλο του ή από οποιαδήποτε άλλη ιδιότητα (π.χ. παρθενία, άγαμος, άμεμπτων ή όχι ηθών κ.λπ.). **2.** εξαλείφει την ύπαρξη χρηματικών ποινών, οι οποίες λόγω της αποκαταστατικής-αποζημιωτικής ιδιότητας τους προσέδιδαν συγχρόνως ένα ιδιοκτησιακό-συλλογικό χαρακτήρα στο έννομο αγαθό. Η εξάλειψη τους σημαίνει στροφή προς μια ατομική-προσωποπαγή αντίληψη του έννομου αγαθού συνυφασμένη με την ανθρώπινη προσωπικότητα, όπως είναι η τιμή ή η ελευθερία (και όχι η παρθενιά, η οποία τελικά θεωρούνταν περιουσιακό στοιχείο).

(Α. Σαρέλη, «Βιασμός: Η τυποποίηση του στον ελληνικό ποινικό κώδικα», 1999, σελ. 44-56)

Σύμφωνα με τα παραπάνω, σε παλιότερες εποχές ο βιασμός θεωρούνταν έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας και πιο συγκεκριμένα, ως κλοπή της σεξουαλικής ιδιοκτησίας του πατέρα ή του συζύγου αφέντη. Μ' αυτή τη λογική, ο νόμος δε θεωρούσε ότι ο βιασμός ήταν μια άδικη πράξη εναντίον της γυναίκας η οποία τον είχε υποστεί, αλλά εναντίον του κυρίου και κατόχου της. Η γυναίκα αποτελούσε περιουσιακό στοιχείο του άνδρα και ο βιασμός της ισοδυναμούσε με μείωση της αξίας του περιουσιακού αγαθού.

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι οι νόμοι περί βιασμού υπήρχαν για να προστατεύουν τα δικαιώματα του άνδρα ως κτήτορα του γυναικείου σώματος και όχι το δικαίωμα της γυναίκας πάνω στο σώμα και τη γενετήσια ελευθερία της. Παραδοσιακά ο βιασμός έχει θεωρηθεί ως προσβολή που ένας άνδρας διαπράττει εναντίον ενός άλλου άνδρα. Βιάζοντας τη γυναίκα κάποιου, θεωρητικά ένας άνδρας μπορεί να αυξήσει τον ανδρισμό του, μειώνοντας ταυτόχρονα τον ανδρισμό του άλλου. Συνεπώς, η τιμή του άνδρα δεν υπόκειται άμεσα στο βιασμό, αλλά έμμεσα, μέσω της γυναίκας του.

Κάτω από αυτό το ιδεολογικό-ιστορικό πλαίσιο, η ποινή του δράστη ήταν είτε ο λιθοβολισμός είτε η αποζημίωση του ιδιοκτήτη της γυναίκας που βιάστηκε. Στην περίπτωση που ένας μαύρος άνδρας είχε σχέσεις με μια λευκή γυναίκα, η γυναίκα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το προνόμιο του χρώματος και να ισχυριστεί ότι είχε πέσει θύμα βιασμού. Στην περίπτωση αυτή ο μαύρος άνδρας λιντσαριζόταν. Αν η γυναίκα δεν ισχυριζόταν βιασμό, υποβαλλόταν αυτή σε λιντσάρισμα.

(www.tsigris.gr, 17/02/2006)

Έτσι, η θέση σε ισχύ του ποινικού κώδικα (ν. 1492/17-8-1950) ήταν αποτέλεσμα της ανάγκης εκσυγχρονισμού και εναρμόνισης της ποινικής νομοθεσίας σύμφωνα με τις κοινωνικές και επιστημονικές αλλαγές που συνέβησαν, ενώ ήδη ίσχυε ο Ποινικός Νόμος. Το έγκλημα του βιασμού διασπάται σε δυο αντικειμενικές υποστάσεις και διαφοροποιείται η ποινική ευθύνη ανάλογα με το εάν υπήρξε εξαναγκασμός σε συνουσία, οπότε το θύμα είναι πάντοτε γυναίκα (άρθρο 336 ΠΚ) και εξαναγκασμός σε άλλες ασελγείς πράξεις, ο οποίος τιμωρείται (ελαφρότερα) ανεξάρτητα από το φύλο του θύματος ή του δράστη (άρθρο 337 ΠΚ). Διατηρείται η έννοια των ηθών στον τίτλο του κεφαλαίου ως «Εγκλήματα κατά των ηθών». Η έννοια των ηθών ορίζονταν, ως «οι κοινωνικοηθικοί κανόνες οι αφορώντες εις την γενετήσιον ηθικήν».

Ως προς το έγκλημα του βιασμού, υπήρχε ομοφωνία, ότι το προστατευόμενο έννομο αγαθό ήταν η γενετήσια ελευθερία της γυναίκας. Δευτερευόντως δε και μεμονωμένα υποστηρίζονταν, ότι προστατεύεται η τιμή και η σωματική ακεραιότητα, καθώς και η παρεμπόδιση ανεπιθύμητων κινήσεων. Ήδη, όμως, είχε αρχίσει κατά τη δεκαετία του 1970 η κριτική για το ότι η ισχύουσα γενετήσια ηθική ή γενετήσια ζωή δεν μπορούν να αποτελούν έννομο αγαθό και ότι όροι όπως ασέλγεια, ήθη κ.λπ. δεν έχουν θέση σε ένα φιλελεύθερο ποινικό δίκαιο, εφόσον προσκρούουν στην ασφάλεια του δικαίου και προκαλούν σύγχυση των ορίων ηθικής και δικαίου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω εύλογα θα περίμενε κανείς νωρίτερα την νομοθετική μεταβολή του 1984 (ν. 1419/1984), με την οποία εξαλείφθηκε ο αναχρονιστικός και αόριστος αξιολογικός όρος των ηθών και διατυπώθηκε στον τίτλο του ίδιου κεφαλαίου, ότι οι διατάξεις που ακολουθούν ποινικοποιούν συμπεριφορές, οι οποίες προσβάλλουν την γενετήσια ελευθερία καθώς και συμπεριφορές, οι οποίες αφορούν την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής. Ο βιασμός τυποποιείται σε ενιαίο έγκλημα ανεξάρτητα από το φύλο του δράστη ή του θύματος και το είδος των εξαναγκαζόμενων γενετήσιων πράξεων. Τυποποιείται επίσης, ως διακεκριμένη μορφή βιασμού, ο ομαδικός βιασμός (άρθρο 336 παρ. 2 ΠΚ) και νέα εγκληματική συμπεριφορά η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας (άρθρο 337 ΠΚ).

Η αξιολόγηση αυτών των μεταβολών δεν μπορεί παρά να κριθεί με θετικό βλέμμα, καθώς εμφανής είναι η προσπάθεια του ποινικού νομοθέτη να απαγκιστρωθεί από αναχρονιστικές ρυθμίσεις και να οριοθετήσει με σαφήνεια το πεδίο προσβολών της γενετήσιας ζωής.

(Α. Σαρέλη, «Βιασμός: Η τυποποίηση του στον ελληνικό ποινικό κώδικα», 1999, σελ. 50-56)

Παρ' όλες όμως τις αλλαγές, ορισμένες από τις προηγούμενες αντιλήψεις παραμένουν ενεργείς. Έτσι βλέπουμε ότι δε θεωρείται βιασμός, η βίαση σεξουαλική συνουσία, στα πλαίσια του γάμου. Μ' αυτόν τον τρόπο, εμμέσως πλην σαφώς, ο νομοθέτης αναγνωρίζει το δικαίωμα του συζύγου στη σεξουαλική επαφή, ακόμη και με βίαιο τρόπο και χωρίς τη συγκατάθεση της συζύγου του. Συνεπώς, η γυναίκα

εξακολουθεί να θεωρείται ιδιοκτησία του συζύγου της, ο οποίος έχει το δικαίωμα (και νομικά) επιβολής της εξουσίας του, πάνω της. Η μη ποινικοποίηση του συζυγικού βιασμού εξακολουθεί να συντηρεί τα δικαιώματα ιδιοκτησίας του άνδρα πάνω στη γυναίκα, στα πλαίσια του γάμου τουλάχιστον.

Σύμφωνα με τον Levi-Strauss, οι κανόνες σεξουαλικής ιδιοκτησίας είναι η βασική δομή των συστημάτων συγγένειας. Συνεπώς η ποινικοποίηση του συζυγικού βιασμού θα είχε ως συνέπεια, εκ μέρους του ποινικού νομοθέτη, την άρνηση της σεξουαλικής ιδιοκτησίας του συζύγου πάνω στη γυναίκα του. Αυτό, πέρα από το γεγονός ότι θα ερχόταν σε αντίθεση με τα κοινώς αποδεκτά ήθη της ανδροκρατούμενης κοινωνίας, θα είχε και μια άλλη σοβαρότατη συνέπεια : τη διατάραξη της βασικής δομής των συστημάτων συγγένειας.

Όμως, οι πρακτικές δυσπιστίας τόσο του κοινού, όσο και των επίσημων φορέων προς το βιασμό και το θύμα του, δεν μπορούν να καταπολεμηθούν με νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και θέσπιση νέων νόμων και μόνο. Πρώτα από όλα, χρειάζεται αλλαγή της νοοτροπίας και των κοινωνικών στάσεων απέναντι στο βιασμό και το θύμα του, έτσι ώστε να πάψει το θύμα να φέρει το στίγμα του βιασμού και να υφίσταται τη δεύτερη θυματοποίηση στο ακροατήριο και έξω από αυτό.

(Α. Τσιγκής, «Βιασμός: κάθετες θεωρήσεις και παράλληλοι ορισμοί», 1996, σελ. 627-628)

Όλα τα παραπάνω έρχεται να τα επιβεβαιώσει το γεγονός ότι ενώ με τη θέσπιση νέων νόμων απαλείφεται η λέξη «εξώγαμη» από την παράγραφο 1 του νόμου 336 του ΠΚ και κατά συνέπεια προστατεύεται νομικά το θύμα του συζυγικού βιασμού, τα στερεότυπα και οι πάγιες αντιλήψεις των «συζυγικών καθηκόντων» της κοινωνίας κυριαρχούν μέχρι και σήμερα, με αποτέλεσμα ούτε το ίδιο το θύμα να ορίζει τη σεξουαλική βία ως βιασμό (παρόλο που καλύπτεται νομικά) ούτε η κοινωνία να είναι σε θέση να αποδεχθεί αυτή τη μορφή βιασμού.

Ο νόμος και η νομολογία άλλαξαν ολοφάνερα κατά τις δεκαετίες των μέσων του 19^{ου} αιώνα: προσδιορίστηκαν διαβαθμίσεις του εγκλήματος και αναγνωρίστηκαν διάφορες μορφές βίας.

Η αλλαγή στην σεξουαλική εκτίμηση των βιαιοτήτων, σε βάρος ενήλικων θυμάτων οφείλεται στην αλλαγή της σχέσης ανδρών-γυναικών. Αυτό που έχει αλλάξει κυρίως εδώ και μια εικοσαετία είναι η ανοχή των συντρόφων μας στη βία, στον πόνο και την πλήξη. Αυτό που επίσης έχει αλλάξει, είναι η αναγνώριση της ισότητας, η προσχώρηση των γυναικών στην «υπόσταση του ατόμου καθ' ολοκληρίαν», μια αυτονομία «σε ότι αφορά το βιολογικό τους πεπρωμένο και των συζυγικό δεσμό», παράδειγμα των οποίων είναι, ανάμεσα σε άλλα, ο νόμος για το διαζύγιο κοινή συναινέσει. Η αλλαγή είναι καθοριστική όσο και αν πολλές ανισότητες επιμένουν στην πράξη, ικανές να προκαλέσουν εντάσεις: «οι γυναίκες εισέρχονται ως ίσες στο γάμο (ή στη κοινή ζωή). Δεν μπορούν πλέον να δεχτούν να είναι υποτελείς».

Τέλος, οι πιο βαθιές αλλαγές είναι πάνω από όλα εκείνες που σχετίζονται με τη θεώρηση του εγκλήματος: φωτίζει σήμερα πράξεις που μέχρι τώρα παραβλέπονταν, καθιστώντας τις περισσότερο ορατές καθώς τις κρίνει ως πιο σοβαρές, υποχρεώνοντας να ληφθούν υπόψη κατηγορίες βιασμών που ανέκαθεν έμεναν στη σκιά, όπως για παράδειγμα, ο βιασμός συζύγου, που με πρόσφατο νόμο πλέον καταδικάζεται σαφώς.

(Λ. Βουτσοπούλου, «Η ιστορία του βιασμού 16^{ος}-20^{ος} αιώνας, 2001, σελ. 227-336)

3. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Βιασμός: Ο Groth, όρισε το βιασμό ως εξής:

«...ο βιασμός είναι μια ψευδό-σεξουαλική πράξη, ένα σχήμα σεξουαλικής συμπεριφοράς που σχετίζεται πολύ περισσότερο με την κοινωνική θέση, την εχθρότητα, την εξουσία, παρά με την αισθησιακή ηδονή ή τη σεξουαλική ικανοποίηση. Είναι μια σεξουαλική συμπεριφορά στην πρωταρχική υπηρεσία μη-σεξουαλικών συμπεριφορών.»

Δράστης: πρόκειται για το ενεργητικό υποκείμενο, μπορεί να είναι οποιοδήποτε άτομο, ανεξάρτητα από το φύλο του.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001)

Επιδειξιμανία: το άτομο αντανίζεται ενώ εκθέτει τα γεννητικά του όργανα. Η επίδειξη των γεννητικών οργάνων συχνά έχει σαν σκοπό να ξαφνιάσει ή να σοκάρει τη γυναίκα. Γενικά πάντως ο επιδειξίας δεν επιχειρεί να έρθει σε σεξουαλική επαφή με το άτομο στο οποίο επιδεικνύεται, που μπορεί να είναι γυναίκα ή κοριτσάκι και συνήθως δεν είναι επικίνδυνος για τα θύματά του. Θεωρείται ότι παρατηρώντας την αντίδραση του θύματος (φόβο, έκπληξη, αηδία) επιβεβαιώνει τον ανδρισμό του. Ασυνείδητα, το άτομο νιώθει ευνουχισμένο και ανίκανο.

(Ν. Μάνος, «Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής», 1997)

Θύμα: είναι το παθητικό υποκείμενο, μπορεί να είναι οποιοδήποτε άτομο, ανεξάρτητα από την ηλικία του και το φύλο του.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001)

Θυματολογία: η θυματολογία εξετάζει αφενός το ρόλο του θύματος στην τέλεση του εγκλήματος και αφετέρου την υιοθέτηση των ιδιαίτερων εκείνων τρόπων και μεθόδων πρόληψης της θυματοποίησης, που αποσκοπούν στη μείωση της εγκληματικότητας. Σήμερα αποτελεί έναν αυτοτελή επιστημονικό κλάδο ενώ στην Ελλάδα το 1987 ιδρύθηκε η ελληνική εταιρία θυματολογίας.

Μαζοχισμός: ο σεξουαλικός μαζοχισμός αναφέρεται σε καταστάσεις όπου η ερωτική ευχαρίστηση αντλείται από την κακομεταχείριση, την οποία υφίσταται το άτομο από τον ερωτικό του σύντροφο.

Προκατάληψη: η αφορά τη θετική ή αρνητικά στάση που, μολονότι δεν στηρίζεται σε αξιόπιστα και επαρκή στοιχεία, είναι άκαμπτη. Στη βάση της προκατάληψης υπάρχει μονομέρεια, παραποίηση και μεροληψία, άλλοτε συνειδητή και άλλοτε ασυνείδητη.

Σαδισμός: αναφέρεται στη σεξουαλική διαστροφή που χαρακτηρίζεται από τη σεξουαλική ικανοποίηση που επιτυγχάνεται μέσω κακοποίησης άλλου ατόμου. ο όρος καλύπτει και περιπτώσεις όπου η σαδιστική συμπεριφορά βοηθά στη διέγερση, σαν προκαταρκτικό στάδιο της σεξουαλικής πράξης.

Σεξισμός: η άποψη ότι τα φύλλα διαφέρουν ουσιαστικά. Συνέπεια αυτής είναι συνήθως η αντίληψη ότι ο άνδρας είναι ανώτερος από τη γυναίκα , οπότε αντίστοιχα η συμπεριφορά του είναι υποτιμητική για αυτήν.

(Ν. Παπαδόπουλος, «Λεξικό της Ψυχολογίας», 1994)

Σεξουαλική αποστροφή: : η αποστροφή για τη σεξουαλική επαφή μπορεί να εστιάζεται σε κάποια συγκεκριμένη πλευρά της σεξουαλικής εμπειρίας ή να υπάρχει γενικευμένη αποστροφή και αηδία για κάθε σεξουαλικό ερέθισμα, συμπεριλαμβανομένων των φιλιών, χαδιών κλπ. Ορισμένα άτομα μπορεί να παθαίνουν ακόμα και Προσβολές Πανικού, αν βρεθούν αντιμέτωπα με μια σεξουαλική συγκυρία. Πιστεύεται ότι άτομα με τη διαταραχή αυτή έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά στο παρελθόν.

(Ν. Μάνος, «Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής», 1997)

Σεξουαλικότητα: αναφέρεται στη γενετήσια ορμή που είναι βασική ορμή στη συμπεριφορά των οργανισμών και ιδιαίτερα του ανθρώπου. Η γενετήσια συμπεριφορά του ανθρώπου είναι πολύπλοκη. Τόσο πολιτισμικά, όσο και ατομικά, αλλά και σε σχέση με την ηλικία, η σεξουαλικότητα είναι έντονα διαμορφώσιμη και διαφοροποιημένη.

Φεμινισμός: είναι ένα κοινωνικό κίνημα που αποσκοπεί στην προώθηση του γυναικείου φύλλου στον πολιτικό και οικονομικό τομέα και είναι γενικά υπέρμαχο των δικαιωμάτων της γυναίκας.

(Ν. Παπαδόπουλος, «Λεξικό της Ψυχολογίας», 1994)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ

Το φαινόμενο του βιασμού είναι παγκόσμιο και όλες οι κοινωνίες το διώκουν ως αποτρόπαιο έγκλημα. Ο τρόπος με τον οποίο ορίζεται το έγκλημα του βιασμού διαφέρει ανάλογα με το φορέα, που κάθε φορά δίνει τον αντίστοιχο ορισμό. Έτσι, για παράδειγμα το έγκλημα του βιασμού ορίζεται διαφορετικά από το ποινικό νομοθέτη, σε σχέση με τον ορισμό που δίνεται από τα θύματα του βιασμού, τους βιαστές και το ευρύτερο κοινό. Το παράδοξο με το συγκεκριμένο έγκλημα είναι ότι υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα στο ποινικό του ορισμό και τον ορισμό που δίνουν τα επιμέρους άτομα-δράστες, θύματα, τρίτοι.

1.1. ΟΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ο νομικός ορισμός του βιασμού είναι μια κοινωνικά διαμορφωμένη πραγματικότητα που μετασχηματίζεται και μετεξελίσσεται ανάλογα με τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές.

Ο ελληνικός ποινικός κώδικας, μετά την αναθεώρηση του 1984, ορίζει το έγκλημα του βιασμού στο δέκατο ένατο κεφάλαιο το οποίο έχει τίτλο «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής». Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 336 παράγραφο 1 του π.κ., βιασμό διαπράττει όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 99-102)

Σύμφωνα με τον Καράμπελα Λ., εξαναγκασμός υπάρχει όταν επιβάλλεται η επιθυμία του δράστη με τους παραπάνω τρόπους για να καμφθεί η άρνηση του παρόντος θύματος, δηλαδή να υποδουλωθεί η βούληση του. Η απειλή ειδικότερα μπορεί να εκδηλωθεί με φράσεις ή χειρονομίες που προκαλούν φόβο και τρόμο για επέλευση κακού που αφορά τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου, ενώ ως σωματική βία, εκτός από την ευρύ έννοια της φράσης, ορίζεται και η χρήση υπνωτικών ή ναρκωτικών, που προκαλούν ανικανότητα για αντίσταση.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ.56)

Ο βιασμός είναι έγκλημα που προβλέπεται σε βαθμό κακουργήματος. Προβλεπόμενη ποινή είναι πρόσκαιρη κάθειρξη 5-20 ετών, καθώς είναι έγκλημα ενέργειας και είναι τελειωμένο όταν επέλθει συνένωση των γεννητικών μορίων.

Η αντικειμενική υπόσταση του βιασμού συγκροτείται από δύο μικρότερες πράξεις: από την πράξη του εξαναγκασμού και από την πράξη της συνουσίας ή ασελγούς πράξης, που φυσικά μόνο άντρας μπορεί να τελέσει, καθώς όπως ορίζει το άρθρο 330 του ποινικού κώδικα «Γυναίκα που με βία ή απειλή εξαναγκάζει άντρα να συνουσιαστεί μαζί της δε θεωρείται ένοχος βιασμού, αλλά ένοχος του πλημμελήματος παράνομης βίας.» Μια γυναίκα μπορεί να ασκήσει σωματική βία και απειλή μόνο όταν ενεργεί σε συναυτουργία με άντρα. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να τιμωρηθεί και γυναίκα ως συναυτουργός βιασμού άλλης γυναίκας.

Τέλος, για την υποκειμενική θεμελίωση του εγκλήματος αυτού χρειάζεται δόλος, δηλαδή γνώση ότι το παθόν πρόσωπο δεν θέλει και γι αυτό και αντιστέκεται ενώ για τη στοιχειοθέτηση του είναι αδιάφορη η ηλικία που έχει η παθούσα, η ηθική της υπόσταση ή η οικογενειακή της κατάσταση (άγαμη ή έγγαμη).

(Πάπυρους Λαρούς Μπριτάνικα, τόμος 14, 1992, σελ. 176)

1.2. ΟΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΘΥΜΑ

Τις περισσότερες ιδιαιτερότητες αναφορικά με τον ορισμό της σεξουαλικής βίας, παρουσιάζει η ομάδα των θυμάτων. Τα άτομα για να χαρακτηρίσουν τους εαυτούς τους ως θύματα εγκλήματος, θα πρέπει να αυτοχαρακτηρισθούν ως στόχος κάποιας εγκληματικής πράξης. Αυτή η διαδικασία σύμφωνα με τον Α. Τσιγκρή περιλαμβάνει δύο στοιχεία. Αυτά είναι: 1. Ο ορισμός που δίνεται από το άτομο στο συγκεκριμένο έγκλημα και 2. Η ταύτιση ή η ομοιότητα του συγκεκριμένου περιστατικού με τον ορισμό αυτό. Για παράδειγμα, ενώ η παιδική και η συζυγική κακοποίηση θεωρούνται ποινικά αδικήματα, τα θύματα ενδο-οικογενειακής βίας μπορεί να μην την ορίσουν ως έγκλημα.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 55)

Πριν όμως το θύμα προσπαθήσει να πείσει τους άλλους ότι έχει πέσει θύμα βιασμού, πρέπει να πείσει τον εαυτό του. Η διαδικασία αυτή είναι πιο σύνθετη από ότι μπορεί κανείς να φανταστεί. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που προκαλούν αμφιβολίες στα θύματα σχετικά με ορισμένα εγκλήματα που διαπράττονται εναντίον τους. Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, οι κυριότεροι από αυτούς, σύμφωνα με τους Ruback et al, είναι οι παρακάτω:

• ΒΑΘΜΟΣ ΕΓΓΥΗΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Όταν τα εγκλήματα γίνονται γνωστά στο θύμα μετά την διάπραξη τους(π.χ. διάρρηξη κατοικίας κατά την απουσία του ενοίκου), τότε το θύμα έχει περισσότερες αμφιβολίες για το χαρακτηρισμό του περιστατικού, σε σχέση με τα εγκλήματα που διαπράττονται μπροστά στα μάτια του ή με τα εγκλήματα που το θύμα βιώνει προσωπικά τη διάπραξη τους (π.χ. σωματικές βλάβες, βιασμός κ.τ.λ.).

• Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Στα εγκλήματα που διαπράττονται σε μη οικείες για το θύμα τοποθεσίες, ιδιαίτερα σε τοποθεσίες όπου αναφέρεται η διάπραξη εγκλημάτων, τα θύματα έχουν ελάχιστες έως καμία αμφιβολία για το χαρακτηρισμό του περιστατικού ως εγκλήματος. Αντίθετα όσο αναφορά τα εγκλήματα που λαμβάνουν χώρα σε πιο οικείες τοποθεσίες, όπου δεν αναμένεται η διάπραξη εγκλημάτων, τα θύματα είναι πιθανότερο να είναι αβέβαια σχετικά με το αν το περιστατικό αποτελεί έγκλημα.

• Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Υπάρχει ένας αριθμός εγκλημάτων, που λόγω της φύσης τους, παρουσιάζουν μεγάλες δυσκολίες σχετικά με τον χαρακτηρισμό τους από τα θύματα, αλλά όχι μόνο από αυτά. Έτσι, για παράδειγμα, ο χαρακτηρισμός μιας σεξουαλικής επίθεσης ως βιασμού είναι μια δύσκολη υπόθεση για το θύμα, ιδιαίτερα όταν ο δράστης και το θύμα είχαν βγει ραντεβού, όταν το θύμα πρόβαλλε μικρή και μόνο προφορική αντίσταση, όταν η αντίσταση (βλ.σελ.169) άρχισε πολύ αργά και όταν ο δράστης άσκησε ελάχιστη έως καμία σωματική βία. Τέλος, οι απόπειρες είναι λιγότερο πιθανό να χαρακτηρισθούν από τα θύματα ως εγκλήματα, σε σχέση με τα τετελεσμένα.

Από τα παραπάνω θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι για να οριστεί μια σεξουαλική επίθεση ως βιασμός από το θύμα, θα πρέπει η επίθεση αυτή να πραγματοποιηθεί σε περιβάλλον που δεν είναι οικείο στο θύμα, ο δράστης να είναι άγνωστος, το θύμα να έχει αντισταθεί σθεναρά, ο δράστης να έχει ασκήσει σημαντικό ποσό βίας και ο βιασμός να είναι τελειωμένος και όχι απόπειρα. Συνεπώς, το θύμα χαρακτηρίζει μια σεξουαλική υπόθεση ως βιασμό, όταν συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά της κατάστασης που η Williams ονόμασε «κλασικό βιασμό».

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 225-226)

Ένας ακόμη παράγοντας που λειτουργεί ανασταλτικά στο να ορίσει κάποιος μια σεξουαλική επίθεση ως βιασμό, είναι οι μυθολογίες που καλύπτουν το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας. Η εμμονή στις παραδοσιακές στάσεις σχετικά με τον ρόλο των δύο φύλων, είναι συνδεδεμένη με την αποδοχή των μυθολογιών που σχετίζονται με το έγκλημα του βιασμού και με τον περιορισμό του ορισμού του. Με βάση αυτό, οι φεμινιστές συγγραφείς υποστηρίζουν ότι ο βιασμός είναι μια πολιτιστικά μαθημένη συμπεριφορά, τόσο από τα θύματα όσο και από τους δράστες. Συνεπώς, οι γυναίκες αποτυγχάνουν να ορίσουν πολλά περιστατικά σεξουαλικής βίας και επιθετικότητας

ως βιασμούς φοβούμενες το κοινωνικό στιγματισμό και ίσως και την αμφισβήτηση των λεγομένων τους, εφόσον δεν υπάρχουν χειροπιαστές αποδείξεις.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 56-57)

1.3. ΟΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΑΣΤΗ

Από την άλλη μεριά, οι δράστες σπάνια αποδέχονται την ενοχή τους, και αν αυτό συμβεί στα πρώτα στάδια της διαδικασίας, στη συνέχεια αρνούνται τα πάντα. Όπως αναφέρει ο Τσιγκρής, σύμφωνα με τον McCaldon, οι βιαστές έχουν μια τάση απενοχοποίησης της πράξης τους και μετάθεσης της ευθύνης στο θύμα. Προσπαθούν να βρουν λογικά ή και παράλογα επιχειρήματα, έτσι ώστε να αποφύγουν την ενοχή και το χαρακτηρισμό του συμβάντος ως βιασμού.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 227)

Σύμφωνα με την άποψη πολλών ανδρών ο βιασμός είναι σεξ και το σεξ είναι απόλαυση, όπως έχουν αναφέρει οι Weis και Borgers. Έχουν αναφερθεί αρκετά παραδείγματα βιαστών που πιστεύουν ότι είναι εραστές και έχουν στείλει στα θύματά τους ευχαριστήριες κάρτες και λουλούδια.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 110)

Οι Clark και Lewis το 1977 διεξήγαγαν έρευνα τα αποτελέσματα της οποίας έδειξαν ότι η πλειοψηφία των βιαστών δεν θεωρούσαν ότι είχαν κάνει κάτι κακό, δεν έβλεπαν τη συμπεριφορά τους διαφορετική από των άλλων ανδρών και πολύ περισσότερο δεν παραδέχονται ότι είχαν παραβεί τον ποινικό νόμο.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 227)

1.4. ΟΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

Μια κοινωνικά διαδεδομένη άποψη περί βιασμού, σύμφωνα με τη Greer, είναι ότι οι γυναίκες συνειδητά ή ασυνείδητα επιθυμούν να βιαστούν, καθώς ο βιασμός απελευθερώνει τα απωθημένα ζώδια ένστικτα τους. Ακόμη και στη καθημερινότητα μας, όταν γίνεται λόγος για κάποια απόπειρα ή βιασμό, ακούμε ανάλογες εκφράσεις: «τα ήθελε και τα έπαθε», «είναι αδύνατο να βιάσεις μια γυναίκα εάν δε το θέλει», «ότι δε μπορείς να το αποφύγεις, απόλαυσέ το» κ.τ.λ.

Όπως αναφέρει ο Τσιγκρής, σύμφωνα με τη Weis και Borgers, στη συνείδηση της κοινής γνώμης βιασμός υφίσταται μόνο στην περίπτωση που πληρεί τα χαρακτηριστικά του «κλασικού βιασμού» (βλ. σελ. 16) ενώ ο σοβαρός τραυματισμός του θύματος είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να αποδειχθεί ότι ήταν εγκληματική ενέργεια και όχι συναίνεση του θύματος στην πράξη.

(Α. Τσιγκρής, « Κάθετες θεωρήσεις και παράλληλοι ορισμοί», 1996, σελ. 635-636)

Διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί έχουν δείξει ότι ο ορισμός του βιασμού στις συλλογικές αναπαραστάσεις είναι στενότερος από αυτόν του ποινικού δικαίου. Μολονότι ο νομικός ορισμός είναι σαφής και απλός, συχνά αγνοείται και διαστρεβλώνεται από τα άτομα, τα οποία καταλήγουν σε ένα στενότερο ορισμό, από εκείνον που έχει δώσει ο ποινικός νομοθέτης στο συγκεκριμένο έγκλημα. Αυτός ο περιορισμός της έννοιας του βιασμού, στη συνείδηση της κοινής γνώμης, είναι αποτέλεσμα των προκαταλήψεων και των ευρέως διαδεδομένων στερεοτύπων που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του βιασμού, του βιαστή και του θύματος, καθώς και στις δυσκολίες απόκτησης όλων εκείνων των αποδεικτικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για τη νομική θεμελίωση μιας υπόθεσης βιασμού. Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η άποψη της κοινής γνώμης συμπίπτει με τον τρόπο με τον οποίο το θύμα ορίζει μια σεξουαλική επίθεση ως εγκληματική ενέργεια.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 157-160)

2. ΕΙΔΗ ΒΙΑΣΜΟΥ

Ο βιασμός τελείται υπό δύο μορφές: 1. Ως ακούσια συνουσία, οπότε απαιτείται διαφορετικό φύλο μεταξύ δράστη και θύματος και 2. Ως εξαναγκασμός σε ενέργεια ή ανοχή άλλης ασελγούς πράξης. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει διαφορά φύλου μεταξύ δράστη και θύματος.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ. 55)

Ο βιασμός συναντάται σε διάφορες μορφές οι οποίες είναι ο ατομικός, ο ομαδικός και ο συζυγικός. Τα είδη αυτά αναλύονται παρακάτω.

2.1. ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Είναι το τυπικό μοντέλο του βιασμού, το οποίο συναντάμε και συχνότερα. Προβλέπεται από το άρθρο 336 παράγραφο 1 του ποινικού κώδικα και θα μπορούσαμε να τον διακρίνουμε σε άμεσο και έμμεσο ατομικό βιασμό.

Ως άμεσο βιασμό θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε εκείνη την περίπτωση όπου ο δράστης είναι τελείως άγνωστος στο θύμα και η αντίσταση του τελευταίου είναι σθεναρή, ενώ ως έμμεσο βιασμό θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε την περίπτωση όπου δράστης και θύμα γνωρίζονται και η αντίδραση του παθόντος ατόμου είναι μικρή έως και ανύπαρκτη.

(FLOTHMANN KAP-DILLING JOCHEN, «Βιασμός και συνέπειες», 1987, σελ 17)

Ο αιμομικτικός και ο ομοφυλοφυλικός βιασμός που αποτελούν δυο διακεκριμένες μορφές του ατομικού βιασμού, κρίθηκε σκόπιμο να αναφερθούν καθώς αποτελούν μια σημαντική διάσταση που ενδέχεται να πάρει σαν έγκλημα ο βιασμός, αν και η παρούσα μελέτη δεν εστιάζει το ενδιαφέρον της σε αυτές.

2.1.1. ΒΙΑΣΜΟΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ - ΑΙΜΟΜΙΚΤΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Σεξουαλική κακοποίηση παιδιού είναι η χρησιμοποίηση παιδιού από ενήλικα για σεξουαλική ηδονή και ικανοποίηση. Ένα παιδί μπορεί να υποστεί σεξουαλική

παραβίαση και από άλλο παιδί ή έφηβο. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια είναι δυνατόν να υποστούν παραβίαση από πολύ νεαρή ηλικία.

Η σεξουαλική κακοποίηση είναι ένα αδίκημα που διαπράττεται στις πλείστες περιπτώσεις από άνδρες. Οι γυναίκες-δράστες μέχρι τώρα αποτελούν τη μειοψηφία. Όμως, έχουν επισημανθεί τρεις ομάδες γυναικών που ενέχονται σε σεξουαλική κακοποίηση:

- Γυναίκες που παραβιάζουν παιδί από κοινού με αρσενικό σύντροφο.
- Γυναίκες συνένοχοι που διευκολύνουν την παραβίαση από αρσενικό σύντροφο.
- Γυναίκες που παραβιάζουν ένα παιδί οι ίδιες.

(www.familyviolence.gov.cy , 15.02.2006)

Τα ανήλικα θύματα, κορίτσια και αγόρια, σε αρκετές περιπτώσεις είναι γνωστά στο δράστη και σε κάποιες περιπτώσεις είναι συγγενικά του πρόσωπα. Στις περισσότερες περιπτώσεις ο δράστης είναι ευυπόληπτος οικογενειάρχης, καλός επαγγελματίας, είναι άνθρωπος υπεράνω υποψίας και παρόλα αυτά, βιαστής του παιδιού του.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001)

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι αρκετοί από τους έγγαμους που βιάζουν τα παιδιά τους ενεργούν έτσι εντός της οικογενειακής τους στέγης όταν απουσιάζουν τα άλλα μέλη της οικογένειας. Το έγκλημα είναι τετελεσμένο, διαπράττεται κατ'εξακολούθηση και για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα θύματα δέχονται απειλές κατά της ζωής τους αλλά σπάνια απειλούνται με κάποιο όπλο και δεν υφίστανται σχεδόν κανένα εμφανή σωματικό τραυματισμό.

(Α. Τσιγκρής «Η σεξουαλική βία κατά των γυναικών και παιδιών», 2002)

Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών περιλαμβάνει:

- Σεξουαλικά αγγίγματα –περιλαμβανόμενης της διείσδυσης
- Αυνανισμό μεταξύ ενηλίκων και παιδιών
- Κολπική ή πρωκτική συνουσία
- Στοματική επαφή με τα γεννητικά όργανα ή σεξουαλική επαφή
- Επίδειξη γεννητικών οργάνων

Σημάδια πάνω στο σώμα που θεωρούνται ενδεικτικά σεξουαλικής κακοποίησης περιλαμβάνουν:

- Τραυματισμό του υμένα.
- Επιμήκυνση του υμένα με απώλεια του υμενικού ιστού.
- Τραυματισμό του βλεννογόνου του πρωκτού.
- Εφηβική εγκυμοσύνη θα πρέπει να εγείρει υποψία για σεξουαλική παραβίαση, ιδιαίτερα όταν η ταυτότητα του πατέρα είναι ασαφής ή μυστική.

Εκτός από τα σημάδια στο σώμα, τα παιδιά μπορεί να συμπεριφέρονται κατά τρόπο που να υποδηλώνει σεξουαλική παραβίαση. Τα παρακάτω αναφέρονται με επιφύλαξη και θα πρέπει να ερμηνεύονται μέσα στα πλαίσια άλλων πληροφοριών και δεδομένων.

- Απόσυρση και ενδοστρέφεια.
- Σεξουαλικές γνώσεις ή συμπεριφορά που δεν δικαιολογείται από την ηλικία του παιδιού.
- Επίμονος ανυπομονητισμός, ιδιαίτερα σε ακατάλληλο περιβάλλον.
- Προκλητική συμπεριφορά προς ενήλικες ή ανάρμοστα φιλία.
- Σεξουαλικού χαρακτήρα συμπεριφορά με ενήλικες και άλλα παιδιά.

(www.familyviolence.gov.cy , 15.02.2006)

Έρευνες έχουν δείξει ότι η πατρική αιμομιξία συνήθως τερματίζεται όταν η κόρη εκμυστηρεύεται το γεγονός σε κάποιο άτομο έξω από το σπίτι, το οποίο με τη σειρά του αναφέρει το περιστατικό στην Αστυνομία. Αντίθετα, άλλη έρευνα έδειξε ότι οι αποκαλύψεις των θυμάτων σε κάποια πρόσωπα εμπιστοσύνης σπάνια συμβάλλουν αποφασιστικά στον τερματισμό του εγκλήματος, μολονότι μερικές φορές οδηγούν στην τελική ομολογία.

Στην πραγματικότητα, η αιμομιξία είναι ένα έγκλημα το οποίο σπάνια αποκαλύπτεται. Τις περισσότερες φορές φτάνει στη γνώση της αστυνομίας τυχαία και έμμεσα, όπως μετά από έναν οικογενειακό καυγά, όπου η μητέρα ή η κόρη μπορεί να ομολογήσουν το έγκλημα πάνω στο θυμό τους για το δράστη. Συνήθως όμως κρατείται ερμητικά κλειστό μέσα στα τείχη της οικογένειας και τις περισσότερες φορές είναι ένα μυστικό που το μοιράζεται μόνο το αιμομικτικό ζευγάρι. Οι πρακτικές αναφοράς της αιμομιξίας διαφέρουν από αυτές του βιασμού μεταξύ αγνώστων, κι αυτό γιατί οι σχέσεις των συμμετεχόντων είναι στενά συγγενικές και το θύμα είναι εξαρτημένο από το δράστη.

(Α. Τσιγκρής «Η σεξουαλική βία κατά των γυναικών και παιδιών», 2002)

2.1.2. ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Διακεκριμένη μορφή βιασμού που αποτελεί κοινό πρόβλημα στις φυλακές και στα περισσότερα σωφρονιστικά ιδρύματα. Τα άτομα ενεργούν έτσι λόγω της συγκέντρωσης πολλών ατόμων διαρκώς στον ίδιο τόπο ή λόγω της έλλειψης της σαρκικής επαφής και χαρακτηρίζονται ως εκ περιστάσεως βιαστές.

(Πάπυρους Λαρούς Μπριτάνικα, Τόμος 53, 1992, σελ. 342)

Η έρευνα που διεξήγαγε ανάμεσα στο 1993 και το 1996 το Διεθνές Παρατηρητήριο των Φυλακών για «τη σεξουαλικότητα και τις βιαιότητες στη φυλακή» έχει την αξία ενός παραδείγματος συνειδητοποίησης: το 21% των κρατούμενων αναγνωρίζει ότι είχε ομοφυλοφιλικές σχέσεις στη διάρκεια της κράτησης του, άλλοι ομολογούν θλιβερά επεισόδια υποδοχής στους πιο νέους, άλλοι μιλούν για το φόβο των σεξουαλικών επιθέσεων. Θλιβερές μαρτυρίες για την ντροπή που νιώθουν όσοι είναι υποτελείς, τη δυσκολία να μιλήσουν, τις εξευτελιστικές συνέπειες της σεξουαλικής αθλιότητας: «η φυλακή μετέτρεψε το όργανο ηδονής σε όργανο μαρτυρίου».

Συγκλονιστική είναι, τέλος, η ομολογία ενός κρατούμενου που έζησε 24 χρόνια στη φυλακή: «Όταν μετά από δυο με τρία χρόνια ο αυνανισμός δεν είναι πια δυνατός, απομένει η ομοφυλοφιλία, με συγκατάθεση ή με εξαναγκασμό, και η σεξουαλική βία απέναντι στους σκοπευτές (τους δράστες σεξουαλικών επιθέσεων)».

(Λ. Βουτσοπούλου, «Η ιστορία του βιασμού», 2001, σελ. 339)

2.2. ΟΜΑΔΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Αυτό το είδος βιασμού προβλέπεται από το άρθρο 336 παράγραφο 2 του ποινικού κώδικα. Για τη συγκρότηση της αντικειμενικής υποστάσεως του ομαδικού βιασμού απαιτείται ο κάθε δράστης να τελέσει και τις δύο μικρότερες πράξεις του πολύπρακτου αυτού εγκλήματος, δηλαδή τόσο τον εξαναγκασμό όσο και την εξώγαμη συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη, είτε ταυτοχρόνως με τους άλλους, είτε διαδοχικά.

(Λ. Καράμπελας, « Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ.59)

Ο ομαδικός βιασμός, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Ν.1419/1984, αποτελεί τον έσχατο εξευτελισμό του θύματος και ταπείνωση της ανθρώπινης αξίας στο επίπεδο «δοχείου ηδονής», και για το λόγω αυτό τιμωρείται με αυστηρότερο πλαίσιο ποινής, δηλαδή, με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών. (Νομικά ζητήματα, τεύχος 6, σελ. 570)

Το φαινόμενο του ομαδικού βιασμού αποτελεί ακραία μορφή φυλετικού ρατσισμού, όπου ο εξαναγκασμός του θύματος σε γενετήσιες πράξεις είναι προϊόν συνδυασμένης δράσης περισσότερων του ενός ατόμων.

Το έγκλημα του ομαδικού βιασμού χαρακτηρίζεται ως έγκλημα «αναγκαίας συμμετοχής». Ως εγκλήματα αναγκαίας συμμετοχής νοούνται τα εγκλήματα τα οποία συγκροτούνται εννοιολογικά από την σύμπραξη περισσότερων προσώπων.

Η περίπτωση του ομαδικού βιασμού διακρίνεται περαιτέρω, ως έγκλημα «συγκλίνουσας δράσης», διότι οι συμπράττοντες στην τέλεση του κατευθύνουν τις ενέργειές τους στον ίδιο κοινό στόχο, δηλαδή στη άσκηση σωματικής βίας ή απειλής και στην πραγμάτωση γενετήσιων πράξεων.

(Α. Σαρέλη, «Βιασμός: Η τυποποίηση του στον ελληνικό ποινικό κώδικα», 1999, σελ. 256-259)

2.3. ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας έδωσε το ΚΕΘΙ, τα τελευταία δέκα χρόνια μια επιπρόσθετη κατηγορία βιασμού έχει μελετηθεί και προστεθεί στην νομική διευκρίνιση : ο έγγαμος βιασμός.

Στην περίπτωση του έγγαμου βιασμού, παρ' όλο που η φύση του βιασμού είναι η ίδια, η φύση της σχέσης μεταξύ του προσβάλλοντα και του θύματός του και η πιθανότητα η προσβολή να επαναλαμβάνεται αν η σχέση παραμένει άθικτη, τον τοποθετεί σε ειδική κατηγορία. Η ίδια η ιδέα ότι ένας σύζυγος μπορεί να βιάσει τη σύζυγό του είναι κάτι που εκπλήσσει πολλούς που κρατούν παραδοσιακά πιστεύω, ότι ο γάμος συχνά συνεπάγεται την σεξουαλική συναίνεση. Ο βιασμός μέσα στο γάμο αποτελεί σημαντικό μέρος του φαινομένου της ενδο-οικογενειακής βίας κατά των γυναικών με πολλαπλές συνέπειες στα θύματα. Τα σημαντικότερα στοιχεία που διαφοροποιούν το συζυγικό βιασμό είναι τα ακόλουθα:

- Η διάρρηξη της θεμελιώδους βάσης της συζυγικής σχέσης, γεγονός που καθιστά το βιασμό από το σύζυγο περισσότερο τραυματικό από εκείνον που δυνητικά θα μπορούσε να συμβεί από κάποιον άγνωστο.
- Η μεγαλύτερη δυσκολία αναγνώρισης και παραδοχής της πράξης του βιασμού ως τέτοιας από το θύμα.

- Η μεγαλύτερη δυσκολία καταγγελίας της πράξης και δημοσιοποίησης του ζητήματος.

(health.in.gr , 21.09.2006)

Σε κάποιες περιπτώσεις τα ζευγάρια μπορεί να μένουν χωριστά ωστόσο να παραμένουν νόμιμα παντρεμένα. Το σεξ μετά από βία που συμβαίνει είτε όταν ζουν χωριστά αλλά ακόμα παντρεμένοι, όταν είναι παντρεμένοι αλλά μένουν μαζί, ή ακόμα και όταν μένουν μαζί αλλά δεν είναι παντρεμένοι, εξακολουθεί να είναι έγγαμος βιασμός.

Το γεγονός ότι ο βιασμός μεταξύ συζύγων μπορεί πλέον να δικάζεται είναι μια πρόσφατη απόφαση που θα αφήσει ιστορία. Αυτό που αλλάζει πιο πολύ είναι οι εκτιμήσεις και τα σχόλια. Όπως τα σχόλια του Γερμανού υπουργού της Οικογένειας και των Γυναικών, μετά την ψηφοφορία στη Μπούντενσταγκ το 1997 που επέβαλε την αποσαφήνιση του βιασμού μεταξύ συζύγων στο κείμενο του νόμου: «Ο σύζυγος εκείνος ο οποίος, με τη βία που ασκεί, διαλύει την εμπιστοσύνη, δεν αξίζει καμία προστασία και οφείλει να τιμωρείται». Ενώ πεποιθήσεις όπως αυτή που είχε εκφράσει ο Λουί Βιραπουλλέ στη συζήτηση της γερουσίας το 1978: «Δεν υπάρχει περίπτωση βιασμού στο πλαίσιο νόμιμης σχέσης, γιατί τότε τι θα γίνουν οι συζυγικές υποχρεώσεις; Οφείλουμε λοιπόν να συνεχίσουμε τη συζήτηση και να ασχοληθούμε με τις σεξουαλικές πράξεις που διαπράττονται σε βάρος προσώπων εκτός της συζύγου ή του συζύγου», εξαλείφονται. Και προπαντός υπογραμμίζεται σαφέστερα, η σχέση ανάμεσα στη βία της συζύγου και τη σεξουαλική βία: το σώμα της κακοποιημένης γυναίκας αφήνει για πρώτη φορά να διαφανεί το σώμα της βιασμένης γυναίκας. Το θέμα της σωματικής βίας δε συγκαλύπτει πλέον το θέμα της σεξουαλικής βίας. Αυτό δείχνει μία έρευνα που διενεργήθηκε στο Κεμπέκ σε 264 γυναίκες, φιλοξενούμενες ιδρυμάτων: το 83% από αυτές δηλώνει ότι κακοποιήθηκε σεξουαλικά από το σύζυγο. Το ίδιο πιστοποιούν ορισμένες πιο εκτεταμένες έρευνες, οι οποίες υπολογίζουν μέχρι 30% τον αριθμό των κακοποιημένων γυναικών, από τις οποίες το ένα τρίτο έχει κακοποιηθεί και βιαστεί. Το ίδιο διακηρύσσουν οι αφίσες των γυναικείων αγώνων : «Στο σπίτι, όπως και στο δρόμο, όταν μια γυναίκα λέει όχι, είναι όχι».

(Λ. Βουτσοπούλου, «Η ιστορία του βιασμού», 2001, σελ. 336-337)

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δόθηκαν από το ΚΕΘΙ, οι επιπτώσεις του βιασμού μέσα στο γάμο είναι το ίδιο σημαντικές και συνυπάρχει και με άλλες μορφές κακοποίησης –ψυχολογική, σωματική.

Ο συζυγικός βιασμός είναι μια κατάσταση για την οποία σπάνια μιλούν τα θύματα. Γιατί αισθάνονται ενοχές, γιατί δεν έχουν την στήριξη της οικογένειάς τους,

γιατί κατηγορούν τον εαυτό τους, γιατί αισθάνονται ντροπή, γιατί φοβούνται για αντίποινα, γιατί θα βρεθούν μόνες με τα παιδιά και σε οικονομικό αδιέξοδο.

Συνηθίσαμε να αδιαφορούμε για οτιδήποτε συμβαίνει πίσω από τα κλειστά παράθυρα, θεωρώντας πως πρόκειται για οικογενειακή υπόθεση που δεν μας αφορά και δεν έχουμε ούτε δικαίωμα ούτε υποχρέωση να επέμβουμε. Όμως η αλήθεια είναι ότι γυναίκες κινδυνεύουν να πέσουν θύματα βίας περισσότερο μέσα στο σπίτι τους παρά έξω από αυτό.

3. ΣΥΡΡΟΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΆΛΛΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Το έγκλημα του βιασμού συρρέει αληθινά με άλλα εγκλήματα που τελούνται συγχρόνως, όπως:

1. Με την παράνομη κατακράτηση (βλ. σελ. 182). Το έγκλημα αυτό έχει δική του αυτοτελή υπόσταση και συρρέει αληθινά με το βιασμό, όταν δε συμπίπτει χρονικά με αυτόν.

2. Με την αποπλάνηση παιδιού. Υπάρχει αληθινή κατ' ιδέαν συρροή, διότι τα έννομα αγαθά τα οποία προσβάλλονται δεν ταυτίζονται, αλλά είναι διαφορετικά, αφού το έγκλημα της αποπλάνησης προσβάλλει την ανηλικότητα, ενώ εκείνο του βιασμού προσβάλλει το έννομο αγαθό της γενετήσιας ελευθερίας.

3. Με την αιμομιξία.

4. Με την σωματική βλάβη, με πρόθεση και την απόπειρα αυτής.

5. Με την αρπαγή ανηλίκων.

6. Με την απαγωγή (βλ. σελ. 180).

7. Με την ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, όταν ο δράστης έχει και πρόθεση να θανατώσει το θύμα.

8. Με την πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις.

9. Με την παραβίαση οικογενειακού ασύλου.

10. Με την ασέλγεια μεταξύ συγγενών.

11. Με την επικίνδυνη σωματική βλάβη.

12. Με τη ληστεία (βλ. σελ. 184).

13. Με την εγκατάλειψη εγκυμονούσας.

14. Με την απειλή.

15. Με την εξύβριση.

16. Με την παράνομη οπλοφορία – οπλοχρησία.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001, σελ. 62-63)

Κάνοντας λόγο για συρροή εγκλημάτων εννοούμε την παράλληλη πραγμάτωση πολλών εγκλημάτων στα πλαίσια της συμπεριφοράς ενός ανθρώπου. Το ζήτημα της συρροής εγκλημάτων ανήκει στον πυρήνα του εγκλήματος, στην οντολογία, δηλαδή,

της προσβολής έννομων αγαθών. Διαφορετικότητα των προσβαλλόμενων έννομων αγαθών θα συνεπάγεται κατά κανόνα «αληθινή» συρροή, ενώ ταυτότητα του έννομου αγαθού θα σημαίνει ύπαρξη «φαινομενικής» συρροής – παρά την πλασματική ύπαρξη κυρωτικών κανόνων. Η αναγωγή στη μία πράξη θα λειτουργήσει ως κριτήριο για τη διάκριση σε «κατ'ιδέαν» και «πραγματική» συρροή.

(Α. Σαρέλη, «Βιασμός: Η τυποποίησή του στον ελληνικό ποινικό κώδικα», 1999)

4. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Πολυάριθμες θεωρίες έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα επιχειρώντας μια προσπάθεια ανάλυσης και ερμηνείας αυτού του κοινωνικού φαινομένου. Η βία με τις διάφορες μορφές εκδήλωσης της(π.χ. βιασμός), σύμφωνα με τη Τσαλίκου, μπορεί να εκδηλωθεί από τον καθένα, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Η βία δεν είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας ιδιαίτερης προσωπικότητας, αλλά κάτι που ενυπάρχει στον καθένα μας και που εκδηλώνεται κάτω από διαφορετικές για τον καθένα συνθήκες. Η εξάρτηση του ατόμου, η αίσθηση ότι δεν είναι ενεργός φορέας των ενεργειών του, η αδυναμία επενέργειας στο περιβάλλον του και η ασάφεια των ορίων του εαυτού, δημιουργούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την ανάπτυξη βίαιης συμπεριφοράς.

(Α. Τσιγκρή, «Το έγκλημα του βιασμού: Οι θεωρητικές προσεγγίσεις της σεξουαλικής βίας», 1996, σελ. 20)

Στην ψυχιατρική, βιασμός είναι η πράξη της επίτευξης σεξουαλικών σχέσεων με τη βία ή την απειλή και χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος. Από την άλλη, ο βιασμός ως σεξουαλική απόκλιση αποτελεί μια μορφή σαδισμού, κατά την οποία ο άνδρας επιτυγχάνει τη διέγερση του, μόνο συνειδητοποιώντας ότι κάνει κακό στη γυναίκα, όπως αυτό αποδεικνύεται από την πάλη ή την αγωνία της. Πίσω από τη συνειδητοποίηση αυτή βρίσκεται μια φαντασίωση εκδίκησης ή το αίσθημα ότι οι γυναίκες είναι υποδεέστερες και δεν αξίζουν αξιοπρεπή μεταχείριση. Τέτοιες στάσεις προέρχονται συχνά από εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, κατά τις οποίες το αγόρι απορρίφθηκε ή ταπεινώθηκε από γυναίκες και υποβλήθηκε σε φυσική τιμωρία, υπερβολική για την κακή συμπεριφορά του. Οι βιαστές συχνά προέρχονται από οικογένειες στις οποίες η βία είναι συχνή μεταξύ των γονέων ή μεταξύ γονέων και παιδιών.

(Πάπυρους Λαρούς Μπριτάνικα, τόμος 53, 1992, σελ. 342)

Σύμφωνα με τον Α. Τσιγκρή, ο βιασμός μπορεί να είναι μια ακραία εκδήλωση επιθετικότητας που να οφείλεται:

- Στο σεξουαλικό αποκλεισμό μιας μερίδας του πληθυσμού από φυσιολογικές και συναινετικές σεξουαλικές σχέσεις, η οποία βιώνει συναισθήματα αποστέρησης σε μια κοινωνία αφθονίας σεξουαλικών μηνυμάτων και ερεθισμάτων(ανομική σεξουαλικότητα).
- Στη ψυχοπαθολογική προσωπικότητα ορισμένων βιαστών.

- Στις πολιτισμικές αξίες που ευδοκιμούν σε μια κοινωνία αναφορικά με το ρόλο των δύο φύλων.
- Στο βαθμό σεξουαλικής καθυστέρησης ή προόδου μιας κοινωνίας.
- Στην έκταση και το βαθμό των κοινωνικών ανισοτήτων στα πλαίσια μιας κοινωνίας.

(Α. Τσιγκρής, «Χωρίς συναίνεση», 1998, σελ. xxiv)

Η πολύπλοκη ψυχοσύνθεση του δράστη, σε συνδυασμό με κάποια ορμονική διαταραχή και την «εύνοια» της κοινωνίας, οδηγούν σε ένα αποτρόπαιο έγκλημα.

Τα κίνητρα ή οι αιτίες ή οι παράγοντες που ωθούν το βιαστή στη πράξη αυτή, φαίνεται ότι συνήθως είναι η σεξουαλική διαστροφή ή η «ανωμαλία» από την οποία διακατέχεται το άτομο. Έτσι, κάποιος μπορεί να ενεργήσει κατά αυτό τον τρόπο επειδή πάσχει από υπερευθιστότητα της γενετήσιας τους ορμής (σατυρίαση, πριαπισμός, νυμφομανία), ενώ κάποιος άλλος, αντίστοιχα, λόγω κατάπτωσης της γενετήσιας τους ορμής (π.χ. γέροντες αρρένες ασελγούν σε βάρος παιδιών).

Επίσης, ο αλκοολισμός, η πορνογραφία, ο κινηματογράφος, οι δεισιδαιμονίες, ο σατανισμός και η χρήση κάποιων διεγερτικών ναρκωτικών ουσιών συμβάλουν θετικά στην διατήρηση αυτού του κοινωνικού φαινομένου. Ακόμη, η εκδίκηση, η ταπείνωση του θύματος, το μίσος για τις γυναίκες ή για κάποιες κατηγορίες γυναικών είναι κίνητρα ή αιτίες που οδηγούν στο βιασμό, καθώς, δεν είναι η σεξουαλική απόλαυση που επιζητείται μέσα από το βιασμό αλλά ο εξευτελισμός και η υποταγή της γυναίκας, αφού οι περισσότεροι βιαστές εξακολουθούν τις απειλές και την κακοποίηση ακόμα και μετά την παράδοση του θύματος.

Με βάση τα προαναφερόμενα θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο ότι η ευρέως διαδεδομένη αντίληψη, «οι δράστες συνήθως ενεργούν έτσι λόγω της σεξουαλικής αποστέρησης», είναι λανθασμένη-χωρίς αυτό, βέβαια, να σημαίνει ότι αναιρείται πλήρως (βλ. σελ. 21).

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001, σελ. 318-324)

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δοθήκαν από το ΚΕΘΙ, τα αίτια συμπεριφοράς του θύτη μπορεί να είναι

κοινωνικά:

- Πατριαρχικό μοντέλο οικογένειας.
- Κυρίαρχες αντιλήψεις με φεμινιστικό προσωπείο.
- Σιωπηρή αποδοχή της βίας κατά των γυναικών ως «ιδιωτική υπόθεση», ή

ψυχολογικά:

- Προσδοκίες του ρόλου του αρσενικού κυρίαρχου.
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση.

τους γονείς δεν οδηγεί αναπόφευκτα στην ψυχοπάθεια. Η ψυχοπάθεια, όπως κάθε συμπεριφοριστικό γνώρισμα του ατόμου, είναι το αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων γονίδιο-περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης, και έτσι απαιτεί τα εξωτερικά συνθήματα για την εκδήλωσή του.

Εάν ο ανθρώπινος βιασμός είναι ένα αποτέλεσμα ενός ή περισσότερων προσαρμογών βιασμών ή εάν είναι όλο αυτό ένα υποπροϊόν, οι συνθήκες που εξαρτούν τον βιασμό υπονοούν ότι ο βιασμός μπορεί να μειωθεί.- ακόμη και να εξαλειφθεί - εάν οι συνθήκες ευνοήσουν ο βιασμός μπορεί να διευκρινιστεί πλήρως.

Τέλος, οι τελευταίες αιτίες του ανθρώπινου βιασμού πρόκειται σαφώς να βρεθούν στη διακριτική εξέλιξη της αρσενικής και της θηλυκής σεξουαλικότητας.

Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι ο βιασμός έχει εξελιχθεί ως απάντηση στους εξελιγμένους ψυχολογικούς μηχανισμούς που ρυθμίζουν τη θηλυκή σεξουαλικότητα, η οποία επιτρέπει στη γυναίκα να κάνει διακρίσεις μεταξύ των πιθανών σεξουαλικών φίλων της.

Εάν τα ανθρώπινα θηλυκά ήταν πρόθυμα να ζευγαρώσουν με οποιονδήποτε αρσενικό κάτω από οποιοδήποτε περιστάσεις, ο βιασμός δε θα εμφανιζόταν ως κοινωνικό πρόβλημα. Αφετέρου, εάν τα ανθρώπινα αρσενικά ήταν επιλεγμένα να προσελκυστούν σεξουαλικά μόνο από ορισμένα θηλυκά, κάτω από περιορισμένες περιστάσεις, τα ποσοστά των βιασμών θα ήταν εμφανώς μειωμένα. Ο ανθρώπινος βιασμός υφίσταστε επειδή η «φύση», δεν ευνόησε αυτούς τους τύπους προσαρμογών.

Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι εγγύτατες αιτίες του ανθρώπινου βιασμού βρίσκονται στις διαφορετικές προσαρμογές της αρσενικής και θηλυκής σεξουαλικότητας που διαμορφώθηκαν από την επιλογή στην ανθρώπινη εξελικτική ιστορία.

(R. Thornhill and C. Palmer, “A natural history of rape”, 2000)

5. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Σύμφωνα με τον Άγγελο Τσιγκρή έχουν παρουσιαστεί πολλές θεωρίες από το χώρο των κοινωνικών επιστημών, για την εξήγηση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας, οι οποίες θα μπορούσαν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες: 1) τις κοινωνιολογικές, 2) τις ψυχολογικές, 3) τις φεμινιστικές και 4) τις ανθρωπολογικές.

Θα μπορούσαμε να κατατάξουμε τις θεωρίες για το βιασμό σε δύο και μόνο κατηγορίες (κοινωνιολογικές και ψυχολογικές) κρίθηκε, όμως, σκόπιμο να παρουσιαστούν ξεχωριστά οι φεμινιστικές θεωρίες - οι οποίες έχουν κατά βάση κοινωνικό προσανατολισμό - γιατί αποτελούν το κυρίαρχο θεωρητικό ρεύμα όσον αφορά στην ερμηνεία του φαινομένου του βιασμού. Από την άλλη μεριά, κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστούν ξεχωριστά και οι ανθρωπολογικές θεωρίες οι οποίες - παρά την κοινωνιολογική τους προέλευση - ήταν οι πρώτες θεωρίες που ασχολήθηκαν με την εξήγηση του συγκεκριμένου εγκλήματος.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000)

5.1 ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις αναζητούν τα αίτια του βιασμού στους όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος του δράστη. Δεν είναι το άτομο που ενοχοποιείται αλλά οι συνθήκες του περιβάλλοντος. Ο βιαστής από ιδιότυπη βιολογική ή ψυχολογική περίπτωση γίνεται «κοινωνική περίπτωση». Στα πλαίσια των κοινωνιολογικών προσεγγίσεων αναφέρονται και αναλύονται:

α. Η θεωρία του υποπολιτισμού της βίας

Μια από τις πιο διαδεδομένες θεωρίες είναι εκείνη που συνδυάζει τον βιασμό με τον υπο-πολιτισμό της βίας. Ο βιασμός εκπηγάει από τον υπο-πολιτισμό, χαρακτηριστικό των πιο χαμηλών κοινωνικοοικονομικών τάξεων. Η μειονεξία εξαθλιωμένων κοινωνικά ομάδων εξωθεί σε σεξουαλική επίθεση. Στόχος δεν είναι το σεξ αλλά η απόκτηση του κύρους και του γοήτρου μέσα από τη σεξουαλική επίθεση.

β. Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης

Ο D. Chappell, όπως αναφέρει η Φ.Τσαλίκου, θέλησε να ελέγξει κατά πόσο ο βιασμός συσχετίζεται με τον βαθμό σεξουαλικής απαγορευτικότητας του κοινωνικού περιβάλλοντος. Υποστηρίζει ότι ο άνδρας που απορρίπτεται από μια γυναίκα σε μια φιλελεύθερη σεξουαλικά κοινωνία, βιώνει πολύ πιο έντονα την αποστέρηση αυτή, απ' ό,τι αν η ίδια απόρριψη συνέβαινε σε μια απαγορευτική κοινωνία. Και αυτό γιατί σε μια απαγορευτική κοινωνία, η απόρριψη μπορεί να ενεργοποιήσει μια σειρά εκλογικευτικών μηχανισμών που περιφρουρούν και τελικά προστατεύουν την ανδρική αυτοεκτίμηση. Ο ναρκισσισμός, δηλαδή, του άνδρα είναι πολύ περισσότερο προστατευμένος σε μια τέτοια κοινωνία, εφόσον για την απόρριψη μπορούν εύκολα να ενοχοποιηθούν οι απαγορευτικές κοινωνικές δομές και όχι η ανεπάρκεια του ίδιου του ατόμου.

γ. Η θεωρία του διαφορικού ελέγχου

Τη θεωρία αυτή διατύπωσε ο ανθρωπολόγος ερευνητής Robert Levine και καταλήγει στην επισήμανση τεσσάρων βασικών παραγόντων ικανών να οδηγήσουν στο βιασμό:

- Ο αυστηρότερος κοινωνικός έλεγχος στη γυναίκα απ' ό,τι στον άνδρα ως προς την ανδρική εξωγαμική σεξουαλική δραστηριότητα.
- Οι ισχυρότερες σεξουαλικές αναστολές στη γυναίκα απ' ό,τι στον άνδρα.
- Τα οικονομικά εμπόδια που παρατείνουν χρονικά την ανδρική αγαμία έτσι ώστε να εντείνεται η σεξουαλική αποστέρηση.
- Η απουσία σωματικού διαχωρισμού ανάμεσα στα δυο φύλα.

Ο διαφορικός έλεγχος που ασκείται στα δυο φύλα και η συνακόλουθη αποστέρηση που αυτός γεννά θεωρούνται υπεύθυνοι για τη διάπραξη βιασμών.

(Φ. Τσαλίκου, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», 1989)

δ. Η θεωρία της αναλογίας των φύλων

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία όσο μεγαλύτερη είναι η αριθμητική υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, στο συνολικό πληθυσμό μιας χώρας, τόσο μεγαλύτερα είναι και τα ποσοστά σεξουαλικής βίας. Η θεωρία αυτή αντιμετωπίζει το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας ως συνέπεια της ανδρικής σεξουαλικής αποστέρησης και της έλλειψης πηγών για την εκτόνωσή της. Αρκετές έρευνες πραγματοποιήθηκαν

προκειμένου να ελεγχθεί η παραπάνω θεωρία, όμως καμία δεν κατάφερε να αποδείξει την εγκυρότητά της.

ε. Η θεωρία της κοινωνικής αποδιοργάνωσης

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής της θεωρίας, το έγκλημα και η παρέκκλιση αντανακλούν συνθήκες που διασπούν την ενότητα των τοπικών κοινοτήτων και αδυνατίζουν την κανονιστική δύναμη των κοινωνικών κανόνων. Παράγοντες αποδιοργάνωσης όπως η μετανάστευση, η οικογενειακή διάσπαση και η πολιτιστική ετερογένεια, έχουν συνδεθεί με διάφορες εγκληματικές δραστηριότητες. Τα αποτελέσματα των ερευνών, όμως, έχουν δείξει ότι υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες που συνδέονται με υψηλά ποσοστά σεξουαλικής βίας σε μια κοινωνία.

στ. Η θεωρία του πολιτισμικού πλεονάσματος

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, σεξουαλική βία δεν είναι το αποτέλεσμα μόνο των κοινωνικών στάσεων που την υποστηρίζουν, αλλά υπάρχουν κι άλλες πλευρές του πολιτισμού μας που τη νομιμοποιούν. Αυτό συμβαίνει όταν τα πρότυπα της βίας που κυριαρχούν στις διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής μας ζωής (π. χ. σωματική τιμωρία σε σχολεία, προβολή βίας από τα ΜΜΕ, κρατική βία, κλπ.) γενικευτούν στις σχέσεις μεταξύ των φύλων. Ανάλογα με την έκθεση αυτής της γενίκευσης, η βία που ασκείται για κοινωνικά επιδοκιμαζόμενους σκοπούς (μη σεξουαλικού περιεχομένου), μπορεί να επεκταθεί στο επίπεδο της γενετήσιας ζωής.

ζ. Η θεωρία ότι τα εγκλήματα βίας είναι προϊόντα του καπιταλισμού

Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, οι αντιφάσεις του καπιταλισμού θα συνεχίσουν να τρέφουν το μίσος και την περιφρόνηση ορισμένων ανδρών προς τις γυναίκες. Οι παραπάνω συγγραφείς προτείνουν ότι για να επιλύσουμε αυτές τις αντιφάσεις και για να απαλλαγούμε από τα εγκλήματα της σεξουαλικής βίας και τις ψυχολογικές συνέπειες που επιφέρουν στα θύματα, θα πρέπει να αλλάξουμε το ταξικό σύστημα της καταπίεσης και να περάσουμε σε μια σοσιαλιστική κοινωνία.

Οι παραπάνω έρευνες στηρίζονται στις επίσημες στατιστικές της αστυνομίας και αφορούν στις υποθέσεις σεξουαλικής βίας που έγιναν γνωστές στις διωκτικές αρχές. Οι υποθέσεις αυτού του τύπου δεν αντιπροσωπεύουν την πραγματική εικόνα του φαινομένου. Με αυτόν τον τρόπο παραμορφώνεται η εικόνα του εγκλήματος, του δράστη και του θύματος σεξουαλικής βίας. Συνεπώς οι παραπάνω έρευνες πάσχουν από σοβαρά μεθοδολογικά προβλήματα που τις καθιστούν διάτρητες και αναξιόπιστες.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ.11-14)

5.2. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Αν και οι ανθρωπολογικές θεωρίες εντάσσονται στις ευρύτερες κοινωνιολογικές, κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστούν ξεχωριστά, λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν αφού κάνουν συγκρίσεις ανάμεσα σε φυλές διαφορετικών πολιτισμών, οι οποίες παρουσιάζουν διαφορετικούς δείκτες βιασμού.

Ο Ά.Τσιγκρή αναφέρει ότι οι ανθρωπολόγοι αποτέλεσαν την πρώτη ακαδημαϊκή ομάδα που συνέδεσε αποκλειστικά το βιασμό με την κοινωνική δομή. Σύμφωνα με τη θεωρία του «διαφορικού κοινωνικού ελέγχου», ο διαφορετικός κοινωνικός έλεγχος που ασκείται στα δύο φύλα και η συνακόλουθη αποστέρηση που γεννά, αποτελούν γενεσιουργούς παράγοντες βιασμού.

Υπάρχουν, ωστόσο, κάποια χαρακτηριστικά που παρατηρούνται σε όλες τις κοινωνίες που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά βιασμού. Τα χαρακτηριστικά αυτά, είναι τα παρακάτω:

- οι επίσημοι και αυστηροί περιορισμοί στις εξωγαμικές σεξουαλικές σχέσεις των γυναικών,
- οι έντονες σεξουαλικές αναστολές από μέρους των γυναικών,
- τα οικονομικά και άλλα εμπόδια στο γάμο που παρατείνουν, σε αρκετούς άνδρες, το χρονικό διάστημα που είναι ανύπαντροι μέχρι την ηλικία των τριάντα ετών και
- η απουσία του φυσικού διαχωρισμού των φύλων.

Τα τέσσερα παραπάνω χαρακτηριστικά που διέκρινε ο LeVine, είναι αναγκαίες, αλλά όχι επαρκείς συνθήκες για υψηλά ποσοστά βιασμού, αφού τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί να παρατηρηθούν και σε κοινωνίες με υψηλά ποσοστά πορνείας ή άλλες εναλλακτικές λύσεις της σεξουαλικής αποστέρησης.

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον Τσιγκρή έχει βρεθεί ότι υπάρχουν κοινωνίες στις οποίες ο βιασμός είναι ένα άγνωστο φαινόμενο. Οι κοινωνίες που δεν διέπονται από στερεοτυπικές αντιλήψεις και στάσεις σχετικά με το ρόλο των φύλων, είναι κοινωνίες που δεν έχουν υψηλά ποσοστά βιασμού ή που αγνοούν εντελώς τη συγκεκριμένη βίαιη συμπεριφορά.

Τέλος, υπήρξε μια πρόσφατη έρευνα, της Sanday, σχετικά με το βιασμό στις φυλετικές κοινωνίες. Η Sanday διέκρινε τις κοινωνίες, σε κοινωνίες «με τάση βιασμού» και στις «ελεύθερες βιασμού» και συμπέρανε ότι στις κοινωνίες με τάσεις βιασμού, οι γυναίκες έχουν ελάχιστη δύναμη και δε συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης των δημόσιων αποφάσεων. Συνεπώς, βλέπουμε ότι ο βιασμός αποτελεί ένα

μέσο άσκησης άτυπου κοινωνικού ελέγχου, για τις γυναίκες που παρουσιάζουν παρεκκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά και χαρακτηρίζει, κατά κύριο λόγο, τις ανδροκρατούμενες κοινωνίες, στις οποίες ο γυναικείος λόγος είναι αμελητέος για τη δημόσια ζωή.

(Α. Τσιγκρή, «Το έγκλημα του βιασμού», 1996)

5.3. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Σύμφωνα με τον Α.Τσιγκρή, μετά το 1970 και με την ανάπτυξη του γυναικείου κινήματος και της ριζοσπαστικής φεμινιστικής θεωρίας, το φαινόμενο του βιασμού συνδέθηκε για πρώτη φορά με την κοινωνική, σεξουαλική, οικονομική και πολιτική ανισότητα ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Οι φεμινιστικές θεωρίες, όπως οι ψυχολογικές και οι κοινωνιολογικές, έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους την αποκάλυψη και διερεύνηση των αιτιών που οδηγούν στην εκδήλωση σεξουαλικής βίας. Οι φεμινιστικές θεωρίες προσφέρουν κοινωνικο-πολιτισμικές ερμηνείες του φαινομένου του βιασμού, τονίζοντας τις συνέπειες που έχουν οι κοινωνικές στάσεις σχετικά με τους ρόλους των φύλων, στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σε μια πατριαρχική κοινωνία, όπως η δική μας, θεωρείται κατόρθωμα για έναν άνδρα το να έχει πολλές και διαφορετικές σεξουαλικές σχέσεις, ανεξάρτητα από τα μέσα που χρησιμοποιεί για να επιτύχει το στόχο του. Μια παρόμοια συμπεριφορά από μέρους της γυναίκας θεωρείται απαράδεκτη και κατακριτέα, σημάδι χαλάρωσης των ηθών και επιβαρυντικό γνώρισμα του χαρακτήρα της. Η παραπάνω παρατήρηση αποτελεί τη βάση εκκίνησης της φεμινιστικής προσέγγισης του εγκλήματος του βιασμού.

Η κεντρική υπόθεση της φεμινιστικής προσέγγισης είναι ότι ο βιασμός είναι το προϊόν περισσότερο του θεσμοποιημένου σεξισμού, παρά της ψυχοπαθολογίας του δράστη, της υποκουλτούρας της βίας και της πρόκλησης του θύματος. Οι φεμινιστές υποστηρίζουν ότι ο βιασμός και η απειλή του βιασμού έχουν παραδοσιακά υπηρετήσει το σκοπό της διατήρησης της υποταγής των γυναικών σ' ένα άνισο κοινωνικό σύστημα.

Στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν το βιασμό ως έγκλημα βίας και όχι ως πρωταρχικά σεξουαλικό έγκλημα, οι φεμινιστές αμφισβήτησαν το σεξουαλικό κίνητρο της συμπεριφοράς. Πρότειναν ότι ο βιασμός είναι ένα έγκλημα που παρακινείται από αισθήματα θυμού, οργής, ανασφάλειας, απογοήτευσης και εχθρότητας. Γι' αυτό το λόγο και το ποσό της βίας που χρησιμοποιείται στο βιασμό, τις περισσότερες φορές είναι μεγαλύτερο απ' αυτό που χρειάζεται για να υποταχτεί η γυναίκα στις ορέξεις του βιαστή της.

Επιπρόσθετα, όπως αναφέρει ο Α.Τσιγκρή, η μεγάλη πλειοψηφία των θυμάτων ανήκουν σε κατηγορίες ατόμων που δεν μπορούν να υπερασπιστούν επαρκώς τους εαυτούς τους και που κάτω από φυσιολογικές συνθήκες δεν θα ήταν αντικείμενα σεξουαλικής διέγερσης (π.χ. πολύ νεαρά άτομα, ηλικιωμένες κυρίες, άτομα

μειωμένου καταλογισμού, κ.λπ.). Τα παραπάνω δείχνουν με σαφήνεια ότι το σεξουαλικό κίνητρο είναι δευτερογενές στις περισσότερες περιπτώσεις βιασμού και η επίκλησή του γίνεται μόνο για τη νομιμοποίηση του περάσματος στην πράξη. Συνεπώς, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο βιασμός είναι «ταξίδι δύναμης και όχι ταξίδι πάθους» και μια καθαρά «ψευδο-σεξουαλική πράξη».

Η δύναμη και η ανδρική σεξουαλικότητα, είναι δύο στοιχεία στενά συνδεδεμένα στην κοινωνία μας. Άρα, η επιθετική σεξουαλική συμπεριφορά του άνδρα είναι μια πράξη επιβολής δύναμης και εξουσίας, από τους άνδρες που στερούνται δύναμης και εξουσίας, δηλαδή από όρους απαραίτητους για τη δόμηση του ανδρισμού τους. Με βάση τα παραπάνω, έχει υποστηριχθεί ότι οι άνδρες με τις περισσότερες ανασφάλειες σχετικά με το ρόλο τους στον κόσμο, οι άνδρες που αισθάνονται την έλλειψη μιας σημαντικής θέσης ή ενός αισθήματος εξουσίας ή γενικότερα, αισθάνονται αλλοτριωμένοι, είναι πιθανότερο να εκδηλώσουν βίαιη σεξουαλική επιθετικότητα στις σχέσεις τους με τις γυναίκες.

Οι υποθέσεις της φεμινιστικής θεωρίας είναι λογικές επεκτάσεις του φεμινιστικού επιχειρήματος ότι οι νόμοι κατά του βιασμού θεσμοθετήθηκαν για να προστατεύσουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των ανδρών, πάνω στις σεξουαλικές και αναπαραγωγικές λειτουργίες των γυναικών. Οι πρεσβευτές της φεμινιστικής άποψης υποστηρίζουν ότι το νομικό σύστημα συνεχίζει να προστατεύει το θεσμό της σεξουαλικής ιδιοκτησίας, προστατεύοντας μόνο ορισμένους τύπους θυμάτων. Άξιες προστασίας κρίνονται οι γυναίκες που εναρμονίζονται με το στερεότυπο του ρόλου του φύλου τους ή αυτές που είναι πολύτιμες ως σεξουαλική ιδιοκτησία, είτε εν δυνάμει (π.χ. παρθένες, νεαρές), είτε πραγματικά (π.χ. παντρεμένες). Οι λιγότερο πολύτιμες γυναίκες, καθώς και εκείνες που παρεκκλίνουν από το ρόλο του φύλου τους, είναι λιγότερο πιθανό να λάβουν την προστασία του ποινικού νόμου και του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος.

Σύμφωνα με τη φεμινιστική προσέγγιση, ο βιασμός είναι ένας μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου των γυναικών, που παρατηρείται σ' όλες τις πατριαρχικές κοινωνίες και που κρατά ή τοποθετεί τις γυναίκες σε θέση υποταγής.

Μια άλλη φεμινιστική θεωρία παρουσιάστηκε από τον Kanin και είχε ως στόχο της την ερμηνεία του φαινομένου του βιασμού μεταξύ ατόμων που ήσαν από πριν γνωστά (περιπτώσεις βιασμού σε ραντεβού). Οι βιασμοί αυτού του είδους, σύμφωνα με τον Kanin, οφείλονται είτε στην αποτυχία επικοινωνίας μεταξύ των φύλων, είτε στις διαδικασίες κοινωνικού ελέγχου των παρεκκλινόντων γυναικών, είτε τέλος στην προσδοκία του παρεκκλινόντος ρόλου της γυναίκας. Με βάση τη θεωρία της «αποτυχίας επικοινωνίας μεταξύ των φύλων», ο Kanin διατύπωσε την άποψη ότι πολλές φορές οι άνδρες αντιλαμβάνονται τη συμπεριφορά των γυναικών λανθασμένα. Έτσι, πολλές φορές, ενώ προηγούνται ερωτικά παιχνίδια, οι άνδρες επιθυμούν να συνεχίσουν την ερωτική πράξη, ενώ οι γυναίκες αντιδρούν. Τότε είναι που εκδηλώνεται η επιθετική συμπεριφορά των ανδρών εναντίον τους.

Μια άλλη προσέγγιση των υποθέσεων βιασμού μεταξύ γνωστών ατόμων (περιπτώσεις βιασμού σε ραντεβού), έγινε από τους Weis και Borges. Μια κοινά αποδεκτή κοινωνική σύμβαση θέλει τον άνδρα να είναι αυτός που θα αρχίσει τη σεξουαλική δραστηριότητα, ενώ τη γυναίκα τη θέλει παθητική. Έτσι, στο πρώτο ραντεβού η γυναίκα περιμένει να πάρει τα σημάδια εκείνα που θα την κάνουν να πιστέψει πως είναι επιθυμητή στον άνδρα που τη συνοδεύει. Αν αυτός δε δώσει αυτά τα σημάδια, η γυναίκα θα ερμηνεύσει αυτή τη συμπεριφορά της με δύο τρόπους: ή ότι ο άνδρας είναι ομοφυλόφιλος ή ότι αυτή δεν είναι επιθυμητός ερωτικός στόχος. Οι άνδρες προκειμένου να προλάβουν την πρώτη εκδοχή, που είναι μειωτική για τον ανδρισμό τους, εκδηλώνουν βίαιη σεξουαλική επιθετικότητα που σοκάρει και εκπλήσσει τη γυναίκα. Έτσι, ενώ η γυναίκα συμφωνεί με το στόχο (ερωτική συνομιλία), διαφωνεί με τα μέσα (βίαιη επιθετικότητα) και συνεπώς αντιστέκεται στην ερωτική πράξη και ορίζει το συμβάν ως βιασμό ή απόπειρα βιασμού. Συνεπώς, από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο βιασμός στις περιπτώσεις ραντεβού, είναι το αποτέλεσμα της αποτυχίας εγκατάστασης ενός κώδικα επικοινωνίας ανάμεσα στο δράστη και το θύμα.

Η σύνδεση της αρρενωπότητας με την ενεργητικότητα και τη δύναμη και της θηλυκότητας με την παθητικότητα και την υποταγή, έχουν δημιουργήσει μια ευρέως αποδεκτή αντίληψη της σεξουαλικότητας στην οποία ο άνδρας αναμένεται να είναι το ενεργητικό και η γυναίκα το παθητικό υποκείμενο, αναμένεται, δηλαδή, ο άνδρας να επιχειρεί να ξελογιάσει και να παρασύρει και η γυναίκα να ξελογιάζεται και να παρασύρεται. Συνεπώς, όσο τα άτομα κοινωνικοποιούνται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, τόσο περισσότερο μαθαίνουν ν' αντιμετωπίζουν τη σεξουαλικότητα με βάση τις παραπάνω αρχές, δηλαδή τόσο περισσότερο μαθαίνουν να είναι βιαστές και θύματα βιασμού.

Η παραπάνω άποψη μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όσο περισσότερο μερικοί άνδρες παραμένουν προσκολλημένοι σε παραδοσιακές και συντηρητικές στάσεις σχετικά με το ρόλο των φύλων, τόσο πιθανότερο είναι να εκδηλώσουν επιθετική σεξουαλική συμπεριφορά. Η μελέτη του Kanin πρόσφερε υποστήριξη στην παραπάνω υπόθεση. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι άνδρες που είναι προσκολλημένοι σε διπλά κριτήρια με βάση τα οποία προσδιορίζουν την ανδρική και τη γυναικεία συμπεριφορά, είναι πιθανότερο να εκδηλώσουν επιθετική σεξουαλική συμπεριφορά.

(Α. Τσιγκρής «Το έγκλημα του βιασμού», 1996)

5.4. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ -ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Σύμφωνα με τον Άγγελο Τσιγκρή (1996), οι ψυχολογικές θεωρίες, σε αντίθεση με τις κοινωνιολογικές, αναζητούν τα αίτια του βιασμού σε ατομικούς παράγοντες. Σε γενικές γραμμές υποστηρίζουν ότι ο βιαστής είναι άτομο ψυχολογικά απροσάρμοστο, που υποφέρει από συναισθηματικές διαταραχές και η συμπεριφορά του είναι μια έκφραση της ψυχοπαθολογικής προσωπικότητάς του. Οι έρευνες που επιχείρησαν να αποδείξουν την εγκυρότητα των θεωριών αυτών χρησιμοποίησαν ως μεθοδολογικά εργαλεία: ψυχολογικά τεστ, κλίμακες ευφυΐας, εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, όνειρα και γενετικές αναλύσεις των βιαστών, για να ελέγξουν τις ανωμαλίες που παρουσίαζαν.

Υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία απόψεων σχετικά με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του ατόμου που ευθύνονται για την διάπραξη του βιασμού. Πιο συγκεκριμένα έχει υποστηριχθεί ότι ο βιαστής είναι άτομο το οποίο:

- πάσχει από ένα απωθημένο σύμπλεγμα ευνουχισμού ή σεξουαλικής ανεπάρκειας, που αναγκάζεται να μεταμφιέσει μέσα από μια επιθετική σεξουαλική συμπεριφορά.
- πάσχει από ενδοψυχικές συγκρούσεις, εσωτερική δυσαρμονία και κοινωνική απομόνωση.
- έχει λανθάνουσες ομοφυλοφιλικές τάσεις, τις οποίες συγκαλύπτει αναπτύσσοντας βίαιες συμπεριφορές εναντίον των γυναικών.
- υπήρξε το ίδιο θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας.
- βίωσε μια αντιφατική, ταυτόχρονα σκληρή και ερωτική μητρική συμπεριφορά.

Άλλες θεωρίες αποδίδουν το φαινόμενο του βιασμού σε έμφυτα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του δράστη. Άνδρες με υψηλά επίπεδα ορμονών, όπως για παράδειγμα η τεστοστερόνη, θεωρούνται ανίκανοι να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες.

(Α. Τσιγκρής, «Το έγκλημα του βιασμού», 1996, σελ.155-157)

Η ανάλυση της συμπεριφοράς του βιαστή υποδηλώνει ότι ο στόχος του δεν είναι η σεξουαλική απόλαυση, αλλά η υποταγή, ο εξευτελισμός και η ταπείνωση της γυναίκας. Γι' αυτό η σκληρότητα, η εχθρότητα, η βιαιότητα εκφράζονται σε έναν πολύ μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που χρειάζεται για να αποσπαστεί η συγκατάθεση του θύματος. Πίσω από τη συμπεριφορά αυτή βρίσκεται μια αναμφισβήτητη πρόθεση

εξευτελιστικής κυριαρχίας που προβάλλει ανάγλυφα μέσα από την παγιωμένη συνήθεια των στρατευμάτων να βιάζουν με φριχτό τρόπο τις γυναίκες της κατεχόμενης εχθρικής χώρας.

Η σεξουαλικότητα συχνά χρησιμοποιείται σαν ένα εργαλείο επιθετικής υποτίμησης και ταπείνωσης του άλλου. Δεν είναι η ερωτική έλξη του θύματος που παροτρύνει το βιαστή στην επίθεση. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, εκείνο που ενεργοποιεί την επίθεση είναι η αίσθηση του «ευάλωτου» που το θύμα αναδύει, η αδυναμία του να αντικρούσει την επίθεση. Έτσι, βλέπουμε στόχος των βιαστών να είναι εξίσου υπερήλικες γυναίκες ή πολύ νεαρά παιδιά.

Υπάρχουν διάφορες ψυχαναλυτικές προσεγγίσεις σχετικά με το ποιο είναι το κίνητρο του δράστη και η αιτία του βιασμού, οι οποίες αποτελούν και χαρακτηριστικά του.

Σύμφωνα με την Τσαλίκουλου είναι οι ακόλουθες:

α . Η αποπροσωποποίηση του άλλου

Στο βιασμό, το γυναικείο πρόσωπο αποπροσωποποιείται, μπαίνει σε μια παρένθεση. Παύει να υπάρχει ως αυτόνομο, αυτοπροσδιοριζόμενο ον. Χάνεται μέσα στα διάφορα κυρίαρχα στερεότυπα που συγκροτούν το λόγο των ίδιων των βιαστών. Το στερεότυπο της «εύκολης» κοινής γυναίκας ενεργοποιείται για να εξουδετερώσει την ιδιαιτερότητα του άλλου και να ολοκληρώσει τη διαδικασία της αποπροσωποποίησής του.

(Φ. Τσαλίκουλου, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», 1989)

β . Η νοσταλγία μιας συμπαγούς ταυτότητας

Σύμφωνα με αυτή τη θεώρηση ο βιαστής με την πράξη του προσπαθεί να καταστρέψει το θύμα. Για την Φ.Τσαλίκουλου, η καταστροφή του θύματος γίνεται απαραίτητος όρος ύπαρξης για τον βιαστή. Αποτελεί απαραίτητο όρο για να αισθανθεί γεμάτος, ολόκληρος και ισχυρός, κάτι που αδυνατεί να πετύχει με άλλα μέσα. Η υποτίμηση του θύματος από το βιαστή ενδέχεται να είναι μια υποσυνείδητη υποτίμηση του ίδιου του εαυτού και μια προσπάθεια υπερνίκησης της.

Ο βιασμός συνιστά μια συμπύκνωση αντιφάσεων: μίσος, οργή, θυμός έναντι του άλλου αλλά και παράλληλα ενδόψυχη έκκληση προς τον άλλον. Ο άλλος ακυρώνεται, όμως είναι πάντα παρών.

γ . Η αγωνία της επιβεβαίωσης

Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, ο βιασμός μπορεί να θεωρηθεί πράξη εναγώνιας αναζήτησης επιβεβαίωσης από τον άλλον. Αν η προσωπικότητα του ατόμου συγκροτείται μέσω της αναγνώρισης της επιθυμίας του από τους άλλους, τότε η εναγώνια αναζήτηση της αναγνώρισης του εαυτού του από τον άλλο, αποτελεί βασικό γνώρισμα του βιασμού.

δ . Ο φόβος του απειλητικού άλλου

Ο φόβος είναι μια αρχέγονη αντίδραση του άνδρα απέναντι στο αρχέγονο πρότυπο της πανίσχυρης γυναίκας. Το πρότυπο αυτό της γυναίκας επιδρά απειλητικά απέναντι στην ανδρική υπόσταση του ατόμου, γιατί ο άνδρας αισθάνεται υποχρεωμένος να είναι μια προσωπικότητα χωρίς χάσματα, χωρίς κενά, μια προσωπικότητα ισχυρότερη σε σχέση με τη γυναίκα. Το ισχυρό πρότυπο της γυναίκας κάνει τον άντρα να νιώθει ανασφάλεια, σχετικά με την κυριαρχία του και φόβο για την κατάρρευση του ανδρικού προτύπου που εκπροσωπεί.

Με αυτή τη λογική συμπεραίνεται ότι ο βιασμός λειτουργεί σαν μια συμβολική πράξη επιβεβαίωσης. Η καταστροφή του θύματος γίνεται απαραίτητος όρος ύπαρξης του δράστη. Μέσα από το βιασμό, ο βιαστής αισθάνεται ισχυρός, κάτι που αδυνατεί να πετύχει με άλλα μέσα.

Οι παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν γίνει αντικείμενο έντονης κριτικής για μια σειρά από λόγους. Κατά πρώτο λόγο, οι ψυχολογικής και ψυχαναλυτικής κατεύθυνσης θεωρίες δεν μπορούν να ερμηνεύσουν έγκυρα το φαινόμενο του βιασμού και αυτό γιατί αγνοούν τη σημασία των κοινωνικών παραγόντων στην εκδήλωση των ανθρώπινων συμπεριφορών. Το μεγαλύτερο, όμως, ελάττωμα αυτών των θεωριών είναι ότι, προκειμένου να δομηθούν, στηρίχθηκαν σε ερευνητικά δεδομένα που είχαν ληφθεί από μικρά δείγματα βιαστών, οι οποίοι τις περισσότερες φορές ήταν καταδικασμένοι, φυλακισμένοι και υπότροποι.

Κριτική ασκήθηκε και από τους φεμινιστές, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι ψυχολογικές θεωρίες παρουσιάζουν το βιαστή ως μια ιδιαίτερη ψυχοπαθολογική προσωπικότητα η οποία διαφέρει από τους μέσους «φυσιολογικούς» άνδρες. Οι θεωρίες αυτές παρουσιάζουν το βιαστή ως απομονωμένο και διανοητικά διαταραγμένο άτομο, το οποίο επιτίθεται ξαφνικά εναντίον άγνωστων γυναικών, αγνοώντας ότι ο βιασμός είναι ένα φαινόμενο που συνήθως λαμβάνει χώρα μεταξύ

γνωστών ατόμων. Τέλος, οι ψυχολογικές θεωρίες, αποδίδοντας το βιασμό σε ψυχολογικές αιτίες, εμφανίζονται να απο-ενοχοποιούν και να απαλλάσσουν το δράστη από τις ευθύνες της πράξης του. Σύμφωνα με τις θεωρίες αυτές ο βιαστής δε μπορεί να ελέγξει τη σεξουαλική του συμπεριφορά και συνεπώς δεν ευθύνεται γι' αυτήν. Χαρακτηρίζοντας τη σεξουαλική βία ως ανώμαλη, παρεκκλίνουσα και σπάνια, οι ψυχολογικές θεωρίες εμφανίζονται σα ν' αρνούνται το πιο συχνό πλαίσιο εκδήλωσης της βίαιης σεξουαλικής επιθετικότητας, που είναι οι περιπτώσεις βιασμού που διαπράττονται μεταξύ γνωστών ατόμων.

(Α. Τσιγκρής «Το έγκλημα του βιασμού», 1996)

5.5. Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν κακοποιούνται ούτε συνέχεια, ούτε σε τυχαία χρονικά διαστήματα. Σύμφωνα με την κυκλική θεωρία της βίας, όπως αναφέρει η Λ. Ουόκερ (1989), οι γυναίκες κακοποιούνται μέσα από ένα κύκλο συμβάντων, ο οποίος εμφανίζεται να έχει τρεις διακριτές φάσεις που ποικίλουν σε χρόνο και ένταση όχι μόνο ανάμεσα σε διαφορετικά ζευγάρια, αλλά ακόμα και μέσα στο ίδιο το ζευγάρι.

ΦΑΣΗ ΠΡΩΤΗ: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης, συμβαίνουν κάποια μικρότερης σημασίας επεισόδια κακοποίησης, τα οποία η γυναίκα μπορεί να τα ελέγχει με διάφορους τρόπους. Συνήθως, προσπαθεί να ηρεμήσει τον δράστη με τη βοήθεια τεχνικών που έχουν προηγουμένως αποδειχτεί επιτυχείς. Δεν είναι ότι πιστεύει πως θα έπρεπε εκείνος να θυμώσει, αλλά πιστεύει ότι αυτό που κάνει δεν θα αφήσει τον θυμό του να κλιμακωθεί.

Δεν ενδιαφέρεται για την πραγματικότητα της κατάστασης, γιατί προσπαθεί απελπισμένα να τον εμποδίσει για να μην την κακοποιήσει περισσότερο. Για να παίξει αυτόν τον ρόλο, δεν πρέπει να επιτρέψει στον εαυτό της να θυμώσει με τον δράστη. Προσφεύγει σε μια πολύ συνηθισμένη ψυχολογική άμυνα: αρνείται στον εαυτό της ότι έχει θυμώσει από την άδικη επίθεση. Το αιτιολογεί σκεπτόμενη ότι ίσως άξιζε την κακομεταχείριση ή κατηγορεί μια συγκεκριμένη κατάσταση για την έκρηξη του άνδρα της, π.χ. ίσως είχε προβλήματα στη δουλειά ή είχε πει πολύ και δεν ήξερε τι έκανε.

Γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί για αρκετό χρόνο ξέρουν πως αυτά τα μικρότερης σημασίας επεισόδια θα κλιμακωθούν σε βαρύτερα. Παρόλα αυτά, χρησιμοποιώντας την ίδια ψυχολογική άμυνα, αρνούνται αυτή τη γνώση για να τα βγάλουν πέρα.

Οι προσπάθειες των κακοποιημένων γυναικών να αντιμετωπίσουν τα σχετικά μικρά επεισόδια αυτής της φάσης είναι ότι καλύτερο μπορούν να κάνουν. Πολλά ζευγάρια καταφέρνουν να μένουν στην πρώτη αυτή φάση, σε ένα σταθερό επίπεδο, για μεγάλα χρονικά διαστήματα, αλλά ένα εξωτερικό ερέθισμα συχνά είναι ικανό να καταστρέψει αυτή την ευαίσθητη ισορροπία. Πολλές κακοποιημένες γυναίκες το καταλαβαίνουν και προσπαθούν να ελέγξουν όσους περισσότερους εξωτερικούς παράγοντες είναι δυνατό για να αποφύγουν περισσότερα και βαρύτερα επεισόδια κακοποίησης.

Καθώς ο άντρας και η γυναίκα αισθάνονται την κλιμάκωση της έντασης στην πρώτη φάση, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να ελέγξουν την κατάσταση. Ο άντρας αυξάνει την δεσποτική του καταπίεση και τη βιαιότητα του ενώ η κακοποιημένη γυναίκα δεν μπορεί πια να κρατήσει κάποια ισορροπία όπως έκανε στη αρχή της

φάσης, καθώς είναι λιγότερο ικανή να αμυνθεί στον πόνο και στα χτυπήματα. Εξαντλημένη από το συνεχές στρες, η γυναίκα, συνήθως, απομακρύνεται από το δράστη, φοβούμενη πως θα φτάσει στην έκρηξη. Εκείνος αρχίζει να κινείται εναντίον της πιο καταπιεστικά, καθώς βλέπει την απομάκρυνσή της. Καθετί που κάνει η γυναίκα μπορεί να παρεξηγηθεί. Η ένταση ανάμεσα στους δύο γίνεται αφόρητη και οδηγούνται στη δεύτερη φάση.

ΦΑΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ: Η ΕΚΡΗΞΗ

Η δεύτερη φάση του κύκλου είναι συντομότερη από την πρώτη και την τρίτη φάση. Συνήθως, διαρκεί από δύο ως είκοσι τέσσερις ώρες, αν και μερικές γυναίκες ανέφεραν μια σταθερή περίοδο τρόμου για μια βδομάδα ή και περισσότερο. Η φάση αυτή χαρακτηρίζεται από την ανεξέλεγκτη έκρηξη των εντάσεων που έχουν δημιουργηθεί στην πρώτη φάση. Τα σοβαρά επεισόδια κακοποίησης διαχωρίζουν αυτή τη φάση από την προηγούμενη.

Στη διάρκεια της δεύτερης φάσης και οι δύο έχουν χάσει τον έλεγχο τους. Ο θυμός του δράστη είναι τόσο μεγάλος που τον τυφλώνει. Ξεκινά θέλοντας να δώσει ένα μάθημα στη γυναίκα του –χωρίς να έχει την πρόθεση να της προξενήσει κάποιον τραυματισμό- και σταματά όταν αισθάνεται ότι έχει «μάθει» το μάθημά της. Στο μεταξύ, πάντως, η γυναίκα έχει συνήθως, τραυματιστεί σοβαρά.

Η κακοποιημένη γυναίκα λέει πως στη διάρκεια του επεισοδίου κακοποίησης, συνήθως τον αντιμετωπίζει καλά. Αυτό δεν σημαίνει πως αποκρούει τις επιθέσεις του, αλλά πως, ενώ αυτός είναι θυμωμένος, εκείνη δεν τον προκαλεί παραπάνω. Γενικά, πιστεύει πως η συμπεριφορά του έχει ξεφύγει από τον έλεγχο του και ότι δεν υπακούει στην λογική. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν αντιστέκεται. Προσπαθεί να παραμείνει ήρεμη μέχρι να περάσει η καταιγίδα. Υπάρχει, επίσης, μια αίσθηση αποστασιοποίησης από την πραγματική επίθεση. Μερικές γυναίκες λένε πως ήταν σαν να στέκονταν στο πλάι και να έβλεπαν τα άυλα σώματά τους να πέφτουν πάνω στο τοίχο ή να κατακυλούν στις σκάλες. Ο διχασμός συνοδεύεται με μια αίσθηση δυσπιστίας για το αν έγινε πραγματικά το επεισόδιο.

Σύμφωνα με τις γυναίκες, μόνο οι δράστες μπορούν να σταματήσουν τη δεύτερη φάση. Η μόνη δυνατότητα της γυναίκας είναι να βρει ένα ασφαλές μέρος για να κρυφτεί. Το γιατί ο δράστης σταματά δεν είναι κι αυτό φανερό. Μπορεί απλώς να έχει εξαντληθεί ή να έχει εκτονωθεί συναισθηματικά.

Όταν η επίθεση τελειώσει, ακολουθείται, συνήθως, από ένα αρχικό σοκ, μια άρνηση και μια δυσπιστία ότι έχει πραγματικά συμβεί. Αν έχει υπάρξει σωματική βία, η κακοποιημένη γυναίκα συχνά ελαχιστοποιεί τον τραυματισμό της.

Μερικές φορές, η κακοποιημένη γυναίκα προκαλεί ένα επεισόδιο της δεύτερης φάσης, καθώς αισθάνεται πως είναι κοντά η αναπόφευκτη περίοδος μεγάλης βίας και δε μπορεί να υποφέρει πια τον τρόπο, το θυμό ή το άγχος της. Ξέρει, επίσης, από την εμπειρία της ότι η τρίτη φάση της ηρεμίας θα ακολουθήσει τη μεγάλη σύγκρουση.

Η αναμονή της δεύτερης φάσης προκαλεί σοβαρό ψυχολογικό στρες στην κακοποιημένη γυναίκα: γίνεται αγχώδης, αισθάνεται κατάθλιψη και παραπονιέται, επίσης, για άλλα ψυχολογικά προβλήματα. Νύχτες αϋπνίες, έλλειψη όρεξης, ή, αντίθετα, υπνηλία, υπερβολικό φαγητό και σταθερή αίσθηση κούρασης, αναφέρονται συχνά λίγο πριν από τη δεύτερη φάση. Πολλές γυναίκες υποφέρουν από ισχυρούς πονοκεφάλους, στομαχόπονους, υπέρταση, εκδήλωση αλλεργικών δερματικών συμπτωμάτων και ταχυπαλμίες.

ΦΑΣΗ ΤΡΙΤΗ: ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΕΛΗΜΕΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Η μετακίνηση προς την τρίτη φάση του κύκλου κακοποίησης –αφού ολοκληρωθεί ο δεύτερος κύκλος –είναι ευπρόσδεκτη και από τα δυο μέλη του ζευγαριού. Η ακριβής χρονική της διάρκεια δεν έχει ακόμα καθοριστεί. Φαίνεται πως είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της δεύτερης φάσης, αλλά μικρότερη της πρώτης.

Η τρίτη φάση χαρακτηρίζεται από την υπερβολική αγάπη, την ευγένεια και τη μεταμελημένη συμπεριφορά του δράστη και φέρνει μαζί της μια ασυνήθιστη περίοδο ηρεμίας. Σε αυτή τη φάση, ο δράστης συμπεριφέρεται σταθερά με ευγενικό και τρυφερό τρόπο. Είναι, συνήθως, μετανοιωμένος για τις πράξεις του και δείχνει την μεταμέλειά του στην κακοποιημένη γυναίκα. Η συμπεριφορά του μοιάζει με ενός μικρού αγοριού που έχει κάνει κάτι κακό: το έχουν πιάσει να κλέβει το γλυκό από το ψυγείο, ομολογεί την πράξη του και κλαίει ζητώντας να το συγχωρήσουν.

Ο δράστης πιστεύει αληθινά ότι δεν θα ξαναχτυπήσει ποτέ τη γυναίκα που αγαπά, ότι θα ελέγχει τον εαυτό του από εδώ και πέρα. Πιστεύει, επίσης, ότι της έχει δώσει ένα τέτοιο μάθημα που εκείνη δε θα ξανασυμπεριφερθεί με τον ίδιο τρόπο και έτσι δε θα ξαναθυμώσει τόσο μαζί της. Καταφέρνει να πείσει όλους τους γύρω του ότι αυτή τη φορά πραγματικά το εννοεί. Κάνει συγκεκριμένα πράγματα για να το αποδείξει. Σταματά το ποτό, τα ραντεβού του με άλλες γυναίκες, τις επισκέψεις στη μητέρα του ή οτιδήποτε άλλο επηρεάζει την ψυχική του κατάσταση.

Ο δράστης, συνήθως, ζητά τη συνδρομή και άλλων στον αγώνα του να την κρατήσει. Επιστρατεύει τη μητέρα του, τον πατέρα του, αδελφές, αδελφούς, θείες, θείους, φίλους και οποιουσδήποτε θα μπορούσαν να της μιλήσουν και να την πείσουν να τον συγχωρήσει. Όλοι προσπαθούν να της δημιουργήσουν συναισθήματα ενοχής: αυτή είναι η μόνη του ελπίδα, χωρίς εκείνη αυτός θα καταστραφεί. Τι θα γίνει με τα παιδιά αν απομακρυνθούν από τον πατέρα τους; Η κακοποιημένη γυναίκα παίρνει το μήνυμα ότι ο δράστης και τα παιδιά της χρειάζονται τη βοήθεια της. Αφού οι περισσότερες από τις κακοποιημένες γυναίκες είναι προσκολλημένες στις παραδοσιακές αξίες για την «αιωνιότητα» της αγάπης και του γάμου, εύκολα αισθάνονται ενοχή για τη διάλυση του σπιτιού τους, ακόμα κι αν δεν επικρατεί σε αυτό η ευτυχία. Έχουν διδαχτεί πως ο γάμος είναι για πάντα και το έχουν πιστέψει.

Η παραδοσιακή αντίληψη ότι δυο άνθρωποι που αγαπιούνται ξεπερνούν τα εμπόδια που συναντούν εξακολουθεί να επικρατεί. Η κακοποιημένη γυναίκα διαλέγει να πιστεύει ότι η συμπεριφορά που βλέπει στη διάρκεια της τρίτης φάσης είναι αυτή που δείχνει τον πραγματικό εαυτό του άντρα της. Ελπίζει ότι αν περιοριστούν οι άλλες δύο φάσεις, θα εξαφανιστεί η βίαιη συμπεριφορά και θα παραμείνει η ιδανική σχέση -άποψη που φυσικά αποδεικνύεται λαθεμένη.

Πάντως, μερικές γυναίκες έχουν γίνει πολύ επιδέξιες στο να διατηρούν τη φάση αγάπης για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Όταν συμβαίνει αυτό, τότε στην πρώτη περίοδο του νέου κύκλου χάνουν συχνά τον έλεγχο του καταπιεσμένου θυμού τους και τραυματίζουν σοβαρά τον άντρα τους. Σε όλες τις περιπτώσεις, η αντεκδίκηση έγινε μετά από μερικούς κύκλους κακοποίησης, στους οποίους οι βίαιες φάσεις ήταν μικρής διάρκειας και ακολουθούσαν από μακριές περιόδους ηρεμίας.

(Λ. Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989, σελ. 77-89)

Η παραπάνω θεωρία, αν και αναφέρεται ξεκάθαρα στην ενδο-οικογενειακή κακοποίηση, κρίθηκε σκόπιμο να αναφερθεί στη παρούσα μελέτη, καθώς η σεξουαλική βία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές βίας που χρησιμοποιεί ο δράστης ενάντια στη γυναίκα-θύμα. Αυτός ο κύκλος, μας βοηθά να εξηγήσουμε το πώς οι κακοποιημένες γυναίκες μετατρέπονται σε θύματα, πώς αποκτούν το αίσθημα αδυναμίας και γιατί δε μπορούν να ξεφύγουν από αυτή την επώδυνη κατάσταση.

6. ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ

Η προκατάληψη χαρακτηρίζει το φαινόμενο του βιασμού, όπως άλλωστε και τα περισσότερα κοινωνικά προβλήματα. Όλοι οι μύθοι διαιωνίζουν την άποψη ότι το θύμα ευθύνεται για την κακοποίησή του. Σύμφωνα με έρευνες ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων υιοθετεί αρνητική και ταυτόχρονα καχύποπτη στάση απέναντι στα θύματα σεξουαλικής βίας. Αυτό έχει ως συνέπεια να αποθαρρύνονται να καταγγείλουν το έγκλημα, με το φόβο ότι δεν θα γίνουν πιστευτά, θα θεωρηθούν υπεύθυνα για τη θυματοποίησή τους και δεν θα τους αποδοθεί δικαιοσύνη. Πρόκειται για ένα κοινωνικό φαινόμενο που δεν μπορεί να μελετηθεί στις πραγματικές του διαστάσεις, λόγω της τόσο έντονης μυθολογίας που έχει δημιουργηθεί γύρω από αυτό.

Η Λένορ Ουόκερ αναφέρει τους παρακάτω μύθους ως σημαντικούς παράγοντες στην ενίσχυση των σχέσεων κακοποίησης και τη διατήρηση της βίαιης συμπεριφοράς εναντίον των γυναικών.

- Το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας εμφανίζεται μόνο σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού

Αυτός ο μύθος βασίζεται στο γεγονός ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό γυναικών καταγγέλει την κακοποίησή του στην αστυνομία. Τα ελλιπή αυτά στοιχεία έχουν εδραιώσει την άποψη ότι η γυναικεία κακοποίηση συνιστά ένα ασήμαντο κοινωνικό πρόβλημα.

- Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι μαζοχίστριες

Το βάρος της ενοχής για την κακοποίηση έχει πέσει πάνω στη γυναίκα και η βίαιη συμπεριφορά του άνδρα διαιωνίζεται. Ο μύθος της μαζοχίστριας γυναίκας είναι αυτός που προτιμούν οι περισσότεροι από εκείνους που προσπαθούν να κατανοήσουν τις κακοποιημένες γυναίκες και τους λόγους που δεν ξεφεύγουν από αυτή την κατάσταση. Με τον όρο μαζοχισμό εννοείται πως αισθάνονται κάποια ευχαρίστηση και επειδή αυτός ο μύθος έχει γίνει ένα τόσο διαδεδομένο στερεότυπο, πολλές γυναίκες συχνά αναρωτιούνται αν πραγματικά είναι μαζοχίστριες.

- Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι τρελές.

Ο μύθος αυτός τοποθετεί την υπαιτιότητά του στα αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας της κακοποιημένης γυναίκας. Η συμπεριφορά του θύματος, για να επιτύχει την επιβίωσή του, του έχει χαρίσει συχνά τον τίτλο της τρέλας. Πολλές γυναίκες ανέφεραν ότι είχαν νοσηλευτεί για σχιζοφρένεια, παράνοια και σοβαρή κατάθλιψη, ή ότι είχαν πάρει ισχυρές δόσεις αντιψυχωτικών φαρμάκων από γιατρούς που κοίταζαν περισσότερο τα επιφανειακά συμπτώματα, παρά τις συνθήκες της οικογενειακής τους ζωής. Οι ψυχολόγοι υποστηρίζουν πως η συζήτηση με κακοποιημένες γυναίκες δεν μαρτυρά συμπτώματα σχιζοφρένειας ή παράνοιας.

(Λ. Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989)

- Οι γυναίκες της μεσαίας τάξης δεν κακοποιούνται τόσο συχνά όσο οι φτωχές γυναίκες

Σύμφωνα με τον Ά. Τσιγκρή, στις επίσημες αστυνομικές στατιστικές υπάρχει μια υπέρ-εκπροσώπηση των θυμάτων βιασμού που ανήκουν στις χαμηλότερες κοινωνικο-οικονομικές τάξεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα άτομα των τάξεων αυτών είναι περισσότερο ευάλωτα στη σεξουαλική βία, αλλά τα θύματα των τάξεων αυτών αναγκάζονται να ζητήσουν ιατρική βοήθεια από τα δημόσια νοσοκομεία, τα οποία με τη σειρά τους έχουν την υποχρέωση να ειδοποιήσουν την αστυνομία, η οποία ασκεί αυτεπάγγελα την ποινική δίωξη. Τα παραπάνω δεν συμβαίνουν με τα θύματα που ανήκουν στις μεσαίες και ανώτερες κοινωνικο-οικονομικές τάξεις διότι διαθέτουν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα να απευθυνθούν σε ιδιώτες γυναικολόγους. Συνεπώς κρατούν τη θυματοποίησή τους μακριά από τη γνώση της αστυνομίας.

(Α. Τσιγκρής «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 1996)

- Η κακοποιημένη γυναίκα θα είναι σε όλη της τη ζωή κακοποιημένη

Αυτός είναι ο λόγος που πολλοί άνθρωποι δεν ενθαρρύνουν τις γυναίκες να ξεφύγουν από τις σχέσεις κακοποίησης. Νομίζουν πως απλώς θα βρουν μετά κάποιον άλλον βίαιο άνδρα. Αν και μερικές από τις γυναίκες του δείγματος είχαν μια σειρά από βίαιες σχέσεις, το μοντέλο αυτό δεν είναι αληθινό για τις περισσότερες. Ενώ θέλουν να δημιουργήσουν μια νέα σχέση με άλλο άνδρα, προσέχουν πολύ μη διαλέξουν κάποιον βίαιο.

- Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν έχουν μόρφωση ούτε επαγγελματικές γνώσεις.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών της έρευνας που διεξήγαγε η Ουόκερ κυμαίνεται από την Πέμπτη δημοτικού μέχρι και την απόκτηση διδακτορικού

διπλώματος. Ήταν νοικοκυρές, δασκάλες, δημόσιοι υπάλληλοι, δικηγόροι, ψυχολόγοι, νοσοκόμες, πολιτικοί και συνδικαλίστριες. Άλλες ήταν πετυχημένες στη δουλειά τους και άλλες όχι.

- Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να αφήσουν το σπίτι τους όποτε θέλουν

Στην πραγματικότητα οι γυναίκες δεν έχουν την ελευθερία να φύγουν από το σπίτι μετά την κακοποίησή τους. Η ψυχολογική αδυναμία τους, η σκληρή πραγματικότητα του να μην έχεις μέρος να πας και κανένα τρόπο να επιβιώσεις τις καθιστά ανίκανες να αντιδράσουν. Μια κακοποιημένη γυναίκα δεν είναι ελεύθερη να πάψει να είναι θύμα, εκτός αν έχει κάποια βοήθεια.

- Οι δράστες είναι βίαιοι σε όλες τους τις σχέσεις

Η ομάδα των βίαιων ανδρών είναι εκείνη που έχει μελετηθεί περισσότερο. Τα άτομα αυτά τείνουν προς την οικονομική και κοινωνική περιθωριοποίηση. Συχνά έχουν μικρή μόρφωση και λιγότερες επαγγελματικές γνώσεις. Τα περισσότερα κοινά εγκλήματα διαπράττονται από τέτοιους ανθρώπους. Όταν αναφερόμαστε στις κακοποιήσεις γυναικών, αυτό δεν είναι αληθινό. Οι περισσότεροι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, ή άλλες ανύποπτες γυναίκες, δεν είναι απαραίτητα βίαιοι σε άλλους τομείς της ζωής τους.

- Οι δράστες είναι αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή

Έχει υποστηριχτεί ότι οι άνδρες που αισθάνονται λιγότερο ικανοί από τις γυναίκες τους, καταφεύγουν στη βία. Αντίθετα, έρευνες στην Αγγλία έχουν δείξει πως γιατροί, δημόσιοι υπάλληλοι είχαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στις κακοποιήσεις γυναικών. Ανάμεσα στους εύπορους δράστες ήταν γιατροί, δικηγόροι, συνδικαλιστές, καθηγητές, ναυτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι.

- Το ποτό οδηγεί στη βίαιη συμπεριφορά

Οι πιο βίαιες σωματικές κακοποιήσεις γίνονται από τους άνδρες που πίνουν συνέχεια. Το ποτό φαίνεται να τους δίνει μια αίσθηση δύναμης και υπεροχής. Σύμφωνα με την Ουόκερ, πιθανότατα γίνονται συγκεκριμένες χημικές αλλαγές του αίματος κάτω από το στρες που δημιουργείται σε στιγμές έντασης που μπορεί να είναι ανάλογες με αυτές που διαπιστώνονται στο αίμα των αλκοολικών. Ειδικοί

υποστηρίζουν ότι και οι δυο κύκλοι της βίας και του αλκοολισμού συνδυάζονται με ανάλογες μεταβολές της χημείας του εγκεφάλου.

Είναι λογικό να υποθέσουμε πως σε πολλές περιπτώσεις το αλκοόλ μπορεί να χαρακτηριστεί ως παράγοντας ενίσχυσης των βίαιων σχέσεων. Όμως, είναι ψυχολογικά ευκολότερο για τις κακοποιημένες γυναίκες να κατηγορούν το ποτό για τη βία.

- Οι δράστες είναι ψυχοπαθολογικά άτομα

Οι περιγραφές των δραστών μαρτυρούν πως αυτοί είχαν πολλά είδη προσωπικών διαταραχών, που όμως δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ψυχοπαθολογικές. Ένα κοινό στοιχείο που είχαν ήταν η εξαιρετική τους ικανότητα να χρησιμοποιούν τη γοητεία σαν μια τεχνική επηρεασμού.

Ο δράστης μπορεί να είναι είτε πολύ καλός, είτε πολύ κακός. Μπορεί να περνά από τη μια στην άλλη συμπεριφορά με μια υποκριτική ικανότητα αντάξια ενός καλού ηθοποιού. Αντίθετα, όμως, με τις ψυχοπαθολογικές περιπτώσεις ο δράστης αισθάνεται ενοχή και ντροπή για τις ανεξέλεγκτες ενέργειές του. Αν μπορούσε να σταματήσει τη βίαιη συμπεριφορά του, θα το έκανε.

- Στον συζυγικό βιασμό επικρατεί ο μύθος πως οι δράστες δεν αγαπούν τις γυναίκες τους.

Οι γυναίκες έχουν κατηγορηθεί ότι αγαπούν περισσότερο τη βιαιότητα των ανδρών παρά την ευγένειά τους γιατί είναι δύσκολο για την κοινωνία να παραδεχτεί ότι αυτοί που κακοποιούν τις γυναίκες τους τις αγαπούν. Αλλά οι δράστες συχνά περιγράφονται πως είναι χαριτωμένοι και στοργικοί με τις γυναίκες τους.

- Ένας δράστης δέρνει επίσης και τα παιδιά του.

Ο μύθος, όμως, που αναφέρεται στην κακοποίηση παιδιών από τους πατέρες τους έχει κάποια πραγματική βάση. Ορισμένοι άνδρες είναι ύποπτοι για τη σεξουαλική αποπλάνηση των κοριτσιών τους. Αλλά και τα παιδιά που δεν κακοποιούνται από τους γονείς τους υποφέρουν από ψυχικά τραύματα που δεν μπορούν να επουλωθούν. Ωστόσο, το Εθνικό Κέντρο για το Κακοποιημένο και Εγκαταλελειμμένο παιδί έχει αναφέρει πως το ποσοστό των ανδρών που χτυπούν τα παιδιά τους είναι μεγαλύτερο μεταξύ αυτών που κακοποιούν και τις γυναίκες τους.

- Τα παιδιά χρειάζονται τον πατέρα τους ακόμη κι αν αυτός είναι βίαιος –οι μητέρες μένουν κοντά στον σύζυγο μόνο για το καλό των παιδιών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ιδανική οικογένεια περιλαμβάνει τόσο τη μητέρα όσο και τον πατέρα. Πάντως όλα τα παιδιά που έχουν βίαιους γονείς λένε ότι θα προτιμούσαν να ζουν με τον έναν από αυτούς.

- Μακροχρόνιες σχέσεις κακοποίησης μπορούν να αλλάξουν προς το καλύτερο

Οι σχέσεις που στηρίζονται στην ισχύ του άνδρα πάνω στη γυναίκα είναι αδύνατο να μετατραπούν σε μια σχέση ισότητας. Ακόμη και με τη μεγαλύτερη εξωτερική βοήθεια αυτές οι σχέσεις δεν μπορούν να απαλλαγούν από τη βία. Στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να μειωθεί η σοβαρότητα των κακοποιήσεων. Η καλύτερη ελπίδα γι' αυτά τα ζευγάρια είναι να διακόψουν τη σχέση τους. Υπάρχει πιθανότητα με κάποιον άλλον άνδρα να αλλάξει ο συσχετισμός των δυνάμεων και κάτω από συνθήκες ισότητας να μπορέσουν να ζήσουν μια μη βίαιη σχέση.

- Ένας δράστης είναι πάντα δράστης.

Αν η ψυχοκοινωνική θεωρία της βίαιης συμπεριφοράς είναι ακριβής, τότε οι δράστες μπορεί να επαναλαμβάνουν τη βίαιη συμπεριφορά τους. Τουλάχιστον, τα στοιχεία δεν έχουν αποδείξει ακόμη το αντίθετο.

(Λ. Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989)

Ο Ά. Τσιγκρής αναφέρει μια σειρά από μύθους που συνδέονται με το έγκλημα του βιασμού, κάποιοι από τους οποίους είναι:

- Ο μύθος της ισχυρής ανδρικής βιολογικής παρόρμησης.

Σύμφωνα με αυτό το μύθο, ο άνδρας δεν μπορεί να μείνει σεξουαλικά ανικανοποίητος και να καταστείλει τις σεξουαλικές του ορμές. Η σεξουαλική λοιπόν βία είναι ένας τρόπος εκτόνωσης μιας επείγουσας βιολογικής ανάγκης.

- Ο μύθος της ψυχοπαθολογικής προσωπικότητας του μέσου βιαστή.

Οι ψυχοπαθολογικές θεωρίες υποστηρίζουν ότι ο βιαστής είναι ένα ψυχολογικά διαταραγμένο άτομο, με νευρωτικά, σχιζοφρενικά και ψυχοπαθητικά συμπτώματα συμπεριφοράς.

- Ο μύθος της αδυναμίας διάπραξης του βιασμού χωρίς τη συναίνεση του θύματος.

Σύμφωνα με αυτόν το μύθο, μια γυναίκα είναι αδύνατον να βιαστεί χωρίς να το επιθυμεί και αυτό γιατί μια γυναίκα νεαρής ηλικίας και σωματικά υγιής μπορεί να αντισταθεί σθεναρά σε μια σεξουαλική επίθεση.

- Ο μύθος της γυναικείας πρόκλησης και υπευθυνότητας στο βιασμό.

ο μύθος αυτός υποστηρίζει ότι η γυναίκα προκάλεσε το βιαστή της και ότι ενδόμυχα απόλαυσε το περιστατικό, άρα ότι ευθύνεται για τη σεξουαλική επίθεση που δέχτηκε (παροτρυντικό θύμα). Υπάρχουν δηλαδή ορισμένες συμπεριφορές που καθιστούν τα θύματα εμφανείς στόχους σεξουαλικής βίας. Το προκλητικό ντύσιμο, μια χειρονομία οικειότητας ή το ωτοστόπ σε άγνωστους οδηγούς ενδέχεται να παρεξηγηθούν, να προσληφθούν ως πρόκληση από το βιαστή και να θεωρηθούν σημάδια συναίνεσης σε συνουσία.

- Ο μύθος της σπανιότητας της διάπραξης του βιασμού.

Πρόκειται για μια απόλυτα λανθασμένη αντίληψη που τροφοδοτείται από το πολύ μικρό ποσοστό καταγγελίας των εγκλημάτων σεξουαλικής βίας. Στην Ελλάδα μόλις το 6% του συνολικού αριθμού διαπραττόμενων βιασμών φτάνει στη γνώση της αστυνομίας.

- Ο μύθος σχετικά με τη φυλετική σύνθεση του βιασμού.

Σύμφωνα με αυτόν το μύθο μια μαύρη γυναίκα δεν είναι δυνατό να δεχτεί σεξουαλική επίθεση από λευκό άνδρα, όπως και καμία λευκή γυναίκα με κάποιον μαύρο.

- Ο μύθος της νομιμοποίησης της πορνείας ως παράγοντα μείωσης των εγκλημάτων βιασμού.

Οι λαϊκοί μύθοι υποστηρίζουν ότι εάν η πορνεία νομιμοποιηθεί, τότε θα μειωθούν τα ποσοστά σεξουαλικής βίας. Με βάση την αντίληψη ότι η σεξουαλική βία έχει καθαρά σεξουαλικά κίνητρα, πιστεύεται ότι οι εμπορευματοποιημένες σχέσεις είναι ένας τρόπος να εκτονωθεί το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας.

- Ο μύθος ότι διαπράττεται σε δημόσιες και ερημικές τοποθεσίες και όχι σε ιδιωτικούς χώρους.

Το τυχαίο έγκλημα στο δρόμο δεν είναι η κυρίαρχη εικόνα που εμφανίζουν οι θυματολογικές έρευνες. Ένα μεγάλο ποσοστό υποθέσεων βιασμού λαμβάνει χώρα στο σπίτι του θύματος ή του δράστη.

- Ο μύθος ότι οι περισσότεροι βιασμοί διαπράττονται το βράδυ.

Το κυρίαρχο στερεότυπο της σεξουαλικής βίας θέλει να συμβαίνουν τέτοια περιστατικά κατά τις βραδινές ώρες. Ωστόσο, έχει αποδειχτεί ότι οι περισσότεροι βιασμοί διαπράττονται κατά τη διάρκεια της μέρας.

- Ο μύθος ότι ο βιασμός είναι μια αυθόρμητη και παρορμητική πράξη από την οποία λείπει παντελώς το στοιχείο του προσχεδιασμού.

Η παραπάνω μυθολογία έχει καταρριφθεί καθώς, όπως βρέθηκε από την έρευνα του Amir το 71% των υποθέσεων βιασμού που έφτασαν στη γνώση της αστυνομίας, είχαν επιμελώς προσχεδιαστεί.

- Το μύθο ότι ο βιασμός είναι μια πράξη διεξόδου που οφείλεται στην έλλειψη φυσιολογικών σεξουαλικών σχέσεων.

Σύμφωνα με αυτό τον μύθο, ο βιασμός είναι το αποτέλεσμα της αποστέρησης για διάφορους λόγους, μιας μερίδας ανδρών από νομιμοποιημένες σεξουαλικές σχέσεις. Η αδυναμία εξασφάλισης ερωτικής συντροφιάς με νόμιμους τρόπους, οδηγεί ορισμένα άτομα στο να την αποκτήσουν με τον πλέον βίαιο τρόπο, το βιασμό. Οι αστυνομικές αρχές του Κεμπέκ αποδεικνύουν ότι το 95% των βιαστών είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν έναν άλλον, περισσότερο νόμιμο τρόπο, για να ικανοποιήσουν τις σεξουαλικές τους ανάγκες.

- Το μύθο ότι ο βιασμός είναι το αποτέλεσμα της δυσανάλογης εκπροσώπησης των φύλων μέσα στον πληθυσμό μιας κοινωνίας.

Σύμφωνα με αυτόν το μύθο, ο βιασμός μπορεί εξίσου να διαπραχθεί, ανεξάρτητα από το ποιο από τα δύο φύλα υπερτερεί. Αν οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών στο συνολικό του πληθυσμού μιας κοινωνίας, τότε τα κρούσματα βιασμού θα αυξηθούν κι αυτό γιατί οι γυναίκες θα αποκτήσουν μια πιο προκλητική συμπεριφορά προκειμένου να προσελκύσουν τους σεξουαλικούς τους συντρόφους. Από την άλλη πλευρά, αν οι άνδρες υπερτερούν των γυναικών και πάλι οι βιασμοί θα αυξηθούν, κι αυτό γιατί η απογοήτευση των ανδρών θα μεγαλώσει λόγω της έλλειψης ερωτικών συντρόφων. Η παραπάνω άποψη δεν έχει αποδειχτεί ερευνητικά και συνεπώς αποτελεί ακόμη ένα μύθο.

- Το μύθο της ισχύος του θερμικού νόμου του βιασμού.

Σύμφωνα με αυτόν το μύθο, η σεξουαλική βία λαμβάνει χώρα, κατά κύριο λόγο, τους θερμούς μήνες του χρόνου και πιο συγκεκριμένα το καλοκαίρι. Η έρευνα του Amir απέδειξε ότι δεν ισχύει η παραπάνω υπόθεση και ότι τα περιστατικά σεξουαλικής βίας δεν παρουσιάζουν έξαρση σε κάποια συγκεκριμένη εποχή του χρόνου.

- Το μύθο ότι το θύμα και ο δράστης είναι άγνωστοι μεταξύ τους.

Σύμφωνα με αυτόν το μύθο, ο δράστης και το θύμα σεξουαλικής βίας δεν γνωρίζονται και συνεπώς είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει βίαιη σεξουαλική συμπεριφορά ανάμεσα σε άτομα που ήταν γνωστά πριν τη χρονική στιγμή τέλεσης του εγκλήματος. Όσο μεγαλύτερη είναι η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο δράστη και το θύμα, τόσο ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες εκδήλωσης σεξουαλικής επιθετικότητας. Η άποψη αυτή στηρίζεται στην πίστη ότι μόνο όταν το θέλει η γυναίκα, είναι δυνατόν να της επιτεθεί σεξουαλικά ένα άτομο που είναι οικείο της. Από τη θυματολογική έρευνα στην Ελλάδα βρέθηκε ότι το 37% των υποθέσεων βιασμού είχαν τελεστεί από δράστες απολύτως άγνωστους με το θύμα ενώ οι υπόλοιπες από γνωστούς και συγγενείς.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 132-134)

7.1. ΤΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΒΙΑΣΜΟΥ

Οι γυναίκες όλων των ηλικιών, των φυλών, των οικογενειακών καταστάσεων, των κοινωνικο-οικονομικών τάξεων και των επαγγελμάτων είναι ευάλωτες στο βιασμό. Ωστόσο, όλες οι γυναίκες δεν είναι το ίδιο ευάλωτες.

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που συνδέονται περισσότερο με την αύξηση των πιθανοτήτων βίαης σεξουαλικής θυματοποίησης είναι:

- το φύλο: οι γυναίκες αντιμετωπίζουν σημαντικά μεγαλύτερο κίνδυνο σε σχέση με τους άνδρες,
- η ηλικία: οι έφηβοι (13 έως 19 ετών) και οι νεαροί ενήλικες (κάτω των 25 ετών) είναι ομάδες υψηλού κινδύνου, σε σχέση με τα παιδιά και τους ώριμους ενήλικες (άνω των 25 ετών),
- η φυλή: οι μαύροι κάθε ηλικίας αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο σε σχέση με τους λευκούς,
- η γαμική θέση: οι ανύπαντρες γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο, σε σχέση με τις παντρεμένες,
- η κοινωνικο-οικονομική θέση: οι γυναίκες των κατώτερων τάξεων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο, σε σχέση με τις γυναίκες των μέσων και ανώτερων και
- η απασχόληση: όλες οι γυναίκες ανεξάρτητα από την απασχόλησή τους είναι ευάλωτες στο βιασμό, ωστόσο οι φοιτήτριες φαίνεται να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο.

(www.tsigris.gr, 17.02.2006)

Σύμφωνα με τον Καράμπελα, τα στοιχεία που συγκροτούν τα στοιχεία του θύματος είναι:

- το θύμα του βιασμού είναι συνήθως γυναίκα. Αρκετές φορές είναι ανήλικο κορίτσι ή ανήλικο αγόρι. Σπάνια το θύμα του βιασμού είναι ενήλικας άνδρας ο οποίος έχει διανοητική καθυστέρηση ή συμπεριφορά όχι συνήθη.
- Το θύμα βιασμού είναι συνήθως νέο και σε μερικές περιπτώσεις είναι πολύ μεγαλύτερης ή πολύ μικρότερης ηλικίας από το δράστη. Σε σπάνιες περιπτώσεις είναι άνω των 70 ετών και κάτω των 9 ετών.
- Από μελέτη δημογραφικού υλικού διαπιστώθηκε ότι στις μισές περίπου περιπτώσεις ο δράστης και το θύμα ήταν γνωστοί, ενώ στις υπόλοιπες μισές ήταν τελείως άγνωστοι.

- Σπάνια μπορεί να θεωρηθεί ότι το θύμα με τη συμπεριφορά του (κινήσεις, λόγια, ντύσιμο κλπ.) προκάλεσε το δράστη και αυτός δεν άντεξε την πρόκληση, γιατί βρέθηκε κάτω από ισχυρή σεξουαλική πίεση, ενώ δεν είχε τέτοια πρόθεση.

Ακόμη, σύμφωνα με τον Καράμπελα, άτομα υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση είναι κυρίως τα ανήλικα κορίτσια, που έχουν ηθικά διεστραμμένο πατέρα. Επίσης τα διανοητικά καθυστερημένα άτομα, τα πολύ εύπιστα και επιπόλαια που δεν παίρνουν μέτρα προφύλαξης όταν κάνουν χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών αλλά και οι γυναίκες που εργάζονται κατά τις νυχτερινές ώρες.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001)

Επιπλέον, όπως αναφέρει ο Τσιγκρής, έχει υποστηριχθεί ότι οι γυναίκες που ανήκουν στις κατώτερες κοινωνικο-οικονομικές τάξεις αντιμετωπίζουν έναν σημαντικά μεγαλύτερο κίνδυνο να βιαστούν, σε σχέση με τις γυναίκες των μέσων και ανώτερων τάξεων. Ωστόσο, αφού οι περισσότερες μελέτες βασίζονται σε υποθέσεις βιασμού που έχουν αναφερθεί στην αστυνομία, μπορεί να δικαιολογηθεί η υπόθεση ότι οι περισσότεροι μη-αναφερόμενοι βιασμοί έχουν ως θύματα γυναίκες, που ανήκουν στα μεσαία στρώματα και ότι το συγκεκριμένο έγκλημα αφορά σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι τα θύματα που ανήκουν στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις αναφέρουν συχνότερα το έγκλημα στην αστυνομία, σε σύγκριση με τα θύματα των μεσαίων και ανώτερων. Μια πιθανή εξήγηση αυτού του γεγονότος είναι ότι τα θύματα αυτά έχουν τα οικονομικά, καθώς και άλλα μέσα για να ξεπεράσουν την κρίση χωρίς να εμπλακούν στη δυσάρεστη περιπέτεια των ποινικών διαδικασιών. Τα περισσότερα θύματα των ανώτερων κοινωνικο-οικονομικών τάξεων αναφέρουν το βιασμό τους σε ιδιωτικούς γιατρούς, οι οποίοι δεν υποχρεούνται να αναφέρουν το έγκλημα στην αστυνομία.

Ανακεφαλαιώνοντας, τα εμπειρικά στοιχεία αποκαλύπτουν ότι οι γυναίκες όλων των κοινωνικο-οικονομικών τάξεων είναι ευάλωτες στο βιασμό. Ωστόσο, οι περισσότεροι αναφερόμενοι βιασμοί, περιλαμβάνουν θύματα που ανήκουν στις κατώτερες. Τα θύματα αυτά, στις επίσημες στατιστικές, φαίνονται να αποτελούν ομάδα υψηλού κινδύνου σεξουαλικής θυματοποίησης.

Έρευνες που στηρίχθηκαν σε υποθέσεις βιασμού που αναφέρθηκαν στην αστυνομία έχουν δείξει ότι γυναίκες όλων των ηλικιών -από 5 μηνών έως 91 ετών- έχουν αναφερθεί ως θύματα βιασμού. Είναι δύσκολο να πούμε με σιγουριά ποια είναι

πραγματικά η ηλικιακή ομάδα του υψηλότερου κινδύνου και αυτό γιατί υπάρχουν πολλές υποθέσεις βιασμού οι οποίες δεν αναφέρονται στην αστυνομία. Αυτό μπορεί να συμβαίνει γιατί οι ώριμοι ενήλικες και τα παιδιά αποκρύπτουν περισσότερο τη θυματοποίησή τους, σε σχέση με τους έφηβους και τους νεαρούς ενήλικες. Αυτό που μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, βασιζόμενοι στις υποθέσεις που έχουν αναφερθεί στην αστυνομία, είναι ότι οι έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες είναι εκείνες οι ηλικιακές ομάδες που διατρέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο βίαιης σεξουαλικής θυματοποίησης.

Πρέπει, ωστόσο, να επισημάνουμε ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά δομούν το προφίλ των θυμάτων βιασμού που αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία. Όμως, η παραπάνω εικόνα δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και αυτό γιατί τα θύματα βιασμού που αναφέρουν το έγκλημα στην αστυνομία δεν αντιπροσωπεύουν το σύνολο των θυμάτων. Θα μπορούσε κάποιος να υποθέσει ότι η πραγματική εικόνα του θύματος είναι τελείως διαφορετική από αυτή που παρουσιάστηκε παραπάνω και πως η διαστρέβλωσή της οφείλεται στις υποθέσεις που δεν αναφέρονται στην αστυνομία και οι οποίες μεροληπτούν σε βάρος της αξιοπιστίας του δείγματος. Συνεπώς, οι υποθέσεις σεξουαλικής βίας που συγκροτούν το σκοτεινό αριθμό της συγκεκριμένης μορφής εγκληματικότητας, επιδρούν καθοριστικά στην παραμόρφωση της πραγματικής εικόνας των θυμάτων σεξουαλικής βίας.

(www.tsigris.gr, 17.02.2006)

7.2. ΤΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ ΒΙΑΣΜΟΥ

Οι φεμινιστές εγκληματολόγοι υποστηρίζουν ότι ο βιαστής είναι ένα φυσιολογικό άτομο, ο άνθρωπος της διπλανής πόρτας. Ωστόσο πολλοί έχουν και ποινικό παρελθόν, όχι απαραίτητα για σεξουαλικό έγκλημα.

(Α. Τσιγκρής «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996)

Σύμφωνα με τον Καράμπελα, το προφίλ του δράστη στοχαιοθετείται από τα παρακάτω:

- Δράστης (αυτουργός) του εγκλήματος του βιασμού είναι ,σχεδόν πάντα άτομο γένους αρσενικού. Πάρα πολύ σπάνια γυναίκα είναι συνεργός ή συναυτουργός
- Συνήθως ο βιαστής είναι μεγαλύτερης ηλικίας από το θύμα του
- βιαστής συνήθως είναι άντρας, νέος (20-40), χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Πολύ σπάνια ο δράστης είναι ακόμα μικρότερης (κάτω των 17 ετών) ή ακόμα και μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 60 ετών). Σε κάποιες περιπτώσεις, ιδίως όταν οι δράστες τελούν υπό την επήρεια αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών, είναι και πολλές δεκαετίες μικρότεροι και από τα θύματά τους.
- Συνήθως είναι Έλληνας. Σε αρκετές περιπτώσεις ο δράστης είναι αλλοδαπός. Αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των αλλοδαπών που ζουν στην Ελλάδα και οι βιασμοί που τελούν, πραγματοποιούν πολύ περισσότερους βιασμούς, αναλογικά με τους Έλληνες.
- Το επάγγελμά του συνήθως είναι ένα από αυτά που δεν θέλουν σπουδές και ιδιαίτερη πνευματική προσπάθεια. Συνήθως είναι ανειδίκευτος εργάτης, γεωργός, αγρότης, οικοδόμος, κλπ.
- Η οικονομική του κατάσταση είναι συνήθως χαμηλή έως μέτρια, τουλάχιστον στις περιπτώσεις που φτάνουν στα δικαστήρια. Σε κάποιες περιπτώσεις είναι άπορος και δεν μπορεί να ορίσει ούτε συνήγορο για να τον υπερασπιστεί, και για αυτό του διορίζει συνήγορο το δικαστήριο, όπως ορίζει η νομοθεσία.
- Συχνά ο δράστης είναι έγγαμος. Σε αρκετές περιπτώσεις είναι πατέρας παιδιών περισσότερων του ενός και σε μερικές περιπτώσεις πατέρας του θύματος. Σε ελάχιστες περιπτώσεις είναι χήρος ή διαζευγμένος.
- Το διανοητικό του επίπεδο είναι, συνήθως, χαμηλού έως και πολύ χαμηλού επιπέδου.

- Η σωματική του διάπλαση δεν έχει ,συνήθως, κάτι διαφορετικό από αυτή του φυσιολογικού ανθρώπου, ούτε έχει εμφανείς σωματικές ιδιαιτερότητες (σωματώδης ή πολύ αθλητικός τύπος)
- Η προσωπικότητά του, συνήθως, διακρίνεται από την έλλειψη ηθικών ορίων και αναστολών, γι' αυτό και επιδιώκει με τη χρήση βίας να αποκτήσει και να απολαύσει αυτό που επιθυμεί. Είναι συνήθως σκληρός, οξύθυμος, βάνανσος και ανάλγητος. Σε κάποιες περιπτώσεις η όλη του συμπεριφορά και πριν από την πράξη τον χαρακτηρίζει ως άξεστο, πρωτόγονο και συναισθηματικά ανώριμο.
- Συνήθως είναι ψυχικά υγιής. Σε μερικές περιπτώσεις πάσχει από επιληψία και πολύ σπάνια από άλλη ψυχική νόσο.
- Διακατέχεται από σεξουαλική διαστροφή, ή από σεξουαλική ανωμαλία. Η πρόκληση του πόνου τον ικανοποιεί σεξουαλικά. Σε αρκετές περιπτώσεις, φαίνεται ότι ηδονίζεται με το να βλέπει το θύμα του να υποφέρει ή να τον παρακαλά, ενώ έχει σεξουαλική πληθωρικότητα και πιο έντονη στύση όταν το θύμα αντιστέκεται.
- Δρα συνήθως σε σκοτεινές περιοχές και όχι σπάνια κοντά στον τόπο κατοικίας του.
- Ταυτοχρόνως διαπράττει, συνήθως, και άλλα εγκλήματα όπως αιμομιξία, απαγωγή (βλ. σελ. 26).

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001)

Η έρευνα της Λένορ Ουόκερ για τις κακοποιημένες γυναίκες μέσα σε γάμο ή μόνιμη σχέση, αποκαλύπτει κάποια κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των δραστών:

- Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση.
- Πιστεύουν σε όλους τους μύθους που είναι σχετικοί με τις σχέσεις κακοποίησης.
- Πιστεύουν στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και στον στερεότυπο ανδρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια. Κατηγορούν άλλους για τις πράξεις τους.
- Ζηλεύουν παθολογικά.
- Παρουσιάζουν μια διπλή προσωπικότητα.
- Έχουν έντονες αντιδράσεις στρες, που προσπαθούν να τις αντιμετωπίσουν πίνοντας και δέρνοντας τις γυναίκες τους.
- Συχνά χρησιμοποιούν το σεξ σαν μια βίαιη πράξη για να αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους και τον χλωμό αντρισμό τους. Μπορεί να είναι δισεξουαλικοί.
- Δεν πιστεύουν ότι η βίαιη συμπεριφορά τους θα έχει αρνητικές επιπτώσεις.

Όσον αφορά τη διανοητική κατάσταση των δραστών, η Λ. Ουόκερ υποστηρίζει: «Συχνά παρουσιάζουν συμπτώματα ψυχολογικής κατάθλιψης, ιδιαίτερα μετά από κάποιο επεισόδιο κακοποίησης. Το αλκοόλ και άλλα ναρκωτικά χρησιμοποιούνται για να καλμάρουν τα νεύρα του. Επίσης, συχνά παρουσιάζεται διαταραχή της προσωπικότητας των δραστών. Οι γυναίκες τους αναφέρουν πως ήταν μοναχικοί τύποι και οι κοινωνικές τους σχέσεις είχαν επιφανειακό χαρακτήρα. Ήθελαν να κάνουν κατορθώματα που δεν θα μπορούσαν οι άλλοι και τους άρεσε να εντυπωσιάζουν τις γυναίκες τους.

Επιπλέον οι άντρες περιγράφονταν σαν άτομα υπερευαίσθητα και στις παραμικρές αποχρώσεις της συμπεριφοράς των άλλων. Όταν αυτοί οι άντρες βρίσκονται κάτω από στρες η υπερευαίσθησία τους έπαιρνε έναν παρανοϊκό χαρακτήρα, που μπορούσε να οδηγήσει σε δολοφονική ή αυτοκαταστροφική τάση.»

(Λ. Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989, σελ. 58-61)

Τα παραπάνω στοιχεία συγκροτούν αποκλειστικά το προφίλ του δράστη ενδο-οικογενειακής βίας, ωστόσο θεωρήθηκε σημαντικό να αναφερθούν σ' αυτή τη μελέτη καθώς ο βιασμός πλέον αποτελεί μια μορφή ενδο-οικογενειακής βίας.

Βασιζόμενοι στις αναφερόμενες στην αστυνομία υποθέσεις, βλέπουμε ότι το θύμα και ο δράστης βιασμού συνδέονται στενά όσον αφορά τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά. Όπως ακριβώς και το θύμα, ο δράστης είναι κατά κύριο λόγο νέος. Οι δράστες μπορεί να είναι άτομα όλων των επαγγελματικών κατηγοριών, από άνεργους μέχρι αυτούς που ασκούν εξουσία, και όχι μόνο χαμηλής κοινωνικο-οικονομικής τάξης όπως έχει υποστηριχθεί πιο πάνω. Αυτό αποδεικνύεται από το ότι οι βιαστές οι οποίοι τελικά εμπλέκονται στις διαδικασίες του ποινικού συστήματος, ανήκουν κατά κύριο λόγο στις χαμηλές κοινωνικο-οικονομικές τάξεις γιατί οι μεσαίες και ανώτερες κοινωνικές τάξεις διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα συγκάλυψης της υπόθεσης και συμβιβασμού με το θύμα. Ανώριμος τόσο στο χαρακτήρα όσο και στο συναισθηματικό επίπεδο, άτομο άσχημα προσαρμοσμένο στη ζωή. Του λείπει η αυτοπεποίθηση για να κατακτήσει μια κοπέλα. Από το φόβο της αποτυχίας, λοιπόν, γίνεται δράστης-βιαστής.

Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι η εικόνα σχετικά με το μέσο βιαστή που προκύπτει από την ανάλυση των επίσημων στατιστικών της αστυνομίας, είναι μεροληπτική και μακριά από την πραγματικότητα. Αξιόπιστα και έγκυρα συμπεράσματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά του μέσου βιαστή μπορούν να προκύψουν μόνο από έρευνες θυματολογικού περιεχομένου σε αντιπροσωπευτικά δείγματα του ευρύτερου πληθυσμού.

(Α. Τσιγκρής «Βιασμός: Το αθέατο έγκλημα», 1996)

8. ΤΟ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ

Το τραυματικό σύνδρομο, όπως χαρακτηρίζεται, είναι μια έντονη φάση και μια μακροπρόθεσμη διαδικασία επαναδιοργάνωσης που συμβαίνει ως αποτέλεσμα του βιασμού ή της απόπειρας. Αυτό το σύνδρομο των συμπεριφορικών, σωματικών, και ψυχολογικών αντιδράσεων είναι μία αντίδραση έντονης έντασης σε μια κατάσταση που είναι απειλητική για τη ζωή και εξελίσσεται σε δύο φάσεις :

Η πρώτη είναι η έντονη φάση. Τα σωματικά συμπτώματα είναι ιδιαίτερα αυξημένα και το πιο χαρακτηριστικό συναίσθημα είναι ο φόβος. Αυτή γενικά είναι η περίοδος που υπάρχουν πολλές δυσλειτουργίες και αναστατώσεις στον τρόπο ζωής του θύματος του βιασμού.

Η δεύτερη φάση αρχίζει όταν το θύμα αποφασίζει να οργανώσει πάλι τη ζωή του και συνήθως αρχίζει δύο με τρεις εβδομάδες μετά την επίθεση. Οι φοβίες, οι αλλαγές στις κινητικές συνήθειες και οι εφιάλτες είναι τα πιθανότερα συμπτώματα της φάσης αυτής.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 106)

Η Φ. Τσαλίκου έχει υποστηρίξει ότι το τραυματικό σύνδρομο περιλαμβάνει μια πολυμορφία σωματικών και ψυχικών αντιδράσεων, που παρατείνονται μέσα στο χρόνο, όπως ντροπή, αγωνία, φόβος, άγχος, κ.λ.π.

Σύμφωνα με τις αναφορές του Α. Τσιγκρή οι παράγοντες που είναι υπεύθυνοι για τις ψυχολογικές συνέπειες στο θύμα είναι:

- Ο σκεπτικισμός και η καχυποψία με την οποία αντιμετωπίζονται τα θύματα από την αστυνομία. Αν το θύμα διακρίνει αυτόν τον σκεπτικισμό και την καχυποψία, καθώς και τη γενικότερη αρνητική του αντιμετώπιση από τις διωκτικές αρχές (αλλά και από όπου αλλού έχει αναφέρει το συμβάν, π.χ. οικογένεια, σύζυγο, φιλική παρέα, κ.λ.π.), οι ψυχολογικές συνέπειες θα πάρουν τη μορφή συναισθημάτων ενοχής και έλλειψης αυτό-εκτίμησης.
- Το ευπρόσβλητο και το ευάλωτο του θύματος στους ισχυρισμούς ότι είναι υπεύθυνο για την θυματοποίηση του. Όπως έχει αποδειχθεί ερευνητικά, πολλά άτομα συμπεριλαμβανόμενου και του θύματος-μπορεί να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι το θύμα φέρει την κύρια ευθύνη του βιασμού του.

- Η έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης, κατανόησης και βοήθειας που ενδεχομένως μπορεί να αντιμετωπίσουν τα θύματα του βιασμού. Έχει ερευνητικά αποδειχθεί ότι η κοινωνική υποστήριξη διευκολύνει την προσαρμογή των γυναικών οι οποίες είχαν πέσει θύματα σεξουαλικής κακοποίησης στην παιδική τους ηλικία. Με βάση το παραπάνω συμπέρασμα, θα ήταν λογικό να υποθέσουμε ότι μια αντίστοιχη διαδικασία μπορεί να ισχύει και στην περίπτωση του βιασμού. Τα θύματα που ζουν ή εργάζονται με άτομα που τα αντιμετωπίζουν με κατανόηση και υποστήριξη, ξεπερνούν ευκολότερα τα ψυχολογικά τους προβλήματα και προσαρμόζονται ομαλότερα στην καθημερινή πραγματικότητα.
- Ο βαθμός σοβαρότητας του εγκλήματος. Πιο συγκεκριμένα, αποδείχθηκε ότι όσο σοβαρότερη είναι η επίθεση (π.χ. βαρύς σωματικός τραυματισμός του θύματος, χρήση όπλου από το δράστη, κ.λ.π.), τόσο μεγαλύτερη είναι η ψυχολογική σύγκρουση που βιώνουν τα θύματα μετά το βιασμό τους.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 209-210)

Τα αποτελέσματα του βιασμού είναι για κάθε θύμα μοναδικά και έντονα, καθώς υφίσταται σοβαρό ψυχολογικό τραυματισμό. Αυτό το τραύμα (βλ. σελ. 173) μπορεί να περιλαμβάνει φοβίες, συναισθήματα θυμού και αντεκδίκησης, έμμονες ιδέες και εφιάλτες, κατάθλιψη, τάσεις αυτοκτονίας και ένα πλήθος από άλλα ψυχολογικά, σωματικά και κοινωνικά προβλήματα τα οποία δεν παρουσιάζονται, τουλάχιστον τόσο συχνά, στα θύματα των άλλων εγκλημάτων βίας.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000)

8.1. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

«Αυτό που χάνει για πάντα (το θύμα βιασμού) είναι η πίστη στην καλοσύνη των ανθρώπων και τη εμπιστοσύνη στους άλλους. Χάνει την πίστη στη δύναμη της λογικής και του ορθολογισμού. Μια γυναίκα που έχει βιαστεί ζει, περισσότερο ή λιγότερο, μόνιμα με το φόβο του βιασμού βαθιά μέσα στο μυαλό της. Ο βιασμός της αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο αισθάνεται τον κόσμο... δεν πηγαίνει πλέον σε μακρινά μέρη. Δεν περπατάει τη νύχτα μόνη στους δρόμους... είναι καχύποπτη για

όλους τους ξένους, είτε στην εξώπορτα της, είτε στο δρόμο. Ζώντας το φόβο του βιασμού τον αποφεύγει».

Τα θύματα, αμέσως μετά το έγκλημα, βιώνουν μια έντονη σύγχυση συναισθημάτων και μια έντονη αβεβαιότητα που δείχνει την ψυχική τους αναστάτωση και την ανάγκη τους για βοήθεια, συμπαράσταση και κοινωνική υποστήριξη.

Οι συνέπειες της εμπειρίας του βιασμού είναι δραματικές και όλες οι γυναίκες χρειάζονται ένα χρονικό διάστημα για να επανέλθουν. Ο βιασμός σηματοδοτεί μία ρήξη με την προηγούμενη ζωή.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 106-112)

Σύμφωνα με τους Sutherland και Scherl, τα θύματα βιασμού περνούν από τρία στάδια, μετά την εμπειρία του εγκλήματος.

Στο πρώτο στάδιο βρίσκονται σε συναισθηματική σύγχυση και ψυχολογική αναστάτωση και τις περισσότερες φορές αποφασίζουν να κρατήσουν το βιασμό τους μυστικό, τόσο από την αστυνομία, όσο και από τους δικούς τους ανθρώπους (π.χ. γονείς, σύζυγο, εραστή, φίλους, κ.λ.π.). Στο στάδιο αυτό το θύμα αισθάνεται έντονη θλίψη και αγωνία. Έχει την ανάγκη από κοινωνική υποστήριξη, η οποία όμως του λείπει γιατί χειρίζεται μόνο του τη δυσάρεστη κατάσταση που έχει προκύψει.

Στο δεύτερο στάδιο το θύμα προσπαθεί να ξεπεράσει την τραυματική εμπειρία του βιασμού, απωθώντας την εμπειρία αυτή στο υποσυνείδητο του και δικαιολογώντας την πράξη του βιαστή, ενοχοποιώντας τον εαυτό του και προσπαθώντας να επιστρέψει στη φυσιολογική καθημερινή του ζωή.

Στο τρίτο στάδιο, το θύμα αρχίζει να βιώνει συναισθήματα κατάθλιψης και αισθάνεται έντονα την ανάγκη να μιλήσει σε κάποιον για το περιστατικό. Στο στάδιο αυτό, το θύμα παύει να δικαιολογεί την πράξη του βιαστή και αρχίζει να αισθάνεται έντονο θυμό, τόσο για το βιαστή που το έφερε σε αυτή τη θέση, όσο και για τον εαυτό του που το επέτρεψε ή το ανέχτηκε.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 202)

Από όσα αναφέρουν τα θύματα του βιασμού στους οικείους τους ή όταν εξετάζονται ως μάρτυρες, προκύπτουν τα παρακάτω στοιχεία σχετικά με τη συμπεριφορά, τα συναισθήματα και την ψυχολογική τους κατάσταση κατά και μετά το βιασμό.

Κατά τη διάρκεια του βιασμού, τα περισσότερα θύματα φοβούνται για την ίδια τους τη ζωή και προσπαθούν να πείσουν το δράστη να μην ενεργήσει αυτό που

επιχειρεί με τη βία ή με απειλή, είτε προσπαθώντας να τον συγκινήσουν, είτε προσπαθώντας να τον φοβίσουν για να συναισθανθεί τις συνέπειες αυτής της πράξεως του. Τα θύματα, εκείνη τη χρονική στιγμή, αγωνίζονται, κυρίως, για να επιβιώσουν. Οι αντιδράσεις ποικίλουν. Μερικά από τα θύματα προσπαθούν να αμυνθούν, με φυσική δράση, με βίαιη δηλαδή, αντεπίθεση ή να διαφύγουν. Κάποια λιποθυμούν(απώλεια των αισθήσεων), ενώ σε μερικά τους προκαλείται ναυτία από το φόβο τους ή νιώθουν σαν να είναι παράλυτα. Μερικές γυναίκες, θύματα βιασμού, αναφέρουν ότι προσπάθησαν να συγκεντρώσουν τη σκέψη τους σε κάτι διαφορετικό κατά τη διάρκεια του βιασμού(αυτή είναι η μέθοδος απάρνησης της πραγματικότητας), ενώ κάποια άλλα μένουν ήσυχα, για να μην προκαλέσουν μεγαλύτερη βιαιότητα του βιαστή. Τέλος, κάποια ζητούν βοήθεια, συνήθως, όταν υπάρχει δυνατότητα παροχής βοήθειας, ενώ κάποια άλλα προσπαθούν να συγκρατήσουν λεπτομέρειες (τα χαρακτηριστικά του κ.λ.π.) για να βοηθήσουν στην αποκάλυψη των αγνώστων στοιχείων της ταυτότητας του δράστη.

Τα συναισθήματα της γυναίκας-θύμα αλλάζουν μετά το βιασμό. Κάποια από τα θύματα νιώθουν φοβία, θυμό, αυτό-υποτίμηση αλλά και εκδικητική διάθεση. Η αποδιοργάνωση της προσωπικής τους ζωής είναι αναμενόμενη καθώς είναι πολύ συχνή η φοβία των θυμάτων για το σεξ και γενικά για τους άνδρες. Αρκετά από αυτά αναπτύσσουν νευρώσεις. Έχουν εφιάλτες κατά τη διάρκεια του ύπνου και συνήθως βλέπουν ξανά τη σκηνή του βιασμού. Σε πολλές περιπτώσεις ξεσπούν σε λυγμούς ενώ ο φόβος της επανάληψης είναι συνήθης περίπτωση. Τέλος, τα θύματα στην προσπάθειά τους να επανέλθουν είτε αποκόβονται, είτε συνδέονται πιο πολύ με τους συγγενείς και τους φίλους τους.

(Λ. Καράμπελας, « Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ. 362-363)

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας έχουν δοθεί από το ΚΕΘΙ, ο βιασμός δημιουργεί στα θύματα ένα σημαντικό ψυχιατρικό σύνδρομο, όπως έχει χαρακτηριστεί, το οποίο περιλαμβάνει πολυμορφία σημαντικών ψυχολογικών αντιδράσεων που παρατείνονται μέσα στο χρόνο. Συγκεκριμένα στις πρώτες αντιδράσεις μετά τον βιασμό παρατηρούνται δυο τύποι αντίδρασης-συναισθηματικά στυλ. Κάποιες γυναίκες-θύματα εκφράζουν το αίσθημα του φόβου, του άγχους και του θυμού μέσα από συμπεριφορές όπως το κλάμα και η ομιλία με αναφιλητά (εκφραστικό στυλ) ενώ άλλες γυναίκες-θύματα αποκρύπτουν τα συναισθήματα τους και παρουσιάζουν μια πλασματική ηρεμία και αταραξία (ελεγχόμενο στυλ). Είναι και οι γυναίκες-θύματα που δεν έχουν μιλήσει σε κανέναν για το βιασμό τους και υποφέρουν χωρίς να μοιράζονται τον πόνο με τους οικείους. Συνήθως μπορεί να αντιδρούν ευερέθιστα, να αποφεύγουν τις σχέσεις με τους άνδρες, να έχουν φοβικές αντιδράσεις, να κατηγορούν τον εαυτό τους, να αισθάνονται ένα τίποτα. Είναι και οι γυναίκες-θύματα που κρύβουν το συμβάν όχι μόνο από οικογένεια και φίλους αλλά και από τον ίδιο τους τον εαυτό, προσπαθώντας να συνεχίσουν σαν να μην συνέβη, αλλά αυτό υπάρχει και πονάει.

Όταν η γυναίκα αρχίζει να αναδιοργανώνει τη ζωή της, μετά από δύο-τρεις εβδομάδες από τον βιασμό είναι πολύ πιθανό να υποφέρει από εφιάλτες και φοβίες. Συνήθως μπορεί να αυξήσει τις δραστηριότητες της, να αλλάξει κατοικία στην προσπάθεια της να αισθανθεί ασφάλεια και να ξαναφτιάξει τη ζωή της, αναζητώντας στήριξη και κατανόηση από την οικογένεια της, χωρίς πολλές φορές να δίνει εξηγήσεις για αυτό που της συνέβη.

Τώρα όσον αφορά τους άλλους, είναι πιθανό η στάση του θύματος για την ζωή και ο τρόπος που αντιδρά-ανταποκρίνεται στους άλλους να αλλάξει-να επηρεαστεί από τον βιασμό. Πολλές φορές παρατηρείται μια αλλαγή στην προσωπικότητα και μια καχυποψία για όλους τους ανθρώπους. Νεότερες γυναίκες έχουν μιλήσει για μακροπρόθεσμες επιδράσεις στην μόρφωση τους και την καριέρα τους. Πολλές φορές εξαιτίας αλλαγής της κατοικίας αποκόπτονται από φίλους και πράγματα αγαπημένα.

Οι γυναίκες φοβούνται ότι είναι ανίκανες να δημιουργήσουν σχέσεις ή αν έχουν κάποια σχέση πιστεύουν ότι ο σύντροφος θα σκέφτεται διαφορετικά για αυτές και ίσως να μην τις βρίσκουν πια ελκυστικές. Επίσης σε αυτές τις γυναίκες έχει καταστραφεί η εμπιστοσύνη προς τους άνδρες και κάνουν κάθε σεξουαλική εμπειρία να μοιάζει με βιασμό. Η κατάσταση είναι πιο δύσκολη όταν η γυναίκα έχει βιαστεί από κάποιον γνωστό της.

Το γεγονός όμως ότι η γυναίκα δεν μπορεί να ξεχάσει, δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να επανακτήσει ευτυχία, να κάνει φίλους, σχέσεις και να κερδίσει δύναμη. Αλλά για να συμβεί αυτό χρειάζεται να αντιμετωπίσει αυτό που βίωσε. Σε αυτό μπορούν να βοηθήσουν βασικά η οικογένεια και ο σύντροφος της (αν υπάρχει) τα συμβουλευτικά κέντρα στελεχωμένα από ειδικούς και τα καταφύγια γυναικών.

Η ψυχολογική κατάσταση που βιώνουν τα θύματα αμέσως μετά το έγκλημα, μελετήθηκε από τους Veronen et.al. σε ένα δείγμα είκοσι πέντε (25) θυμάτων τα οποία έλαβαν μέρος στην έρευνα δύο έως τρεις ώρες μετά το βιασμό τους. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι τα θύματα ανέφεραν έντονη ρίγη(96%), πόνο(68%), σφίξιμο των μυών(68%), πονοκέφαλο(60%), καθώς και άλλες ψυχοσωματικές αντιδράσεις που προέρχονταν από την υπερβολική ψυχολογική ένταση που βίωσαν κατά τη διάρκεια τέλεσης του εγκλήματος. Επίσης, βρέθηκε ότι τα κυριότερα συναισθήματα των θυμάτων ήταν η στεναχώρια(96%), η εξάντληση(96%), η ταραχή(88%) και ο τρόμος(80%). Τέλος σύμφωνα με τους ερευνητές οι φοβίες του θύματος αρχίζουν αμέσως μετά το βιασμό και μπορεί να παρατεθούν για μήνες ή και για χρόνια.

Από την έρευνα των Sutherland και Scherl, σε ένα δείγμα δεκατριών(13) θυμάτων βιασμού, βρέθηκε ότι οι άμεσες συνέπειες του βιασμού στο θύμα ήταν η έντονη θλίψη, η δυσπιστία, η αγωνία και η συναισθηματική κατάρρευση. Επίσης, βρέθηκε ότι τα θύματα ήταν απρόθυμα να μιλήσουν σχετικά με το τι τους είχε συμβεί.

Από την άλλη μεριά, τα θύματα αρνούνταν να αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία ή να επισκεφτούν κάποιο νοσοκομείο για τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις. Όμως, φαίνονταν περισσότερο πρόθυμα να αναφέρουν το περιστατικό στη σπιτονοικοκυρά, τη συγκάτοικο ή τον εργοδότη τους. Τέλος, τα θύματα βιώνουν έντονη αβεβαιότητα σχετικά με το πώς θα αισθάνονταν αν έβλεπαν για δεύτερη φορά το δράστη του εγκλήματος ή αν μιλούσαν στους γονείς τους ή τον ερωτικό τους σύντροφο.

Έχει παρατηρηθεί ότι τα θύματα βιασμού, μετά το έγκλημα, κάνουν εμετό, πλένονται μανιωδώς, καίνε τα ρούχα τους, κάνουν απόπειρες αυτοκτονίας, έχουν εφιάλτες, αισθάνονται έντονη ντροπή, πέφτουν σε κατάθλιψη και φοβούνται το σκοτάδι.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 110)

Οι ψυχολογικές συνέπειες που υφίστανται τα θύματα τετελεσμένου βιασμού, έχει παρατηρηθεί ότι είναι οι σοβαρότερες, σε σχέση με τα θύματα όλων των υπόλοιπων εγκλημάτων. Σύμφωνα με τους Steketee και Aystin, ένα στα πέντε θύματα βιασμού αποπειράται να αυτοκτονήσει. Τα μετατραυματικά συμπτώματα των θυμάτων του βιασμού είναι εκτεταμένα και περιλαμβάνουν εξακολουθητικές αναπαραστάσεις του συμβάντος, μέσω εικόνων, αναμνήσεων και ονείρων, φοβίες συνδεδεμένες με το βιασμό, συναισθηματικές φορτίσεις, δυσκολίες στον ύπνο, δυσκολίες συγκέντρωσης και εκρηκτικές αντιδράσεις. Επιπρόσθετες συνέπειες του βιασμού στο θύμα είναι το γενικευμένο άγχος, η κατάθλιψη, οι σεξουαλικές δυσλειτουργίες και η ανικανότητα για αποτελεσματική λειτουργία στο σπίτι, στη δουλειά και στις κοινωνικές δραστηριότητες.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 268-269)

Το έγκλημα πολλές φορές είναι ξαφνικό και ανεξέλεγκτο και μπορεί να συνοδεύεται από σωματικό τραυματισμό. Ένα τέτοιο απρόβλεπτο γεγονός μπορεί να κάνει το θύμα να αισθανθεί φοβισμένο και ευάλωτο. Ο φόβος των αντιποίνων από μέρους του δράστη είναι ένα από τα κυρίαρχα συναισθήματα των θυμάτων βιασμού. Ο φόβος μιας ενδεχόμενης αντεκδίκησης του δράστη είναι μια δύναμη που παραλύει το θύμα και ασκεί έντονη επίδραση στις αποφάσεις που θα λάβει αμέσως μετά το βιασμό.

Ακόμη, τα θύματα βιασμού βιώνουν έντονους φόβους και αμφιβολίες για το κατά πόσο οι μαρτυρίες τους θα γίνουν πιστευτές από την αστυνομία.

Κάτω από την ψυχολογική πίεση τα θύματα του βιασμού δεν μπορούν να πάρουν αποφάσεις για την τύχη της υπόθεσης τους και συχνά γίνονται επιρρεπή στις γνώμες και τις συμβουλές των άλλων ενώ η ψυχολογική διάλυση που βιώνει το θύμα, το καθιστά ανίκανο να αναλάβει πρωτοβουλίες για την υπέρταση της κρίσης.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση του μηχανισμού του ποινικού συστήματος, 1999, σελ. 95-99)

Σύμφωνα με τους Burgess και Holmstrom, οι αντιδράσεις των θυμάτων στο βιασμό τυπικά μπορούν να χωριστούν σε δύο φάσεις : μια βραχυπρόθεσμη φάση έντονης αποδιοργάνωσης και μια μακροπρόθεσμη διαδικασία επαναδιοργάνωσης

8.1.1. ΟΙ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ

Ο Τσιγκρής αναφέρει ότι μπορεί να υπάρχουν επιμέρους διαφορές ανάμεσα στα διαφορετικά είδη εγκλημάτων, όμως οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν ότι οι αντιδράσεις των θυμάτων στη θυματοποίηση τους ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία, η οποία είναι δυνατόν να προβλεφθεί. Αρκετοί από αυτούς έχουν προσπαθήσει να συστηματοποιήσουν αυτές τις αντιδράσεις σε συγκεκριμένα στάδια.

Έτσι, έχει υποστηριχθεί ότι πρώτα από όλα υπάρχει η άμεση αντίδραση στο έγκλημα, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως φάση «σύγκρουσης-αποδιοργάνωσης». Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει μούδιασμα ή αποπροσανατολισμό, μαζί με άρνηση, δυσπιστία και αισθήματα μοναξιάς, κατάθλιψη, ανικανότητας και ευπάθειας.

Ο Symonds, μελετώντας θύματα σεξουαλικής βίας, έκανε μια επιμέρους υποδιαίρεση αυτού του σταδίου, σε μία αρχική αντίδραση που χαρακτηρίζεται από ένα έντονο σοκ, δυσπιστία, παροδική παράλυση και άρνηση, η οποία ακολουθείται από μια δεύτερη αντίδραση όπου το θύμα χαρακτηρίζεται από έναν παγωμένο φόβο, μια ψεύτικη αδιαφορία για τους άλλους και παρουσιάζει αστάθεια στη συμπεριφορά του. Το στάδιο αυτό μπορεί να διαρκέσει από μερικές ώρες, έως και μέρες

Έπειτα από τη φάση των έντονων αντιδράσεων στη θυματοποίηση, η αντίδραση του θύματος αλλάζει. Η επόμενη φάση έχει χαρακτηριστεί ως φάση «οπισθοχώρησης». Στο στάδιο αυτό, το οποίο διαρκεί από τρεις έως οκτώ μήνες, το θύμα βιώνει ποικίλα συναισθήματα που κυμαίνονται από φόβο έως θυμό. Τα συναισθήματα του μπορεί να κυμαίνονται από θλίψη έως χαρά και από λύπηση του εαυτού έως ενοχή. Τα θύματα παρουσιάζουν μετακινήσεις και μεταλλάξεις στη συναισθηματική τους κατάσταση, που μπορεί να ποικίλει από μια αίσθηση σιγουριάς ότι μπορούν να τα βγάλουν πέρα έως μια αίσθηση ανικανότητας προσαρμογής. Επίσης, μπορεί να παρουσιάσουν μετακίνηση των φόβων τους, από την συγκεκριμένη σεξουαλική επίθεση, σε μια μελλοντική.

Στο στάδιο αυτό το θύμα μπορεί να οδηγηθεί σε απώλεια της ταυτότητας και του αυτό-σεβασμού του και να βιώσει συναισθήματα ταπείνωσης και απόρριψης από τους άλλους. Επιπλέον, όταν τα θύματα έχουν υποστεί σωματικό τραυματισμό,

μπορεί να βιώσουν έντονα συναισθήματα στεναχώριας και μελαγχολίας, που προέρχονται από το γεγονός της απώλειας κάποιας σωματικής λειτουργίας. Άλλες αντιδράσεις που παρατηρηθήκαν σε αυτό το στάδιο είναι η αϋπνία, τα ανεξέλεγκτα κλάματα, η ταραχή, η ανησυχία, η αύξηση ή η απαρχή χρήσης ναρκωτικών ουσιών και η επιδείνωση των προσωπικών τους σχέσεων. Επιπρόσθετα, το θύμα μπορεί να ξαναζεί το τραυματικό περιστατικό είτε με τη μορφή έμμονων ιδεών είτε με τη μορφή ονείρων ή εφιαλτών. Τέλος, το θύμα ενδέχεται να παρουσιάσει μείωση του ενδιαφέροντος του για ερωτικές και κοινωνικές σχέσεις.

(Α. Τσιγκρή, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ. 106-108)

8.1.2. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ

Μια σημαντική μακροπρόθεσμη συνέπεια της σεξουαλικής βίας στο θύμα, είναι ότι ζει μόνιμα με το φόβο μιας δεύτερης θυματοποίησης, γεγονός που το κρατά σε μια μόνιμη κατάσταση φόβου, επιφυλακτικότητας και απομόνωσης. Ο φόβος του βιασμού είναι διάχυτος σε όλο το γυναικείο πληθυσμό, μόνο που στα θύματα είναι εντονότερος και έχει σαφέστατη εικόνα που προέρχεται από προσωπικές εμπειρίες. Έχει διατυπωθεί ότι το θύμα της σεξουαλικής βίας «... Τελικά πληρώνει το τίμημα του να είναι γυναίκα σε ένα κόσμο διοικούμενο από άνδρες».

Έχει αποδειχθεί ότι ο βιασμός έχει ως συνέπεια τη μείωση της αυτοεκτίμησης του θύματος, την ανικανότητα του να απολαύσει μια σεξουαλική σχέση και σε ακραίες περιπτώσεις ακόμη και την αυτοκτονία. Πολλά θύματα βιασμού έφτασαν στην τρέλα ή την αυτοκτονία και άλλα δεν κατάφεραν ποτέ να ξεπεράσουν το σοκ.

Το τελευταίο στάδιο των αντιδράσεων του θύματος στη θυματοποίηση του, είναι το στάδιο της «επαναδιοργάνωσης». Μολονότι, στο στάδιο αυτό, ο φόβος και ο θυμός του θύματος μειώνονται, οι μακροπρόθεσμες αντιδράσεις του, καθώς και οι συνέπειες του εγκλήματος μπορεί να είναι προβληματικές. Τα θύματα που ρωτήθηκαν ένα χρόνο μετά το έγκλημα, δήλωσαν ότι αισθάνονταν μεγαλύτερη μελαγχολία και λιγότερη ευχαρίστηση στην καθημερινή τους ζωή.

Από την άλλη μεριά, ένας μεγάλος αριθμός θυμάτων δηλώνουν ότι δεν αισθάνονται ότι έχουν συνέλθει από το έγκλημα, μετά από την πάροδο χρονικού διαστήματος τεσσάρων έως έξι ετών. Πιο συγκεκριμένα, τα θύματα αναφέρουν ως κυριότερα συμπτώματα, τη μειωμένη σεξουαλική δραστηριότητα, τους σωματικούς πόνους κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής και τη δυσκολία να έρθουν σε οργασμό. Σ' αυτό το στάδιο τα θύματα ενδέχεται να κατηγορήσουν τον εαυτό τους για έλλειψη προσοχής και για απερίσκεπτη εμπλοκή σε επικίνδυνες καταστάσεις. Έχει αποδειχθεί ότι η μείωση του φόβου και του άγχους που βιώνουν τα θύματα, πραγματοποιούνται κατά τους πρώτους μήνες μετά το βιασμό.

Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της σεξουαλικής βίας στα θύματα είναι η έντονη κινητική δραστηριότητα, οι επιπτώσεις και οι τραυματοφοβίες. Πιο συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί ότι τα θύματα αρκετά συχνά, μετά την επίθεση αλλάζουν αριθμό τηλεφώνου και καλούν τα μέλη της οικογένειας ή τους φίλους για βοήθεια και υποστήριξη.

Ο Rado εισήγαγε τον όρο «τραυματοφοβία» για να ορίσει μια αντίδραση φόβου σε μια τραυματική κατάσταση. Οι Burgess και Holmstrom μετέφεραν αυτή την ιδέα-που ο Rado τη χρησιμοποίησε στα θύματα πολέμου-στα θύματα σεξουαλικής βίας. Έχει αποδειχθεί ότι οι περισσότεροι συχνές αντιδράσεις φόβου είναι: 1. ο φόβος μέσα στο σπίτι (αναφέρθηκε από θύματα που είχαν βιαστεί μέσα στο σπίτι τους), 2. ο φόβος έξω από το σπίτι (αναφέρθηκε από θύματα που είχαν βιαστεί έξω από το σπίτι), 3. ο φόβος όταν είσαι μόνος (αναφέρθηκε, σχεδόν, απ' όλα τα θύματα βιασμού), 4. ο φόβος μέσα στο πλήθος, 5. ο φόβος που προκαλείται όταν ένας άνθρωπος είναι πίσω μας (αναφέρθηκε από θύματα που δέχτηκαν ξαφνική επίθεση) και 6. ο φόβος του θύματος ότι έχουν διαταραχθεί κάποιες από τις σεξουαλικές του λειτουργίες.

Από την έρευνα των Murphy et. al. η οποία πραγματοποιήθηκε σ' ένα δείγμα 204 θυμάτων βιασμού και σε μια ομάδα ελέγχου που την αποτελούσαν 173 γυναίκες, βρέθηκε ότι τα θύματα, σε σχέση με τις γυναίκες της ομάδας ελέγχου, παρουσίαζαν ιδιαίτερα αδύνατες σχέσεις με τους σημαντικούς άλλους (ένα χρόνο μετά την επίθεση), σημαντικά χαμηλότερη αυτό-εκτίμηση (δεκαοχτώ μήνες μετά την επίθεση) και χαμηλότερη ικανοποίηση από τις σχέσεις τους με τους ερωτικούς τους συντρόφους (δυο χρόνια μετά την επίθεση).

Τέλος, τα θύματα σεξουαλικής βίας δεν αισθάνονται μόνο την ψυχολογική πίεση της θυματοποίησης, αλλά και μια επιπρόσθετη ένταση που δε μπορεί να δικαιολογηθεί από μόνο το εγκληματικό περιστατικό. Τα θύμα με τη θυματοποίηση του κατατάσσεται στην κατηγορία των προσβεβλημένων, αδικημένων, ντροπιασμένων και ηττημένων ατόμων.

Όπως σημειώνει ο Άγγελος Τσιγκρής, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η συναισθηματική κατάσταση των θυμάτων βιασμού, αλλά και όλων των άλλων βίαιων εγκλημάτων, παρομοιάζει μ' αυτήν των γονιών ενός σωματικά ανάπηρου παιδιού, οι οποίοι αν και δεν ευθύνονται άμεσα για την αναπηρία του, βιώνουν συναισθήματα μειονεξίας και φέρουν ένα στίγμα κατωτερότητας. Επίσης, θα μπορούσαμε να την παρομοιάσουμε με αυτή των απατημένων συζύγων, των γυναικών που εγκαταλείπονται από τους συζύγους τους και των πασχόντων από ανίατη ασθένεια. Αυτό και μόνο το γεγονός της θυματοποίησης κατατάσσει τα θύματα στο στρατόπεδο των κοινωνικά, σωματικά και ψυχολογικά μειωνεκτούντων ατόμων, πράγμα που έχει σοβαρές, όπως είδαμε, μακροπρόθεσμες συνέπειες για την συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων.

(Α. Τσιγκρής, « Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ.106-115)

8.2. ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Κατά την διάρκεια των πρώτων εβδομάδων μετά το βιασμό, τα θύματα είναι πιθανό να παρουσιάσουν τις παρακάτω σωματικές αντιδράσεις με τις οποίες εκδηλώνεται όλη η ένταση:

- Σωματικό τραυματισμό (πολλές γυναίκες μετά το βιασμό υποφέρουν από πόνους και μώλωπες σε διάφορα σημεία του σώματος τους).
- Έντονους πονοκεφάλους, κούραση, ένταση στους σκελετικούς μύες και διαταραχές στον ύπνο.
- Μπορεί να παραπονεθούν για στομαχικούς πόνους. Η όρεξη τους μπορεί να επηρεαστεί και μπορεί να δηλώσουν ότι δεν μπορούν να φάνε ή ότι το φαγητό δεν έχει γεύση. Ορισμένα θύματα έχουν τάση για εμετό μόλις θυμούνται το επεισόδιο κακοποίησης.
- Τέλος, διάφορες γυναικολογικές διαταραχές, όπως αιμορραγία, φαγούρα, αίσθηση καψίματος, συχνοουρία και γενικευμένους πόνους.

Άλλες ψυχοσωματικές αντιδράσεις που παρατηρήθηκαν ερευνητικά είναι η διάρροια, η αύξηση των ψυχοσωματικών συμπτωμάτων και η επιδείνωση κάθε προηγούμενου προβλήματος υγείας. Οι παραπάνω άμεσες αντιδράσεις του θύματος στο έγκλημα, συνήθως, ελαττώνονται με την πάροδο του χρόνου. Αν, όμως, η αντιμετώπιση του θύματος είναι εχθρική, τότε οι παραπάνω άμεσες αντιδράσεις τους μπορεί να γίνουν μακροπρόθεσμες και διαρκείς.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ.108-111)

Επίσης, μετά από ένα βιασμό γυναίκας σε αναπαραγωγική ηλικία περιγράφονται περίπου 5% εγκυμοσύνες. Τα κορίτσια εφηβικής ηλικίας είναι περισσότερο επιρρεπής στο να μείνουν έγκυες μετά από ένα βιασμό.

(www.medlook.net, 15.02.2006)

Πρόκειται για μια συνέπεια της σεξουαλικής κακοποίησης, που προκαλεί πολλά προβλήματα στη γυναίκα καθώς καλείται να αντιμετωπίσει ένα σοβαρό δίλλημα σε μια ήδη τραυματική περίοδο της ζωής της. Η έκτρωση αποτελεί μοναδική εναλλακτική λύση στην περίπτωση αυτή. Η ιδέα και μόνο ότι μέσα τους κυοφορούν

ένα παιδί που είναι καρπός της πιο εξευτελιστικής εμπειρίας της ζωής τους, τις κάνει να έχουν αρνητικά συναισθήματα για το παιδί. Αν η γυναίκα είναι παντρεμένη ή έχει σταθερή σχέση, ο σύντροφος εμπλέκεται στην όλη διαδικασία. Η απόφαση που πρέπει να πάρει είναι δύσκολη καθώς τη βασανίζει το ερώτημα ποιος είναι ο πατέρας του παιδιού της, ο σύντροφός της ή ο δράστης. Εάν κρατήσει το παιδί θα είναι μια διαρκής υπενθύμιση του βιασμού και στο πρόσωπο του θα βλέπει το πρόσωπο του βιαστή της. Ωστόσο το χρονικό περιθώριο που διαθέτει για να κάνει την έκτρωση είναι μικρό και η απόφαση πρέπει να παρθεί γρήγορα και μόνο από την ίδια. Για αυτό το λόγο η γυναίκα χρειάζεται ακόμη περισσότερο την ενίσχυση των ανθρώπων που την περιβάλλουν.

(Jane Dowdswell, "Women on Rape", 1986)

Ακόμη, ο κίνδυνος μιας σεξουαλικά μεταδιδόμενης νόσου μετά από ένα βιασμό κυμαίνεται μεταξύ 4%-56%. Χρειάζεται να γίνονται επαναληπτικές εξετάσεις μετά από το βιασμό για να διαγνωσθούν μολύνσεις που έχουν μεταδοθεί σεξουαλικά. Ασθένειες όπως η γονόρροια, τα χλαμύδα, η σύφιλης, μπορούν να μεταδοθούν από ένα βιασμό και είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν με αντιβιοτικά. Η λήψη προληπτικών αντιβιοτικών μπορεί να αποτρέψει τον κίνδυνο μακροπρόθεσμων επιπλοκών, όπως τις φλεγμονώδεις νόσους του γεννητικού συστήματος που μπορούν να οδηγήσουν σε στειρότητα και άλλες επιπλοκές.

Ο κίνδυνος για ηπατίτιδα Β μπορεί να απομακρυνθεί με εμβολιασμούς, εάν το θύμα δεν είναι καλυμμένο από προηγούμενους εμβολιασμούς ενώ ο κίνδυνος μετάδοσης του ιού HIV που προκαλεί AIDS είναι μικρότερος από 1%. Η προφυλακτική θεραπεία στην περίπτωση αυτή περιλαμβάνει το συνδυασμό δυο φαρμάκων (Zidovudine[Retovir] και Lamivudine[Epivir]) για τέσσερις εβδομάδες.

(www.medlook.net, 15.02.2006)

Τέλος, μία ακόμη δυσάρεστη επίπτωση του βιασμού μπορεί να είναι και ο θάνατος. . Για να στοιχειοθετηθεί η επιβαρυντική αυτή περίπτωση, ο θάνατος του βιασθέντος ατόμου πρέπει να είναι συνέπεια του βιασμού και να οφείλεται σε αμέλεια του δράστη. Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του βιασμού και του θανάτου. Όπως για το βιασμό απαιτείται δόλος, έτσι για το θάνατο απαιτείται αμέλεια. Πρόκειται, δηλαδή, για έγκλημα εκ του αποτελέσματος.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ. 61)

Με τον όρο «αιτιώδης συνάφεια» μεταξύ του βιασμού και του θανάτου, εννοούμε ότι ο θάνατος του βιασθέντος ατόμου είναι αποτέλεσμα της σωματικής βίας ή της απειλής ή της γενετήσιας πράξης. Άμεση συνέπεια της γενετήσιας πράξης, θεωρείται ο θάνατος που προκλήθηκε π.χ. από πνιγμό κατά την πεολειχία ή από ακατάσχετη αιμορραγία λόγω ρήξης του παρθενικού υμένα. Σύμφωνα με τα παραπάνω,

αποκλείονται οι περιπτώσεις που ο θάνατος οφείλεται αποκλειστικά στη συμπεριφορά του θύματος, όπως για παράδειγμα η αυτοκτονία ή η πρόκληση θανάτου κατά τη φυγή.

(Α. Σαρέλη, «Βιασμός: Η τυποποίησή του στον ελληνικό ποινικό κώδικα», 1999, σελ.272)

8.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

8.3.1. ΑΥΤΟ-ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ

Οι πλατιά διαδεδομένες αντιλήψεις σχετικά με την παθητικότητα και την προκλητικότητα της γυναίκας και τη σεξουαλική επιθετικότητα και παρορμητικότητα του άνδρα, έχουν οδηγήσει στο παράδοξο φαινόμενο της ενοχοποίησης των θυμάτων σεξουαλικής βίας, τόσο από τα άτομα του ευρύτερου κοινού, όσο και από τους φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Το κλίμα δυσπιστίας με το οποίο αντιμετωπίζονται τα θύματα σεξουαλικών επιθέσεων, τους δημιουργεί συναισθήματα αυτό-ενοχοποίησης.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000)

Τα θύματα αρκετές φορές έχουν την τάση να κατηγορούν τον εαυτό τους για το έγκλημα που έχουν υποστεί. Στη δημιουργία συναισθημάτων ενοχής συμβάλλουν οι μύθοι ότι η γυναίκα προκαλεί τον βιασμό της και η πεποίθηση ότι ενώ είναι ικανή να τον αποτρέψει, δεν το κάνει. Σύμφωνα με πληροφορίες που μας έχουν δοθεί από το ΚΕΘΙ, η αυτό-κατηγορία είναι πολύ συχνή συνέπεια του βιασμού. Παρόλο που το θύμα μπορεί να έχει αντισταθεί, νιώθει υπεύθυνο για αυτό που του συνέβη και αυτό το αίσθημα της ενοχής είναι ακόμη πιο έντονο, όταν ο δράστης είναι γνωστός της γυναίκας-θύμα. Τα θύματα ορίζουν τους εαυτούς τους ως άτομα που ήταν άξια της μοίρας τους, και όχι ως πραγματικά θύματα. Η ευκολία με την οποία το θύμα είναι ικανό να κατηγορήσει τον εαυτό του, εξαρτάται από τις συνθήκες του εγκλήματος.

Πολλοί ερευνητές έχουν αποδείξει ότι τα θύματα βιασμού αισθάνονται ενοχές για την θυματοποίηση τους, κατηγορούν τον εαυτό τους για το έγκλημα ή αισθάνονται φόβους ότι θα κατηγορηθούν από την οικογένεια τους ή ακόμη περισσότερο, από την αστυνομία. Ένας λόγος που θα μπορούσε να δικαιολογήσει τα συναισθήματα ενοχής που βιώνουν τα θύματα για το βιασμό τους, είναι ότι οι γυναίκες έχουν κοινωνικοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να παίρνουνε επάνω τους ολόκληρη την ευθύνη της θυματοποίησης τους, ιδιαίτερα στη περίπτωση του βιασμού.

Από την έρευνα του Frazier, πάνω σε ένα δείγμα ενήλικων θυμάτων βιασμού, βρέθηκε ότι τα θύματα λίγες ημέρες μετά την θυματοποίηση τους, αυτό-ενοχοποιούνται για το βιασμό τους και αποδίδουν τις ευθύνες, τόσο στον εαυτό τους, όσο και σε ορισμένους άλλους εξωγενείς παράγοντες. Η τάση αυτό-ενοχοποίησης του

θύματος, συνδέεται με την αυξανόμενη ψυχολογική πίεση που βιώνει το θύμα μετά το βιασμό του και αποτελεί μια διαδικασία δικαιολόγησης και ερμηνείας του εγκληματολογικού περιστατικού.

Αναγνωρίζεται ότι υπάρχουν δύο είδη ενοχών που μπορεί να βιώσουν τα θύματα και αυτά είναι η χαρακτηρολογική και η συμπεριφορική. Στην περίπτωση των συμπεριφορικών ενοχών το θύμα μέμφεται τον εαυτό του για κάποιες συγκεκριμένες πράξεις, που σύμφωνα με την αντίληψη του οδήγησαν στο βιασμό του (π.χ. δεν έπρεπε να περπατάω μόνη μου τα βράδια, έπρεπε να κλειδώνω τις πόρτες και τα παράθυρα το βράδυ). Στην περίπτωση αυτή το θύμα διατηρεί έναν έλεγχο της κατάστασης γιατί πιστεύει ότι γνωρίζει τι ήταν εκείνο που το οδήγησε στο να πέσει θύμα βιασμού και συνεπώς γνωρίζει πως θα συμπεριφερθεί στο μέλλον, σε ανάλογες περιπτώσεις.

Από την άλλη μεριά, τα θύματα που βιώνουν τη χαρακτηρολογική ενοχή, είναι εκείνα τα θύματα που αποδίδουν το βιασμό τους σε κάποια μόνιμα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους και του χαρακτήρα τους, όπως οι απόψεις πολλών γυναικών ότι είναι αδύναμες, απροστάτευτες και μαζοχίστριες. Τα θύματα που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία, συχνά αναφέρουν για παράδειγμα ότι: «είμαι ένα αδύναμο άτομο», «είμαι ο τύπος της γυναίκας που τις επιτίθενται οι βιαστές», κ.λ.π. Τα θύματα αυτά είναι πολύ δύσκολο να ξεπεράσουν την κατάσταση της θυματοποίησης και να πιστέψουν ότι θα είναι λιγότερο ευάλωτα σε ένα ενδεχόμενο μελλοντικό έγκλημα. Τα θύματα αυτά τείνουν να συμπεριφέρονται σαν χρόνια θύματα.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 271)

8.3.2. ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η ίδια η κοινωνία νομιμοποιεί ως ένα βαθμό το βιασμό. Υπάρχει μια θεσμικά αποδεκτή ανδρική βία, όπως υπάρχει και μια θεσμικά αποδεκτή θυματοποίηση της γυναίκας. Στις συλλογικές αναπαραστάσεις κυριαρχεί η εικόνα ενός επιθετικού, ορμητικού άνδρα, που δικαιώνει τις προδιαγραφές του φύλου του, καθώς επίσης και η εικόνα μιας παθητικής, άβουλης γυναίκας, που αντίστοιχα δικαιώνει τις προδιαγραφές του δικού της φύλου. Πρόκειται για δύο συστατικά γνωρίσματα που συγκροτούν μια ιδεολογία βίας, ενισχύοντας μια στάση ανοχής στο βιασμό.

(Φ. Τσαλίκου, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», 1989, σελ. 125-126)

Η θεωρούμενη, κατά τις αντιλήψεις αρκετών, ως προκλητική εμφάνιση, κυκλοφορία τις νύχτες, επισκέψεις σε οικείες ανδρών που μένουν μόνοι, μεγάλη χρήση ιδίως αλκοόλ από αυτούς, δίνουν τη δυνατότητα να λέγουν κάποιοι τα παραπάνω για κάποιες γυναίκες-θύματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι περίπου

βέβαιο, ότι εάν η νέα αυτή καταμηνύσει το δράστη του βιασμού της, η δεύτερη θυματοποίηση της στο ακροατήριο θα είναι πολύ δραματική για αυτήν.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001)

Σπάνια το ενδιαφέρον του κοινού εστιάζεται στην προσωπικότητα του δράστη, την επιθετική συμπεριφορά του οποίου τη θεωρεί σε ένα σημείο και ως απόλυτα φυσιολογική. Οι προσπάθειες των φεμινιστικών οργανώσεων να το στρέψουν προς αυτή την κατεύθυνση δεν έχουν στεφθεί από επιτυχία.

(Χ. Τσουραμάνης, «Ανάλυση εγκλημάτων-Εγκληματολογική προσέγγιση», 1990, σελ.65-66)

Όπως προαναφέραμε, η άποψη ότι το θύμα ευθύνεται για το βιασμό του είναι ευρέως διαδεδομένη, τόσο στη συνείδηση του μέσου πολίτη, όσο και μεταξύ των επίσημων φορέων του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Η άποψη αυτή τείνει να γίνει η κυριαρχή και σε αυτό συμβάλλει και η θεωρητική κάλυψη που τις προσφέρει ο χώρος της θυματολογίας εισάγοντας την ιδέα του παροτρυντικού θύματος. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, τα θύματα σεξουαλικής βίας έχουν ποσοστά ευθύνης για την θυματοποίησή τους. Η έννοια αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη μεταφορά του στίγματος από το δράστη στο θύμα και την ταυτόχρονη δικαιολόγηση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας, μέσω της ενοχοποίησης του θύματος. Με βάση αυτή την προοπτική, έχουν διατυπωθεί απόψεις όπως: «...το θύμα σχηματίζει και διαμορφώνει τον εγκληματία», «...το θύμα είναι πάντα η αιτία του εγκλήματος» και «...αν το θύμα δεν είναι αποκλειστικά υπεύθυνο για την επέλευση ενός ατυχούς γεγονότος, τουλάχιστον είναι πάντοτε ένας συμπληρωματικός παράγοντας».

Κατά αυτό τον τρόπο, το επιστημονικό ενδιαφέρον μετακινήθηκε από τη μελέτη του δράστη και πέρασε στην εξέταση της πρόκλησης του θύματος και στη σχέση γνωριμίας που υπάρχει ανάμεσα στο δράστη και στο θύμα. Το πλαίσιο αυτό είχε σημαντικές συνέπειες στη στάση του κοινού, αλλά και των επίσημων φορέων απέναντι στο θύμα σεξουαλικής βίας. Πιο συγκεκριμένα, είχε ως αποτέλεσμα τον επιπρόσθετο στιγματισμό του θύματος και την εναλλαγή του ρόλου του με αυτόν του δράστη. Κάτω από αυτόν τον επιστημονικό μανδύα, φτάσαμε να μιλάμε για «υπεύθυνο» θύμα και να εφαρμόζουμε μηχανισμούς ενοχοποίησης του. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε πως η μελέτη του φαινομένου της σεξουαλικής βίας αποτελεί ένα ιδιαίτερα επεξηγηματικό παράδειγμα του πως η θυματοποίηση μπορεί να γίνει η «τέχνη» του να αποδοθεί ευθύνη στο θύμα.

Έτσι, το κοινό τείνει να αντιμετωπίζει τα θύματα εγκληματικών πράξεων ως υπεύθυνα για τη μοίρα τους και να τα αγνοεί, είτε γιατί τα αντιμετωπίζει ως τους χαμένους ενός κοινωνικού παιχνιδιού, είτε λόγω του φόβου της ενοχοποίησης από τη συναναστροφή μαζί τους. Αυτή η στάση συμβαδίζει με τις αξίες και την ηθική των δυτικών καπιταλιστικών κοινωνιών στις οποίες κυριαρχεί ο ανταγωνισμός και το

προσωπικό επίτευγμα. Σε αυτές τις κοινωνίες οι χαμένοι δεν είναι αποδεκτοί. Στιγματίζονται γιατί δεν κατάφεραν να παίξουν το ρόλο του νικητή στα πλαίσια ενός ανταγωνιστικού κοινωνικού παιχνιδιού. Έτσι ενοχοποιείται το ίδιο το θύμα για τη θυματοποίηση του και ενώ έχει μεγάλη ανάγκη από κοινωνική υποστήριξη, απομονώνεται και στιγματίζεται για το έγκλημα που έχει υποστεί, με αποτέλεσμα να εσωτερικεύει αρνητικά κοινωνικά πιστεύω και να αισθάνεται ένοχα.

Όλη αυτή η κοινωνική απόρριψη που βιώνει τόσο έντονα το θύμα, έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κλίματος σιωπής και μη καταγγελίας στην αστυνομία. Το θύμα τρομοκρατείται, φοβάται και αποθαρρύνεται από τον ενδεχόμενο στιγματισμό και την επακόλουθη κοινωνική του απομόνωση. Πέρα από το τραύμα που του προκαλεί το ίδιο το έγκλημα, έχει να αντιμετωπίσει και τα συναισθήματα ντροπής και ενοχής λόγω του κοινωνικού στίγματος που του αποδίδεται.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000, σελ.100-103)

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η θυματοποίηση είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής αντιμετώπισης του θύματος μετά το έγκλημα και της ενοχοποίησής του τόσο από τους επίσημους φορείς όσο και από το ευρύτερο κοινό. Αυτή η σκληρή και απάνθρωπη διαδικασία αντιμετώπισης του θύματος του βιασμού έχει χαρακτηριστεί εύστοχα και ως δευτερογενής θυματοποίηση. (Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση του ποινικού συστήματος», 1999, σελ.162)

8.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ

Όπως είδαμε στις παραπάνω ενότητες οι συνέπειες που έχει η σεξουαλική βία στο θύμα είναι σχεδόν καταστροφικές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η διαδικασία υπέρβασης της κρίσης, να είναι χρονοβόρα και ανώμαλα εξελισσόμενη. Η αντίδραση του θύματος μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία του και να επηρεάζεται από μια σειρά κοινωνικών παραγόντων που του περιορίζουν ή του επιβάλλουν ορισμένες εναλλακτικές λύσεις.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των θυμάτων σεξουαλικής βίας, προκειμένου να ξεπεράσουν τις σοβαρές σωματικές και ψυχικές συνέπειες του εγκλήματος, αντιδρούν με έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τρόπους:

- Αναζητούν τους λόγους και τα αίτια του βιασμού τους.
- Ελαχιστοποιούν το συμβάν, προσπαθώντας να πείσουν τον εαυτό τους ότι δεν ήταν και τόσο σοβαρό.
- Προσπαθούν να συμπίεσουν τις αντιδράσεις τους και να απωθήσουν τα συναισθήματα τους, αρνούμενα να παραδεχθούν αυτό που έγινε.
- Προσπαθούν να διώξουν από το μυαλό τους το συμβάν, στρέφοντας την προσοχή τους ολοκληρωτικά σε κάποια απασχόληση.
- Απομονώνονται και αποφεύγουν τις κοινωνικές συναναστροφές.
- Καταφεύγουν σε τεχνικές χαλάρωσης, για να περιορίσουν τα αποτελέσματα του άγχους τους.
- Βρίσκουν καταφύγιο στο οινόπνευμα, τα φάρμακα και τα ναρκωτικά.
- Αναζητούν την εκτόνωση της κρίσης μέσω της αναφοράς του περιστατικού στην αστυνομία. Έχει αποδειχθεί ότι η καταγγελία του εγκλήματος στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης μπορεί, με διάφορους τρόπους, να αμβλύνει τα συναισθήματα έντασης που βιώνει το θύμα ως συνέπεια της θυματοποίησης του (π.χ. μπορεί να μειωθούν αν ο δράστης συλληφθεί και καταδικαστεί ή αν αναγκαστεί να αποκαταστήσει τη ζημιά που προξένησε στο θύμα).

Ακόμα, αρκετά θύματα, προκειμένου να ξεπεράσουν την κρίση της θυματοποίησης, αναλαμβάνουν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση μόνοι τους. Έτσι, για παράδειγμα, έχει αποδειχθεί ότι, συχνά, μετακινούνται σε νέα κατοικία, αλλάζουν αριθμό τηλεφώνου και γίνονται περισσότερο προσεκτικά στην καθημερινή τους ζωή.

Άλλες φορές στρέφονται προς τους άλλους, προκειμένου να ξεπεράσουν το τραύμα τους. Η βοήθεια που μπορεί να ζητήσουν από τους άλλους μπορεί να είναι ιατρική, συναισθηματική, ψυχολογική ή και απλή πληροφόρηση. Ανεξάρτητα από τη μορφή που θα πάρει αυτή η βοήθεια, έχει αποδειχθεί ότι η στροφή του θύματος προς τους άλλους αποτελεί σημαντικό παράγοντα υπέρβασης της κρίσης της θυματοποίησης. Τα άτομα που προσφέρουν βοήθεια στο θύμα μπορεί να είναι συγγενείς, φίλοι, παριστάμενα στο έγκλημα άτομα, καθώς και επαγγελματίες, όπως δικηγόροι, γιατροί, αστυνομικοί, κ.λπ. Έχει αποδειχθεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις που το θύμα ήταν έτοιμο να αναφέρει το περιστατικό στους γονείς του, παρουσιάστηκε μια μείωση του άγχους και των άλλων αρνητικών συμπτωμάτων, που παρουσίαζε το θύμα ως αποτέλεσμα του εγκλήματος.

Τέλος, μια τρίτη επιλογή των θυμάτων, προκειμένου να ξεπεράσουν το τραύμα τους, είναι να επαναπροσδιορίσουν και να επαναχαρακτηρίσουν το τραυματικό περιστατικό. Μ' αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνουν να επανακτήσουν την χαμένη τους αυτό-πεποίθηση και αυτό-εκτίμηση και αποβάλλουν τα συναισθήματα του ευάλωτου και της έντασης που βιώνουν.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα, 2000, σελ. 124-126)

Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, σύμφωνα με τον Taylor, υπάρχει μια ποικιλία από διαδικασίες με βάση τις οποίες τα θύματα επαναπροσδιορίζουν τη θυματοποίηση τους. Η κυριότερη από αυτές είναι η διαδικασία της καθοδικής κοινωνικής σύγκρισης. Έχει αποδειχθεί ότι τα θύματα βιασμού, μετά το έγκλημα, συγκρίνουν την κατάσταση τους με άλλα θύματα περισσότερο βίαιων εγκλημάτων, τα οποία βρίσκονται σε χειρότερη μοίρα. Επίσης, από τους Bart και Scherpele έχει βρεθεί ότι τα θύματα βιασμού ακολουθούν την ίδια διαδικασία επαναπροσδιορισμού της κατάστασης, σύμφωνα με την οποία η σεξουαλική επίθεση εναντίον τους δεν ορίζεται ως πραγματικός βιασμός. Τέλος, έχει βρεθεί ότι τα θύματα δηλώνουν ότι θα μπορούσαν ακόμη και να είχαν σκοτωθεί ή να είχαν υποβληθεί σε μεγαλύτερη ταπείνωση. Μέσω των παραπάνω νοητικών διεργασιών τα θύματα βιασμού καταφέρουν να ορίσουν το περιστατικό με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να κάνουν όσο το δυνατό πιο ανώδυνη τη διαδικασία υπέρβασης της κρίσης της θυματοποίησης τους.

Όμως, υπάρχουν και άλλοι συγγραφείς οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι καθοδικές κοινωνικές συγκρίσεις μπορεί να επιτείνουν και να διογκώσουν τα συναισθήματα έντασης, φόβου και ευάλωτου που βιώνουν τα θύματα. Όταν το θύμα σκεφτεί ότι η θυματοποίηση του θα μπορούσε ενδεχομένως να έχει και χειρότερα αποτελέσματα, τότε είναι πιθανότερο να αυξηθούν τα συναισθήματα φόβου, για μελλοντική θυματοποίηση, που βιώνει το θύμα.

Σύμφωνα με τους Yee et. al. , οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται από τα θύματα για την υπέρβαση της κρίσης της θυματοποίησης είναι οι ακόλουθες:

- Η σκλήρυνση του στόχου (π.χ. τοποθέτηση κλειδαριών ασφαλείας και συναγερμού, εγγραφή σε σχολή αυτό-άμυνας, κ.λπ.).
- Η κοινωνική αποχώρηση (π.χ. η μη-δημοσιοποίηση των συναισθημάτων του).
- Η ενεργητική αντιμετώπιση(π.χ. αναφορά του περιστατικού στην αστυνομία).
- Η αυτό-ενοχοποίηση (π.χ. το θύμα αισθάνεται υπεύθυνο για την θυματοποίηση του).
- Η άρνηση και η απώθηση του εγκλήματος (π.χ. το θύμα αρνείται να σκέφτεται το έγκλημα).
- Και τέλος, οι συγκρίσεις προς τα κάτω (π.χ. το έγκλημα θα μπορούσε να είναι σοβαρότερο, άλλα θύματα έχουν υποστεί σοβαρότερες συνέπειες).

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ.210-212)

9. Ο ΒΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ

Μολονότι η καταγγελία του εγκλήματος μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά στη διαδικασία συναισθηματικής αποφόρτισης του θύματος, τα στατιστικά στοιχεία μας οδηγούν στο να διαπιστώσουμε το παράδοξο της μη-καταγγελίας των εγκλημάτων στις διοικητικές αρχές. Έχει βρεθεί ότι μόνο το 1/3 του συνολικού όγκου της εγκληματικότητας αναφέρεται στην αστυνομία. Τα παραπάνω ποσοστά για το έγκλημα του βιασμού είναι περισσότερο απογοητευτικά. Πιο συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί ότι μόνο το 6% των διαπραττόμενων βιασμών φτάνουν στη γνώση της αστυνομίας.

(www.tsigris.gr, 17/02/2006)

Το θύμα είναι ο σημαντικότερος, αλλά όχι ο μοναδικός, παράγοντας ενεργοποίησης του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στις υποθέσεις βιασμού. Το 36,6% των υποθέσεων που φτάνουν στη γνώση της αστυνομίας, καταγγέλλονται από τα ίδια τα θύματα. Οι Burgess και Holmstrom υποστήριξαν ότι συχνά κάποιο άλλο άτομο –διαφορετικό από το θύμα- παίρνει την απόφαση να καλέσει την αστυνομία, δρώντας είτε ως ενδιάμεσος της βούλησης του θύματος είτε πιέζοντας το θύμα να καταγγείλει. Οι Peters et. al. σημείωσαν ότι πολλοί καλοπροαίρετοι ενήλικες, καθώς και μέλη της οικογένειας, αναλαμβάνουν την ευθύνη να καλέσουν την αστυνομία, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του θύματος. Άλλες φορές, η αστυνομία καλείται από ένα απολύτως άγνωστο άτομο ή από ένα γείτονα του θύματος.

Κάποια θύματα ωθούνται στην απόφαση να μην καταγγείλουν το βιασμό τους από το φόβο μιας ενδεχόμενης αντεκδίκησης από μέρους του δράστη. Άλλα, επιλέγουν τη σιωπή προκειμένου να αποφύγουν τη στιγματική εμπλοκή τους με τους επίσημους φορείς κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Επίσης, μπορεί να είναι απρόθυμα να το καταγγείλουν γιατί αισθάνονται ενοχλημένα ή ντροπιασμένα ή γιατί φοβούνται την απόρριψη από το σύζυγο ή την οικογένεια τους. Άλλα θύματα επιδιώκουν την προστασία της οικογένειας τους, των φίλων τους ή ακόμη και του βιαστή και της οικογένειας του, από τις αρνητικές επιπτώσεις που θα είχε μια ενδεχόμενη δημοσιοποίηση του εγκλήματος. Όμως, είναι πιθανό να εμπλέκονται και διάφορα πρακτικά ζητήματα. Για παράδειγμα, το θύμα μπορεί να μην έχει τον απαραίτητο ελεύθερο χρόνο για να συμμετέχει στην ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία της ποινικής εξέλιξης της υπόθεσής του, γεγονός που παρατηρείται συχνότερα στα

θύματα που εργάζονται. Άλλα θύματα μπορεί να μην εμπιστεύονται την ικανότητα του ποινικού συστήματος να συλλάβει και να τιμωρήσει το δράστη.

(Α. Τσιγκρή, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 75-77)

Σύμφωνα με τον Α. Τσιγκρή, έχει αποδειχθεί ότι η διαδικασία λήψης της απόφασης του θύματος για αναφορά του βιασμού του στην αστυνομία, συγκροτείται από τρία στάδια:

Στο πρώτο στάδιο το θύμα καλείται να ορίσει τη σεξουαλική επίθεση ως έγκλημα και πιο συγκεκριμένα, ως βιασμό. Αν και εφόσον οριστεί το περιστατικό ως βιασμός, το θύμα περνά στο δεύτερο στάδιο όπου θα πρέπει να οριστεί η σοβαρότητα του εγκλήματος. Αν το θύμα ορίσει το έγκλημα ως ιδιαίτερα σοβαρό περιστατικό, τότε περνά στο τρίτο και τελευταίο στάδιο, όπου θα πρέπει να αποφασίσει αν θα αναφέρει το βιασμό του στην αστυνομία.

(Α. Τσιγκρή, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα», 2000)

9.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ

Η διαδικασία με την οποία το θύμα παίρνει την απόφαση για αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία είναι πολύπλοκη και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Οι κυριότεροι είναι:

- Η κοινωνική επιρροή των ατόμων του στενού κοινωνικού και οικογενειακού περιβάλλοντος του θύματος,
- Τα χαρακτηριστικά και η σοβαρότητα του εγκλήματος,
- Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του θύματος και του δράστη,
- Η συναισθηματική κατάσταση του θύματος αμέσως μετά το έγκλημα,
- Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο δράστη και το θύμα,
- Οι δυνατότητες εξωποινικού συμβιβασμού με το δράστη, και
- Οι παραστάσεις του θύματος για την αστυνομία και το ποινικό σύστημα.

9.1.1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ

Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, η διεθνής επιστημονική διερεύνηση της καταγγελίας του εγκλήματος έχει αποδείξει τον καθοριστικό ρόλο της κοινωνικής επιρροής, των κοινωνικών προσδοκιών και της κανονιστικής επίδρασης στη διαδικασία λήψης της απόφασης του θύματος για καταγγελία. Αυτή η απόφαση δεν είναι μια ατομική του υπόθεση. Πολλές φορές επηρεάζεται, υποβοηθείται και ενισχύεται από τρίτα άτομα. Οι πληροφορίες, οι συμβουλές και οι παραινέσεις των ατόμων αυτών είναι καθοριστικές για την τελική απόφαση του θύματος. Από την επαφή του με τους άλλους, το θύμα επηρεάζεται στο να ορίσει τη σεξουαλική επίθεση ως βιασμό, στο να προσδιορίσει τη σοβαρότητα του εγκλήματος, καθώς και στο να αποφασίσει αν θα καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία ή στο αν θα ακολουθήσει κάποια άλλη στρατηγική διευθέτησης της κρίσης.

Τα θύματα βιασμού βιώνουν τη μεγαλύτερη συναισθηματική ένταση σε σχέση με τα θύματα των άλλων εγκλημάτων βίας. Συνεπώς η απόφασή τους για καταγγελία δεν είναι μια καθαρά λογική διαδικασία εξέτασης όλων των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων. Ο ψυχικός τους τραυματισμός εμποδίζει την ικανότητά τους για λήψη αποφάσεων. Κάτω από αυτήν την έντονη κατάσταση συναισθηματικής φόρτισης που βρίσκονται, τα θύματα βιασμού είναι πιθανότερο να απευθυνθούν σε άλλους

προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση. Έχει αποδειχτεί ότι τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων επιλέγουν να αναφέρουν το περιστατικό σε τρίτα άτομα, και κυρίως σε γυναίκες, παρά να το καταγγείλουν στην αστυνομία. Επίσης, λόγω της ψυχολογικής έντασης, είναι πιθανότερο να ακολουθήσουν τις συμβουλές που θα λάβουν από τα άτομα με τα οποία θα έρθουν σε επαφή. Τα άτομα αυτά επηρεάζουν καθοριστικά την απόφαση των θυμάτων για καταγγελία του βιασμού.

Σημαντικό ρόλο παίζει η υποστήριξη που δέχεται το θύμα από τα άτομα του στενού του περιβάλλοντος. Τα θύματα κτηνωδών και βάνουσων σεξουαλικών επιθέσεων θεωρούνται λιγότερο ένοχα για το βιασμό τους και συνεπώς λαμβάνουν μεγαλύτερη υποστήριξη από τα μέλη της οικογένειάς τους. Ωστόσο, οι άνδρες αντιδρούν πολύ αρνητικά στο βιασμό των συζύγων τους. Μερικές φορές ο σύζυγος δείχνει ελάχιστη κατανόηση και κατηγορεί άδικα το θύμα για το βιασμό του. Ακόμη και όταν ο βιασμός έχει τελεσθεί χωρίς την παραμικρή πρόκληση της γυναίκας, μερικοί σύζυγοι δεν μπορούν να συνεχίσουν τη συζυγική σχέση. Θεωρούν κάθε σεξουαλική σχέση ανάμεσα στη γυναίκα τους και κάποιον άλλον άνδρα, ως συζυγική απιστία. Πολύ συχνό φαινόμενο είναι να τερματίζεται ο γάμος με την έκδοση διαζυγίου μετά από έναν βιασμό. Οι κοινωνικές προσδοκίες και η κοινωνική επιρροή που προέρχονται από το σύζυγο, τους φίλους και τα μέλη της οικογένειας του θύματος μπορεί να ενθαρρύνουν ή να αποθαρρύνουν την καταγγελία του εγκλήματος. (Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999)

9.1.2.ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, η εμπειρική διερεύνηση της καταγγελίας του εγκλήματος έχει προτείνει ότι η σοβαρότητα και τα χαρακτηριστικά του εγκλήματος αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες επιρροής στην διαδικασία λήψης της απόφασης του θύματος για καταγγελία του εγκλήματος. Όσον αφορά στο έγκλημα του βιασμού, έχει αποδειχθεί ότι η χρήση όπλου από το δράστη, ο σοβαρός σωματικός τραυματισμός του θύματος, το απρόκλητο και το αναπάντεχο της επίθεσης, η απειλή της ζωής του θύματος και η υποβολή του σε ταπεινωτικές πράξεις, αποτελούν παράγοντες αύξησης της σοβαρότητας του βιασμού. Τα αποτελέσματα των περισσότερων ερευνών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι όσο σοβαρότερος θεωρείται ο βιασμός από το θύμα, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες καταγγελίας του.

Η παραδοσιακή κοινωνιολογική χρήση του όρου «σοβαρότητα του εγκλήματος», συσχετίζεται με τις συνέπειες που έχει μια παρεκκλίνουσα συμπεριφορά πάνω σε κάποια άτομα (π.χ. σωματικός τραυματισμός, οικονομική απώλεια, κ.λπ.). Από την άλλη μεριά, η σοβαρότητα των εγκλημάτων έχει προσδιοριστεί με βάση το ποσό του νόμου που επικαλούνται.

Μερικά από τα χαρακτηριστικά που καθιστούν ένα βιασμό σοβαρότερο από κάποιον άλλο είναι: το είδος του βιασμού (π.χ. τετελεσμένος ή απόπειρα), ο βαθμός τραυματισμού του θύματος, ο βαθμός γνωριμίας δράστη και θύματος, ο βαθμός αντίστασης του θύματος, η γενικότερη στάση του απέναντι στο δράστη πριν από το έγκλημα, η χρήση διαφόρων ουσιών από το θύμα (π.χ. αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, κ.λπ.), η παρθενία του θύματος, η οικογενειακή του κατάσταση, η δημοσιοποίηση του εγκλήματος, η χρήση όπλου από το δράστη, η τοποθεσία που λαμβάνει χώρα το έγκλημα, οι περισσότεροι του ενός δράστες, οι διάφορες ταπεινωτικές και εξευτελιστικές πράξεις (π.χ. πεολεξία, παρά φύση ασέλγεια, κ.λπ.), η παράνομη κατακράτηση και η απαγωγή του θύματος, η ώρα της διάπραξης του βιασμού, οι απειλές του δράστη για αντεκδίκηση του θύματος ή της οικογένειάς του και ο φόβος για μια μελλοντική θυματοποίηση.

Αρκετοί συγγραφείς έχουν υποστηρίξει ότι όσο σοβαρότερος είναι ένας βιασμός, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να φτάσει με κάποιον τρόπο στη γνώση της αστυνομίας. Αντίθετα, η παραπάνω υπόθεση δεν επιβεβαιώθηκε από τα αποτελέσματα άλλων ερευνών, οι οποίες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι όσο σοβαρότερο είναι ένα σεξουαλικό έγκλημα, τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα καταγγελίας του.

Ένα σημαντικό ερώτημα είναι το πως γίνεται η αξιολόγηση της σοβαρότητας του εγκλήματος από το θύμα. Έχει αποδειχθεί ότι όσο σοβαρότερο θεωρείται το έγκλημα από το θύμα, τόσο υψηλότερο είναι το ποσό της έντασης, της θλίψης και του πόνου που βιώνει. Ωστόσο ισχύει και το αντίστροφο. Δηλαδή, το ποσό της θλίψης και της έντασης που βιώνει το θύμα μπορεί να επηρεάσει την αξιολόγηση του θύματος σχετικά με τη σοβαρότητα του εγκλήματος.

Από την άλλη μεριά, έχει διαπιστωθεί ότι ο βαθμός της βίας, που ασκείται εναντίον του θύματος κατά τη διάρκεια του βιασμού, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην αξιολόγηση και το χαρακτηρισμό της επίθεσης ως εγκλήματος από το θύμα. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι τα θύματα βιασμού που δεν παρουσιάζουν σοβαρό σωματικό τραυματισμό και που γνώριζαν το βιαστή τους πριν από την τέλεση του εγκλήματος, είναι λιγότερο πιθανό να χαρακτηρίσουν την επίθεση ως έγκλημα και τον εαυτό τους ως θύματα βιασμού. Οι γυναίκες που χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους ως θύματα είναι αυτές που έχουν τραυματιστεί σοβαρά, που έχουν μείνει έγκυες, που έχουν εισαχθεί σε νοσοκομείο ή που έχουν προσβληθεί από κάποιο αφροδίσιο νόσημα. Συνεπώς το θύμα είναι περισσότερο πρόθυμο να ορίσει μια σεξουαλική επίθεση ως βιασμό, όταν έχει δεχθεί υψηλά ποσά βίας από τον επιτιθέμενο.

Η αντίσταση του θύματος αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της αστυνομίας και του εισαγγελέα, για σύλληψη και άσκηση ποινικής δίωξης, αντίστοιχα. Η σωματική αντίσταση του θύματος και ο ενδεχόμενος τραυματισμός του, αποτελούν χαρακτηριστικά νομιμοποίησής του, ως πραγματικού θύματος βιασμού, στα πλαίσια του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Για παράδειγμα, έχει αποδειχθεί ότι τα χαρακτηριστικά αυτού του τύπου επηρεάζουν

τη στάση των αστυνομικών, των εισαγγελέων και των δικαστών, αναφορικά με την αξιοπιστία των καταγγελιών. (σελ. 81)

Αυτό που αξίζει να τονιστεί είναι το γεγονός ότι η αντίσταση του θύματος είναι παράγοντας που το κάνει να αισθάνεται ως πραγματικό θύμα βιασμού, ότι δεν ήταν υπεύθυνο για ότι συνέβη, ότι δεν πρέπει να ενοχοποιηθεί τον εαυτό του, ότι ο κύριος υπαίτιος είναι ο δράστης και ότι ο βιασμός ήταν μια σοβαρή προσβολή εναντίον του. Η σωματική αντίσταση και ο επακόλουθος τραυματισμός του θύματος έχουν ως συνέπεια να οριστεί το περιστατικό ως βιασμός από το ίδιο το θύμα και συνεπώς να καταγγελθεί στην αστυνομία. Θα μπορούσαμε, συνεπώς, να υποθέσουμε ότι τα θύματα που αντιστέκονται σωματικά στο βιασμό είναι πιθανότερο να απευθυνθούν στις διωκτικές αρχές. Η παραπάνω υπόθεση επιβεβαιώθηκε από τα αποτελέσματα αρκετών ερευνών που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο ζήτημα.

Τέλος, βρέθηκε ότι η ανάγκη του θύματος για ιατρικές εξετάσεις, που έχουν ως σκοπό τους τη διαπίστωση μιας ενδεχόμενης εγκυμοσύνης ή του κινδύνου μετάδοσης κάποιου αφροδίσιου νοσήματος, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασής του για καταγγελία.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999)

9.1.3. ΤΑ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ

Όσον αφορά την επίδραση που ασκούν τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του θύματος και του δράστη, στην απόφαση του πρώτου για καταγγελία του εγκλήματος, τα πορίσματα των ερευνών είναι αντιφατικά, και αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στη σύνθεση των ερευνητικών δειγμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί ότι τα ποσοστά καταγγελίας του βιασμού αυξάνονται όσο αυξάνεται η ηλικία του θύματος. Αντίθετα, οι περισσότεροι ερευνητές καταλήγουν στο αντίθετο συμπέρασμα. Επιπρόσθετα, κάποιες έρευνες καταλήγουν ότι τα έγγαμα θύματα είναι πιθανότερο να καταγγείλουν το έγκλημα, σε σύγκριση με τα άγαμα, όταν ο βιασμός έχει διαπραχθεί από κάποιον άγνωστο δράστη. Αντίθετα, από άλλες έρευνες βρέθηκε ότι τα έγγαμα θύματα είναι σχεδόν απίθανο να καταγγείλουν οποιοδήποτε είδος βιασμού.

Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές, τα θύματα που ανήκουν στη λευκή φυλή είναι πιθανότερο να καταγγείλουν το βιασμό τους, σε σχέση με τα θύματα που ανήκουν σε κάποια φυλετική μειονότητα. Αντίθετα, άλλοι συγγραφείς διαπίστωσαν ότι τα θύματα που ανήκουν στη μαύρη ή κάποια άλλη μειονοτική φυλή, είναι πιθανότερο να καταγγείλουν, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο βιαστής είναι άγνωστος στο θύμα.

Τα θύματα βιασμού που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα αποφεύγουν την καταγγελία του εγκλήματος και αυτό γιατί διαθέτουν τα απαιτούμενα

οικονομικά μέσα προκειμένου να απευθυνθούν σε ιδιωτικούς γυναικολόγους και να λάβουν την απαραίτητη ιατρική φροντίδα. Από την άλλη μεριά, τα θύματα που ανήκουν στα κατώτερα στρώματα είναι αναγκασμένα, λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων και της ανάγκης για ιατρική περίθαλψη, να απευθυνθούν στους επίσημους φορείς. Η παραπάνω διαδικασία έχει ως συνέπεια την παραγωγή της στερεοτυπικής αντίληψης, σύμφωνα με την οποία μόνο τα μέλη των κατώτερων κοινωνικο-οικονομικών στρωμάτων πέφτουν θύματα βιασμού.

Έχει, επίσης, αποδειχθεί ότι τα θύματα που ανήκουν στα χαμηλότερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα είναι πιθανότερο να καταγγείλουν το βιασμό τους, σε σχέση με τα θύματα που ανήκουν στα ανώτερα. Αντίθετα, άλλη έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα θύματα που κατέχουν χαμηλές επαγγελματικές θέσεις είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν το βιασμό τους στην αστυνομία, σε σχέση με τα θύματα που κατέχουν υψηλές. Σύμφωνα με τους Steketee και Austin, τα θύματα που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα αισθάνονται περισσότερο προσβεβλημένα από το έγκλημα αφού περιμένουν μια πιο δίκαιη αντιμετώπιση από το περιβάλλον τους και αυτό γιατί είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις θετικές αντιδράσεις των άλλων. Αντίθετα, τα θύματα που ανήκουν στα κατώτερα στρώματα έχουν συνηθίσει να αντιμετωπίζουν περισσότερο αρνητικές αντιδράσεις εκ μέρους των άλλων. Άρα, τα θύματα της τελευταίας κατηγορίας είναι λιγότερο πιθανό να θεωρήσουν τη θυματοποίησή τους ως διαφορετικό γεγονός, σε σχέση με τις συνηθισμένες τους εμπειρίες και συνεπώς είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν το έγκλημα.

Οι βιαστές που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα σπάνια παραπέμπονται στους επίσημους μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και αυτό γιατί κατέχουν τα οικονομικά μέσα που είναι απαραίτητα για μια ενδεχόμενη εξωποινική αποζημίωση του θύματος με αντάλλαγμα τη σιωπή του. Αντίθετα, οι δράστες βιασμού που ανήκουν στα χαμηλότερα, είναι εκείνοι που τελικά θα παραπεμφθούν στο ποινικό σύστημα, θα καταδικαστούν, θα αποτελέσουν τους επίσημους δείκτες μέτρησης του εγκλήματος και θα δομήσουν το κυρίαρχο στερεότυπο του βιαστή, όπως αυτό καταγράφεται στις επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές και τις συλλογικές αναπαραστάσεις του κοινού.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», σελ. 82-85, 1999)

9.1.4. Η ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ

Η ψυχολογική διάλυση που βιώνει το θύμα, το καθιστά ανίκανο να αναλάβει πρωτοβουλίες για την υπέρβαση της κρίσης. Ο κυρίαρχος λόγος που οδηγεί τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων στην απόφαση να μην καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία, είναι η κακή ψυχολογική και συναισθηματική τους κατάσταση.

Η φυλή, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση του θύματος και ο βαθμός γνωριμίας του με το δράστη, συσχετίζονται έντονα με τα συναισθήματα ενοχής που βιώνει μετά τη θυματοποίησή του, τα οποία με τη σειρά τους έχουν ως αποτέλεσμα τη μη καταγγελία του βιασμού.

Ακόμη, έχει αποδειχτεί ότι ο φόβος μιας ενδεχόμενης αντεκδίκησης του δράστη, μπορεί να ακινητοποιήσει τα θύματα και να τα καταστήσει ανίκανα να καταγγείλουν το έγκλημα.

Στην προσπάθειά τους να αποφύγουν μια ενδεχόμενη επιδείνωση της συναισθηματικής τους κατάστασης, μπορεί να αποφύγουν συστηματικά οποιαδήποτε κοινωνική επαφή, ακόμη και με την αστυνομία. Τα θύματα βιασμού βιώνουν έντονους φόβους και αμφιβολίες για το κατά πόσο οι μαρτυρίες τους θα γίνουν πιστευτές από την αστυνομία. Η αντιμετώπιση και η μεταχείρισή τους από τους αστυνομικούς τους δημιουργεί αισθήματα αμηχανίας και τα φέρνει σε δύσκολη θέση. Τέλος, έχει παρατηρηθεί ότι η επαφή των θυμάτων με την αστυνομία τα τραυματίζει ψυχολογικά και τους επιφέρει επιπρόσθετη ζημιά.

Αποκαλυπτικά είναι και τα αποτελέσματα της έρευνας των Peretti και Cozzens η οποία προσπάθησε να σκιαγραφήσει το ψυχολογικό πορτραίτο των θυμάτων που καταγγέλλουν το βιασμό τους και να το συγκρίνει μ' αυτό των θυμάτων που δεν το κάνουν. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα θύματα που καταγγέλλουν βιώνουν μεγαλύτερα επίπεδα ψυχολογικής αναστάτωσης, ανησυχίας και άγχους. Τα θύματα αυτά βρέθηκε να υποφέρουν και από διάφορα ψυχοσωματικά σύνδρομα, όπως διαταραχές στον ύπνο, ανορεξίες, κ.λπ. Επίσης, βρέθηκε ότι τα θύματα της παραπάνω ομάδας αισθάνονταν περισσότερο ταπεινωμένα από το βιασμό τους, αλλά και από το γεγονός μιας ενδεχόμενης γνωστοποίησής του στους φίλους και τους συγγενείς τους. Τέλος, βρέθηκε ότι τα θύματα που καταγγέλλουν το έγκλημα βιώνουν μεγάλα ποσά συναισθημάτων θυμού και υιοθετούν μια περισσότερο εχθρική στάση απέναντι στους άνδρες.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 95-100)

9.1.5. Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΜΑ

Σύμφωνα με έρευνες βρέθηκε να υπάρχει μια στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στη συγγένεια δράστη-θύματος και στην αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία. Η υπόθεση των ερευνών αυτών στηρίχτηκε στο συλλογισμό ότι το κόστος της αναφοράς ενός εγκλήματος που διαπράχθηκε από ένα στενό συγγενή του θύματος είναι μεγαλύτερο από το κόστος της αναφοράς στην αστυνομία ενός εγκλήματος όπου ο δράστης και το θύμα είναι εντελώς άγνωστοι μεταξύ τους. Όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτηση του θύματος από το δράστη και όσο πιο στενή είναι η σχέση που τους συνδέει, τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα καταγγελίας. Τα εγκλήματα που διαπράττονται μεταξύ γνωστών ή συγγενικών προσώπων ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες ποινικής διευθέτησής τους.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996)

Έχει διαπιστωθεί ότι όταν το θύμα γνωρίζει τον βιαστή του μπορεί να επιλέξει τη σιωπή, από το φόβο του μήπως επιβληθεί στο δράστη κάποια βαριά καταδίκη ή από την απροθυμία του να υποβάλλει το δράστη στη σκληρή ζωή της φυλακής (βλ. σελ.160). Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι τα θύματα βιασμών γνωριμίας είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν το έγκλημα και αυτό γιατί αντιμετωπίζονται με δυσπιστία και δε βοήθιούνται από τις αστυνομικές αρχές να ξεπεράσουν το τραύμα που τους έχει δημιουργηθεί από το έγκλημα ενώ η γνωριμία του θύματος με το δράστη καθιστά το θύμα λιγότερο ικανό να θεωρήσει τον εαυτό του ως πραγματικό θύμα βιασμού. Αντίθετα, όσο πιο απρόσωπη είναι η σχέση ανάμεσα στο θύμα και το δράστη του βιασμού, τόσο λιγότερο μπερδεμένο αισθάνεται το θύμα, βιώνει ασθενέστερα συναισθήματα ενοχής για τη θυματοποίηση του και αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη κατανόηση από τις διωκτικές αρχές.

Ιδιαίτερη μορφή σχέσης του δράστη με το θύμα, είναι οι διάφορες εξουσιαστικές σχέσεις εξάρτησης. Όσο περισσότερο εξουσιαστική είναι η σχέση του δράστη με το θύμα, τόσο ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες καταγγελίας του βιασμού. Παραδείγματα εξουσιαστικών σχέσεων δράστη και θύματος αποτελούν οι σχέσεις δασκάλου-μαθητή, εργοδότη-υπαλλήλου, γιατρού-ασθενή, κ.λπ. αυτού του τύπου οι σχέσεις λειτουργούν ως μηχανισμοί κοινωνικού ελέγχου της συμπεριφοράς του θύματος και έχουν ως συνέπεια τη μη καταγγελία του βιασμού και τη μεταγενέστερη κατ' εξακολούθηση σεξουαλική κακοποίηση του δράστη εξουσιαστή. Οι παραπάνω υποθέσεις κινούνται στο επίπεδο των υποθέσεων και χρήζουν ερευνητικής επαλήθευσης.

Τέλος, υπήρξαν και έρευνες, οι οποίες κατέληξαν στο αναπάντεχο συμπέρασμα ότι η καταγγελία του βιασμού είναι λιγότερη πιθανή στις περιπτώσεις που ο δράστης και

το θύμα είναι απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους μέχρι τη χρονική στιγμή τέλεσης του εγκλήματος.

(Α. Τσιγκρή, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 100-104)

9.1.6. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΞΩΠΟΙΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΡΑΣΤΗ

Σύμφωνα με τον Δασκαλάκη, βασικός παράγοντας αναφοράς του εγκλήματος στην αστυνομία είναι η δυνατότητα που παρουσιάζεται στο θύμα να αποκαταστήσει τη ζημιά που του προκάλεσε το έγκλημα με εξω-ποινικές διαδικασίες. Όταν στο θύμα παρουσιάζεται αυτή η ευκαιρία, τότε είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα την εκμεταλλευτεί, με την προϋπόθεση ότι η διαδικασία αυτή θα του εξασφαλίσει οικονομία χρόνου και δαπάνης.

Οι δυνατότητες εξω-ποινικής διευθέτησης που παρέχονται είναι α) ο συμβιβασμός με το δράστη, β) η αντεκδίκηση του θύματος προς το δράστη (αυτοδικία) και γ) η απόλυτη αδράνεια του θύματος. Η πιο συχνή περίπτωση είναι ο συμβιβασμός και η πιο συνηθισμένη μορφή του είναι η χρηματική αποζημίωση του θύματος.

Πολλά περιστατικά που καταγγέλλονται διευθετούνται από τους αστυνομικούς με ανεπίσημες διαπραγματεύσεις, που γίνονται με το ένα ή και τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη (δράστη και θύμα), χωρίς προσφυγή στην επίσημη διαδικασία της αστυνομικής έρευνας, της σύλληψης, της δίωξης και της δίκης. Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών διαπίστωσαν πως ο αριθμός των εγκλημάτων που καταγγέλλονται είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των εγκλημάτων που τελικά καταγράφονται στις επίσημες αστυνομικές στατιστικές.

Με τις παραπάνω πρακτικές των θυμάτων, των δραστών, αλλά και της αστυνομίας, έχει διαμορφωθεί ένα είδος «ιδιωτικής δικαιοσύνης» που έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις και τείνει ν' αποτελέσει τον κυρίαρχο τρόπο διευθέτησης της παρέκκλισης. Αυτό συμβαίνει γιατί η επιλογή του τρόπου επίλυσης της διαφοράς, τόσο από το θύμα, όσο και από το δράστη, γίνεται με βάση έναν υπολογισμό κερδών και ζημιών ο οποίος, τις περισσότερες φορές, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πιο συμφέρουσα για το θύμα λύση είναι ο εξωποινικός συμβιβασμός. Η λύση αυτή φαίνεται να ικανοποιεί και την αστυνομία η οποία -λόγω του φόρτου εργασίας και των περιορισμένων της δυνατοτήτων και μέσων- έχει την τάση να αρχειοθετεί τις ατεκμηρίωτες ποινικές υποθέσεις και να προσπαθεί να συμβιβάσει τους αντίδικους στις περισσότερες από τις υπόλοιπες.

(Α. Τσιγκρή, Διατριβή, 1996)

9.1.7. ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σημαντικός παράγοντας πρόβλεψης της απόφασης του θύματος για καταγγελία του εγκλήματος είναι και οι παραστάσεις του θύματος για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στο χειρισμό υποθέσεων αυτού του τύπου. Στις περιπτώσεις όπου το θύμα βιασμού έχει θετικές παραστάσεις για την αστυνομία και το ποινικό σύστημα γενικότερα και οι παραστάσεις αυτές έχουν διαμορφωθεί από προσωπικές εμπειρίες, είναι πιθανότερη η καταγγελία του εγκλήματος.

Τα θύματα δεν καταγγέλλουν το βιασμό τους από το φόβο μιας ενδεχόμενης αρνητικής αντιμετώπισης από τους φορείς του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών πιστεύει ότι η αστυνομία είναι αναποτελεσματική στο χειρισμό υποθέσεων βιασμού και ότι τα αποτελέσματα της καταγγελίας είναι σε γενικές γραμμές αρνητικά για το θύμα. Τα θύματα, πολλές φορές, αισθάνονται ότι είναι αυτά που δικάζονται και όχι ο βιαστής τους.

Τα θύματα που θεωρούν ως ενδεχόμενο τον ψυχικό τους τραυματισμό κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, είναι πολύ πιθανό να μην καταγγείλουν το βιασμό τους. Τα θύματα που δεν καταγγέλλουν το έγκλημα πιστεύουν ότι η αστυνομία θα αμφισβητήσει τις μαρτυρίες τους ή ότι η καταγγελία δε θα τους επιφέρει κανένα απολύτως όφελος. Τα θύματα που καταγγέλλουν το βιασμό τους και η υπόθεση φτάνει τελικά στο ακροατήριο, διαπιστώνουν ότι η επαφή τους με το ποινικό σύστημα είναι στην καλύτερη περίπτωση απογοητευτική και στη χειρότερη ένας εφιάλτης. Το 80% του συνόλου των διαπραττόμενων βιασμών δεν καταγγέλλονται και το βασικό κίνητρο της απόφασης των θυμάτων είναι να αποφύγουν την ταπείνωση που ενδεχομένως θα υποστούν από τη λεπτομερή περιγραφή του περιστατικού.

Το στερεότυπο που κυριαρχεί στις συλλογικές αναπαραστάσεις είναι ότι η αστυνομία αντιμετωπίζει αρνητικά το θύμα βιασμού. Το υποβιβάζει, το ταπεινώνει, δεν πιστεύει τις μαρτυρίες του, δεν πιστεύει στην αθωότητά του και ασχολείται με λεπτομέρειες του βιασμού, που έχουν σεξουαλικό περιεχόμενο, τις οποίες και απολαμβάνει. Ωστόσο υπάρχουν θύματα τα οποία περιέγραψαν την αντιμετώπιση της αστυνομίας ως «εξαιρετική», «εξυπηρετική» και «απίστευτα ευγενική».

Όμως, τα περισσότερα θύματα βιασμού επειδή θυματοποιούνται για πρώτη φορά, δεν αντλούν τις παραστάσεις τους από προσωπικές εμπειρίες, αλλά από τις εμπειρίες άλλων θυμάτων, τρίτων ατόμων, καθώς και από τις ανακοινώσεις των μέσων ενημέρωσης. Προκειμένου το θύμα να λάβει την απόφαση για καταγγελία του βιασμού του, θα στηριχθεί στις προσδοκίες και τα πιστεύω του σχετικά με τον τρόπο που θα το αντιμετωπίσει η αστυνομία, οι δικηγόροι και οι δικαστές.

Πέρα, όμως, από τις παραστάσεις του θύματος για τη λειτουργία του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, σημαντικός είναι και ο ρόλος των παραστάσεων του για το ρόλο του φύλου στη διαδικασία λήψης της απόφασης για καταγγελία του βιασμού. Οι γυναίκες που αποτυγχάνουν να δράσουν με βάση τις παραδοσιακές αξίες του ρόλου του φύλου τους και ταυτόχρονα πέφτουν θύματα βιασμού, δεν έχουν μεγάλες πιθανότητες να προστατευτούν επαρκώς από το νόμο. Από την άλλη μεριά, έχει υποστηριχθεί ότι αν τα θύματα βιασμού είναι συμβατά με τις παραδοσιακές αξίες του ρόλου του φύλου τους, τότε έχουν αυξημένες πιθανότητες να τύχουν πλήρους προστασίας από το νόμο.

Η έρευνα των Skelton και Burkhart κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όσο περισσότερο φιλελεύθερες είναι οι στάσεις των υποτιθέμενων θυμάτων αναφορικά με το ρόλο του φύλου τους, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να ορίσουν το περιστατικό ως βιασμό και συνεπώς να το καταγγείλουν στην αστυνομία. Επίσης, έχει αποδειχθεί ότι όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο ισότητας των δύο φύλων σε μια κοινωνία, τόσο αυξάνονται τα ποσοστά καταγγελίας του βιασμού, καθώς και ότι οι κοινωνίες με υψηλά ποσοστά διαζευγμένων γυναικών παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά καταγγελίας των σεξουαλικών εγκλημάτων.

Η σταδιακή αλλαγή των παραδοσιακών κοινωνικών στάσεων σχετικά με το ρόλο του γυναικείου φύλου, έχει ως αποτέλεσμα τη διάβρωση των μύθων αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού, καθώς και την αμφισβήτηση των κυρίαρχων στερεοτύπων που σχετίζονται με το έγκλημα αυτό. Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια τη διεύρυνση του κοινωνικού ορισμού του βιασμού και τη συνακόλουθη αύξηση των ποσοστών καταγγελίας του και ιδιαίτερα ορισμένων μορφών του που μέχρι σήμερα παρέμεναν στο σκοτάδι.

(www.tsigris.gr, 17/02/2006)

9.1.8. ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Πέρα από τους παραπάνω παράγοντες οι έρευνες εστίασαν το ενδιαφέρον τους και σε ορισμένους άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία. Λόγω του ότι οι παράγοντες αυτοί μελετήθηκαν αποσπασματικά και από μικρό αριθμό ερευνητών, θα παρουσιαστούν σύντομα. Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε ότι οι παράγοντες αυτοί έχουν ανάγκη επιπρόσθετης έρευνας, έτσι ώστε να είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε με μεγαλύτερη αξιοπιστία την επίδρασή τους στην απόφαση του θύματος για αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία και είναι οι παρακάτω:

- Η έλλειψη αποδεικτικού υλικού

Ένας λόγος μη αναφοράς που δίνεται πολύ συχνά από τα θύματα, στις έρευνες διακρίβωσης των παραγόντων μη αναφοράς με αυτοαναφορές των θυμάτων, είναι ότι «δεν μπορεί να γίνει τίποτα» με την αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία ή ότι υπάρχει «έλλειψη αποδείξεων». Στις ΗΠΑ αυτός είναι ο δεύτερος συναντώμενος λόγος μη αναφοράς, τόσο για τα εγκλήματα κατά του προσώπου, όσο και για τα εγκλήματα κατά του νοικοκυριού.

- το μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο της κοινότητας

Ο Black το 1976 μεταξύ των άλλων υποστήριξε ότι όσο υψηλότερο είναι το γενικό εκπαιδευτικό επίπεδο της κοινότητας στην οποία κατοικεί το θύμα, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα αναφοράς των εγκλημάτων στην αστυνομία. Την παραπάνω θεωρητικά πρόταση προσπάθησε να ελέγξει ερευνητικά η μελέτη των Gottfredson και Hindelang. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας έδειξε ότι η παραπάνω υπόθεση ισχύει ελαφρώς, αλλά αντίθετα. Δηλαδή, βρέθηκε ότι όσο χαμηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο της κοινότητας, τόσο μεγαλώνει η πιθανότητα αναφοράς του εγκλήματος στην αστυνομία.

- τα νοητικά σενάρια αναφοράς

Τα άτομα έχουν μέσα στο μυαλό τους διάφορα «σενάρια» σε σχέση με τις διάφορες καθημερινές δραστηριότητές τους. Με τον όρο «σενάριο» εννοούμε τις δομές γνώσης που οργανώνονται ως κομμάτια πληροφοριών, που αποτελούν ένα ολοκληρωμένο και δομημένο σύνολο.

Αδιαμφισβήτητα τα «σενάρια» διαφέρουν κατά περίπτωση, ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος. Τα «σενάρια» που βρίσκονται μέσα στο μυαλό των θυμάτων είναι προϊόντα των παραστάσεων και των προηγούμενων εμπειριών τους. Έτσι, ένα θύμα που αγνοεί τη λειτουργία του ποινικού συστήματος και δεν έχει απολύτως καμία σχέση με αυτό, είναι απίθανο να αναφέρει ένα έγκλημα στην αστυνομία και να επιδιώξει ποινική διευθέτηση της αναφοράς.

- η ηθική υποχρέωση του πολίτη

Η αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία καθιστά το άτομο ικανό να θεωρήσει τον εαυτό του ως καλό και χρήσιμο πολίτη. στην ερώτηση γιατί ανέφεραν το έγκλημα στην αστυνομία, πολλά θύματα έδωσαν ως λόγο αναφοράς την υποχρέωση που έχουν ως πολίτες.

- η διάθεση προστασίας της κοινωνίας και συμβολής στο έργο της αστυνομίας

Τα θύματα συχνά δηλώνουν την επιθυμία τους να εμποδίσουν ένα μελλοντικό έγκλημα ή να περιορίσουν τον αριθμό των εγκληματιών, συμβάλλοντας έτσι σε μια προσπάθεια αντεγκληματικής πολιτικής.

- η δημοσιότητα του εγκλήματος

Από την έρευνα των Berk et. Al. βρέθηκε ότι ο δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας που επηρεάζει την απόφαση των θυμάτων συζυγικής κακοποίησης για αναφορά του περιστατικού στην αστυνομία, ήταν η παρουσία συγγενών ή παιδιών στο συμβάν. Από την έρευνα αυτή προκύπτει ότι η παρουσία οποιουδήποτε μάρτυρα ενθαρρύνει το θύμα να καλέσει την αστυνομία. Με άλλα λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η δημοσιότητα του εγκλήματος υποχρεώνει το θύμα να αναφέρει το περιστατικό.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 101-108)

9.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Όπως σημειώνει ο Τσιγκρής, οι κυριότερες συνέπειες της μη αναφοράς του εγκλήματος στην αστυνομία είναι:

Στο ατομικό επίπεδο, τα θύματα που δεν αναφέρουν το βιασμό τους στην αστυνομία στερούνται την παροχή βοήθειας από το κράτος και των απαραίτητων ιατρικών εξετάσεων σε κρατικά νοσοκομεία, στην περίπτωση που δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν σε ιδιωτικούς γιατρούς.

Επίσης η απροθυμία των θυμάτων να αναφέρουν το βιασμό τους στην αστυνομία καθιστά δύσκολη τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με το έγκλημα αυτό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διαστρεβλώνεται η πραγματική εικόνα του εγκλήματος από τις αστυνομικές στατιστικές, να συντηρούνται κυρίως στερεότυπα και ,τέλος να αναπαράγονται και να ενισχύονται μυθολογίες γύρω από το βιασμό.

Αν το θύμα δεν αναφέρει το περιστατικό στη αστυνομία δεν υπάρχει πιθανότητα να ερευνηθεί και να διαλευκανθεί ο βιασμός, ούτε να καταδικαστεί ο δράστης. Επιπλέον με τον τρόπο αυτό, το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης καθίσταται αναποτελεσματικό όσον αφορά τη λειτουργία του σωφρονισμού των εγκληματιών.

Οι ατομικές συνέπειες της μη αναφοράς του βιασμού αντανακλούν και στο επίπεδο ικανοτήτων του ποινικού συστήματος για γενική και ειδική πρόληψη. Αυτό σημαίνει ότι με τη μη αναφορά του βιασμού και τον αποκλεισμό της δυνατότητας να συλληφθεί και να καταδικαστεί ο δράστης, μειώνεται η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στην ικανότητα του ποινικού συστήματος για σύλληψη και τιμωρία του βιαστή. Το χειρότερο είναι ότι εάν οι δράστες αντιληφθούν ότι οι πιθανότητες σύλληψης από τις αρχές είναι μικρές, υπονομεύεται η γενική προληπτική ικανότητα του ποινικού συστήματος σχετικά με το έγκλημα του βιασμού.

Τέλος, η μη αναφορά του βιασμού στην αστυνομία συνεπάγεται την αδυναμία του ποινικού συστήματος να καταρτίσει ένα σχέδιο καταπολέμησής του. Επιπλέον το ενδιαφέρον εστιάζεται και διατηρείται σε λανθασμένες κατευθύνσεις λόγω εκείνων των περιστατικών που έχουν αναφερθεί στην αστυνομία και που σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να είναι αντιπροσωπευτικές του συνόλου των διαπραττόμενων βιασμών.

Οι αστυνομικές στατιστικές χαρακτηρίζουν το βιασμό σαν ένα σπάνια διαπραττόμενο έγκλημα. Η αλήθεια όμως είναι πολύ διαφορετική όπως εμφανίζεται στα αποτελέσματα διάφορων θυματολογικών ερευνών.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός το αθέατο έγκλημα», 1996)

9.3. ΨΕΥΔΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΒΙΑΣΜΟΥ

Ο Α. Τσιγκρής αναφέρει ότι σε κάθε έγκλημα υπάρχει ένα ποσοστό, άλλοτε μικρότερο και άλλοτε μεγαλύτερο, ψευδών καταγγελιών. Έχει βρεθεί ότι οι περισσότερες ψευδείς καταγγελίες παρατηρούνται στο έγκλημα του βιασμού (15%), σε σχέση με τα υπόλοιπα εγκλήματα.

Μια ψευδή καταγγελία είναι ένα σκόπιμο ψέμα από ένα υποτιθέμενο θύμα, που κατηγορεί έναν άνδρα ότι έχει διαπράξει βιασμό, ο οποίος δεν έχει στην πραγματικότητα συμβεί. Επίσης, μπορεί να είναι η καταγγελία μιας φανταστικής ιστορίας, μόνο που η γυναίκα που την κάνει πιστεύει ότι είναι όντως αληθινή. Το ποσοστό των ψευδών καταγγελιών εξαρτάται από δύο παράγοντες: i) από τον ορισμό και τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται και ii) από το ποιος κάνει την κρίση.

Η πηγή του μύθου είναι, κατά πάσα πιθανότητα, το ευρέως διαδεδομένο στερεότυπο της γυναίκας ως ψεύτρας και υποκρίτριας, σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες κάνουν ψευδείς καταγγελίες βιασμού, ακόμη και εναντίον ανδρών που δε γνωρίζουν. Οι διωκτικές αρχές έχουν τη διακριτική ευχέρεια να χαρακτηρίζουν τις καταγγελίες ως αβάσιμες και ψευδείς και συνεπώς να τις αρχειοθετούν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τη γνώμη του θύματος. Οι έρευνες δείχνουν ότι το 20% των βιασμών, που φτάνουν στη γνώση της αστυνομίας, χαρακτηρίζονται ως αβάσιμες και ψευδείς.

Σύμφωνα με τον Α. Τσιγκρή από την έρευνα του Schiff βρέθηκε ότι τα κίνητρα που οδηγούν τα θύματα βιασμού σε ψευδείς καταγγελίες, συνήθως, είναι:

- τα συναισθήματα αντεκδίκησης απέναντι σε κάποιον προηγούμενο ερωτικό σύντροφο,
- η αποφυγή τιμωρίας από την οικογένεια για κάποια σεξουαλική σχέση,
- η δικαιολόγηση από τη γυναίκα κάποιας παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς της,
- ο χρηματικός εκβιασμός,
- τα συναισθήματα ενοχής της γυναίκας μετά από μια συναινετική σεξουαλική πράξη,
- η απότομη και σκληρή μεταχείριση μιας γυναίκας από τον εραστή της και
- μια νευρωτικής φύσης επιθυμία για πρόκληση της προσοχής των άλλων.

Η Greer υποστήριξε ότι οι κυριότερα κίνητρα είναι:

- ο φόβος των συνεπειών για μια παράνομη και εθελούσια σεξουαλική σχέση, η οποία έγινε ευρύτερα γνωστή,
- η ανάγκη διακοπής μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και
- διάφοροι λόγοι αντεκδίκησης.

Ένα κορίτσι δώδεκα ετών κατασκεύασε μια ιστορία βιασμού γιατί η μητέρα του δεν του έδινε σημασία. Σε μια άλλη περίπτωση, ένα υποτιθέμενο θύμα διέρρηξε τον παρθενικό του υμένα, λέρωσε το εσώρουχό του με αίμα και έπειτα το έσκισε, με σκοπό να γίνει πιστευτή η μαρτυρία του για βιασμό, η οποία αποσκοπούσε στο να ασκήσει πίεση στον αρραβωνιαστικό του να το παντρευτεί.

Όταν ένα ανήλικο κορίτσι έρθει με τη θέλησή του σε σεξουαλική επαφή, η οποία του δημιουργεί το φόβο μήπως του έχει μεταδοθεί κάποιο αφροδίσιο νόσημα από το σύντροφό του, τότε θα ισχυριστεί στους γονείς του ότι έχει πέσει θύμα βιασμού, έτσι ώστε να έχει την απαραίτητη νομική και ιατρική κάλυψη και ταυτόχρονα να αποφύγει την τιμωρία που συνεπάγεται μια σεξουαλική εμπειρία σε νεαρή ηλικία.

Αρκετές γυναίκες ισχυρίζονται ότι έχουν πέσει θύματα βιασμού αφότου ανακαλύψουν ότι έχουν συλλάβει παιδί ή ότι τους έχει μεταδοθεί κάποιο αφροδίσιο νόσημα. Ο φόβος της γονικής τιμωρίας, που προέρχεται από την ανυπακοή στη διαταγή για απαγόρευση της εξόδου από το σπίτι, μπορεί να κάνει ένα κορίτσι να ισχυριστεί ότι βιάστηκε, έτσι ώστε να αποφύγει την ενδεχόμενη τιμωρία.

Κάποιες «άπιστες» γυναίκες ισχυρίζονται ότι έχουν πέσει θύματα βιασμού όταν συλλαμβάνονται επ' αυτοφώρω από το σύζυγό τους. Άλλες γυναίκες παρακινούνται σε ψευδείς καταγγελίες από λόγους εκδίκησης ή εκβιασμού.

Η μεγάλη εκπροσώπηση των αλλοδαπών θυμάτων στο συνολικό δείγμα των υποθέσεων βιασμού που φτάνουν στη γνώση της αστυνομίας, έχει αποδοθεί στις ψευδείς καταγγελίες στις οποίες προβαίνουν τα θύματα της παραπάνω κατηγορίας, προκειμένου να εισπράξουν την αποζημίωση από την ασφαλιστική εταιρία που κάλυψε το συγκεκριμένο κίνδυνο στο κράτος καταγωγής τους.

Κάτω από την επίδραση της νάρκωσης μερικές γυναίκες βιώνουν έντονες παραισθήσεις και πιστεύουν ότι είναι αληθινές, με αποτέλεσμα να κατηγορούν τον γιατρό ή τον οδοντίατρό τους για σεξουαλική επίθεση.

Μια νευρωτική ή συναισθηματικά ταραγμένη γυναίκα μπορεί σκόπιμα να προβεί σε μια ψευδή καταγγελία προκειμένου να ξεπεράσει τα ψυχολογικά της προβλήματα.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι γυναίκες που κάνουν τις περισσότερες ψευδείς καταγγελίες βιασμού είναι ψυχωτικές ή παρουσιάζουν έντονα συναισθηματικά προβλήματα. Οι ερωτικές φαντασιώσεις ορισμένων γυναικών μπορεί να αναφερθούν στην αστυνομία ως πραγματικά περιστατικά βιασμού. Συγκεκριμένα, οι δάσκαλοι, οι γιατροί, οι δικηγόροι, οι ιερείς, καθώς και άλλοι κάτοχοι θέσεων εξουσίας, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι ως υποτιθέμενοι «δράστες» βιασμού.

Όμως, τα υποτιθέμενα θύματα δεν είναι οι μοναδικοί υπεύθυνοι για τις ψευδείς καταγγελίες. Υπάρχουν γονείς που ισχυρίζονται ότι οι κόρες τους έπεσαν θύματα βιασμού προκειμένου να ελέγξουν τη σεξουαλική τους συμπεριφορά. Πιο συγκεκριμένα, μερικοί γονείς οι οποίοι έχουν χάσει τον έλεγχο των παιδιών τους, πηγαίνουν τις κόρες τους σε μια μονάδα έκτακτων περιστατικών ισχυριζόμενοι βιασμό για να επιβεβαιώσουν το κατά πόσο ένα νεαρό κορίτσι έχει σεξουαλικές σχέσεις.

Οι ψευδείς καταγγελίες βιασμού είναι κατά πολύ λιγότερες απ' αυτές που παρουσιάζονται στις επίσημες στατιστικές.

Τα υψηλά ποσοστά υποθέσεων βιασμού που αρχειοθετούνται ως ψευδείς οφείλονται:

- στην καχυποψία των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος απέναντι στα θύματα,
- στη δυσκολία απόδειξης που παρουσιάζει το έγκλημα του βιασμού και η οποία οφείλεται στην έλλειψη των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων,
- στα ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα του κοινού για το συγκεκριμένο έγκλημα και
- στην κυρίαρχη αντίληψη σύμφωνα με την οποία το έγκλημα του βιασμού είναι το φυσικό επακόλουθο της γυναικείας προκλητικότητας.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός: το αθέατο έγκλημα», 1996)

10.1. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Η πρώτη επαφή μιας υπόθεσης με το ποινικό σύστημα, γίνεται με την επισήμανση του βιασμού από την αστυνομία (βλ. σελ. 178). Η επισήμανση γίνεται είτε με την αυτεπάγγελτη αστυνομική δράση, είτε με καταγγελίες θυμάτων, είτε τέλος με αναφορές τρίτων ατόμων. Ο αστυνομικός είναι, τις περισσότερες φορές, το πρώτο άτομο που θα συναντήσει το θύμα στα πλαίσια του ποινικού συστήματος και η αστυνομία είναι ο μοναδικός επίσημος φορέας που θα συμμετέχει σε όλες τις φάσεις της ποινικής διαδικασίας, δηλαδή από την αρχική καταγγελία του εγκλήματος, μέχρι και την τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

Κατά τη διάρκεια της αστυνομικής φάσης της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων βιασμού, τρία είναι τα βασικά γεγονότα που χρήζουν απόδειξης προκειμένου να θεμελιωθεί η κατηγορία. Αυτά είναι :1. αν πραγματοποιήθηκε συνουσία, 2.η ταυτότητα του δράστη και ο βαθμός γνωριμίας του με το θύμα και 3. αν υπήρξε συναίνεση του θύματος.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 154-156)

Οι ερωτήσεις που υποβάλλονται στο θύμα, σύμφωνα με τη Φαρζιέ, συνήθως είναι οι εξής: «έχετε σεξουαλικές εμπειρίες;», «είστε ανύπαντρη, σε διάσταση ή διαζευγμένη;», « παίρνετε χάπι ή έχετε σπιράλ;», «είχατε ποτέ εξωσυζυγικές σχέσεις;», «γνωρίζατε τον άνδρα που σας βίασε;», τον συναντήσατε εκείνη τη φορά με την θέληση σας;», «φορούσατε κοντή φούστα, ντεκολτέ ή κάποιο άλλο άσεμνο ρούχο;», «μιλήσατε μαζί του πριν σας βιάσει;», «αποφύγατε να φωνάξετε τόσο, ώστε να σας ακούσουν;».

Από τα παραπάνω, φαίνεται καθαρά ότι η αστυνομία ψάχνει να βρει, άσχετα με την υπόθεση στοιχεία που να ενοχοποιούν το θύμα και να το καθιστούν υπεύθυνο για το βιασμό του. Οι ερωτήσεις αυτές περιγράφουν ανάγλυφα τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα θύματα του βιασμού από την αστυνομία και το δεύτερο βιασμό που υφίστανται κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Οι Weis και Borgers περιγράφουν μερικές στερεότυπες αντιδράσεις της αστυνομίας, που μπορεί αρκετές φορές να εκδηλωθούν, απέναντι στα θύματα βιασμού. Η δυσπιστία είναι η πρώτη αντίδραση. Η καχυποψία και η περιφρόνηση της αστυνομίας είναι ιδιαίτερα κυρίαρχες, όταν ο κατηγορούμενος ήταν φίλος του θύματος. Τέλος, αν το θύμα δεν θέλει να δει κανέναν άνδρα, συμπεριλαμβανομένου και του γιατρού, τότε η αστυνομία αποκαλεί το θύμα ως μη συνεργάσιμο.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 147-149)

Η εκπαίδευση που παρέχεται στους αστυνομικούς –αναφορικά με τη διερεύνηση υποθέσεων βιασμού-τους προδιαθέτει να αμφισβητήσουν την κατάθεση του θύματος. Από μια εθνικής εμβέλειας έρευνα, σε 208 αστυνομικά τμήματα των ΗΠΑ , βρέθηκε ότι το 93% παρείχαν στους αστυνομικούς εκπαίδευση προσανατολισμένη στις ανάγκες απόδειξης υποθέσεων βιασμού. Από την ίδια έρευνα, βρέθηκε ότι μόνο τα 38% των αστυνομικών τμημάτων παρείχε εκπαίδευση σε θέματα που αντιμετωπίζουν το βιασμό ως κοινωνικό πρόβλημα.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 159-160)

Οι στάσεις της αστυνομίας είναι μια πηγή έντονων παραπόνων και διαμαρτυριών από μέρους των θυμάτων του βιασμού. Η βιβλιογραφία είναι γεμάτη με ανέκδοτα που εξιστορούν την αστυνομική προκατάληψη αναφορικά με τη μεταχείριση των θυμάτων. Αρκετοί αστυνομικοί έχουν επικριθεί ότι πιέζουν το θύμα έτσι ώστε να επαναλάβει κάθε λεπτομέρεια του βιασμού, ενώ οι ίδιοι έχουν μια υποκατάστατη εγκεφαλική σεξουαλική εμπειρία, ενώ κάποιοι άλλοι έχουν επικριθεί για το σαρκαστικό τρόπο με τον οποίο ανακρίνουν το θύμα, υπονοώντας ότι ψεύδεται και ότι απόλαυσε τη σεξουαλική εμπειρία. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι πολλά θύματα βιασμού απειλούνται από την αστυνομία ότι θα διωχτούν για ψευδή κατάθεση, ενώ άλλα ενθαρρύνονται να αποσύρουν τη μήνυση τους και να μην ασκήσουν ποινική δίωξη.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 147-149)

Η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της αστυνομίας για αρχειοθέτηση των υποθέσεων, είναι περισσότερο έντονη στο έγκλημα του βιασμού, σε σχέση με όλα τα υπόλοιπα εγκλήματα επίθεσης. Ανεπίσημα οι διωκτικές αρχές αγνοούν τις καταγγελίες που πιστεύουν ότι είναι ψευδείς ή που δεν μπορούν να επαλειφθούν με τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία. Η αστυνομία, συνήθως, αρνείται να δεχθεί τις καταγγελίες όταν τα θύματα παρουσιάζονται μόνα τους στο αστυνομικό τμήμα, αλλά ακόμη και στις περιπτώσεις που τις δέχεται, είναι απρόθυμη να προωθήσει τις υποθέσεις εκείνες που-σύμφωνα με τα δικά της κριτήρια-δεν είναι ιδιαίτερα σοβαρές. Έχει υποστηριχθεί ότι τα παραπάνω οφείλονται σε ένα διάχυτο σεξισμό ο οποίος μεταφράζεται σε μια έντονη απροθυμία των ανδρών αστυνομικών- σε αντίθεση με τις γυναίκες-να προωθήσουν ποινικά τις υποθέσεις βιασμού.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 155)

Τα θύματα του βιασμού, που αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία, αισθάνονται ταπεινωτικά γιατί η αστυνομία το αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό σχετικά με το αν διαπράχθει βιασμός και κατά πόσο απόλαυσαν τη σεξουαλική πράξη.

(Α. Τσιγκρής, « Βιασμός, το αθέατο έγκλημα », 1996, σελ. 147-149)

Έχοντας υπόψη της τα παραπάνω, η αστυνομική επιθεώρηση (Μάιος 2000), γράφει ένα άρθρο με τίτλο: « Θύματα βιασμού, όχι στη δεύτερη θυματοποίηση». Στόχος του άρθρου αυτού είναι να δώσει τη δυνατότητα σε όσους έχουν άμεση υπηρεσιακή σχέση με θύματα εγκλημάτων βιασμού, να κατανοήσουν πόσο αναγκαίο είναι ο χειρισμός μιας τέτοιας υπόθεσης να γίνεται χωρίς προκαταλήψεις και να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η όλη ψυχολογία του θύματος ώστε να μην προκαλείται και άλλος ψυχικός πόνος.

Χαρακτηριστικά αναφέρει, ότι από τη στιγμή που η αστυνομία επιλαμβάνεται ενός περιστατικού βιασμού, οι αστυνομικοί οι οποίοι θα εμπλακούν και θα χειριστούν την όλη υπόθεση, πρέπει να λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τους την ψυχική υγεία και το συμφέρον του θύματος, προβαίνοντας μόνο σε εκείνες τις ενέργειες οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες ώστε να μπορέσει να ολοκληρωθεί σωστά το έργο της προανάκρισης.

Πρόκειται για μια προσπάθεια, ενός καλύτερου συντονισμού των ενεργειών της αστυνομίας, όπου από τη μία θα πρέπει να εξιχνιάσει το έγκλημα του βιασμού και να ανακαλύψει το δράστη και από την άλλη θα πρέπει να περιορίσει στο ελάχιστο αυτό που στην επίσημη της Εγκληματολογίας ονομάζεται « Δευτερογενής Θυματοποίηση». (βλ. σελ. 77)

(«Αστυνομική επιθεώρηση», Μάιος 2000)

10.2. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ο βιασμός είναι έγκλημα που παρουσιάζει πολλές ιδιαιτερότητες αναφορικά με την ποινική του σταδιοδρομία και έναν ιδιαίτερο τρόπο ποινικής αποκωδικοποίησης. Το ποινικό σύστημα χαρακτηρίζεται από μια διάχυτη «κουλτούρα ανοχής του βιασμού».

(Α. Τσιγκρή, « Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 153)

Οι γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής βίας, βρίσκουν ελάχιστη ανταπόκριση και αρνητική αντιμετώπιση από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Υποβάλλονται σε ένα θεσμοποιημένο σεξισμό, ο οποίος αρχίζει με την αντιμετώπιση από την αστυνομία και καταλήγει στη συστηματική αθώωση των περισσότερων de facto βιαστών.

(Α. Τσιγκρή, « Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 145-147)

Η γυναίκα (θύμα) αντιμετωπίζεται με το βαθιά ριζωμένο στερεότυπο της αγνότητας, της παρθενίας και της πίστης στον άνδρα. Από την άλλη μεριά ο (δράστης) άνδρας θεωρείται σεξουαλικά παρορμητικός και αντιμετωπίζεται με βάση το μύθο της ανεξέλεγκτης ανδρικής παρόρμησης. Ο κοινωνικός έλεγχος της σεξουαλικής ζωής ασκείται μόνο στις γυναίκες, οι οποίες οφείλουν να είναι αγνές (παρθένες και αμόλυντες) πριν το γάμο τους και πιστές στον άνδρα τους μετά από αυτόν. Για τον άνδρα δεν υπάρχουν αντίστοιχες επιταγές.

(Α. Τσιγκρή, Διατριβή, 1996, σελ. 213)

Όταν οι γυναίκες-θύματα βιασμού παρεκκλίνουν από το κυρίαρχο στερεότυπο του φύλου τους, τότε οι μαρτυρίες τους, δε γίνονται πιστευτές από τους επίσημους φορείς του ποινικού συστήματος. Το κυρίαρχο στερεότυπο, όπως προαναφέραμε, συγκροτείται από γυναίκες παντρεμένες, παρθένες και ενάρετες, οι οποίες αποτελούν πολύτιμη ιδιοκτησία για κάποιον άνδρα (π.χ. σύζυγο, πατέρα, αδερφό). Έτσι, για παράδειγμα όταν μια γυναίκα, ελευθέρων ηθών και με πολλές σεξουαλικές εμπειρίες πέσει θύμα βιασμού, είναι σχεδόν απίθανο να γίνει πιστευτή από τις διωκτικές αρχές. Αντίθετα, πιστευτά γίνονται τα θύματα εκείνα που εναρμονίζονται με το κυρίαρχο θηλυκό στερεότυπο. Η πρακτική αυτή του ποινικού συστήματος, σύμφωνα με τους Clark και Lewis, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η αντιμετώπιση του βιασμού ως εγκλήματος κατά τις ιδιοκτησίας, με το οποίο προστατεύεται το δικαίωμα κυριότητας του άνδρα-δράστη, πάνω στη γυναίκα-θύμα.

Αστυνομικοί, εισαγγελείς και δικαστές διακατέχονται από μια ιδεολογία ενοχοποίησης του θύματος και προστασίας του βιαστή.

Ο βιασμός είναι το μοναδικό έγκλημα αναφορικά με την αρνητική έως εχθρική αντιμετώπιση του θύματος από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 145-147)

Η δίκη του βιασμού είναι η μοναδική ποινική δίκη στην οποία, ουσιαστικά δε δικάζεται ο δράστης, αλλά το θύμα. Ο δράστης παίζει δεύτερο ρόλο, ενώ τον τραγικό ρόλο του πρωταγωνιστή υποδύεται το θύμα, που αντιμετωπίζεται ως υπεύθυνο για τη μοίρα του. Η εν γένει συμπεριφορά του θύματος, τόσο πριν, όσο και μετά το βιασμό, παίζει σημαντικότερο ρόλο από την συμπεριφορά του δράστη, τόσο για την έκδοση της ετυμηγορίας του δικαστηρίου, όσο και για την τελική επιμέτρηση της ποινής.

(Α. Τσιγκρής, «Χωρίς συναίνεση», 1998, σελ. χχ)

Πολλές φορές, τα θύματα, αντιμετωπίζονται ταπεινωτικά και εξευτελιστικά κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Όπως αναφέρει η Μαρι-Οντιλ Φαρζιέ (1983): « Ωστόσο, και είναι άνδρες , που μου το είπαν δικηγόροι και δικαστές-υπάρχουν δικαστές βιαστές, όπως εκείνος ο πρόεδρος του δικαστηρίου που μπροστά στο ακροατήριο, ρωτούσε ένα κοριτσάκι δώδεκα χρονών αν είχε βγάλει η ίδια τη κλότα της και αν είχε δει το πέος του βιαστή σε στύση. Όπως εκείνος ο δικηγόρος, που ρωτούσε μια γυναίκα που την είχε βιάσει ο πατριός της, πώς μπόρεσε να κρατήσει κοντά της το παιδί της αιμομιξίας. Όλος ο μικρόκοσμος του δικαστικού μεγάρου ξέρει καλά εξάλλου ότι όταν αναγγέλλεται δίκη κεκλεισμένων των θυρών, δε λείπουν δικαστές που θα κοιτάζουν να επωφεληθούν από το ανέλπιστο πλεονέκτημα (αυτοί μόνο έχουν στην πραγματικότητα το δικαίωμα να μπουν):θα το διασκεδάσουμε σήμερα».

(Χ. Τσουραμάνης, «Ανάλυση εγκλημάτων-Εγκληματολογική προσέγγιση», 1990, σελ. 65)

Οι συνήγοροι υπεράσπισης του βιαστή, τις περισσότερες φορές, είναι διατεθειμένη να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε μέσω προκειμένου να πετύχουν την αθώωση ή την μικρότερη δυνατή ποινή για τον πελάτη τους. Τα μέσα και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν, σχετίζονται κατά βάση στο σεξουαλικό παρελθόν του θύματος, στις σεξουαλικές του εμπειρίες, στο γενικότερο τρόπο ζωής του και σε άλλα-άσχετα με την υπόθεση-στοιχεία, που σχεδόν πάντα σχετίζονται με την προσωπική ζωή του θύματος.

Οι γυναίκες-θύματα σεξουαλικής βίας, βρίσκουν ελάχιστη ανταπόκριση από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Εξάιρεση στον παραπάνω κανόνα, αποτελούν οι περιπτώσεις στις οποίες μαύρος άνδρας κατηγορείται για βιασμό λευκής

γυναίκας. Στις παραπάνω περιπτώσεις το σύστημα αντιμετωπίζει αρνητικά το δράστη και όχι το θύμα.

(Α. Τσιγκρής, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», 1999, σελ. 150-156)

10.3. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΦΑΣΗ ΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Οι γιατροί του νοσοκομείου συλλέγουν αποδεικτικά στοιχεία, που θα χρησιμοποιηθούν στο δικαστήριο για τη στήριξη και την απόδειξη της κατηγορίας. Στο νοσοκομείο θα γίνουν οι απαραίτητες εξετάσεις για σωματικά και ψυχολογικά τραύματα που μπορεί να έχουν προκληθεί στο θύμα από το βιασμό. Σύμφωνα με τη Wood, το θύμα στο νοσοκομείο μπορεί να περιμένει ακόμη και τέσσερις ώρες για να εξεταστεί και όλο αυτό το διάστημα δεν μπορεί να κάνει μπάνιο και να καθαρίσει το αίμα και το σπέρμα που, ενδεχομένως, υπάρχουν επάνω του.

Η ιατρική εξέταση πραγματοποιείται με βασικό σκοπό να διαπιστωθεί αν πραγματοποιήθηκε συνουσία χωρίς τη θέληση του θύματος. Το θύμα υποβάλλεται σε αλκοόλ-τεστ, για να διαπιστωθεί αν έχει καταναλώσει αλκοολούχα ποτά, πράγμα που αποτελεί ελαφρυντικό στοιχείο για τον δράστη. Στη συνέχεια το θύμα ξεγυμνώνεται και εξετάζονται τα ρούχα του για κηλίδες αίματος, σπέρματος ή οποιουδήποτε άλλου αποδεικτικού στοιχείου του βιασμού. Έπειτα, ακολουθεί η γυναικολογική εξέταση για την ύπαρξη σπέρματος στον κόλπο ή για εσωτερικό κολλικό τραυματισμό του θύματος. Με την συλλογή των παραπάνω στοιχείων, ο γιατρός συντάσσει την ιατρική του πραγμάτωση η οποία ακολουθεί την υπόθεση σε όλα τα στάδια της ποινικής εξέλιξης.

Πιστεύεται ότι πολλοί γιατροί είναι απρόθυμοι να εξετάσουν το θύμα του βιασμού γιατί δεν θέλουν να κληθούν από το δικαστήριο να καταθέσουν και ότι σε αυτή τους την προσπάθεια αποφυγής της παράστασης τους στην δίκη, πολλές φορές δεν καταγράφουν τα στοιχεία που εντοπίζουν (π.χ. τραύματα του θύματος). Επίσης έχει υποστηριχθεί ότι οι γιατροί που εξετάζουν τα θύματα είναι συνήθως πάντα χαμηλών ικανοτήτων και όχι γυναικόλογοι, ότι η ιατρική φροντίδα που τους παρέχεται δεν είναι πάντα κατάλληλη, ότι δεν υπάρχει καμία απολύτως ψυχολογική υποστήριξη και ότι τα θύματα δεν ενημερώνονται για τις μεθόδους αποφυγής εγκυμοσύνης και για τις απαραίτητες μεθόδους ελέγχου μετάδοσης αφροδισιακών νοσημάτων.

Από την έρευνα της Cohn, που διεξαχθέν πάνω σε ένα δείγμα 62 θυμάτων βιασμού από άγνωστους δράστες, βρέθηκε ότι όλες σχεδόν οι γυναίκες πήγαν σε γιατρό μετά το βιασμό τους. Τέλος, βρέθηκε ότι το ιατρικό προσωπικό έκανε τα θύματα να αισθάνονται ένοχα και ντροπιασμένα, εκφράζοντας την άποψη ότι ο βιασμός δεν θα μπορούσε να είχε διαπραχθεί αν δεν το ήθελε το θύμα.

Όλη η παραπάνω κατάσταση είναι εξουθενωτική, εξευτελιστική, ανυπόφορη και δυσβάσταχτη για το θύμα, το οποίο απογοητεύεται και αποθαρρύνεται να συνεχίσει την ποινική δίωξη της υπόθεσης.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα », 1996, σελ. 151-153)

10.4. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Στην περίπτωση του βιασμού, ακόμη και η οικογένεια του θύματος συχνά γίνεται παράλογη. Αν μια γυναίκα πέσει θύμα κλοπής ή μη σεξουαλικής επίθεσης, οι περισσότερες οικογένειες προσπαθούν να βοηθήσουν με κάθε τρόπο. Αν όμως η ίδια γυναίκα πέσει θύμα βιασμού τότε τα άτομα θα αντιδράσουν, τις περισσότερες φορές, αρνητικά, δε θα υποστηρίξουν το θύμα και μπορεί ακόμα και να το ενοχοποιήσουν. Συνεπώς, το έγκλημα του βιασμού είναι το μοναδικό ποινικό αδίκημα που το θύμα του αντιμετωπίζεται τόσο αρνητικά από το κοινωνικό περιβάλλον και πολλές φορές ενοχοποιείται για τη θυματοποίηση του.

(Α. Τσιγκρής, Διατριβή, 1996, σελ. 161)

Διαπιστώνεται, ακόμη, ότι το θύμα του βιασμού και το οικογενειακό του περιβάλλον, συνήθως, όταν αυτό είναι νέα γυναίκα και υπήρχε δεσμός με τον δράστη (ερωτικός κ.τ.λ.), δεν αντιδρά βίαια σε βάρος του δράστη μετά την πράξη, ούτε καταμηνύει αυτόν, όταν οι τυχόν σωματικές κακώσεις, μάλιστα, δεν είναι σοβαρές. Αυτό οφείλεται και στο ότι επικρατεί, ακόμη, ατυχώς, η αντίληψη σε σημαντική μερίδα της ελληνικής κοινής γνώμης, ότι το θύμα έχει και αυτό ευθύνη για το βιασμό του (βλ. σελ. 161), αφού όπως χαρακτηριστικά λέγεται «τα ήθελε και τα έπαθε» ή ότι προκάλεσε τον άνδρα με τη συμπεριφορά της και το ντύσιμο της, οπότε και αυτός (ο δράστης) «άνδρας είναι και έκανε ότι έκανε αφού το θύμα το ήθελε αλλά δεν μπορούσε και να το πει ευθέως».

(Α. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ. 373-374)

Σύμφωνα με τους επαγγελματίες της κοινωνικής υπηρεσίας ΚΕΘΙ, η συμβουλευτική των ανθρώπων που περιβάλλουν το θύμα, είναι απαραίτητη ώστε να μπορέσουν να στηρίξουν καλύτερα τη γυναίκα-θύμα. Οι άνθρωποι που βρίσκονται κοντά στο θύμα, ίσως να μην θέλουν να μιλήσουν για το βιασμό είτε γιατί πιστεύουν ότι αυτό είναι το καλύτερο για το θύμα, είτε γιατί δε ξέρουν τι να πουν και κατά συνέπεια πώς να το αντιμετωπίσουν, είτε γιατί δεν θέλουν να ακούσουν. Αυτό όμως δεν είναι καθόλου βοηθητικό για το θύμα, καθώς αισθάνεται μόνο και ένοχο.

Η οικογένεια είναι απαραίτητο να δείξει στη γυναίκα-θύμα ότι νοιάζεται για αυτήν, να ενθαρρύνει την τελευταία να συζητήσει το συμβάν του βιασμού, ώστε να μην έχει τα περιθώρια να νοιώσει ντροπή και ενοχές. Ο τρόπος, βέβαια, με τον οποίο θα αντιδράσει η οικογένεια εξαρτάται και από τις μεταξύ τους σχέσεις. Έτσι, μερικές δεν προσφέρουν τίποτα, άλλες κατηγορούν και γεμίζουν το θύμα ενοχές, άλλες είναι προστατευτικές ενώ άλλες υπερπροστατευτικές. Τέλος, θα μπορούσαμε να πούμε ότι μέσα στην οικογένεια του θύματος ίσως υπάρξουν κάποια πρόσωπα που να είναι πιο υποστηρικτικά από ότι άλλα, ενώ αν στο παρελθόν υπήρξε κάποιο χάσμα μεταξύ γονέων και θύματος, είναι δυνατόν το χάσμα να μεγαλώσει.

Ο ρόλος του συντρόφου σε αυτή τη φάση της αναδιοργάνωσης του θύματος είναι πολύ σημαντικός αρκεί να σημειωθεί ότι το 35% των ζευγαριών χωρίζουν. Ο σύντροφος πολλές φορές αισθάνεται μπερδεμένος γιατί όπως η γυναίκα έτσι κι αυτός είναι θύμα των μύθων που περιβάλλουν τον βιασμό. Μπορεί να νιώσει απόρριψη ή σύγχυση, με το ότι η γυναίκα τον κρατά σε απόσταση. Μπορεί να αισθάνεται απειλημένος και ανεπαρκής και προσβεβλημένος γιατί η γυναίκα του τον σχετίζει με τον βιαστή. Μπορεί να νιώσει οργή και θυμό για αυτό που συνέβη στην σύντροφό του. Υπάρχουν όμως και σύντροφοι που θεωρούν τις γυναίκες τους υπεύθυνες για τον βιασμό τους και τις γεμίζουν ενοχές.

Φανερό είναι ότι, από όλα όσα ειπώθηκαν, πως οι σχέσεις του θύματος με την οικογένεια του και τον σύντροφο του δοκιμάζονται. Οικογένεια και σύντροφος πρέπει να βοηθήσουν το θύμα να αντιμετωπίσει τα συναισθήματα του, ενώ οι ίδιοι να αντιμετωπίσουν και αυτοί τα συναισθήματα τους.

10.5. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ

Τα ΜΜΕ (τύπος, τηλεόραση, ραδιόφωνο) αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες διαμόρφωσης της κοινής γνώμης για θέματα που βιώνουμε καθημερινά, άμεσα ή έμμεσα, ως πολίτες. Τα ΜΜΕ έχουν την τάση, όχι πάντα εσκεμμένα, να παραμορφώνουν την πραγματικότητα και να δημιουργούν ειδήσεις που προκαλούν το ενδιαφέρον του κοινού τους. Οι δημοσιογράφοι, πολλές φορές, δεν είναι τα πιο ενημερωμένα και κατάλληλα άτομα για την παρουσίαση ορισμένων θεμάτων. Η επιδερμική τους σχέση με ορισμένα θέματα, έχει ως αποτέλεσμα την προβολή των δικών τους στερεοτυπικών απόψεων, που τις περισσότερες φορές έχουν ελάχιστη σχέση με την αλήθεια.

Το έγκλημα του βιασμού είναι ένα από τα αγαπημένα θέματα των μέσων και αυτό γιατί σύμφωνα με τους δημοσιογράφους «πουλάει». Διαβάζοντας τους τίτλους των εφημερίδων, διαπιστώνουμε ότι παρουσιάζεται μια λανθασμένη εικόνα για το θύμα και το δράστη του βιασμού. Γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί το θύμα ως υπεύθυνο του βιασμού του και ταυτόχρονα να προβληθεί ο δράστης σαν μια ιδιαίτερη, ατομική και πολλές φορές ψυχοπαθολογική περίπτωση.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα, 1996, σελ. 120-122)

Πριμοδοτούν μια ιδεολογία παθολογισμού που συγκαλύπτει τις κοινωνικές διαστάσεις του προβλήματος. Εντυπωσιακά αφιερώματα, διογκωμένες περιγραφές, δραματοποίηση μεμονωμένων περιστατικών, συμβάλλουν σε μια αλλοιωμένη εικόνα του φαινομένου. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης καλλιεργούν έντεχνα το φόβο του βιασμού.

(Φ. Τσαλίκου, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», 1989)

Ο προβληματισμός που συνοδεύει κάθε περίπτωση που γίνεται γνωστή στο ευρύτερο κοινό από τα ΜΜΕ σημειωτέον ότι για ευνόητους λόγους οι περιπτώσεις αυτές είναι ελάχιστες-έχει σχέση με τις συνθήκες τέλεσης της πράξης και ιδιαίτερα με το θύμα της. Στην ανδροκρατική μας κοινωνία η μη-πρόκληση του θύματος στο έγκλημα του βιασμού είναι κάτι το εντελώς παράλογο.

(Χ. Τσουραμάνης, «Ανάλυση εγκλημάτων-Εγκληματολογική προσέγγιση», 1990, σελ.65-66)

Τίτλοι όπως : «Μπαργούμαν κατήγγειλε βιασμό.», «Της άρεσαν μόνο οι θωπείες.», «Καταγγελίες για περίεργους βιασμούς.», προκαταλαμβάνουν τον αναγνώστη και του δημιουργούν αμφιβολίες σχετικά με την αθωότητα του θύματος. Και μόνο ο τίτλος του άρθρου «Μπαργούμαν κατήγγειλε βιασμό», προκαταλαμβάνει την κρίση του αναγνώστη, υπονοώντας ότι και μόνο το γεγονός ότι το θύμα άσκουσε

το συγκεκριμένο επάγγελμα δικαιολογεί το βιασμό του, γιατί είναι στη φύση της δουλειάς του. Από την άλλη μεριά όταν ο τύπος κάνει λόγο για περίεργους βιασμούς, υπονοείται ότι υπάρχουν και φυσιολογικοί βιασμοί. Το ότι η αδερφή του θύματος π.χ. δουλεύει σε καμπαρέ, αν και δεν έχει καμία σχέση με την υπόθεση, ανακαλεί στη μνήμη του αναγνώστη γνωστές παροιμίες και κοινωνικές αντιλήψεις όπως, «το μήλο κάτω από τη μηλιά θα πέσει», «με όποιον δάσκαλο καθίσεις, τέτοια γράμματα θα μάθεις», κ.λπ. , που ενοχοποιούν το θύμα. Τέλος, η φράση «ο φερόμενος ως κλέφτης» είναι άγνωστη στον ελληνικό τύπο, σε αντίθεση με τη φράση «ο φερόμενος ως βιαστής» που παρατηρείται πολύ συχνά.

Στις περιπτώσεις που ο βιασμός δε μπορεί να αμφισβητηθεί, ο τύπος επικεντρώνεται στο πρόσωπο του βιαστή. Χαρακτηρισμοί των δραστών, όπως : «δράκοι», «κτηνάνθρωποι», «τέρατα», παραπέμπουν στην περίπτωση ενός ανώμαλου και ψυχοπαθολογικού ατόμου. Από την άλλη μεριά, ο τύπος θεωρεί υποχρέωση του να τονίσει τα στοιχεία εκείνα που προκαλούν τον οίκτο και τη συμπάθεια του κοινού απέναντι στο βιαστή. Επίσης, πολλές φορές ο βιασμός παρουσιάζεται ως δικαιολογημένος στα πλαίσια της αντίληψης περί των ασυγκράτητων ανδρικών μορίων.

Όλα τα παραπάνω δημιουργούν στο κοινό μια στάση αμφισβήτησης του βιασμού, ενοχοποίησης του θύματος και καχυποψίας απέναντι στις καταγγελίες.

Σύμφωνα με την Τσαλίκου, έχει αποδειχθεί ερευνητικά ότι στις περισσότερες γυναίκες ενυπάρχει ο φόβος του βιασμού και ότι συνδέουν την έννοια του εγκλήματος με το βιασμό και το φόνο. Ο φόβος των γυναικών απέναντι στο βιασμό επιτείνεται καθοριστικά από τα μ.μ.ε., που μέσα από την παρουσίαση των πιο αποτρόπαιων εγκλημάτων αυτού του είδους, συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας πλαστής εικόνας του φαινομένου, που φαντάζει ως αντικατοπτρισμός της πραγματικότητας.

Όπως αναφέρει ο Α. Τσιγκρής, με τη τελευταία παρατήρηση, συμφωνεί και η Soothill, η οποία υποστήριξε ότι τα μ.μ.ε. παρουσιάζουν επιλεκτικά ακραίες υποθέσεις βιασμού (π.χ. ομαδικούς βιασμούς, βιασμούς από συμμορίες, βιασμούς κατ' εξακολούθηση κατά συρροή, κ.λπ.), δεν προβάλλουν το φαινόμενο στις πραγματικές του διαστάσεις, με αποτέλεσμα το κοινό να έχει λανθασμένες παραστάσεις για το έγκλημα.

Η Soothill απέδειξε ότι υπάρχει μεγάλη διάσταση ανάμεσα στον πραγματικό βιασμό και την εικόνα που παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ. Πιο συγκεκριμένα, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα ΜΜΕ διαστρεβλώνουν την πραγματική εικόνα, σύμφωνα με την οποία το μεγαλύτερο ποσοστό των βιασμών διαπράττονται ανάμεσα σε δράστες και θύματα που είναι γνωστοί ή συγγενείς και μέσα στο σπίτι του θύματος. Τα ΜΜΕ παρουσιάζουν μια αντίθετη εικόνα του βιασμού, σύμφωνα με την οποία η σεξουαλική επίθεση λαμβάνει χώρα ανάμεσα σε άγνωστα μεταξύ τους άτομα και σε δημόσιο χώρο. Επίσης, από την παραπάνω έρευνα βρέθηκε ότι ενώ στην πραγματικότητα η συντριπτική πλειοψηφικά των βιασμών λαμβάνουν χώρα μεταξύ μεμονωμένων

ατόμων, τα μ.μ.ε. διαστρεβλώνουν την εικόνα παρουσιάζοντας αναλογικά πολύ περισσότερους ομαδικούς βιασμούς.

Η συνεχής προβολή βίας από τα ΜΜΕ έχει ως αποτέλεσμα τη συναισθηματική αναισθησία του κοινού απέναντι στα εγκλήματα βίας και το σταδιακό εθισμό του στην επιθετική συμπεριφορά με βάση τις επιθετικές αξίες που έχει, πλέον, οικειοποιηθεί.

(Α. Τσιγκρής, «Βιασμός, το αθέατο έγκλημα», 1996, σελ. 120-122)

Τέλος, σχετικά με τη δήλωση του παθόντος προσώπου, περί ψυχικού τραυματισμού του, εάν διεξαχθεί η δίκη, σημειώνεται ότι: τα ΜΜΕ ασκώντας τα καθήκοντά τους για πληροφόρηση του κοινού για όσα συμβαίνουν –πράγμα πολύ χρήσιμο για τη λήψη προστατευτικών μέτρων- άθελά τους βέβαια, με την παράθεση πληροφοριακών στοιχείων και άλλου υλικού που αναφέρονται στο θύμα, ασφαλώς και μπορούν να του προκαλέσουν ψυχική ταλαιπωρία, ακόμη ίσως και μεγαλύτερη από την ίδια την πράξη του βιασμού που υπέστη. Κάποιοι αντιδρούν στη λήψη περιοριστικών μέτρων, επικαλούμενοι το καθήκον τους για ενημέρωση του κοινού, λησμονούν όμως ότι η προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση του Κράτους σύμφωνα με τη Συνταγματική επιταγή.

Ακόμη δεν πρέπει να λησμονείται ότι κανένας δεν είναι ένοχος μέχρις ότου το δικαστήριο αποδείξει την ενοχή του.

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματά τους», 2001, σελ. 68)

11. ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΕΜΜΕΣΑ ΜΕ ΤΟ ΒΙΑΣΜΟ

11.1. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ

Υπάρχουν πολλές γυναίκες που βιώνουν καθημερινά τον εξευτελισμό ως θύματα του εμπορίου ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση (trafficking). Είναι ένα δουλεμπόριο αδιανόητο για τη σύγχρονη εποχή που καταπατά κάθε ανθρώπινο δικαίωμα. Ένα μεγάλο ποσοστό των εκδιδομένων γυναικών, ασκούν την πορνεία από καταναγκασμό και άμεση ή έμμεση βία (εξαθλίωση, φτώχεια, σεξουαλική κακοποίηση σε παιδική ηλικία, περιστάσεις ζωής που τις ωθούν στο περιθώριο, ανεργία, πόλεμοι κλπ.). Για όλες αυτές τις γυναίκες, η πορνεία δεν αποτελεί επάγγελμα, ούτε έκφραση σεξουαλικής αυτοδιάθεσης με ελεύθερη βούληση και επιλογή.

Ποτέ δεν το διάλεξαν. Αντίθετα, είναι θύματα σωματεμπορίας.

Η σωματεμπορία τυποποιείται με το άρθρο 351 ΠΚ που τροποποιήθηκε με το ν. 3064/ 2002.

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό «όποιος με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας προσλαμβάνει, μεταφέρει ή προωθεί εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακρατεί, υποθάλπει, παραδίδει με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον ή παραλαμβάνει από άλλον πρόσωπο με σκοπό να προβεί ο ίδιος ή άλλος στη γενετήσια εκμετάλλευσή του τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ».

Σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του αυτού άρθρου «με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο υπαίτιος αν, για να πετύχει τον ίδιο σκοπό, αποσπά τη συναίνεση προσώπου με τη χρήση απατηλών μέσων ή το παρασύρει, εκμεταλλευόμενος την ευάλωτη θέση του με υποσχέσεις, δώρα, πληρωμές ή παροχή άλλων ωφελημάτων».

Ως γενετήσια εκμετάλλευση ορίζεται η επιχείρηση από κερδοσκοπία οποιασδήποτε ασελγούς πράξης ή η χρησιμοποίηση από κερδοσκοπία του σώματος, της φωνής ή της εικόνας προσώπου για την πραγματική ή προσποιητή επιχείρηση

τέτοιας πράξης ή για την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που αποσκοπούν στη γενετήσια διέγερση.

Σύμφωνα με τον ν. 3064 αυτός που ενεργεί ασελγή πράξη σε βάρος θύματος σωματεμπορίας, δηλαδή στην πράξη ο πελάτης τιμωρείται με φυλάκιση έως 6 μηνών, μόνο όμως αν αποδειχθεί ότι γνώριζε ότι επρόκειτο για θύμα σωματεμπορίας. Δεν τιμωρείται αυτός που δεν γνώριζε (ή αυτός για τον οποίο δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι γνώριζε), ούτε και στην περίπτωση που θεωρούσε πιθανόν ότι επρόκειτο για θύμα σωματεμπορίας και βέβαια δεν τιμωρείται ο πελάτης πόρνης.

Πίσω από όλες τις μορφές αναγκαστικής πορνείας (παιδικής, ανδρικής, γυναικείας), υπάρχει ένα μόνιμο και ισχυρό καθεστώς ιεραρχημένης και κωδικοποιημένης βίας που ασκείται στα θύματα, χωρίς αυτά να μπορούν να αντιδράσουν ή να αποδράσουν. Βία που μπορεί να είναι εξαναγκαστική (φόβος, εκβιασμός, παρεμπόδιση της ικανοποίησης βασικών σωματικών αναγκών κλπ.), τιμωρητική (ξυλοδαρμός, παρακράτηση χρημάτων, εξευτελισμός ως τελετουργικό υποβάθμισης της προσωπικότητας της γυναίκας συνολικά, ως βαθύτερης πορνοποίησής της), αποτρεπτική (απειλές, με σκοπό να προλάβουν πιθανά «ατοπήματα» της εκδιδόμενης γυναίκας). Αυτές οι μορφές βίας εναλλάσσονται δημιουργώντας μία φρικτή κατάσταση που φθάνει έως και τη δολοφονία.

Στην αρχή της δεκαετίας του 90, η ελληνική «πορνική αγορά» πλημμύρισε από κοπέλες που εισάγονταν σαν άψυχο εμπόρευμα από την Ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία, λόγω της γνωστής πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης που επικρατούσε την εποχή εκείνη στις χώρες αυτές: αυξήθηκε κατακόρυφα ο αριθμός των πελατών αλλά μειώθηκε απίστευτα «το αντίτιμο», επιτείνοντας τον εξευτελισμό. Εμφανίζονται ξαφνικά μεγάλοι προαγωγοί που διακινούν από δεκάδες έως εκατοντάδες γυναίκες μέσα από παγκόσμιες οργανώσεις και δίκτυα εγκληματικότητας. Τα κέρδη τους αυξήθηκαν τρομερά, και συνεχίζουν να είναι τεράστια.

Σήμερα, οι αλλοδαπές εκδιδόμενες αποτελούν το 75% της ελληνικής «αγοράς»: 20.000 που χρησιμοποιούνται ως σεξουαλικές σκλάβες και συχνά αντιμετωπίζονται εχθρικά. Μη γνωρίζοντας τη γλώσσα, χωρίς άδεια παραμονής, παγιδευμένες από την ασφυκτική παρακολούθηση των προαγωγών που τους επιβάλλουν έναν αυστηρό κώδικα σιωπής, δεν απευθύνονται στις αρχές για βοήθεια. Ούτως ή άλλως δεν υπάρχουν γνωστοί και αξιόπιστοι φορείς για να τις στηρίξει.

Ένα μεγάλο ποσοστό γυναικών που εκδίδονται αναγκαστικά, πάσχουν από βουλητική αδράνεια, χάνοντας την αίσθηση του χώρου, του χρόνου και της κοινωνικής πραγματικότητας στην οποία ζουν. Το 50% είναι εξαρτημένες από ουσίες, πολλές προσβάλλονται από αρρώστιες, που μπορεί να είναι και θανατηφόρες.

Τα πορίσματα της έρευνας του Τσιγκρή αποδεικνύουν ότι:

Στις περισσότερες υποθέσεις εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης τα θύματα είναι πάνω από ένα, και σε αρκετές περιπτώσεις εμπλέκονται περισσότεροι από ένας δράστες. Είναι μια οργανωμένη μορφή εγκλήματος. Παράνομες επιχειρήσεις που συχνά εμφανίζονται με τη μορφή «ινστιτούτων μασάζ» και που χρησιμοποιούν καθιερωμένες στρατηγικές προώθησης των προϊόντων τους (διαφήμιση στα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης).

Επίσης οι δράστες των συγκεκριμένων αδικημάτων, αλλά και τα θύματα, είναι κατά κανόνα άτομα που ανήκουν στα κατώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, άτομα του υπόκοσμου, με μεγαλύτερη ή μικρότερη σχέση με το χώρο της πορνείας, που ασκούν κατ' επάγγελμα τη σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών.

Η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών είναι άνδρες και το σύνολο των θυμάτων γυναίκες.

Αξιοσημείωτη είναι η στενή διαπροσωπική σχέση ανάμεσα στους δράστες και τα θύματα. Συγκεκριμένα συνήθως είναι ανδρόγυνο ή εραστές, σπάνια είναι απλώς γνωστοί ή απολύτως άγνωστοι. Συνεπώς πρόκειται για μια μορφή εγκληματικότητας με στενή διαπροσωπική σχέση των συμμετεχόντων μερών. Για το λόγο αυτό δύσκολα προωθούνται ποινικά οι υποθέσεις αυτές, όπως συμβαίνει και σε περιπτώσεις βιασμού όπου ανάμεσα στο θύμα και στο δράστη υπάρχει σχέση γνωριμίας ή συγγένειας.

Όσον αφορά την κατάληξη αυτών των υποθέσεων, σπάνια φτάνουν στην αστυνομία και ακόμη πιο σπάνια στα δικαστήρια ενώ είναι ελάχιστες οι πιθανότητες το δικαστήριο να καταλήξει σε αθωωτική απόφαση.

(Α. Τσιγκρή, «Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών», 2002)

Σύμφωνα με τα παραπάνω θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η σωματεμπορία και η καταναγκαστική πορνεία εμφανίζουν πολλά κοινά στοιχεία με το βιασμό. Και στα δύο προσβάλλεται τόσο η γενετήσια ελευθερία, όσο και η αξιοπρέπεια του ατόμου. Πολλές φορές χαρακτηρίζουμε την πορνεία ως επάγγελμα, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για καθημερινή υποβολή του ατόμου σε σωματικό αλλά και ψυχικό βιασμό. Επιπλέον, οι γυναίκες που υποβάλλονται σε αυτού του είδους τη σεξουαλική εκμετάλλευση, έρχονται αντιμέτωπες με το στιγματισμό και την κοινωνική απομόνωση ενώ οι ψυχολογικές επιπτώσεις που υφίστανται είναι ανεπανόρθωτες. Σύνηθες φαινόμενο είναι οι περισσότερες από αυτές τις υποθέσεις (καταναγκαστικής πορνείας και σωματεμπορίας) –όπως και στις περιπτώσεις βιασμού- να μην αναφέρονται στην αστυνομία.

11.2. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ

Όπως αναφέρει ο Τσιγκρής, η πορνογραφία αποτελεί κατάχρηση του θεμελιώδους δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης και η διακίνησή της προσβάλλει τα ανθρώπινα δικαιώματα άλλων ατόμων. Είναι η απεικόνιση και η περιγραφή, με οποιοδήποτε ΜΜΕ, σεξουαλικών σχέσεων κατά τις οποίες ο ένας ερωτικός σύντροφος υποτάσσει, εξευτελίζει ή και κακοποιεί τον άλλον.

Όσον αφορά τη λογοκρισία της πορνογραφίας μετά το 1980 κυριάρχησαν δυο απόψεις από το φεμινιστικό κίνημα. Σύμφωνα με την πρώτη, η πορνογραφία έχει δυσμενή επίδραση στον πολιτισμό μιας κοινωνίας και στον τρόπο ζωής, υποβιβάζει τη θέση της γυναίκας και συνεπώς θα πρέπει να απαγορεύεται. Η άλλη άποψη υποστηρίζει ότι υπάρχουν κι άλλα πράγματα που επιδρούν αρνητικά στον πολιτισμό κι όμως δεν απαγορεύονται. Σύμφωνα με την άποψη αυτή η πορνογραφία είναι το υποκατάστατο της σεξουαλικής απόκλισης και όχι η αιτία της.

Αρκετοί ήταν οι συγγραφείς που υποστήριξαν ότι η πορνογραφία αποτελεί σημαντικό παράγοντα ώθησης των ανδρών σε βίαιες σεξουαλικές πράξεις. Σύμφωνα με αυτή την άποψη η πορνογραφία υμνεί την ανδρική κυριαρχία και το σεξισμό. Η γυναίκα παρουσιάζεται ως αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης και αυτή η εικόνα τείνει να ενισχύσει την ανδρική σεξουαλική βία. Η πορνογραφία την υποβαθμίζει και την αποκτηνώνει, τυλίγει με αίγλη τη βία και νομιμοποιεί το σεξισμό. Η κυρίαρχη στις μέρες μας βίαιη πορνογραφία απεικονίζει επιθέσεις εναντίον γυναικών που «ευχαριστιούνται» να κακοποιούνται και να βιάζονται, παράγοντας ανάλογα πρότυπα και μοντέλα συμπεριφοράς. Το κοινό πορνογραφικών θεαμάτων εθίζεται στη χρήση βίαιης και εξευτελιστικής συμπεριφοράς εναντίον ερωτικών συντρόφων, οι οποίοι είναι συνήθως γυναίκες. Έτσι τροφοδοτείται η φαντασία του θεατή σχετικά με τη χρήση ανάλογων μεθόδων κακοποίησης-εξευτελισμού του ερωτικού του συντρόφου.

(Α. Τσιγκρής, «Τα σεξουαλικά Εγκλήματα», 2000)

11.3. Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΣΕΞ

Εγκληματολόγοι, ψυχολόγοι και άλλοι επαγγελματίες που συνεργάζονται με τους βιαστές και τα θύματα των βιασμών, ορίζουν: Ο βιασμός δεν είναι ένα σεξουαλικό έγκλημα, αλλά ένα έγκλημα βίας.

Όπως έχει προαναφερθεί (βλ. σελ. 29) για την εξήγηση του φαινομένου του βιασμού υπάρχει στις κοινωνικές επιστήμες η πεποίθηση ότι η σεξουαλική επιθυμία δεν είναι το κίνητρο του βιασμού. Για παράδειγμα, ένας μεμονωμένος βιαστής μπορεί να παρακινηθεί από την επιθυμία να εκδικηθεί τη γυναίκα που τον εγκατέλειψε ή τον ταπεινώσε σε κάποια φάση της ζωής του. Από την επιθυμία να ταπεινώσει ή να επιβάλλει το πόνο σε μια ξεχωριστή για αυτόν γυναίκα ή στις γυναίκες γενικά, εξαιτίας του μίσους που τρέφει για την μητέρα του. Από την επιθυμία να εντυπωσιάσει άλλα αρσενικά με την απώλεια της παρθενιάς του ή από ένα αμέτρητο αριθμό άλλων κινήτρων, όπως, η σεξουαλική αποστροφή μιας γυναίκας που μπορεί να αφήσει την αιχμή στο σύντροφό της, ότι έχει σεξουαλικές σχέσεις με άλλο άτομο. Επειδή, τα άτομα συνδέουν την ερωτική αντίσταση από τους μακροπρόθεσμους συντρόφους τους με την απιστία, η σεξουαλική απροθυμία μπορεί να οδηγήσει στη σεξουαλική ζηλοτυπία και μερικές φορές να βιάσει ως τακτική «σπέρμα-ανταγωνισμού». Πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι οι γυναίκες που χωρίζουν από τους συζύγους τους, υπόκεινται σε πολύ υψηλότερα ποσοστά βίαιης δίωξης. Ακόμη, έδειξε ότι υπάρχει μια ισχυρή σχέση μεταξύ του ξύλου μιας γυναίκας και της ζηλοτυπίας, όπως, και του ξύλου μιας συζύγου και του βιασμού. Επίσης, διαπίστωσε ότι οι σύζυγοι που χτύπησαν και βίασαν τις γυναίκες τους είναι πολύ περισσότερο ζηλότυποι από αυτούς που χτύπησαν αλλά δε βίασαν τη σύζυγο τους. Αυτή η μελέτη αναφέρει ότι ο βαθμός και η συχνότητα της βίας από τους συζύγους προς τις γυναίκες που είχαν χτυπηθεί και είχαν βιασθεί, ήταν πολύ μεγαλύτερη από τα ποσοστά των περιπτώσεων που περιλάμβαναν ξύλο χωρίς βιασμό. Τέλος, τα αρσενικά σε αυτή την κατηγορία είναι πιθανότερο να επιτεθούν στις συζυγούς τους κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης καθώς και να φτάσουν στα άκρα για να ελέγξουν τη συμπεριφορά τους.

Υπάρχει μια σειρά από επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται για να πείσουν ότι οι βιαστές δεν είναι σεξουαλικά παρακινημένοι. Αυτά είναι:

Επιχείρημα 1: "όταν λένε το φύλο ή σεξουαλικότητα, εκείνοι οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι φεμινιστές που υποστηρίζουν ότι ο βιασμός δεν είναι σεξουαλικά παρακινημένος] εννοούν το κίνητρο, τις διαθέσεις, ή τις κινήσεις που συνδέονται με την τιμία ερωτοτροπία και τη σύνδεση ζευγαριού. Σε τέτοιες καταστάσεις, τα αρσενικά εκθέτουν τα συναισθήματα της τρυφερότητας, της αγάπης, της χαράς και τα λοιπά.. Είναι αυτό το είδος του ευχάριστου κινήτρου που οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι φεμινιστές δείχνουν ως σεξουαλικότητα. ... "

Επιχείρημα 2: ο βιασμός δεν είναι σεξουαλικά παρακινημένος, επειδή οι περισσότεροι βιαστές έχουν τους σταθερούς σεξουαλικούς συντρόφους.

Επιχείρημα 3: ο βιασμός δεν είναι σεξουαλικά παρακινημένος, επειδή οι βιασμοί είναι συνήθως "προμελετημένοι".

Επιχείρημα 4: η διανομή ηλικίας των βιαστών καταδεικνύει ότι ο βιασμός είναι ένα έγκλημα βίας και επιθετικότητας παρά ένα έγκλημα του φύλου: ". .. η βία κατά τα επιρρεπή έτη για τα αρσενικά επεκτείνεται από τα εφηβικά έτη τους μέχρι το τέλος των 40 τους, αυτό είναι το διάστημα ηλικίας στο οποίο οι περισσότεροι βιαστές περιέρχονται. Αντίθετα από τη σεξουαλικότητα, η επιθετικότητα μικραίνει με την ηλικία και, επομένως, η πιθανότητα ενός αρσενικού να διαπράξει ένα βιασμό μικραίνει με την αρχή της μέσης ηλικίας."

Επιχείρημα 5: το γεγονός ότι ο βιασμός είναι κοινός στον πόλεμο καταδεικνύει ότι ο βιασμός παρακινείται από την εχθρότητα παρά από το φύλλο.

Επιχείρημα 6: παρά μια σεξουαλικά παρακινούμενη πράξη, ο βιασμός είναι μια μορφή "κοινωνικού ελέγχου" επειδή χρησιμοποιείται ως μορφή τιμωρίας σε μερικές κοινωνίες.

Επιχείρημα 7: Άτομα ρωτήθηκαν γιατί βίασαν και πολλά είπαν ότι δεν ήταν από τη σεξουαλική επιθυμία αλλά για τη δύναμη και τον έλεγχο που ασκούσανε στα θύματα τους.

Επιχείρημα 8: η σωματική βλάβη που γίνεται στα θύματα καταδεικνύει ότι οι βιαστές δεν παρακινούνται από τη σεξουαλική επιθυμία.

Επιχείρημα 9: Δεν είναι έγκλημα σφοδρής επιθυμίας, αλλά έγκλημα δύναμης και βίας... τα θύματα των βιασμών δεν είναι μόνο οι όμορφες και νέες ξανθές, όπως στους τίτλους των εφημερίδων,-οι βιαστές χτυπούνε τις γυναίκες, τα παιδιά, τις ηλικιωμένες –γενικά όλες τις γυναίκες.

Στα παραπάνω επιχειρήματα έχει ασκηθεί κριτική, η οποία κατά κάποιο τρόπο (με αντικρουόμενα επιχειρήματα) τα καταρρίπτει. Για παράδειγμα, Η υψηλή συχνότητα του βιασμού κατά τη διάρκεια του πολέμου, δεν δείχνει απαραίτητα ότι οι βιαστές δεν είναι σεξουαλικά παρακινημένοι. Η εξαιρετικά υψηλή *ευπάθεια* των θηλυκών κατά τη διάρκεια του πολέμου μπορεί να οδηγήσει στη μεγαλύτερη συχνότητα του βιασμού από τα σεξουαλικά παρακινημένα άτομα. Η κλοπή είναι επίσης συχνή κατά τη διάρκεια των πολεμικών καταστάσεων, εξ αιτίας του γεγονότος ότι η τιμωρία είναι απίθανη (Morris 1996), αλλά αυτό δεν υπονοεί ότι οι κλέφτες δεν παρακινούνται από την επιθυμία για τα κλεμμένα αντικείμενα. Επιπλέον, τα σχέδια του βιασμού κατά τη διάρκεια του πολέμου είναι σύμφωνα με την άποψη ότι οι στρατιώτες βιασμών είναι σεξουαλικά παρακινημένοι και ασυμβίβαστοι με την άποψη του βιασμού ως απλό εργαλείο της πολιτικής κυριαρχίας.

(R. Thornhill and C. Palmer, "A natural history of rape-Biological bases of sexual coercion»,2000)

Άλλωστε δεν είναι λίγοι οι δράστες που θεωρούν ότι ο βιασμός είναι σεξ. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα από τον τρόπο με τον οποίο ο δράστης ορίζει αυτή του την πράξη (βλ. σελ. 17).

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ορισμός του βιασμού επηρεάζεται από τις παραδόσεις και τις νομοθετικές αλλαγές όπως αυτές εξελίσσονται μέσα στο χρόνο, με αποτέλεσμα να μη παραμένει σταθερός αλλά να προσαρμόζεται στα δεδομένα της κάθε εποχής. Επιπλέον, ο ορισμός του βιασμού διαφέρει ανάλογα με το φορέα (δράστη, θύμα, ποινικό σύστημα κτλ.) που ορίζει κάθε φορά αυτό το ατυχές συμβάν. Στις μέρες μας, τόσο το σύγχρονο νομοθετικό μας πλαίσιο, όσο και οι παρούσες κοινωνικές συνθήκες αναγνωρίζουν την ελευθερία του ατόμου –ανεξαρτήτως φύλλου- να επιλέγει τον ερωτικό του σύντροφο και τον τρόπο ή το είδος της γενετήσιας επαφής, αρκεί αυτές οι επιλογές του να βρίσκουν σύμφωνο και τον ερωτικό του σύντροφο. Η παραβίαση αυτής της ελευθερίας -στα πλαίσια του γάμου και έξω από αυτά- που γίνεται είτε με τη χρήση βίας, είτε με τη χρήση ουσιών για την κάμψη της αντίστασης του θύματος είτε με άμεση απειλή της ζωής, του σώματος ή άλλου ουσιώδους δικαιώματος του θύματος, συνιστά το βιασμό. Ο τελευταίος, έχει ως σκοπό τη διέγερση ή την ικανοποίηση της γενετήσιας ορμής, που επιτυγχάνεται με την εμπλοκή των γεννητικών οργάνων, χωρίς να απαιτείται η επίτευξη οργασμού. Δράστης ή θύμα του βιασμού μπορεί να είναι άντρας ή γυναίκα αντίστοιχα.

Το έγκλημα του βιασμού συναντάται σε διάφορες μορφές. Διακρίνεται σε ατομικό, ομαδικό και συζυγικό και ανάλογα με τη μορφή του μπορεί να συρρέει αληθινά με πολλά άλλα εγκλήματα που τελούνται συγχρόνως, όπως η απαγωγή, η εξύβριση, η αιμομιξία κλπ.

Ένας μεγάλος αριθμός θεωριών (κοινωνιολογικών, ψυχολογικών-ψυχαναλυτικών, φεμινιστικών, ανθρωπολογικών), έχει διατυπωθεί στα πλαίσια μιας χρόνιας προσπάθειας αιτιολόγησης του βιασμού, καμία όμως δεν κατάφερε να βρει τη πραγματική ρίζα αυτού του κοινωνικού προβλήματος. Σε αυτό συμβάλλει το γεγονός ότι οι παραπάνω θεωρίες, αφενός στηρίχθηκαν στις αστυνομικές καταγγελίες των θυμάτων που δεν αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα των βιασθέντων ατόμων και αφετέρου στο ότι το συγκεκριμένο έγκλημα περικλείεται από μια σειρά μύθων, που παρόλο που δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα, δεν επιτρέπουν την αντικειμενική εξέταση του.

Επικρατούν στερεοτυπικές αντιλήψεις: ο βιαστής είναι ψυχοπαθολογικό άτομο που προέρχεται από κατώτερα κοινωνικό οικονομικά στρώματα και είναι άγνωστος στο θύμα ενώ το τελευταίο, που και αυτό αντίστοιχα προέρχεται από κατώτερα κοινωνικό οικονομικά στρώματα, έχει άμεση ευθύνη για το βιασμό του, ο οποίος κατά κανόνα τελείται βραδινές ώρες σε ερημική τοποθεσία. Στην πραγματικότητα, οι γυναίκες που υφίστανται βιασμό ανήκουν σε πολλές ηλικιακές και κοινωνικές κατηγορίες, ενώ οι εν λόγω εγκληματικές πράξεις δεν διαπράττονται μόνο τις

βραδινές ώρες και σε ερημικές τοποθεσίες όπως στερεοτυπικά πιστεύεται. Το θύμα του βιασμού μπορεί να είναι μια γυναίκα οποιασδήποτε ηλικίας, κοινωνικής τάξης και εμφάνισης, ενώ ο βιαστής συνήθως είναι ένα φυσιολογικό άτομο, ο άνθρωπος της διπλανής πόρτας. Ο βιασμός τελείται από άνδρες κάθε κοινωνικού στρώματος και μορφωτικού επιπέδου και πολλές φορές προέρχονται από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον του θύματος.

Από τη φύση του ο βιασμός είναι εξαιρετικά δυσαπόδεικτος, μιας και πρόκειται για ένα έγκλημα χωρίς μάρτυρες. Μοναδική απόδειξη αποτελούν τα σημάδια της κακοποίησης στο σώμα της γυναίκας-θύμα. Κατά συνέπεια, αν ο βιασμός πραγματοποιηθεί μόνο με τη χρήση απειλής ή με τη χρήση υπνωτικού χαπιού τότε λείπουν όλα τα στοιχεία που καταδεικνύουν την τέλεση του εγκλήματος. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που σπάνια καταγγέλλεται το έγκλημα του βιασμού.

Οι παράγοντες που μπορούν να αποτρέψουν τις γυναίκες από την καταγγελία του επώδυνου αυτού περιστατικού ποικίλουν. Η έλλειψη ψυχικών αποθεμάτων αλλά και η έλλειψη εμπιστοσύνης στις αρχές, αποτελούν δύο από τους σημαντικότερους λόγους της μη-καταγγελίας. Ο φόβος ενός πιθανού διασυρμού, ενός δεύτερου «βιασμού» από τους αρμόδιους φορείς του ποινικού συστήματος λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την καταγγελία.

Ο βιασμός είναι το μοναδικό έγκλημα που το θύμα του στιγματίζεται περισσότερο από το δράστη. Τα θύματα επιβάλλονται ουσιαστικά σε μια δεύτερη τραυματική εμπειρία, σε μια επιπρόσθετη ταλαιπωρία. Η αντιμετώπιση του θύματος από το ποινικό σύστημα έχει ονομαστεί, από πολλούς εγκληματολόγους, ως δεύτερη θυματοποίηση. Η δίκη του βιασμού, είναι η μοναδική ποινική δίκη στην οποία, ουσιαστικά, δε δικάζεται ο δράστης, αλλά το θύμα.

Όλα τα παραπάνω ενισχύουν την στάση που υιοθετεί το μεγαλύτερο ποσοστό των δραστών. Περισσότερο από κάθε άλλον εγκληματία, ο δράστης του βιασμού, πιστεύει ότι δεν θα καταμνηυθεί, αλλά ακόμη και αν καταμνηυθεί ότι δεν θα τιμωρηθεί τελικά. Την πεποίθησή του αυτή τη στηρίζει στο γεγονός ότι η δημοσιοποίηση της πράξης του βιασμού λειτουργεί εις βάρος του θύματος, καθώς όλοι οι κοινωνικοί φορείς εστιάζουν περισσότερο το ενδιαφέρον τους στη συμπεριφορά του θύματος κατά τη διάρκεια της βίαιης σεξουαλικής πράξης και όχι στο αποτρόπαιο έγκλημα όπως θα έπρεπε.

Έχει αποδειχθεί ότι οι συνέπειες του βιασμού στο θύμα είναι, από σοβαρές έως καταστροφικές. Η αρνητική αντιμετώπιση του θύματος τόσο από τους κοινωνικούς όσο και από τους νομικούς φορείς, προσθέτει ένα ακόμα λιθαράκι στην ήδη άσχημη ψυχολογική κατάσταση του θύματος. Είτε γίνει γνωστό στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον είτε μείνει για πάντα ένα «αθέατο» έγκλημα, το θύμα ενδέχεται να μη ξεπεράσει ποτέ το τραυματικό περιστατικό και να αντιμετωπίσει έντονα κοινωνικά, οικογενειακά, εργασιακά, σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα.

Ο όρος 'τραυματικό σύνδρομο του βιασμού' περιγράφει το άγχος, το φόβο, την αγωνία και τις διαταραχές του ύπνου από τις οποίες πάσχουν τα θύματα βιασμού. Οι ψυχολογικές επιπτώσεις διαρκούν πολλά χρόνια. Στα θύματα παρατηρείται συναίσθημα ενοχής, απώλεια αυτοεκτίμησης, θυμός, φόβος, σύνδρομο ανεπανόρθωτης ζημίας και αδυναμία εμπιστοσύνης προς τους άλλους. Η ισορροπία του θύματος κλονίζεται: μπορεί απομονωθεί κοινωνικά ή αντίστοιχα να προσκολληθεί είτε σε συγγενικά είτε σε φιλικά πρόσωπα.

Η ψυχολογική στήριξη τόσο από ειδικούς όσο και από το φιλικό ή συγγενικό, αντίστοιχα, περιβάλλον είναι μεγάλης σημασίας για την απενοχοποίηση και ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης της γυναίκας.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι βιασμοί ασφαλώς και θα μειωθούν σημαντικά εάν προωθηθεί και γίνει αποδεκτό ότι ο σεβασμός της προσωπικότητας κάθε ανθρώπου, ανεξάρτητα από το φύλο του κ.λπ. ιδίως στο πεδίο της σεξουαλικής ελευθερίας είναι καθήκον του καθενός. Το γεγονός ότι κάποια άτομα είναι επιπόλαιοι, εύπιστα και απρόσεκτα, δεν σημαίνει ότι αποδέχονται και τον κίνδυνο να γίνουν θύματα βιασμού απλώς και μόνο διότι δίδουν την ευκαιρία γι' αυτό σε κάποιους.

Η πρόληψη είναι το πιο αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης του οποιουδήποτε κοινωνικού φαινομένου καθώς απαρτίζει την πρωτοβάθμια πρόληψη. Η συστηματική ενημέρωση, μέσω των μ.μ.ε., για την λήψη μέτρων πρόληψης, όπως π.χ. να αποφεύγουν τους περιπάτους σε ερημικές τοποθεσίες, τη μετακίνηση με auto-stop κ.λπ., εκτιμάται ότι μπορεί να συμβάλλει στη μείωση του εγκλήματος του βιασμού.

Επιπλέον, η πληροφόρηση για τη σεξουαλική βία πρέπει να παρέχεται σε όλες τις βαθμίδες της σχολικής εκπαίδευσης μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της σεξουαλικής αγωγής. Η ενημέρωση ιδίως των πολύ νέων ατόμων και ιδίως των γυναικών, πρέπει να αναφέρεται κυρίως στις εξής προτροπές:

- Να αποφεύγουν να βρίσκονται μόνα σε πάρκα, δάση, χώρους σταθμεύσεως αυτοκινήτων και ιδίως όταν σκοτεινιάσει.
- Να αρνούνται την πρόσκληση κυρίως αγνώστων ενηλίκων που τους ζητούν να εισέλθουν στο σπίτι όταν είναι μόνα ή στο αυτοκίνητο τους.
- Να μην κυκλοφορούν, αν είναι δυνατόν, μόνα τους ιδίως τα ανίσχυρα άτομα.

Αν εστιάσουμε το ενδιαφέρον στον δράστη και την παθολογική συμπεριφορά του: αποτελεσματική ίσως ήταν η παροχή ψυχοθεραπευτικής αγωγής σε άτομα που διακατέχονται από σεξουαλικές διαστροφές. Με βάση το δεδομένο ότι τα τιμωρητικά και κατασταλτικά μέτρα ελάχιστα συμβάλουν στην αντιμετώπιση των σεξουαλικών διαστροφών και ανωμαλιών, τα άτομα αυτά πρέπει να βοηθηθούν. Αφού εντοπισθούν τυχόν διαστροφικές συνήθειες, να καταβληθεί προσπάθεια με τη θέλησή τους να υποβληθούν στην κατάλληλη ψυχολογική θεραπευτική αγωγή για την τροποποίηση των σεξουαλικών τους συνηθειών. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να γίνεται δωρεάν, με μυστικότητα για όσο χρόνο είναι ανάγκη και πάντα, βεβαία, σε εθελοντική βάση.

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

Σήμερα η βοήθεια προς τις κακοποιημένες γυναίκες αποκτά εθνική προτεραιότητα. Τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει ριζικά η αντιμετώπιση του προβλήματος. Μέχρι πολύ πρόσφατα, ο κόσμος ακόμα ρωτούσε αν πραγματικά υπάρχει ένας σοβαρός αριθμός κακοποιημένων γυναικών.

Χρειάζεται μια πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση για να αναπτυχθούν νέες υπηρεσίες για τις κακοποιημένες γυναίκες. Αυτό το σύστημα έχει δύο επίπεδα. Τη πρωτοβάθμια πρόληψη και τη δευτεροβάθμια παρέμβαση.

Η πρωτοβάθμια πρόληψη περιλαμβάνει ενημερωτικά προγράμματα που έχουν στόχο τον περιορισμό των αιτιών που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα το πρόβλημα.

Στη δευτεροβάθμια παρέμβαση, η κακοποιημένη γυναίκα χρειάζεται ένα περιβάλλον που θα τη στηρίξει ολικά μέχρι να καταφέρει να πάρει η ίδια τις αποφάσεις της. Καταφύγια, άμεση νοσηλεία και μακροχρόνια ψυχοθεραπεία είναι τα απαιτούμενα μέσα. Πολύ συχνά η δευτεροβάθμια παρέμβαση απαιτείται να είναι άμεση για να προσφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στη γυναίκα.

(Λ. Οσόκερ «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989)

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗ

Το 49% των βιαστών χτυπά σε δημόσιους ή υπαίθριου χώρους και το 20% στο αυτοκίνητο του θύματος.

«Γι' αυτό άφηνε πάντα το αυτοκίνητο σε μέρη φωτιζόμενα ή σε πάρκινγκ με πληρωμή. Έτσι θα είσαι πάντα σίγουρη για την παρουσία άλλων ανθρώπων γύρω σου. Αν παρ' όλα αυτά παρκάρεις κάπου μακρύτερα, ζήτα από κάποιο φίλο να σε συνοδέψει μέχρι το αυτοκίνητό σου.

Το πιο επικίνδυνο σημείο είναι ο τόπος παρκαρίσματος του αυτοκινήτου και η διαδρομή μέχρι το σπίτι σου, γιατί εκεί είναι εύκολο να κρυφτεί κάποιος και να σου επιτεθεί όσο εσύ θα είσαι απασχολημένη με τα κλειδιά ή τα ψώνια σου. Χρήσιμο εργαλείο εδώ είναι το κινητό σου. Αν επιστρέφεις μόνη, φρόντισε να ενημερώσεις κάποιον από το σπίτι για την ώρα της επιστροφής σου ή κάνε μια κλήση λίγο πριν παρκάρεις σε όποιον είναι σπίτι –σημάδι ότι ήρθες. Μπορείς ακόμα να του ζητήσεις να είναι στο μπαλκόνι όσο εσύ θα παρκάρεις. Αν επιστρέφεις με ταξί, τηλεφώνησε στη διάρκεια της διαδρομής για να ενημερώσεις στο σπίτι που ακριβώς βρίσκεσαι και σε πόση ώρα να σε περιμένουν. Αν τέλος, σε φέρνουν σπίτι, πες στο φίλο σου να σε περιμένει ώσπου να μπεις μέσα.

Βγαίνοντας από το αυτοκίνητο περπάτα γρήγορα αλλά στητά και κράτα ανάμεσα στα δάχτυλά τα κλειδιά ή μια ομπρέλα. Αν μένεις σε σπίτι με κήπο, μη γυρνάς την πλάτη σου στα δέντρα και έχει μονίμως ανοιχτό ένα φως που θα φωτίζει το

μεγαλύτερο μέρος της αυλής. Μπορείς ακόμη να προσποιηθείς ότι μιλάς στο κινητό, όσο θα ξεκλειδώνεις για να μπεις. Αν αθλείσαι το βράδυ σε πάρκα ή περπατάς σε σκοτεινούς δρόμους, απόφυγε τα γουόκμαν, που δε σου επιτρέπουν την ακουστική επαφή με το περιβάλλον. Κράτα ίσιο το κορμί και μην απαντάς σε πειράγματα ή σχόλια των περιστατικών. Αν για κάποιο λόγο φοβηθείς, χτύπα ένα κουδούνι μιας οποιασδήποτε πολυκατοικίας. Να θυμάσαι ότι είναι καλύτερο να φωνάξεις «φωτιά» και όχι «βοήθεια», γιατί οι άνθρωποι σπεύδουν πιο γρήγορα και αυθόρμητα να βοηθήσουν όταν δε φοβούνται μήπως μπλεχτούν οι ίδιοι.

Πρέπει να κυκλοφορείς με σιγουριά, σαν να ξέρεις εκ των προτέρων ότι δεν πρόκειται να σου συμβεί τίποτα. Αν βρίσκεσαι στο εξωτερικό, πρέπει να είσαι προσεκτική, γιατί οι τουρίστριες ξεχωρίζουν από τις ντόπιες σαν τη μύγα μέσα στο γάλα. Αν και δε ξέρουμε το ποσοστό των Ελληνίδων που έπεσαν θύματα βιασμού σε χώρα του εξωτερικού, ξέρουμε ότι το 36,5% των θυμάτων βιασμού στην Ελλάδα ήταν ξένες. Αυτό εξηγείται επειδή, όταν είσαι ξένη σε μια περιοχή, δε γνωρίζεις τα κατατόπια και, ειδικά αν μιλάς μόνο αγγλικά και όχι τη γλώσσα τους, σου είναι δυσκολότερο να βγάλεις άκρη.

Οι διακοπές στο απόμερο χωριουδάκι ή στο νησί της άγονης γραμμής κρύβουν επίσης κινδύνους. Το 46,5% των βιαστών δρουν σε χωριά ή νησιά. Απόφυγε να κάνεις ελεύθερο κάμπινγκ σε μέρη που δε γνωρίζεις και, αν κάνεις διακοπές μόνη, μην το διαλαλήσεις παντού. Προτίμησε να γνωρίσεις τις υπέροχες ερημικές παραλίες ή τα άγνωστα μονοπάτια του βουνού όσο είναι μέρα ακόμα και κυκλοφορούν άνθρωποι τριγύρω και μην εμπιστεύεσαι τον οποιοδήποτε πρόθυμο να σε βοηθήσει ή να σε πάει κάπου. Αυτοί ξέρουν, εσύ ξέρεις;

Το 13% των σεξουαλικών επιθέσεων συνέβησαν στο σπίτι του θύματος, εκεί δηλαδή όπου η γυναίκα είναι απομονωμένη από όλων των υπόλοιπο κόσμο. Αυτό το γνωρίζει καλά ο δράστης και καλό είναι να το γνωρίζεις και εσύ. Η εποχή που κοιμόμασταν αμέριμνοι στις βεράντες έχει περάσει ανεπιστρεπτί. Σήμερα τα ισόγεια και οι πρώτοι όροφοι είναι τα πιο επικίνδυνα, καθώς επίσης και τα παράθυρα που δεν έχουν εξώθυρα. Όσο και αν ζεσταίνεσαι μη κοιμάσαι ποτέ με παράθυρο ανοιχτό και παντζούρι ξεκλειδωτό. «υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να ασφαλίσεις τα παράθυρα» εξηγεί ο Μενέλαος Κρασάκης, στέλεχος εταιρίας συστημάτων συναγερμού. «Ο πιο απλός τρόπος είναι οι ρόδακες και οι πίροι ασφαλείας σε απλά συρόμενα παράθυρα. Μετά είναι το κλασικό σύστημα συναγερμού με τις ηλεκτρονικές παγίδες. Οι καινούργιοι μηχανισμοί για τα παράθυρα είναι οι διπλοί πίροι καθώς επίσης και οι βαριές κλειδαριές, παρόμοιες με αυτές στις πόρτες ασφαλείας». Πάντως, οι πιο απλές και τελικά πιο οικονομικές λύσεις είναι δυο: πρώτον, να βάλεις κλιματιστικό και, δεύτερον, να υιοθετήσεις ένα σκύλο. Δεν υπάρχει τίποτα πιο αποθαρρυντικό για κάποιον που παραμονεύει στο σκοτάδι από ένα σκύλο που γαβγίζει υποδηλώνοντας την παρουσία του ανεπιθύμητου ξένου.»

(<http://anekdota.dynds.org/Jotd31/0234.html>.)

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

® Πότε να ζητήσετε βοήθεια από ειδικό

Όπως αναφέρει το επιστημονικό προσωπικό του Κέντρου Θεμάτων Ισότητας, μερικές φορές ορισμένοι άνθρωποι χρειάζονται περισσότερη βοήθεια προκειμένου να ξεπεράσουν μια τραυματική εμπειρία. Άτομα που βίωσαν κακοποίηση κάθε είδους, παιδιά που είχαν παρόμοιες εμπειρίες ή συναισθηματικά προβλήματα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με βίαια περιστατικά, είναι πιθανόν να χρειάζονται τη βοήθεια ενός ειδικού. Κάποια από τα συμπτώματα που μαρτυρούν ότι ένα άτομο χρειάζεται βοήθεια είναι:

- Εξακολουθεί να νιώθει μεγάλη στεναχώρια και φόβο
- Φέρεται διαφορετικά από ό,τι πριν από την τραυματική εμπειρία
- Δεν μπορεί να εργαστεί ή να φροντίσει τα παιδιά και το σπίτι
- Έχει προβλήματα στις διαπροσωπικές του σχέσεις
- Είναι ανήσυχος και βλέπει εφιάλτες
- Δεν μπορεί να σταματήσει να σκέφτεται το τραυματικό γεγονός
- Δεν μπορεί να ευχαριστηθεί τη ζωή του

Θα πρέπει επίσης, να δοθεί μεγάλη προσοχή στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και του θύματος του βιασμού, στις διάφορες φάσεις της ποινικής εξέλιξης της υπόθεσης. Τόσο η διεθνής, όσο και η ελληνική βιβλιογραφία και πρακτική, έχουν επισημάνει την αρνητική στάση των επίσημων φορέων στην αντιμετώπιση των υποθέσεων βιασμού. Με βάση το παραπάνω, θα πρέπει να γίνουν ορισμένες κρίσιμες παρεμβάσεις στην αστυνομική, ιατρική και δικαστηριακή φάση της εξέλιξης των υποθέσεων βιασμού.

Αναφορικά με την αστυνομική φάση της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων βιασμού, προτείνουμε τις παρακάτω αλλαγές:

- η εξέταση-ανάκριση του θύματος να γίνεται από έναν και μόνο αξιωματικό και να περιορίζεται μόνο στις απαραίτητες -για την περαιτέρω έρευνα- πληροφορίες, αλλά και να καταβληθεί προσπάθεια έτσι ώστε οι υποθέσεις βιασμού να αναλαμβάνονται από γυναίκες αξιωματικούς,
- κατά τη διάρκεια της εξέτασης να παρέχεται το δικαίωμα να παρίσταται κάποιος φίλος ή συγγενής του θύματος, αν και εφόσον το θύμα το επιθυμεί,

- να επιτρέπεται η παρουσία δικηγόρου και αν το θύμα δε διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα, να του προσφέρεται από την αστυνομία,
- οι αστυνομικοί που ασχολούνται με αυτές τις υποθέσεις, να είναι μετεκπαιδευμένοι πάνω στις συναισθηματικές ανάγκες και τις αντιδράσεις των θυμάτων, καθώς και πάνω στον τρόπο έρευνας,
- σε όλα τα θύματα να δίνονται αναλυτικά πληροφορίες που να εξηγούν, τόσο τις αστυνομικές, όσο και τις υπόλοιπες ποινικές διαδικασίες που θα επακολουθήσουν και
- το θύμα δε θα πρέπει να αποθαρρύνεται, αλλά μάλλον να ενθαρρύνεται να προωθήσει ποινικά την υπόθεσή του, δε θα πρέπει, όμως, σε καμία περίπτωση να εξαναγκάζεται να το κάνει.

Κατά το επόμενο στάδιο, αυτό των ιατρικών εξετάσεων των θυμάτων βιασμού προτείνουμε τα παρακάτω:

- το θύμα να μεταφέρεται όσο το δυνατό γρηγορότερα στο νοσοκομείο για τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις και ιατροδικαστικές πραγματογνωμοσύνες,
- η αστυνομία να διαθέτει ειδικά εκπαιδευμένους γυναικολόγους οι οποίοι να είναι διαθέσιμοι όλο το εικοσιτετράωρο για να διεξάγουν τις απαραίτητες γυναικολογικές εξετάσεις στα θύματα,
- να χρησιμοποιούνται πρόσθετες διαδικασίες σύλληψης αποδεικτικών στοιχείων και να συντάσσονται επιστημονικές ομάδες ειδικά για την άμεση ανάλυση και αξιολόγηση των στοιχείων αυτού του τύπου,
- να πληροφορείται το θύμα τόσο γραπτά, όσο και προφορικά για τα αφροδίσια νοσήματα που ενδεχομένως του μεταδόθηκαν με το βιασμό και να του δίδονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την αντιμετώπισή τους, αλλά και να ενημερώνεται για θέματα εγκυμοσύνης και άμβλωσης,
- η ιατρική φροντίδα του θύματος να περιλαμβάνει την προσφορά ηρεμιστικού φαρμάκου και υποστηρικτικής συζήτησης από άτομα που έχουν εμπειρία πάνω σε τέτοια θέματα,
- να δίνεται στο θύμα η δυνατότητα να μπορεί να δει έναν ειδικά εκπαιδευμένο ψυχολόγο ή ψυχίατρο, λόγω του αποδεδειγμένου κόστους του συγκεκριμένου εγκλήματος στον ψυχισμό των θυμάτων,
- να παρέχονται συμβουλές από ειδικούς στις οικογένειες των θυμάτων σχετικές με τον τρόπο που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η κατάσταση και
- να απαγορευθεί η οικονομική επιβάρυνση του θύματος για τη διεξαγωγή ιατρικών εξετάσεων, οι οποίες έχουν ως σκοπό τους τη συλλογή των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων.

Οι κυριότερες αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο δικαστηριακό στάδιο της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων βιασμού είναι οι εξής:

- ειδική μετεκπαίδευση των δικαστών, που ασχολούνται με τέτοιου είδους υποθέσεις, πάνω στις ιδιαιτερότητες του εγκλήματος του βιασμού,
- άμεση εκδίκαση των υποθέσεων, με στόχο να μην παρατείνεται η ταλαιπωρία των θυμάτων,
- παρέκκλιση από την αρχή της δημοσιότητας στις δίκες βιασμού,
- απαγόρευση των αναφορών και των υπαινιγμών για την προσωπική ζωή των θυμάτων και για άλλα άσχετα με την υπόθεση γεγονότα,
- να δοθεί το δικαίωμα στις γυναικείες οργανώσεις να παρίστανται ως πολιτική αγωγή στις υποθέσεις βιασμού, όταν το θύμα δεν έχει αντίρρηση,
- να δίνονται οδηγίες στους ενόρκους έτσι ώστε να κρίνουν με βάση το νόμο και όχι με βάση τις προκαταλήψεις και τα ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα,
- να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη σύνθεση των δικαστηρίων, έτσι ώστε να αποτελείται από δικαστές και των δύο φύλων και
- να διώκονται αυστηρά οι αθέμιτες οικονομικές συναλλαγές ανάμεσα στο δράστη και το θύμα.

Η βία κατά των γυναικών είναι γέννημα των σημερινών κοινωνικών σχέσεων. Ο καπιταλισμός, ένα σύστημα άκρως ανταγωνιστικό, επηρεάζει τις σχέσεις των δύο φύλων. Τις κάνει εγωιστικές και ανταγωνιστικές. Περιορίζει την επικοινωνία και μειώνει τα αισθήματα. Έτσι ο άντρας, που από τη μια δεν βρίσκει τρόπο να επικοινωνήσει με την γυναίκα του και που, από την άλλη, την θεωρεί ιδιοκτησία του, ο άντρας που δεν μπορεί να συζητήσει γιατί η κοινωνία δεν τον έχει μάθει να συζητά, καταφεύγει στη βία για να επιβάλλει την άποψή του, ή για να εκτονώσει τα νεύρα του. Ο άντρας που δεν έχει μάθει να βλέπει τη γυναίκα σαν ισότιμη του, σαν σύντροφό του, θέλει να την υποτάξει, θέλει να της επιβληθεί. Προσπαθούμε να εξηγήσουμε πως γεννιέται η βία ενάντια στη γυναίκα. Ερμηνεύουμε τη συμπεριφορά των αντρών, ερμηνεύουμε την κοινωνική ανοχή. Σε καμιά περίπτωση όμως αυτά δεν

δικαιολογούν τη βία απέναντι στη γυναίκα. Η οποιαδήποτε άσκηση βίας απέναντι στις γυναίκες είναι έγκλημα.

Αυτό που έχει σημασία είναι η εξάλειψη του σεξισμού και των διακρίσεων που υφίστανται οι γυναίκες σε όλους τους τομείς της ζωής.

Η ισοτιμία και η ισότητα των ευκαιριών, η θεσμική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών αποτελούν πολύ σημαντικούς παράγοντες. Δημιουργούν τις βασικές προϋποθέσεις για την ισότιμη μεταχείριση των γυναικών και διαμορφώνουν ένα στέρεο έδαφος στο οποίο μπορούν να πατήσουν για να προστατευθούν από διακρίσεις, αυθαιρεσίες και παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, απ' όπου κι αν προέρχονται.

Δεν αρκούν, όμως, αυτά. Μια ακόμα βασική προϋπόθεση για την εξάλειψη του σεξισμού είναι η αλλαγή της νοοτροπίας των ανθρώπων, κάτι που μπορούμε να πετύχουμε μέσα από την Παιδεία και την αλλαγή των στάσεων ζωής των ανθρώπων.

3. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή βιασμού μπορούν να απευθυνθούν στις παρακάτω υπηρεσίες:

- Στη γραμμή SOS της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, τηλ. 210-3220900.
- Στο Δίκτυο Καταπολέμησης της Ανδρικής Βίας κατά των Γυναικών, τηλ. 210-3828126.
- Στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, τηλ. 210-3626460, 210-3616232.
- Στα Κέντρα Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών Αθήνας, τηλ. 210-3317305-06, και Πειραιά, τηλ. 210-4112091, 210-4129101.
- Στο Κέντρο Κακοποιημένων Γυναικών, τηλ.210-5235250, 210-5235318
- Στο Τμήμα Κοινωνικής Μέριμνας – Γραφείο Ισότητας, τηλ.210-5244657
- Στην Επιτροπή για την καταπολέμηση της αντρικής βίας κατά των γυναικών, τηλ. 210-3828126
- Στο Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών Θεσσαλονίκης, τηλ. 2310-556349.
- Στο Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής, τηλ. 175.
- Στο Κέντρο Κοινωνικής Βοήθειας, τηλ. 197.
- WWW.PREUROPE.GR
- WWW.KETHI.GR

Άλλες υπηρεσίες:

- Νοσοκομείο
- Εισαγγελία
- Ιατροδικαστική υπηρεσία
- Αστυνομία
- Κοινωνικές υπηρεσίες
- Καταφύγια, τα οποία προσφέρουν: ιατρική βοήθεια, επαγγελματική εκπαίδευση, συμβουλές και επαναστέγαση. Παρέχουν την αίσθηση της επικοινωνίας και ένα σύστημα υποστήριξης. Η παρατήρηση των ομοιοτήτων και των διαφορών τους με τις άλλες γυναίκες, τις βοηθάει να ξεπεράσουν την κατάθλιψή τους.

Συνειδητοποιούν τις ικανότητες τους και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, ώστε να σχεδιάσουν την επόμενη φάση της ζωής τους.

(Λ. Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», 1989, σελ. 196-197)

Ο ρόλος των ειδικών (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, ψυχοθεραπευτές)

Οι ειδικοί απευθύνονται σε υγιή άτομα που χρειάζονται βοήθεια όταν ζούνε σε περιόδους κρίσεων και κρίσιμων αποφάσεων για τη ζωή τους. Η συμβουλευτική προσέγγιση πρέπει να γίνεται σταδιακά με βάση την εκτίμηση, την αποδοχή και την απόλυτη εμπιστοσύνη. Ενώ το άτομο σε κρίση πρέπει να αντιμετωπίζεται με απόλυτο σεβασμό για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται χωρίς κριτική διάθεση

Επικρατούν τρεις παραδόσεις που επηρεάζουν τη σύγχρονη συμβουλευτική πρακτική: η αναλυτική/ψυχοδυναμική, η γνωστική συμπεριφορική και η ανθρωπιστική. Η εκλεκτική προσέγγιση είναι η πιο διαδεδομένη σήμερα στη μοντέρνα ψυχολογία. Αφού επιλεγεί η μέθοδος προσέγγισης του θύματος, ακολουθούνται τα εξής σταδιακά βήματα συνειδητοποίησης του θύματος:

- αποενοχοποίησή του από την αίσθηση υπαιτιότητας.
- συνειδητοποίηση των σοβαρών επιπτώσεων της σχέσης βίας στην ψυχική και σωματική υγεία του.
- ενημέρωση για την ποινικοποίησης της συμπεριφοράς του θύτη.

Επιπλέον οι ειδικοί βοηθούν το θύμα να εκφράσει το θυμό του, να επανακτήσει την αίσθηση της αυτοεκτίμησής του, να ενισχύσει τα όρια του Εγώ του και να αρχίσει έναν εποικοδομητικό διάλογο γύρω από την προβληματική συμπεριφορά του θύτη. Τέλος, μπορεί να προτείνει τρόπους μέσω των οποίων το θύμα θα προσφέρει βοήθεια στον ίδιο του τον εαυτό.

Μερικές από τις προτάσεις αυτές είναι:

- Αναζήτηση υποστήριξης από συγγενείς και φίλους
- Συντροφιά με άλλους
- Συζήτηση για προσωπικά συναισθήματα
- Προσοχή στο τι λένε οι άλλοι για τα δικά τους συναισθήματα
- Αποδοχή ότι πρόκειται για περίοδο οδύνης και πένθους
- Αποδοχή ότι το κλάμα αποφορτίζει
- Επαναφορά των καθημερινών συνηθειών
- Επίλυση προβλημάτων, ξεκινώντας με μικρά βήματα και θέτοντας μικρούς αλλά εφικτούς κάθε φορά στόχους

- Καλή διατροφή, άσκηση, χαλάρωση, ύπνος
- Δραστηριότητες που προκαλούν ευχαρίστηση

Επιπλέον, σε περίπτωση που πρόκειται για μια γυναίκα-θύμα ενδοοικογενειακής βίας οι ειδικοί, εκτός από τα παραπάνω επισημαίνουν στη γυναίκα ότι θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι δεν είναι μόνη και να αναζητήσει βοήθεια. Επίσης την προτρέπουν να ενημερώσει το άμεσο οικογενειακό, φιλικό και συγγενικό της περιβάλλον και να αναζητήσει νομική συμβουλευτική από εξειδικευμένες υπηρεσίες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΒΙΑΣΜΟΣ Π.Κ. 336

Η διάταξη του άρθρου αυτού έχει ως στόχο να προστατεύσει τη γενετήσια ελευθερία των ατόμων, δηλαδή την ελευθερία τους να αποφασίζουν, στα πλαίσια της άσκησης κάθε δικαιώματος, αν, τότε, και με ποιον θα έρθουν σε γενετήσια επαφή.

Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος του βιασμού είναι αδιάφορη η ηλικία του θύματος, το οποίο ενδεχομένως μπορεί να είναι και νήπιο, που δεν έχει πλήρη αντίληψη των γεγονότων.

Για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα του βιασμού θα πρέπει υπάρχει εξαναγκασμός σε συνουσία ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης ως αποτέλεσμα άσκησης σωματικής βίας στο θύμα ή απειλής σπουδαίου και άμεσου κινδύνου.

Με τον όρο άσκηση σωματικής βίας ο νομοθέτης εννοεί τη χρήση δύναμης που επενεργεί στο θύμα για την υπερνίκηση αντίστασης που είτε έχει είτε δεν έχει εκδηλωθεί. Αποφασιστικό στοιχείο είναι η σωματική επενέργεια και όχι η υλική φύση της δύναμης, η οποία κατά κανόνα θα υπάρχει δεν είναι όμως απαραίτητη για τη συγκρότηση της έννοιας της σωματικής βίας. Έτσι στην έννοια της βίας κατά το ρητό ορισμό του Π.Κ. 13 εδ . δ' και η μέσω περιαγωγή του θύματος σε κατάσταση αναισθησίας ή ανικανότητας προς αντίσταση²⁵. Σωματική βία όμως μπορεί να ασκηθεί όχι μόνο μέσω ενέργειας αλλά και με παράλειψη²⁶.

Ο δεύτερος τρόπος πραγματώσεως του εγκλήματος του βιασμού είναι η απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου. Για την ύπαρξη της απειλής δεν είναι απαραίτητη η πρόθεση πραγματοποίησης της από τον απειλούντα. Αρκεί ότι ο απειλών είχε πρόθεση απειλής και ότι ο απειληθείς πίστεψε ότι ο αυτός είχε και την πρόθεση και τη δυνατότητα απειλής²⁷.

Το έγκλημα του βιασμού πέρα από τη γενετήσια ελευθερία, που αποτελεί μερικότερη έκφανση της προσωπικής ελευθερίας, θίγει και μία σειρά από άλλα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα όπως είναι : η ανθρώπινη αξία και αξιοπρέπεια, η προσωπικότητα γενικά, η τιμή, η ζωή(θανατηφόρος βιασμός), η υγεία και η παιδική ηλικία.

23 Π.Κ. 336 §1: «Όποιος με σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη».

ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ Π.Κ.337

Το άρθρο αυτό προβλέπει την ποινικοποίηση πράξεων που προσβάλλουν βάνουσα στο πεδίο της γενετήσιας του ζωής. Μάλιστα η δεύτερη παράγραφος του άρθρου προβλέπει ιδιαίτερη ποινή για το δράστη όταν το θύμα είναι νεότερο των 12 ετών.

Π.Κ. 337; §1 « Όποιος με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της ιδιωτικής του ζωής τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή». §2 «Με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος από 12 ετών».

ΑΠΟΠΛΑΝΗΣΗ ΠΑΙΔΩΝ Π.Κ.339

Με τη διάταξη του άρθρου αυτού επιδιώκεται η προστασία όχι της ηθικής καθαρότητας των παιδιών αλλά της ψυχοσωματικής υπόστασής τους «από πράξεις που μπορεί να είναι καταλυτικές για την ελεύθερη εκδήλωση της γενετήσιας ζωής τους». Ο νόμος θεωρεί ότι τα αγαθά αυτά θίγονται ακόμη και όταν ο ανήλικος έχει πείρα, έστω και σχετικά μεγάλη, σε σχέση με τα θέματα της γενετήσιας ζωής και έτσι δεν αποδίδει καμία σημασία για τη στοιχειοθέτηση της έννοιας του εγκλήματος αυτού στο ενδεχόμενο γεγονός ο ανήλικος να είχε προηγούμενη εμπειρία στο πεδίο της γενετήσιας ζωής ή στο ότι ο ίδιος ο ανήλικος είχε την πρωτοβουλία της τέλεσης της πράξης που χαρακτηρίζεται από του νόμο «ασεληγής».

Π.Κ. 339: §1 « Όποιος ενεργεί ασεληγή πράξη με πρόσωπο νεότερο από 15 ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη αξιόποινη πράξη, ως εξής :

1. αν ο παθών δε συμπλήρωσε τα δέκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών
2. αν ο παθών συμπλήρωσε τα δέκα, όχι όμως και τα δεκατρία έτη, με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και
3. αν συμπλήρωσε τα δεκατρία έτη, με φυλάκιση.

§2: « Αν στην περίπτωση του στοιχείου 3'της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος όταν τέλεσε την πράξη δεν είχε συμπληρώσει τα 17 έτη, το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλλει μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα»

§3: «Αν μεταξύ του υπαιτίου και του παθόντος τελέστηκε γάμος, δεν ασκείται ποινική δίωξη, και αν τυχόν είχε ασκηθεί δεν συνεχίζεται, αλλά κηρύσσεται απαράδεκτη. Η ποινική δίωξη ασκείται ή συνεχίζεται μετά την ακύρωση του γάμου».

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΕ ΑΣΕΛΓΕΙΑ Π.Κ. 342

Το περιεχόμενο του άρθρου αυτού έχει ως στόχο να προστατέψει τη γενετήσια ελευθερία και την ψυχική αλλά και σωματική υγεία των ανηλίκων που τελούν σε ορισμένες σχέσεις εξάρτησης με συγκεκριμένα πρόσωπα, έναντι καταχρήσεων στο

πεδίο της γενετήσιας τους ζωής. Με τον τρόπο αυτό προστατεύονται και οι σχέσεις αυτές από γενετήσιες επιδιώξεις, οι οποίες θίγουν σοβαρά το ηθικό περιεχόμενο ή τα χαρακτήρα των παραπάνω σχέσεων ως σχέσεις εμπιστοσύνης.

Το θύμα πρέπει να είναι ανήλικο άσχετα από το φύλο του, ενώ είναι και σε αυτήν την περίπτωση αδιάφορος ο τρόπος που ο δράστης επέτυχε το αποτέλεσμα του όπως επίσης και το ενδεχόμενο γεγονός ο ανήλικος να συναίνεσε ελεύθερα ή να είχε την πρωτοβουλία της τέλεσης της ασελγούς πράξης καθώς και το να είχε αναπτυχθεί σοβαρός συναισθηματικός δεσμός έστω και αν προϋπήρχε της σχέσης εξάρτησης ή το να προϋπήρχαν μεταξύ τους γενετήσιες σχέσεις.

ΑΙΜΟΜΙΞΙΑ Π.Κ. 345

Οι γενετήσιες σχέσεις μεταξύ στενών συγγενών προσβάλλουν την ηθική υπόσταση της οικογένειας και διαταράσσουν σοβαρότατα την αρμονική συμβίωση μεταξύ των κόλπων της. Έτσι η απαγόρευση των γενετήσιων σχέσεων μεταξύ στενών συγγενών επιβάλλεται εν πρώτοις χάριν της ηθικής υπόστασης της οικογένειας και της αρμονικής συμβίωσης των μελών της.

Παράλληλα με βάση τα πορίσματα της ιατρικής και με την αρχή της κληρονομικής είναι δυνατό να επιφέρει σώρευση, στους δι' αιμομιξίας συλληφθέντες απογόνους ενός γένους, των κακών βιολογικών ιδιοτήτων, οι οποίες υπάρχουν στο γένος. Υπό την έννοια αυτή, η αιμομιξία τελούμενη με ανηλικούς, μέλη της οικογένειας προσβάλλει την ψυχική τους υγεία και τη διαμόρφωση της ηθικής τους προσωπικότητας. Έτσι η αιμομιξία επιβάλλεται και χάριν της προστασίας της ψυχικής υγείας των ανήλικων μελών της οικογένειας.

ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ Π.Κ.348Α

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών μέσων αναμφισβήτητα διευκόλυνε σε πολύ σημαντικό βαθμό τη ζωή των ανθρώπων. Πέρα όμως από τα θετικά είχε και παρά πολύ σοβαρές αρνητικές συνέπειες μία εκ των εντοπίζεται στην ευκολότερη πλέον διάδοση πορνογραφικού υλικού. Το πρόβλημα αυτό γίνεται ακόμη πιο έντονο όταν πρόκειται για πορνογραφικό υλικό στο οποίο εμπλέκονται ανήλικοι.

Η εκμετάλλευση ανηλίκων για την παραγωγή πορνογραφικού υλικού είναι ένα ιδιαίτερα σοβαρό ζήτημα, που έχει λάβει πολύ μεγάλες διαστάσεις στις μέρες μας και προκαλεί το έντονο ενδιαφέρον των ανθρώπων παγκοσμίως, μιας και η «παιδική πορνογραφία» θέτει σε κίνδυνο τη μετέπειτα εξέλιξη του ανηλίκου και θίγει την ατομική του αξιοπρέπεια.

Στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα στην §3 του άρθρου 348 Α υπάρχει πρόβλεψη για ακόμη πιο σκληρή ποινή για τις περιπτώσεις εκείνες όπου το πορνογραφικό υλικό είναι αποτέλεσμα εκμετάλλευσης της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή γενικά της απειρίας που χαρακτηρίζει τους ανήλικους σε θέματα που άπτονται του πεδίου της γενετήσιας δράσης όπως επίσης και για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η πράξη επέφερε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος.

Η πορνογραφία ανηλίκων είναι ένα έγκλημα που σχετίζεται με την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής.

Π.Κ.348Α:§1 «Όποιος από κερδοσκοπία παρασκευάζει, κατέχει, προμηθεύεται, αγοράζει, μεταφέρει, διακινεί, διαθέτει, πωλεί ή θέτει με οποιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία πορνογραφικό υλικό τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ» §2 «Πορνογραφικό υλικό με την έννοια της προηγούμενης παραγράφου αποτελεί συνιστά κάθε περιγραφή ή πραγματική ή εικονική αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, του σώματος ανηλίκου που αποσκοπεί στη γενετήσια διέγερση, καθώς και η καταγραφή ή η αποτύπωση, σε οποιονδήποτε υλικό φορέα, πραγματικής, προσποιητής ή εικονικής ασελγούς πράξης που ενεργείται για το ίδιο σκοπό από ή με ανήλικο». §3 «Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης παραγράφου αφορά πορνογραφικό υλικό που συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ανηλίκου ή με την άσκηση σωματικής βίας κατά αυτού, επιβάλλεται κάθειρξη έως εκατό χιλιάδων ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων ευρώ και αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ».

ΜΑΣΤΡΟΠΕΙΑ Π.Κ.349

Το άρθρο 349 αναφέρεται σε πράξεις ιδιαίτερα επικίνδυνες για την ψυχική και σωματική υγεία όπως και για την ηθική της νεότητας και για αυτό το λόγο ιδιαίτερος τιμωρητές.

Στόχος της διάταξης είναι κατά βάση η προστασία του κοινωνικού συνόλου από την παιδική διαφθορά στο πεδίο της γενετήσιας ζωής.

Ο παθών είναι δυνατό να είναι κάθε ανήλικος ανεξάρτητα από το φύλο του.

ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ Π.Κ.351

Το έγκλημα της σωματεμπορίας συνίσταται στην με τη χρήση βίας, απειλής, ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου ή με την επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας πρόσληψη, μεταφορά ή προώθηση εντός ή εκτός της επικράτειας, κατακράτηση, υπόθαλψη, παράδοση με ή χωρίς αντάλλαγμα σε άλλον η πρόσληψη από άλλον προσώπου με σκοπό να προβεί ο ίδιος στη γενετήσια εκμετάλλευσή του. Στο ίδιο άρθρο στην §4 ο νομοθέτης προβλέπει ιδιαίτερη ποινή σε περίπτωση που το έγκλημα στρέφεται κατά ανηλίκου.

Είναι σαφές ότι η καταστάσεις που στοιχειοθετούν το έγκλημα της σωματεμπορίας είναι ιδιαίτερα δυσάρεστες για τα ανήλικα θύματα και προσβάλλουν ανεπανόρθωτα κατ' αρχήν την ψυχική τους υγεία όπως και τη σωματική. Στα πλαίσια λοιπόν της προστασίας των ανηλίκων θεσπίζεται και σκληρότερη τιμωρία όταν τα θύματα εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία.

Π.Κ.349: §1 « Όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπτει ή διευκολύνει την πορνεία ανηλίκων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή έως πενήντα χιλιάδων ευρώ»

§2 «Με κάθειρξη και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος, αν το έγκλημα τελέστηκε α) εναντίον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών· β) με απατηλά μέσα· γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ' αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή, δ) από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από τη ιδιότητα του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη»

(www.greeklaws.com)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΒΙΑΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1.

Η παθούσα –υπήκοος και μόνιμος κάτοικος Μ. Βρετανίας, γεννημένη το 1974- είχε έρθει προσωρινά στην Ελλάδα για διακοπές. Στις 14/06/1993 σε τουριστικό θέρετρο του νομού Ηρακλείου της Κρήτης και ώρα 05:15, η παθούσα, μετά από νυχτερινή διασκέδαση, δέχτηκε να ανέβει σε μοτοποδήλατο που οδηγούσε άτομο με το οποίο είχε γνωριστεί προ λίγης ώρας σε κάποιο μπαρ, για να τη μεταφέρει σε ξενοδοχείο που διέμενε. Αντί αυτού, ο δράστης οδήγησε την παθούσα, σε αγροτική περιοχή, όπου με τη χρήση σωματικής βίας την εξανάγκασε σε κατά φύση συνουσία. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 18:00 της ίδιας μέρας. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα. Η αστυνομία ενημέρωσε την αρμόδια προξενική αρχή.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2.

Στις 19/05/1993 σε μπαρ της πόλης του Ηρακλείου της Κρήτης και ώρα 03:00, διαπράχθηκε το έγκλημα του βιασμού κατά παθούσας η οποία είχε γεννηθεί το 1949 στην Αθήνα και ήταν μόνιμος κάτοικος του Ηρακλείου. Πιο συγκεκριμένα η παθούσα έπεσε θύμα σεξουαλικής επίθεσης από πελάτη του μπαρ το οποίο διατηρούσε στο Ηράκλειο. Ο άγνωστος δράστης, εκμεταλλευόμενος την απουσία άλλων πελατών, με τη χρήση σωματικής βίας εξανάγκασε την παθούσα να έρθει σε κατά φύση συνουσία μαζί του. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστά.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3.

Στις 12/09/1993 σε αγροτική περιοχή της Αρκαδίας και ώρα 12:30, άγνωστο άτομο παρέσυρε την παθούσα, εκμεταλλευόμενο τη διανοητική της καθυστέρηση, σε ερημική τοποθεσία όπου τη βίασε, αφού πρώτα της χορήγησε άγνωστο φάρμακο το οποίο την κατέστησε ανίκανη να αντισταθεί. Το θύμα ήταν 28 ετών, άνεργη και κατοικούσε μόνιμα σε χωριό της Αρκαδίας. Το περιστατικό αναφέρθηκε στην αστυνομία στις 19:30 της ίδιας μέρας. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα στην αστυνομία.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 4.

Στις 04/10/1993 και ώρα 07:30, δύο άτομα αγνώστων στοιχείων απήγαγαν την παθούσα –η οποία ήταν 17 ετών, μαθήτρια και κατοικούσε στο Λαγονήσι Αττικής- και αφού την επιβίβασαν δια της βίας σε μικρό φορτηγό που είχαν στην κατοχή τους, τη μετέφεραν σε ερημική τοποθεσία όπου ο ένας από τους δύο ασέλγησε παρά φύση επάνω της. Το θύμα δήλωσε ότι δεν επιθυμούσε τη δημοσιοποίηση του περιστατικού. Ο δράστης δε συνελλήφθη από την αστυνομία.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 5.

Στις 06/08/1993 και ώρα 05:00, δράστης αγνώστων στοιχείων επιτέθηκε εναντίον γυναίκας με σκοπό να τη βιάσει. Πιο συγκεκριμένα η παθούσα –η οποία είχε γεννηθεί το 1968 στην Αμαλιάδα του νομού Ηλείας, ήταν μόνιμος κάτοικος Αθήνας και δημόσιος υπάλληλος- βιάστηκε προς τη στάση του λεωφορείου προκειμένου να μεταβεί στην εργασία της. Ο δράστης, ο οποίος μετέβαινε σε μοτοποδήλατο, την πλησίασε και με την απειλή όπλου την οδήγησε σε υπόγειο παρακείμενης οικοδομής, όπου την εξανάγκασε σε κατά φύση συνουσία παρά τη θέληση της. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 19:00 της ίδιας μέρας και δήλωσε πως δεν επιθυμούσε τη δημοσιοποίηση του περιστατικού. Ο δράστης δεν συνελήφθη από την αστυνομία.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 6.

Στις 29/12/1993 και κατά τις τελευταίες νυχτερινές ώρες, η παθούσα –ετών 23, γεννημένη και μόνιμος κάτοικος στα Μέγαρα Αττικής- επιβιβάστηκε με την θέληση της στο αυτοκίνητο δυο αγνώστων ατόμων με τα οποία είχε γνωριστεί πριν λίγη ώρα σε κάποια καφετερία. Οι δράστες μαζί με την παθούσα μετέβησαν σε άλλη καφετερία στο Περιστερί της Αττικής. Στη συνέχεια η παθούσα δέχτηκε να την μεταφέρουν στο σπίτι της. Αντ' αυτού, οι δύο δράστες οδήγησαν την παθούσα σε ερημική τοποθεσία όπου ο ένας από τους δύο τη βίασε με τη βοήθεια του άλλου. Σύμφωνα με την αστυνομία το θύμα, το θύμα στην κατάθεσή του υπέπεσε σε σωρεία αντιφάσεων. Το θύμα δήλωσε στην αστυνομία ότι δεν επιθυμούσε τη δημοσιότητα του περιστατικού. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 7.

Στις 24/12/1993 και ώρα 05:00, η παθούσα –γεννημένη το 1975 στην Αθήνα, μόνιμη κάτοικος Κηφισιάς Αττικής, σπουδάστρια- καθώς επέστρεφε στο σπίτι της

από νυχτερινή διασκέδαση, έπεσε θύμα βιασμού από άγνωστο άτομο. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το θύμα έμπαινε στο κήπο της μονοκατοικίας στην οποία διέμενε, δέχτηκε ξαφνική επίθεση από άγνωστο άτομο το οποίο την έριξε στο έδαφος και αφού της έβγαλε το παντελόνι και το εσώρουχο, συνουσιάστηκε βίαια κατά φύση μαζί της. Οι γονείς, οι οποίοι πληροφορηθήκαν πρώτοι το περιστατικό, μετέφεραν το θύμα σε μαιευτική κλινική όπου της έγινε κολπική πλύση για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Σύμφωνα με την αστυνομία, το θύμα δε βρέθηκε να φέρει εξωτερικά τραύματα και αμυχές. Το θύμα δήλωσε στην αστυνομία ότι δεν επιθυμούσε τη δημοσιότητα του περιστατικού. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 8.

Στις 19/11/1993 και ώρα 03:30, η παθούσα –ετών 21, μόνιμη κάτοικος Αγρινίου, ιδιοκτήτρια καφέ-μπαρ- καθώς επέστρεφε με τα πόδια στο σπίτι της από τη εργασία της, έπεσε θύμα βιασμού από δύο άγνωστα άτομα. Πιο συγκεκριμένα, ενώ το θύμα περπατούσε αμέριμνο κατά μήκος της επαρχιακής οδού Αγρινίου-Ιωαννίνων, σταμάτησε δίπλα της Ι.Χ. αυτοκίνητο με δύο άγνωστα άτομα. Οι δύο δράστες έβαλαν βίαια το θύμα μέσα στο αυτοκίνητο και αφού την μετέφεραν σε ερημική περιοχή, τη βίασαν από κοινού. Στη συνέχεια εγκατέλειψαν το θύμα λίγο έξω από το Αγρίνιο και εξαφανίσθηκαν προς άγνωστη κατεύθυνση. Το θύμα πήγε αμέσως στο αστυνομικό τμήμα όπου κατέθεσε μήνυση. Τα στοιχεία της ταυτότητας των δραστών παρέμειναν άγνωστα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 9.

Στις 08/08/1993 και ώρα 05:50, η παθούσα –γεννημένη το 1966 στη Νάξο, μόνιμη κάτοικος Αθήνας, ξενοδοχειακή υπάλληλος- καθώς περίμενε έξω από το σπίτι της προκειμένου να μεταβεί στην εργασία της, έπεσε θύμα βιασμού από άγνωστο άτομο. Πιο συγκεκριμένα, ο άγνωστος δράστης επιτέθηκε ξαφνικά εναντίον της παθούσας και αφού την απείλησε με αιχμηρό αντικείμενο (πιθανότατα νυχοκόπτη), την έσυρε σε απόσταση τριάντα μέτρων όπου είχε το αυτοκίνητο του, την επιβίβασε με την χρήση βίας και τη βίασε κατά φύση χρησιμοποιώντας προφυλακτικό. Στη συνέχεια, την αποβίβασε επί τόπου και εξαφανίσθηκε προς άγνωστη κατεύθυνση, παίρνοντας μαζί του την τσάντα της η οποία περιείχε χρήματα και διάφορα προσωπικά της αντικείμενα. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 06:30 της ίδιας ημέρας. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 10.

Στις 08/10/1993 και ώρα 00:30, η παθούσα –ετών 41, έγγαμη, δημόσιος υπάλληλος και μόνιμος κάτοικος Τρίπολης- έπεσε θύμα βιασμού από οδηγό ταξί, ο οποίος είχε γεννηθεί το 1960 σε χωριό της Ηλείας και κατοικούσε μόνιμα στην Τρίπολη. Πιο συγκεκριμένα, την παραπάνω ημερομηνία και ώρα το θύμα επιβιβάστηκε στο ταξί που οδηγούσε ο δράστης προκειμένου να μεταβεί στο σπίτι της. Όμως, ο δράστης την οδήγησε βίαια σε ερημική τοποθεσία έξω από την πόλη, όπου τη βίασε κατά φύση. Η παθούσα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 11/10/1993 και ώρα 13:00.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 11.

Η παθούσα – υπήκοος και μόνιμος κάτοικος Δανίας, γεννημένη το 1956- είχε έρθει προσωρινά στην Ελλάδα για διακοπές. Στις 18/08/1993 στα Χανιά της Κρήτης και ώρα 12:30, η παθούσα δέχτηκε την επιχείρηση ασελών πράξεων από δράστη ο οποίος είχε γεννηθεί το 1961, ήταν κάτοικος χωριού Κοζάνης και άνεργος. Ο δράστης βρισκόταν προσωρινά στα Χανιά για καλοκαιρινές διακοπές. Την παραπάνω ημερομηνία και ώρα, ο δράστης που είχε γνωρίσει πριν λίγο την παθούσα, την παρέσυρε σε πάρκο της πόλης των Χανίων όπου με τη χρήση σωματικής βίας ενήργησε ασελείς πράξεις σε βάρος της. Στη συνέχεια, θέλησε να τις αφαιρέσει με τη βία την τσάντα της η οποία περιείχε χρήματα, όμως δεν κατάφερε λόγω της αντίστασης του θύματος, το οποίο αντέδρασε δυναμικά και διέφυγε. Ο δράστης εντοπίστηκε και συνελήφθη από την αστυνομία στις 20:00 της ίδιας ημέρας, έπειτα από καταγγελία του θύματος.

(Α. Τσιγκρής, «Χωρίς συναίνεση», 1998, σελ. 254-261)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 12.

Οι κατηγορούμενοι παρέσυραν το θύμα με βία στο δωμάτιο του ξενοδοχείου τους (οι δυο μαζί την άρπαξαν, της έκλεισαν το στόμα και τραβώντας την από τα χέρια την έσυραν μέσα στο ξενοδοχείο και την ανέβασαν στο δωμάτιο), όπου πρώτα ο ένας ο κατηγορούμενος «την έριξε στο κρεβάτι χρησιμοποιώντας τις υπέρτερες σωματικές του δυνάμεις, συνουσιάστηκε με την παθούσα δυο φορές, χωρίς τη θέλησή της, αλλά και την αδυναμία της να απωθήσει το δράστη, ο οποίος της είχε κλείσει το στόμα και της κρατούσε τα χέρια ακινητοποιημένα», στη συνέχεια δε αφού επέστρεψε στο δωμάτιο ο δεύτερος κατηγορούμενος «και αυτός χρησιμοποιώντας τις υπέρτερες σωματικές του δυνάμεις ακινητοποίησε τη παθούσα και χωρίς τη θέληση της συνουσιάστηκε μαζί της κατά φύση δύο φορές». Τέλος δε, τόσο ο ένας, όσο και ο άλλος κατηγορούμενος εξανάγκασαν την παθούσα να διενεργήσει στον καθένα τους

την πράξη της πεολειχίας και μάλιστα μέχρι εκσπερματώσεως. («Νομικά ζητήματα», τεύχος 6)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 13.

Το δρόμο για τις φυλακές πήρε μετά την απολογία του ο 43χρονος οδηγός ταξί στην Κομοτηνή που κατηγορείται για βιασμό.

Τον 43χρονο Μ. Μ. κατήγγειλε η 33χρονη τουρίστρια Β. Σ. από τη Τσεχία. Όπως ισχυρίστηκε η 33χρονη, ο 43 την πήρε με το ταξί του για να τη πάει σε κάποιο νυχτερινό κέντρο για να διασκεδάσει. Ο Μ. Μ. , όμως την πήγε σε μια ερημική τοποθεσία, όπου και τη βίασε κατ' επανάληψη. Ο δράστης κατά την απολογία του στην ανακρίτρια Καβάλας αρνήθηκε την ενοχή του, ωστόσο, πριν από τρία χρόνια είχε καταδικαστεί σε διετή φυλάκιση για πρόκληση σωματικών βλαβών εις βάρος μιας πελάτισσας του και εις βάρος του εκκρεμούσε ένταλμα σύλληψης που είχε εκδώσει η εισαγγελέας Καβάλας.

(«Αδέσμευτος Τύπος», Μήτση, 2 Οκτωμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 14.

Σε κάθειρξη 13 χρόνων για βιασμό, προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας και αντιποίηση αρχής, καταδικάστηκε χτες στο Κακουργιοδικείο Κιλκίς ο 30χρονος Χ. Δ. , ο οποίος παρίστανε τον αστυνομικό και ανάγκαζε νεαρές γυναίκες να τον ακολουθήσουν και να ικανοποιήσουν τις ερωτικές του επιθυμίες. Ο εισαγγελέας της έδρας Δ. Χ. , πρότεινε στο δικαστήριο την καταδίκη του τριαντάχρονου, για βιασμό και απόπειρα βιασμού κατ' εξακολούθηση και αντιποίηση αρχής. Οι δικαστές του κακουργιοδικείου όμως, θεώρησαν τον κατηγορούμενο ένοχο βιασμού για τη μία μόνο περίπτωση και μετέτρεψαν την κατηγορία για τη δεύτερη επίθεση του στην τρίτη νεαρή κοπέλα. Ο κατηγορούμενος μετά την καταδίκη του οδηγήθηκε στις φυλακές Διαβατών.

(«Αγγελιοφόρος», 19 Δεκεμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 15.

Ένας Έλληνας και τέσσερις Αλβανοί απήγαγαν και βίασαν νεαρή Μεξικανή στη Χαλκιδική. Σύμφωνα με πληροφορίες του Α. Τ. Μουδανιών, ο 21χρονος, Γ. Κ. (κάτοικος Ψακουδίων Ορμύλιας, καταστηματάρχης) πήρε στο αμάξι του μια νεαρή Μεξικανή σερβιτόρα, η οποία εργαζόταν σε μπαρ της περιοχής Ν. Μουδανιών, προφασιζόμενος ότι θα την μεταφέρει σε κοντινό εστιατόριο. Στο δρόμο σταμάτησε και ανέβασε στο αυτοκίνητο του (στο οποίο επέβαινε και ένας ανήλικος 15 ετών) δυο

Αλβανούς. Όλοι μαζί -αλλά χωρίς τη θέληση της γυναίκας- πήγαν σε κέντρο διασκέδασης στη Μεταμόρφωση Χαλκιδικής (ιδιοκτησίας του Γ. Α.) και εκεί αφού την μέθυσαν – επιβάλλοντας της να πει- την οδήγησαν σε παρακείμενο χώρο και τη βίασαν διαδοχικά ο Γ. Κ. και οι δυο Αλβανοί. Μάλιστα ένας από τους τελευταίους της πήρε και τα χρήματα που είχε μαζί της. Στη συνέχεια τη μετέφεραν με το αυτοκίνητο στη περιοχή της Ν. Φώκαιας όπου τη βίασαν άλλοι δυο Αλβανοί. Μετά την οδήγησαν πίσω στο μπαρ όπου εργαζόταν και τη άφησαν. Σε έρευνες που έκαναν οι αστυνομικοί στο κατάστημα και το σπίτι του Γ. Α. βρήκαν και κατάσχεσαν δυο πλαστές βεβαιώσεις πράσινης κάρτας σε ονόματα Αλβανών. Ωστόσο οι δράστες δε συνελήφθησαν λόγω παρέλευσης αυτοφώρου.

(«Αδέσμευτος τύπος», Ρίζος, 14 Δεκεμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 16.

Αλλοδαπός ηλικίας 30-35 χρόνων επιτέθηκε κατά της Ε. Ν. 35 χρόνων, νοικοκυράς μητέρας δύο παιδιών, και τη βίασε διαδοχικά, ενώ στη συνέχεια την εγκατέλειψε και εξαφανίστηκε. Το περιστατικό σημειώθηκε στις 25 Αυγούστου και ώρα 11:30 πριν από τα μεσάνυχτα, κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό του ΟΣΕ Δράμας. Η γυναίκα περίμενε το τρένο της πρώτης γραμμής για να ταξιδέψει πολύ πιθανόν για την Ξάνθη και ο αλλοδαπός εκμεταλλευόμενος το γεγονός ότι δεν υπήρχαν άλλα άτομα εκείνη την ώρα στην περιοχή και φυσικά στο σταθμό, την έσυρε σε κοντινή θαμνώδη περιοχή και τη βίασε.

Η γυναίκα προσήλθε στη αστυνομία της Δράμας, όπου και κατήγγειλε το πάθημά της, ενώ κατέθεσε μήνυση κατά αγνώστου για βιασμό. Στου αστυνομικούς είπε πως το άτομο που την κακοποίησε σεξουαλικά δεν μιλούσε καλά ελληνικά και εμφανέστατα επρόκειτο για αλλοδαπό. Γίνονται έρευνες για τον εντοπισμό και τη σύλληψη του, τόσο στη Δράμα όσο και στις γύρω περιοχές.

(«Αθηναϊκή», 1 Σεπτεμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 17.

Στο Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο παραπέμπετε να δικαστεί, σύμφωνα με βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης, ο υπάλληλος του Κέντρου Περίθαλψης Παιδιών «Άγιος Δημήτριος» με την κατηγορία της κατάχρησης σε ασέλγεια.

Πιο συγκεκριμένα, ο Γ. Α. , ο οποίος εργάζεται ως τραυματιοφορέας στο Κέντρο, κατηγορείται ότι το βράδυ της 19^{ης} Απριλίου 1999 είχε πάρει τα κλειδιά των δωματίων από το νοσηλευτή φύλαξης και αφού μπήκε σε ένα δωμάτιο βίασε μια

19χρονη με νοητική υστέρηση, η οποία εκείνη την ώρα κοιμόταν. Η κοπέλα νοσηλευόταν αρκετό διάστημα στο Κέντρο, ενώ παρών στο βιασμό φέρεται να ήταν ακόμη ένας τρόφιμος. Ούτε η 19χρονη ούτε ο «αυτόπτης μάρτυρας» κατήγγειλαν το βιασμό στους υπεύθυνους του Κέντρου. Μετά από 40 ημέρες ο τρόφιμος είπε στους αρμόδιους τι ακριβώς συνέβη το βράδυ της 19^{ης} Απριλίου.

Η κοπέλα μεταφέρθηκε στην ιατροδικαστική υπηρεσία, όπου ο καθηγητής Μ. Τ. δεν κατέληξε σε κάποιο συμπέρασμα καθώς είχε περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα από την ημέρα του βιασμού. Η διοίκηση του Κέντρου διέταξε εσωτερική έρευνα, κατά την οποία διαπιστώθηκε ότι ο υπάλληλος κακοποίησε σεξουαλικά τη 19χρονη κοπέλα.

(«Εξουσία», 16 Σεπτεμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 18.

Το Φεβρουάριο του 1999, το Ανώτατο Δικαστήριο ανέτρεψε την απόφαση εφετείου, σύμφωνα με την οποία ένας εκπαιδευτικός οδήγησης είχε κριθεί ένοχος βιασμού μιας 18χρονης μαθήτριάς του. Το Ανώτατο Δικαστήριο, παρατηρώντας ότι το θύμα κατά τη διάρκεια του βιασμού φορούσε τζιν, σχολίασε: « Είναι γνωστό σε όλους... ότι το τζιν είναι ρούχο που δεν μπορεί να βγει χωρίς τη συγκατάθεση του προσώπου το οποίο το φοράει... Και είναι αδύνατο εάν το θύμα αντιστέκεται με όλες του τις δυνάμεις». Το δικαστήριο, με τον παραπάνω συλλογισμό, αποφάσισε ότι η μαθήτριά είχε συναινέσει στη σεξουαλική επαφή και κατέληξε ότι ο βιασμό δεν είχε αποδειχθεί, παραπέμποντας την υπόθεση σε άλλο εφετείο για επανεκδίκαση.

(ΚΕΘΙ, άρθρο «Σπασμένα κορμιά»)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 19.

Με ιδιαίτερη αγριότητα, ένας Αλβανός ξυλοκόπησε και βίασε 76χρονη στην Αργυρούπολη Κιλκίς, εγκαταλείποντας την στην συνέχεια αιμόφυρτη, με αποτέλεσμα η άτυχη γυναίκα να νοσηλεύεται σε κρίσιμη κατάσταση στο νοσοκομείο. Δράστης είναι ο 39χρονος Κ. Σ. , ο οποίος συνελήφθη και προφυλακίστηκε, ενώ σε βάρος του ασκήθηκε δίωξη για βιασμό.

Το περιστατικό σημειώθηκε πριν από περίπου τέσσερις μέρες, όταν ο Αλβανός πήγε στο σπίτι της 76χρονης και, προφασιζόμενος ότι είναι φίλος του γιου της, της ζήτησε να τον φιλοξενήσει για ένα βράδυ. Την ώρα, όμως, που η ηλικιωμένη γυναίκα κοιμόταν, ο Αλβανός μπήκε στο δωμάτιο της, την ξυλοκόπησε άγρια και στη συνέχεια τη βίασε, αφήνοντας την μισολιπόθυμη. Η 76χρονη γυναίκα δεν μπόρεσε να προβάλλει καμία αντίσταση στον 39χρονο, καθώς είναι ιδιαίτερα μικρόσωμη, όπως

αναφέρουν οι συγχωριανοί της, και το ύψος της, δεν ξεπερνάει το 1,40 μ. , ενώ ζυγίζει λιγότερο από 40-45 κιλά.

Την άτυχη γυναίκα βρήκε αιμόφυρτη ο μεγαλύτερος γιος της, ο οποίος την επισκέφτηκε το επόμενο πρωί. Μπαίνοντας στο δωμάτιο της μητέρας του αντίκρισε ένα θέαμα που του έκοψε την ανάσα. Η 76χρονη γυναίκα ήταν σε πολύ άσχημη κατάσταση και χρειάστηκε να μεταφερθεί επείγοντως στο νοσοκομείο, όπου οι γιατροί διαπίστωσαν το βιασμό, ενώ ενημέρωσαν το γιο της ότι ήταν θαύμα που μπόρεσε να τη γλυτώσει και να κρατηθεί στη ζωή, καθώς ο 39χρονος Αλβανός την είχε ξυλοκοπήσει πολύ άγρια. Είναι χαρακτηριστικό ότι η 76χρονη γυναίκα έμενε στο σπίτι με το μικρότερο γιο της, ο οποίος όμως εδώ και ένα μήνα νοσηλεύεται στο νοσοκομείο εξαιτίας τροχαίου δυστυχήματος. Οι αστυνομικές αρχές εξαπέλυσαν αμέσως ανθρωποκυνηγητό και κατόρθωσαν τελικά να συλλάβουν τον 39χρονο, ο οποίος όπως έγινε γνωστό ζούσε στην Αργυρούπολη περίπου ένα χρόνο και εργαζόταν ως βοσκός.

(«Αγγελιοφόρος», 12 Σεπτεμβρίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 20.

Όλα συνέβησαν στις 6 Οκτωβρίου του 1998, όταν η Λάινορ ήταν ακόμη μόνο Μις Ισραήλ και είχε πάει στο Μιλάνο για μια επίδειξη. Ήταν 18 χρόνων και δεν πήγε ο νους της στο κακό όταν ο ταξιδιωτικός πράκτορας της είπε ότι δεν έβρισκε θέση στην πτήση για τη Ρώμη και της πρότεινε να την πάει ως εκεί ο ίδιος, αφού έτσι κι αλλιώς θα έκανε το ταξίδι με το αυτοκίνητό του. Κάπου στη διαδρομή, ο Νουρ, συμπατριώτης της, παντρεμένος και πατέρας, τη βίασε υπό την απειλή μαχαιριού και κόντεψε να τη στραγγαλίσει. «Ως τότε δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι υπάρχει τόσο πολύ κακό στον κόσμο», λέει η Λάινορ στη βρετανική «Εξπρές». «Έλεγα ότι ο βιασμός είναι το χειρότερο που θα μπορούσε να συμβεί σε κάποιον, αλλά ουδέποτε είχα διανοηθεί τι ακριβώς σημαίνει».

Για αρκετές μέρες μετά το επεισόδιο, η Λάινορ βρισκόταν σε κατάσταση σοκ. «Μίλησα όμως αμέσως σε φίλους και την οικογένειά μου κι αυτό με βοήθησε πολύ», εξηγεί. Αλλά χρειάστηκαν και συναντήσεις με ειδικούς ψυχολόγους για να πάψουν τα «φλας-μπακ» και να σταματήσει να φοβάται το σκοτάδι. Όταν κέρδισε τον τίτλο της Μις Κόσμος, πέρυσι το Νοέμβριο, «αισθάνθηκα», λέει, «σαν να κερδίζω ένα δώρο, αλλά παράλληλα κατάλαβα ότι όλα τώρα θα γίνονταν δυσκολότερα». Από τότε φόρεσε το στέμμα της μία και μοναδική φορά, σ' ένα φιλανθρωπικό τηλεοπτικό μαραθώνιο στις ΗΠΑ. Δεν έδωσε συνεντεύξεις, δεν φωτογραφήθηκε, δεν εμφανίστηκε στην πασαρέλα.

Η δίκη ήταν μια δύσκολη εμπειρία. Ο Νουρ ισχυρίστηκε ότι το θύμα «τα ήθελε» και ο δικηγόρος του ήταν επιθετικός. Αλλά η ετυμηγορία ήταν μια νίκη, όχι μόνο για την

ίδια, αλλά και για τις τρεις άλλες γυναίκες που αποκάλυψαν ότι είχαν επίσης βιαστεί από τον Νουρ. Και η Λάινορ είναι κατηγορηματική: «Μη φοβάστε», λέει στα θύματα βιασμού. «Η επίθεση ήταν ο χειρότερος εφιάλτης και τίποτε δεν μπορεί να είναι τόσο άσχημο. Το να μιλάς είναι το καλύτερο γιατρικό».

(«ΤΑ ΝΕΑ», 14/10/1999, Σελ.: Ν46, Κωδικός άρθρου: Α16566Ν461)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 21.

Ήταν μια νύχτα που δεν θα μπορέσει να σβήσει ποτέ από τη μνήμη της η 32χρονη σήμερα γυναίκα. Στα ευαίσθητα χρόνια της εφηβείας της, πρόσωπο από το συγγενικό της περιβάλλον, ξερίζωσε για πάντα από την ψυχή της την εμπιστοσύνη στους ανθρώπους.

Η οικογένειά της είχε εγκατασταθεί πρόσφατα στην Αθήνα, προερχόμενη από την Αφρική. Η πρόσκληση συγγενούς να συνοδεύσει τις δύο αδελφές σε βραδινή έξοδο για να γνωρίσουν τη νυχτερινή ζωή της πόλης έγινε δεκτή με ενθουσιασμό τόσο από τις ίδιες όσο και από τους γονείς τους, αφού δεν τους επέτρεπαν ακόμη να βγουν με παρέες που δεν γνώριζαν. Μια στάση στο σπίτι του όμως, με το πρόσχημα ότι περίμενε εκεί κάποιος φίλος του ο οποίος θα πήγαινε μαζί τους, ανέτρεψε τα πάντα.

Ένα ποτό βύθισε τη μεγαλύτερη αδελφή στον ύπνο, ενώ η μικρότερη δεν αρνήθηκε να κάνει χρήση κοκαΐνης, αλλά και να πιει ό,τι της έδωσε ο «θείος». Η συνέχεια ήταν αναμενόμενη. Υπό την επήρεια των ναρκωτικών και του αλκοόλ δεν ήταν δύσκολο να καμφθούν οι αντιστάσεις της. Ο 48χρονος συγγενής την οδήγησε στην κρεβατοκάμαρα και τη βίασε. Το πρωί συνόδευσε τις δύο κοπέλες στο σπίτι τους, χωρίς να μάθει κανείς τίποτε για όσα διαδραματίστηκαν.

Πολύ σύντομα το κορίτσι έφυγε για την Αγγλία, όπου παρέμεινε πάνω από 10 χρόνια. Εκεί, όπως είπε η ίδια πολύ αργότερα, με την ανάλογη ψυχολογική υποστήριξη, κατόρθωσε να βρει το κουράγιο να αποκαλύψει πρώτα στους δικούς της και στη συνέχεια να καταγγείλει στη Δικαιοσύνη τον βιασμό που υπέστη τότε. Όπως είπε μάλιστα η εφιαλτική εκείνη σεξουαλική επαφή είχε ως αποτέλεσμα να μείνει έγκυος και να προχωρήσει σε άμβλωση εν γνώσει της μητέρας της, στην οποία ωστόσο δεν αποκάλυψε τον... δράστη.

Η καταγγελία της κοπέλας, χωρίς κανένα άλλο στοιχείο, προκάλεσε την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος του φερομένου ως δράστη και την παραπομπή του σε δίκη. Ο ίδιος ουδέποτε δέχθηκε την ενοχή του, αλλά ούτε καν εκείνη την περιβόητη έξοδο. Απέδωσε την υπόθεση σε σκευωρία την οποία - κατά την άποψή του - υποκίνησε κάποια κυρία με την οποία είχε κάποτε δεσμό.

Το δικαστήριο έδειξε να πείθεται από τις περιγραφές της μηνύτριας. Διαπίστωσε όμως αντιφάσεις ως προς τις χρονολογίες. Σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία που προέκυψαν κατά την ακροαματική διαδικασία, τοποθέτησε το περιστατικό δύο χρόνια νωρίτερα. Αυτό είχε ως συνέπεια να θεωρηθούν τα αδικήματα παραγραμμένα, αφού

μεταξύ του συμβάντος και της ημέρας που επιδόθηκε στον κατηγορούμενο το κλητήριο θέσπισμα μεσολάβησαν 17χρόνια.

(«Τα Νέα», 30/06/2006)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 22.

Έναν απίστευτο εφιάλτη ζούσε εδώ και μήνες 18χρονη φοιτήτρια, η οποία μένει στην Ανατολική Αττική.

Δεν φτάνει που έπεσε θύμα βιασμού από τρεις νεαρούς, ηλικίας 19, 20 και 22 χρόνων, αλλά οι δράστες παραλλήλως κυκλοφόρησαν τις σκηνές που είχαν βιντεοσκοπήσει στο Διαδίκτυο και της έλεγαν ότι για να τις αποσύρουν, έπρεπε να ξαναβρεθεί μαζί τους.

Η φοιτήτρια κατήγγειλε το γεγονός στην Αστυνομία και οι νεαροί, αφού συνελήφθησαν, χθες οδηγήθηκαν στον εισαγγελέα.

Όπως ανακοινώθηκε από την Ασφάλεια της Αττικής, οι δράστες είχαν βιάσει την κοπέλα τον περασμένο Φεβρουάριο.

Σύμφωνα με τα όσα κατέθεσε στους αστυνομικούς η φοιτήτρια, οι νεαροί τής έριξαν άγνωστη ναρκωτική ουσία στο ποτό της για να μην μπορεί να αντιδράσει και στη συνέχεια την οδήγησαν σε ένα διαμέρισμα στους Αγίους Αναργύρους. Εκεί, σύμφωνα με την κατάθεσή της, τη βίασαν και οι τρεις και παραλλήλως κατέγραψαν τις σκηνές με το βίντεο ενός κινητού τηλεφώνου.

Στη συνέχεια άρχισε ο δεύτερος «βιασμός» της νεαρής. Οι τρεις κατηγορούμενοι άρχισαν να την απειλούν πως αν δεν ξαναβρεθεί μαζί τους θα κυκλοφορούσαν το βίντεο σε ιστοσελίδες στο Ιντερνετ. Η φοιτήτρια, σύμφωνα με την Αστυνομία, δεν ενέδωσε και οι νεαροί πραγματοποίησαν την απειλή τους. Ανέβασαν το βίντεο σε δύο ξένες ιστοσελίδες, σε μία ελληνική και σε ένα site διασύνδεσης υπολογιστών για την ανταλλαγή αρχείων.

Η Αστυνομία μετά την καταγγελία της νεαρής πήρε από την Εισαγγελία την άδεια για την άρση του απόρρητου της επικοινωνίας των τριών δραστών που την εκβίαζαν και ύστερα από έρευνες στα σπίτια τους, στην περιοχή των Αγίων Αναργύρων, τους συνέλαβε.

(«Εθνος», 13/09/2006)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ

Εφιάλτης ήταν η ζωή μιας 27χρονης Μολδαβής, στα χέρια απάνθρωπων σωματεμπόρων, οι οποίοι τη βίαζαν, την εξέδιδαν σε απεριόριστο αριθμό πελατών και την πουλούσαν

Η υπόθεση αποκαλύφθηκε όταν αστυνομικοί του Α. Τ. Ακροπόλεως συνέλαβαν την 27χρονη Μολδαβή στο ξενοδοχείο «Εθνική Ένωση», στην οδό Αθήνας, όπου την είχαν εγκαταστήσει οι «δήμιοι» της.

Το κύκλωμα σωματεμπορίας αποτελούσαν οκτώ άτομα, από τα οποία συνελήφθησαν οι: Θ. Α. 69χρόνων, Κ. Μ. 33χρόνων και η μνηστή του τελευταίου Α. Σ. 32χρόνων.

Επίσης προσήχθησαν για εξέταση ο Α. Σ. 34χρόνων και ο Αλβανός Φ. Μ. 35 χρόνων, αλλά αφέθηκαν ελεύθεροι λόγω παρέλευσης του αυτοφώρου. Αναζητούνται ο Δ. Σ., μια Ρωσίδα με το όνομα Ο. και κάποιος Τ. , αγνώστων λοιπών στοιχείων.

Όπως διαπιστώθηκε από την προανάκριση, ο Δ. Σ. συζούσε για τρεις μήνες με την 27χρονη Μολδαβή και όταν την βαρέθηκε την παρέδωσε στον Αλβανό, στον Α. Σ. και στον Τ. , οι οποίοι την οδήγησαν στο σπίτι του Α. Σ. όπου την βίαζαν διαδοχικά για δύο μέρες.

Στη συνέχεια με τη μεσολάβηση της Ρωσίδας, την πούλησαν στον Κ. Μ. αντί μεγάλου χρηματικού ποσού.

Εκείνος την κρατούσε φυλακισμένοι στο σπίτι της μνηστής του και σε συνεννόηση με τον Θ. Α. , την εξέδιδαν στο ξενοδοχείο αντί ενός χρηματικού ποσού.

(«Εθνος», 14 Ιουλίου 2000)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΡΝΕΙΑΣ

Ο κατηγορούμενος, ο οποίος στο παρελθόν είχε καταδικασθεί για πρόκληση σωματικών βλαβών και για τέλεση εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, κάλεσε τηλεφωνικώς στο σπίτι του μέσω γραφείου μια ιερόδουλο, για να απολαύσει τις υπηρεσίες της, χωρίς όμως να έχει σκοπό να της δώσει την αντίστοιχη αμοιβή της. Προκειμένου δε να το επιτύχει αυτό, είχε στο νου του ότι, αν παρίστατο ανάγκη, θα ασκούσε κατ' αυτής σωματική βία. Όταν η παθούσα έφτασε στο σπίτι του και του ζήτησε προκαταβολικός να εισπράξει την αμοιβή της που αντιστοιχούσε σε 200 γερμανικά μάρκα, εκείνος, αφού την χτύπησε δυνατά και την απείλησε ότι θα χρησιμοποιήσει μαχαίρι, την εξανάγκασε να προβεί σε ερωτικές πράξεις μαζί του, μεταξύ αυτών και σε συνουσία. Ο κατηγορούμενος καταδικάσθηκε για το έγκλημα του βιασμού κατά συρροή με εκείνο της εκ προθέσεως σωματικής βλάβης σε στερητική της ελευθερίας ποινή δεκατριών ετών.

(«Νομικά ζητήματα», Τόμος ΝΑ, 2001)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟΠΕΙΡΑΣ ΒΙΑΣΜΩΝ

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1.

Οι παθούσες –υπήκοοι και μόνιμες κάτοικοι Γερμανίας, γεννημένες το 1973 και το 1974 αντίστοιχα- είχαν έρθει προσωρινά στην Ελλάδα για διακοπές. Στις 02/08/1993 στην Ανδραβίδα Ηλείας και ώρα 00:50, δύο άγνωστα άτομα προσπάθησαν να βιάσουν τις δύο γυναίκες, αφού παραβίασαν τη σκηνή την οποία είχαν στήσει σε ερημική περιοχή. Όμως, οι δράστες δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν το έγκλημα γιατί η μία από τις παθούσες τραυματίστηκε σοβαρά με μαχαίρι στον ώμο από τον ένα δράστη, όταν προσπάθησε να διαφύγει. Μόλις οι δράστες συνειδητοποίησαν το τραυματισμό του θύματος, τράπηκαν σε φυγή προς άγνωστη κατεύθυνση. Τα στοιχεία της ταυτότητας των δραστών παρέμειναν άγνωστα. Η αστυνομία ενημέρωσε την αρμόδια προξενική αρχή.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2.

Στις 07/09/1993 στις Αρχάνες Αττικής και ώρα 02:15, δύο άγνωστοι δράστες εισήλθαν παράνομα στο σπίτι της παθούσας με σκοπό να την βιάσουν. Σύμφωνα με την μαρτυρία του θύματος, οι δράστες ήταν Αλβανοί. Ο ένας από τους δράστες κράτησε το θύμα μέσα στο δωμάτιο της για είκοσι λεπτά και με την απειλή στιλέτου προσπάθησε να τη βιάσει. Όμως, δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το εγκληματικό του σχέδιο, γιατί ο δεύτερος δράστης αντιληφθεί την παρουσία του αδερφού του θύματος στο σπίτι, ο οποίος είχε ξυπνήσει από τους θορύβους. Οι δράστες εγκατέλειψαν τις προσπάθειες τους και τράπηκαν σε φυγή. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 09:30 της ίδιας ημέρας. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα στην αστυνομία.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3.

Στις 14/11/1993 και ώρα 12:30, η παθούσα –γεννημένη το 1977 στην Πολωνία, Γερμανικής υπηκοότητας, μόνιμη κάτοικος Αθήνας- δέχτηκε την πρόταση γνωστού της ατόμου να μεταβούν στο σπίτι του για να της προσφέρει φαγητό. Μόλις έφτασαν στο σπίτι, ο δράστης με την απειλή κουζινομάχαιρου εξανάγκασε το θύμα να γδυθεί εντελώς και στη συνέχεια επιδόθηκε σε θωπείες, φιλία και εναγκαλισμούς και τελικά εκσπερμάτισε στην κοιλιακή της χώρα. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία και δήλωσε ότι δεν επιθυμούσε τη δημοσιότητα της υπόθεσης. Η αστυνομία δεν κατάφερε να συλλάβει το δράστη και ενημέρωσε την αρμόδια προξενική αρχή.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 4.

Στις 31/10/1993 και ώρα 21:30, ο άγνωστος προς το θύμα δράστης –γεννημένος το 1968 στη Γερμανία, Ελληνικής υπηκοότητας, μόνιμος κάτοικος Πειραιά-επιχείρησε να βιάσει τη παθούσα η οποία είχε γεννηθεί στα Χανιά το 1925 και ήταν μόνιμη κάτοικος Πειραιά. Πιο συγκεκριμένα, την παραπάνω ημερομηνία και ώρα ο δράστης μπήκε παράνομα στο σπίτι του θύματος σπάζοντας την εξώπορτα. Στη συνέχεια πλησίασε το θύμα που κοιμόταν και αφού την έγδυσε, προσπάθησε να τη βιάσει. Όμως, το θύμα αντιστάθηκε σθεναρά και κατάφερε να διαφύγει και να βγει έξω από το διαμέρισμα της και να οδηγηθεί σε γείτονα της, από όπου κάλεσε την αστυνομία της περιοχής. Στη συνέχεια το θύμα με τη συνοδεία του γείτονα επέστρεψαν στο τόπο του εγκλήματος, αλλά μόλις τους είδε ο δράστης τράπηκε σε φυγή. Όμως, δεν κατάφερε να ξεφύγει και συνελήφθη από τους αστυνομικούς που είχαν καταφθάσει επί τόπου. Ο δράστης ακολούθησε την αυτόφωρη διαδικασία.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 5.

Η παθούσα –υπήκοος και μόνιμη κάτοικος Δανίας, γεννημένη το 1976- είχε έρθει προσωρινά στη Ελλάδα για διακοπές. Στις 24/06/1993 στην περιοχή Χερσόνησος της Κρήτης και ώρα 04:00, άγνωστο άτομο αφού μπήκε παράνομα στο δωμάτιο ξενοδοχείου στο οποίο κοιμόταν η παθούσα, προσπάθησε να τη βιάσει χρησιμοποιώντας σωματική βία. Όμως, ο δράστης δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το έγκλημα γιατί η παθούσα αντιστάθηκε σθεναρά και κάλεσε σε βοήθεια, με αποτέλεσμα ο δράστης να τραπεί σε φυγή προς άγνωστη κατεύθυνση. Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 13:00 της ίδιας ημέρας. Τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 6.

Η παθούσα –υπήκοος και μόνιμος κάτοικος Γαλλίας, γεννημένη το 1978 στο Παρίσι- είχε έρθει προσωρινά στην Ελλάδα για διακοπές. Στις 18/8/1993 σε κάμπινγκ που βρισκόταν κοντά σε αεροδρόμιο της Νάξου και ώρα 21:30, άγνωστο άτομο προσπάθησε να τη βιάσει χρησιμοποιώντας σωματική βία. Πιο συγκεκριμένα, ο δράστης αφού έριξε την παθούσα στο έδαφος, προσπάθησε να της βγάλει τα ρούχα. Δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το έγκλημα γιατί φοβήθηκε μη γίνει αντιληπτός από τον οδηγό διερχόμενης μοτοσικλέτας, με αποτέλεσμα να τραπεί σε φυγή προς άγνωστη κατεύθυνση.

Το θύμα κατήγγειλε το περιστατικό στην αστυνομία στις 20/08/1993 και ώρα 12:30. τα στοιχεία της ταυτότητας του δράστη παρέμειναν άγνωστα στην αστυνομία.

(Α. Τσιγκρής, «Χωρίς συναίνεση», 1998, σελ. 254-261)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 7.

Με την 4/2000 απόφαση του ΜΟΔ Κομοτηνής, καταδικάστηκε, κατά πλειοψηφία (4-3, οι μειοψηφήσαντες ψήφισαν υπέρ της καταδίκης για τελειωμένο βιασμό), ο Μ. Ε. 26 ετών, διαζευγμένος και πατέρας ενός παιδιού, για απόπειρα βιασμού σε βάρος της Φ. Μ. 98 ετών, πράξη που τέλεσε στις 08/04/1998 και ώρα 05:30 στην αυλή της οικίας της παθούσης στο χωριό Ε. της Ξάνθης. Ο καταδικασμένος δεν είχε δώσει ποτέ αφορμές για τέτοιες πράξεις. Πλησίον της οικίας της παθούσης κατοικούσε και ο ίδιος.

(«Οι βιαστές και τα θύματα τους», Λ. Καράμπελας, σελ. 364)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 8.

Οδηγός αστικού λεωφορείου συνελήφθη στο αμαξοστάσιο του Ρέντη με την κατηγορία της απόπειρας βιασμού γυναίκας μέσα σε λεωφορείο. Πρόκειται για τον Ν. Χ. , 42 χρόνων, ο οποίος αναγνωρίστηκε από το θύμα και σε βάρος του σχηματίστηκε δικογραφία, η οποία διαβιβάστηκε στον εισαγγελέα.

Σύμφωνα με όσα είπε το θύμα της απόπειρας στην αστυνομία, ο συλληφθείς αποπειράθηκε να την βιάσει την περασμένη Πέμπτη στο τέρμα των λεωφορείων, στην οδό Λυκούργου στην Ηλιούπολη. Κατάγγειλε, επίσης, ότι μαζί με τον συλληφθέντα ήταν και άλλο άτομο, επίσης υπάλληλος της ΕΘΕΛ, το οποίο αναζητείται.

(«Έθνος», 19 Φεβρουαρίου 2001)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΨΕΥΔΟΥΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

Η κοπέλα, γύρω στα είκοσι, ήλθε στο γραφείο μου με τους γονείς της. Με εντυπωσίασε το γεγονός ότι δεν ήταν καθόλου αποσταθεροποιημένη ψυχικά, όπως είναι τα περισσότερα θύματα βιασμού. Δράστης ήταν ο πρώην αρραβωνιαστικός της, ο οποίος δεν μπορούσε, φαίνεται, να δεχτεί πως εκείνη δεν ήθελε να τον παντρευτεί. Ζούσαν στην κλειστή κοινωνία μιας επαρχιακής πόλης. Ένα βράδυ ο νεαρός τής επιτέθηκε, προσπαθώντας διά της βίας να την αναγκάσει να υποκύψει στις ορέξεις του. Και σε αυτήν την υπόθεση υπήρχε το χαρακτηριστικό σφίξιμο των καρπών, ενέργεια απαραίτητη για την ακινητοποίηση του υποψήφιου θύματος. Ήδη είχε εκδοθεί βούλευμα που παρέπεμπε τον δράστη σε δίκη».

Η κοπέλα ξαναπήγε στο γραφείο της δικηγόρου της, χωρίς τους γονείς της, για να συζητήσει με μεγαλύτερη άνεση το θέμα που την απασχολούσε. Κάποια στιγμή, όμως, της τηλεφώνησε ζητώντας της να σταματήσει κάθε ενέργεια.

«Της εξήγησα ότι κινδύνευε έτσι να βρεθεί η ίδια κατηγορούμενη για ψευδή καταμήνυση. Αλλά, όπως μου είπε, σκόπευε να δηλώσει στο δικαστήριο ότι "λόγω ψυχικού τραυματισμού της παθούσης" η δίκη δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί. Η δήλωση αυτή, που προβλέπεται στον σχετικό νόμο, συνιστά ματαίωση της δίκης και παύση της ποινικής δίωξης. Σημαίνει ειδικότερα πως το θύμα του βιασμού δεν είναι σε θέση να ξαναζήσει, μέσα από τη δίκη, την τραυματική εμπειρία που είχε και γι' αυτό προτιμά να μείνει ατιμώρητος ο κατηγορούμενος». Η στάση της κοπέλας υπέκρυπτε, κατά την κ. Αθανασάτου, συμβιβασμό με τον θύτη. «Δεν ξέρω... Μπορεί και να τον έχει παντρευτεί», προσθέτει.

(Τα Νέα, 13/03/1999)

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ

Περίπτωση 1

Πονούσε φρικτά, αλλά δεν ήταν τόσο ο πόνος της δεξιάς «βγαλμένης» ωμοπλάτης της που τη βασάνιζε ούτε ο ματωμένος της κρόταφος ή τα δύο σπασμένα δάκτυλα του χεριού της. Για δύο τουλάχιστον ώρες μετά το «συμβάν», βρισκόταν μισοκρυμμένη, μες στην άγρια νύχτα, σ' ένα χαντάκι, στα αριστερά του δρόμου που εκείνος την παράτησε. Στην αρχή προσπάθησε να βρει τα ρούχα της, να ντύσει τη γύμνια της, μετά την τσάντα της που είχε αδειάσει στην ασφάλτο και το χώμα.

Έτρεμε σύγκορμη, είχε λυγμούς δίχως δάκρυα, τίποτε δεν μπορούσε να σκεφθεί και το μόνο που ψέλλιζε ήταν «εσύ φταις, εσύ φταις...». Και αυτό το έλεγε στον εαυτό της. Τη στιγμή που ξετρύπωνε «σαν τον ποντικό από το λαγούμι του», είδε τα δυνατά φώτα ενός αυτοκινήτου να αναβοσβήνουν στο πρόσωπό της, άκουσε το ηχηρό κορνάρισμα και λιποθύμησε.

Η ημερομηνία έχει καταγραφεί στον συνειδητό χώρο αλλά και στο υποσυνείδητο της Ελένης: 13 Φεβρουαρίου 1991. Ήταν 28 χρόνων τότε. Ένα ελεύθερο, ονειροπόλο και γελαστό πλάσμα. Είναι στα 36 σήμερα, μητέρα ενός μικρού αγοριού, «θα έλεγα μία ευτυχισμένη γυναίκα, αν...». Αυτό το "αν" δεν το γνωρίζει ούτε ο σύντροφός της που από παιδιά μαζί γνώρισαν και αναγνώρισαν τον έρωτα και που «ευτυχώς για μένα εκείνη την περίοδο τελείωνε τη στρατιωτική του θητεία και ούτε που έμαθε ποτέ την περιπέτειά μου και την τριήμερη νοσηλεία μου στο νοσοκομείο».

Φίλος του αδελφού της ο βιαστής της, «χρεώθηκε» από εκείνον να τη μεταφέρει στο σπίτι τους το μοιραίο βράδυ, ύστερα από ένα ξεφάντωμα που κράτησε μέχρι τις τρεις τα ξημερώματα: «Ο αδελφός μου θα πήγαινε στο σπίτι της κοπέλας του και ο "αδέσποτος" και μεθυσμένος φίλος του στο δικό του, αφού με άφηνε... Κάπου ανάμεσα σε Βάρκιζα και Βουλιαγμένη λοξοδρόμησε και ξαφνικά βρεθήκαμε σ' ένα "νεκρό" σημείο. Στην αρχή τον παρακαλούσα, τον ικέτευα, μετά έκλαιγα σπαρακτικά, εκείνος θέρεινε όσο αντιστεκόμουν, κάποια στιγμή συναίνεσα για να τον ξεγελάσω, βρήκα την ευκαιρία να βγω από το αυτοκίνητο, αλλά έτρεξε, με έσυρε πίσω, κτυπούσε το κεφάλι μου στο καπό, άρχισε να με μαστιγώνει με τη ζώνη του, είπα, πάει, αυτό ήταν θα με σκοτώσει, έκλεισα τα μάτια και περίμενα...».

Μονάχα ο αδελφός της το έμαθε έψαξε να βρει τον «φίλο» του, αλλά εκείνος είχε εξαφανισθεί από την Αθήνα. Καταγγελία δεν έκανε, «γιατί σκεφτόμουν τους γονείς μου στην επαρχία, τη μικρή μου αδελφή, τους συγγενείς και αυτό που όλοι θα έλεγαν: τα 'θελες και τα έπαθες! Τον δεύτερο βιασμό μου δεν θα τον άντεχα...».

Περίπτωση 2

Όλα συνέβησαν ένα καλοκαιρινό βράδυ. Η νεαρή είχε διακόψει ένα χρόνο νωρίτερα μια σχέση που είχε με κάποιον ο οποίος στο μεταξύ παντρεύτηκε.

Διατηρούσαν όμως φιλικές σχέσεις και έτσι δέχτηκε την πρόσκλησή του για φαγητό. Μαζί τους ήταν ένας ακόμη φίλος.

«Μετά το φαγητό, σε κάποιο παραθαλάσσιο προάστιο της Αθήνας, ο φίλος έφυγε και έμειναν οι δυο τους. Ο νεαρός προφασίστηκε πως δεν αισθανόταν καλά, σταμάτησε με το αυτοκίνητο σε μια άκρη του δρόμου και βγήκαν έξω να πάρει αέρα. Τότε, με ήπιο και καλό τρόπο της ζήτησε να κάνουν έρωτα όπως παλιά. Εκείνη αρνήθηκε. Δεν περίμενε ποτέ πως ο άνθρωπος που πίστευε ότι γνώριζε καλά, που κάποτε είχε συνδεθεί μαζί του, θα συμπεριφερόταν έτσι. Την έριξε στο έδαφος, της κτύπησε το κεφάλι, τις έστριψε τους καρπούς, της έσπασε τα γυαλιά και, βέβαια, τη βίασε. Ευτυχώς, παρά την έντονη ψυχολογική διαταραχή που της προκάλεσε, είχε την πρόνοια να ζητήσει συμβουλές για τα περαιτέρω».

Περίπτωση 3

Όλα έγιναν τόσο αιφνίδια, τόσο ανεπάντεχα, που μήνες αργότερα δεν μπορούσε ακόμη να συνειδητοποιήσει ότι πράγματι συνέβησαν και ότι το θύμα ήταν εκείνη. Η Ανθή είναι από τις ελάχιστες γυναίκες που κατήγγειλαν τον πολλαπλό βιασμό τους, αλλά οι βιαστές της ποτέ δεν συνελήφθησαν και ουδέποτε έφθασαν σε δίκη.

Ο ένας ήταν Έλληνας, οι άλλοι δύο μιλούσαν σπαστά ελληνικά. Την μετέφεραν 100 περίπου μέτρα μέσα στο δασάκι. Ασχημονούσαν, έβριζαν, γελούσαν και την περιέπαιζαν, την κτυπούσαν και τη βιάζαν διαδοχικά. Ξανά και ξανά. Υπό το φως του φεγγαριού και σε θερμοκρασία κάτω από το μηδέν, ένα ακόμη «αθέατο» έγκλημα καταγραφόταν. Και στην Εθνική περνούσαν με ταχύτητα αναρίθμητα αυτοκίνητα και νταλίκες...

Όταν επιτέλους την άφησαν, η Ανθή δεν ήταν άνθρωπος, ήταν κουρέλι. Δίχως αξιοπρέπεια, δίχως λόγο ύπαρξης, δίχως φωνή, δίχως ρούχα. Της πήραν τα λεφτά από το πορτοφόλι της και τα κοσμήματα που φορούσε, αλλά αυτό ήταν το λιγότερο: «Ήταν η μόνη στιγμή της ζωής μου που ποθούσα να πεθάνω. Αν είχα τη φυσική δύναμη, τις πρώτες ώρες μετά τον βιασμό μου, θα το είχα κάνει. Δεν έκλαιγα, δεν ούρλιαζα, δεν έκανα τίποτε ούτε καν κρύωνα, μονάχα ήθελα να πεθάνω. Έσφιγγα τα μάτια μου και έλεγα, δεν μπορεί, είναι ψέμα».

Το «αστείο» είναι που πάντα υποστήριζε ότι καμιά γυναίκα δεν βιάζεται (από έναν άνδρα) αν δεν... θέλει!

Περίπτωση 4

Γνώριζε τον Γιώργο δύο χρόνια ήδη η Μαρία. Το μεγαλύτερο διάστημα εκείνος ήταν το «ταίρι» τής καλύτερης της φίλης. Έβγαιναν μαζί, διασκεδάζαν, τους είχε φιλοξενήσει και στο σπίτι της κάποια βραδιά. Όταν το ζευγάρι χώρισε, με ευθύνη της φίλης της, ο Γιώργος ήταν απαρηγόρητος. Μιλούσαν συχνά στο τηλέφωνο,

προσπαθούσε να τον βοηθήσει, να τον «καλμάρει» και ένα βράδυ εκείνος πέρασε και την πήρε με το αυτοκίνητό του να πάνε σινεμά και ύστερα σ' ένα μπαράκι.

Όλα πήγαιναν καλά μέχρι και το δεύτερο ποτό, όταν άρχισε να αισθάνεται περίεργα η 22χρονη Μαρία που δεν έπινε πρώτη φορά, αλλά πρώτη φορά «μεθούσε» με πέντε δάκτυλα ποτό!

Τον έλεγχο τον είχε πάρει εκείνος, με κάποιο «χάπι» που έριξε στο ποτό της. Ξύπνησε την άλλη ημέρα στις 12 το μεσημέρι, στο δικό του κρεβάτι, στο δικό του δωμάτιο, στο δικό του σπίτι: «Είχα την αίσθηση ότι γύριζα από ένα μακρινό ταξίδι τρόμου. Δεν όριζα το κεφάλι μου, δεν μπορούσα να κινήσω τα άκρα μου, πονούσα, αλλά δεν ήξερα γιατί. Ήμουν γυμνή, γεμάτη σημάδια και γρατζουνιές, δεν καταλάβαινα τίποτε... Άρχισα να ουρλιάζω. Εκείνος ξύπνησε, άρχισε να με ταρακουνά από τους ώμους και ψυχρά μού είπε, "άλλα έλεγες χθες τη νύχτα"! Του φώναξα ότι θα τον καταγγείλω, γέλασε και μου είπε: "Κάν'το αν σου βαστάει, όλοι θα γελάσουν μαζί σου".

Περίπτωση 5

Μέσα στον ύπνο της ένιωσε το στιλέτο να χαράζει τον λαιμό της, το ιδρωμένο χέρι να κλείνει το στόμα της και άκουσε το σφύριγμα της κοφτής γρήγορης ανάσας και μια σιγανή φωνή να λέει: «Μην κουνηθείς, είσαι χαμένη». Το πρώτο και το τελευταίο πράγμα που σκέφθηκε ήταν τα παιδιά της, τα οποία αμέριμνα κοιμόντουσαν στο διπλανό δωμάτιο. Αν δεν υπήρχαν εκείνα, δεν ξέρει πώς θα αντιδρούσε η Άννα: «Ίσως να αντιστεκόμουν τόσο που το στιλέτο να τρυπούσε τον λαιμό μου. Αλλά η ζωή των παιδιών μετρούσε περισσότερο από τη δική μου κι έπρεπε να τη διασφαλίσω...».

Ο γιος της ήταν μόλις δύο χρόνων και το μωρό δεν είχε κλείσει τους πέντε μήνες ζωής. Ο άνδρας της καπετάνιος, σε ταξίδι. Καλοκαίρι, το τζάμι ήταν ανοικτό, το παντζούρι κλειστό, αλλά όχι κλειδωμένο. Ο διαρρήκτης και βιαστής της είχε περάσει στο εσωτερικό του σπιτιού δίχως θόρυβο και δίχως δυσκολία...

Τη φίμωσε με τα εσώρουχά της, έδεσε τα χέρια της πίσω από την πλάτη της με το καλώδιο από το πορτατίφ, αλλά δεν την κτύπησε ούτε ασχημονούσε με λόγια: «Έτσι κι αλλιώς ήμουν ανίσχυρη, εκτός μάχης. Ένα εκμηδενισμένο, ένα ευτελισμένο πλάσμα. Μονάχα δάκρυα έτρεχαν από τα μάτια μου που τα έσφιγγα όλο και περισσότερο και το μόνο που σκεφτόμουν ήταν να τελειώσει γρήγορα το μαρτύριό μου, να ξεθυμάνει η οργή του, να φύγει από το σώμα και το σπίτι μου, να πάω να αγκαλιάσω τα μωρά μου...».

Πόσο κράτησε, μισή, μία, μιάμιση ώρα, δεν ξέρει.

Περίπτωση 6

Ένα φθινοπωρινό απόγευμα στη Βοστώνη, πριν από επτά χρόνια, ένας άνδρας γλίστρησε από την πίσω πόρτα του ισόγειου διαμερίσματός μου καθώς έβγαζα έξω τα σκουπίδια. Δεν ξέρω πόση ώρα παραμόνευε μέσα στο σπίτι. Αρκετή πάντως για να

κλειδώσω την πίσω πόρτα, να γυρίσω, να πάω μέχρι τον νιπτήρα και να αρχίσω να πλένω το πιάτο από τα δημητριακά που είχα για πρωινό. Στέγνωνα το πιάτο όταν με έπιασε από πίσω. «Θα σε σκοτώσω», μου είπε. Με έσυρε στην κρεβατοκάμαρα και με μια φαρδιά μονωτική ταινία μού έκλεισε τα μάτια και μου έδεσε τα χέρια. Μετά με έδειρε και με βίασε. Δεν τον είδα ποτέ. Μόνο τα τεράστια πόδια του.

Η επέτειος του βιασμού μου αφήνει τη σφραγίδα της σε κάθε χρόνο που περνά, γίνεται πιο σημαντική από τα γενέθλιά μου. Άλλωστε, δεν θυμάμαι την προσπάθειά μου να γεννηθώ. Θυμάμαι όμως κάθε δευτερόλεπτο αυτών των τριών ωρών. Όπως οι περισσότεροι βιαστές, δεν συνελήφθη ποτέ ούτε δικάστηκε ούτε φυλακίστηκε.

Όπως όλες όσες επέζησαν, μεγαλώνω και συνηθίζω να ζω με μία επέτειο που μπορεί να καθορισθεί μόνο από τη σιωπή, μία σιωπή που έχει σχεδόν ίδια γεύση με την ντροπή. Κάθε χρόνο αισθάνομαι την επέτειο να πλησιάζει πριν ακόμη το μυαλό μου συνειδητά την εντοπίσει. Όταν έρχονται οι πρώτες δροσιές και τα φύλλα αρχίζουν να αλλάζουν χρώμα, νιώθω περίεργα για τα σκουπίδια. Και για τα δημητριακά.

Ξέρω πώς να περάσω την ημέρα των γενεθλίων μου, την επέτειο του γάμου μου, ακόμη και την επέτειο του θανάτου του αδελφού μου. Όμως την ημέρα του βιασμού μου;

Φυσικά, οι επέτειοι είναι γιορτές. Γιορτή είναι αυτό που γίνεται στα γενέθλιά μου. Γιορτή είναι αυτό που γίνεται στην επέτειο του γάμου μου.

Ακόμη και στην επέτειο θανάτου του μικρού μου αδελφού, παίρνω τηλέφωνο τη μητέρα μου και ξαναλέμε την ιστορία για το πώς πήγε το κροκοδειλάκι του στον ζωολογικό κήπο όταν μεγάλωσε και δεν χωρούσε στην μπανιέρα μέσα σε μια χάρτινη σακούλα που την περιέφερε σε ένα λεωφορείο της Ουάσιγκτον.

Δεν είμαι ποτέ μόνη σε αυτές τις επετείους, επειδή και κάποιοι άλλοι τις θυμούνται. Είναι δυνατόν να περάσω όμως την επέτειο του βιασμού μόνη, τόσο μόνη όσο ήμουν εκείνο το απόγευμα; Να «γιορτάσω» μες στη σιωπή το πώς σιγά σιγά αποδέχομαι το γεγονός ότι ποτέ ξανά δεν θα είμαι εκείνη η γυναίκα που κλείδωνε την πόρτα της και αισθανόταν ασφαλής. Ο σύζυγός μου, η μητέρα μου, οι φίλοι μου υποφέρουν ακόμη από το δικό τους κομμάτι αδυναμίας όταν προσπαθούν να φανταστούν τις αναμνήσεις μου. Ο πατέρας μου, που πέρασε τη ζωή του στην αστυνομία, φεύγει από το δωμάτιο εάν το θέμα του βιασμού γενικά ή ειδικά του δικού μου βιασμού, θιχθεί. Γιατί να τους το θυμίζω; Και πώς να τολμήσουν να μου το θίξουν όταν μυστικά εύχονται ότι «θα το ξεπεράσω» επιτέλους; Σιωπηρά, κάθε χρόνο αυτή την ημερομηνία, θυμάμαι με ιδιαίτερη σαφήνεια πώς ήταν να έχεις μόνο το ένστικτο, μια ομάδα ινών, μυών και οστών να δίνουν τη μάχη για μια απλή επιθυμία: να ζήσεις άλλο ένα δευτερόλεπτο.

Αυτός ο περιορισμός σε τόσο βασικές ανάγκες του σώματος ήταν μια αλχημεία που δημιούργησε όχι χρυσό αλλά κάτι ζοφερό, μια φοβερή γνώση που μέχρι σήμερα βρίσκεται στο κέντρο της καρδιάς μου σαν ένας μικρός παγετώνας. Γιατί να υπενθυμίζω σε αυτούς που με αγαπάνε ότι βρίσκεται ακόμη εκεί; Σε αυτή την επέτειο,

λίγο πολύ ασφαλής μέσα στην καθημερινή μου ρουτίνα, αρχίζω να θυμάμαι. Την πρώτη επέτειο, όταν συνειδητοποίησα ότι έπρεπε να σταματήσω να μιλάω για όσα έγιναν επειδή οι άνθρωποι που με αγαπούσαν δεν άντεχαν να τα ακούν. Και τη δεύτερη, όταν υποκρινόμουν στον εαυτό μου ότι «το ξεπέρασα». Την τρίτη, όταν κατάλαβα ότι δεν το είχα ξεπεράσει.

Την τέταρτη, όταν ήμουν σε θεραπεία για σύνδρομο μετα-τραυματικού στρες. Την πέμπτη, όταν πείστηκα ότι η θεραπεία μου δεν με βοηθούσε και άρχισα να ερευνώ μυστικά το ενδεχόμενο της αυτοκτονίας. Την έκτη, στη διάρκεια ενός γεύματος, όταν είπα σε μία γυναίκα που γνώριζα ελάχιστα ότι η συνάντησή μας συνέπεσε με την επέτειο του βιασμού μου. Μιλούσα αποφασιστικά, φοβούμενη ότι θα πάρει τη μαύρη τσάντα της και θα θυμηθεί ξαφνικά ένα ραντεβού με τον οδοντογιατρό της. «Η δική μου δέκατη επέτειος είναι τον Ιούνιο», απάντησε.

Καθώς πλησίαζε η ώρα της έβδομης επετείου, 3.30, έφτιαξα ένα φλιτζάνι τσάι. Σήμερα, κατανοώ ότι ο εαυτός μας καταναλώνει τη δυστυχία σαν μια ιερή ουσία ώσπου να αδειάσει το ποτήρι.

Ήπια το τσάι μου και συνειδητοποίησα ότι ανυπομονούσα να κάνω τον καθημερινό μου περίπατο. Οι πιθανότητες να σε βιάσουν δεν μειώνονται επειδή έχεις ήδη βιασθεί μία φορά. Λίγο μετά τις 3.30 κτύπησε το κουδούνι. Κοίταξα από το μάτι της πόρτας. Ήταν η ανθοπώλισσα της γειτονιάς μου. Μου έδωσε ένα τεράστιο μπουκέτο κίτρινα τριαντάφυλλα, πορτοκαλί κρίνοι και μπλε ίριδες. Ήταν από την εγγονή μου, μία φοιτήτρια η οποία δέχθηκε πριν από δυο χρόνια σεξουαλική επίθεση από μία παρέα Αμερικανών κολεγιόπαιδων σε ένα μπαρ στο Μεξικό. Η κάρτα έγραφε: «Δεν είσαι μόνη. Αγάπη. Κ.».

Όχι, δεν είμαι μόνη. Είμαστε εκατομμύρια εμείς που ζούμε τις σιωπηρές μας επετείους, νομίζω.

(Τα Νέα, 13/3/1999)

Περίπτωση 7

«Στις 04/05/1988 γύρω στις 15:30 πήγαινα στη δουλειά μου. Πήγαινα Γ' Λυκείου. Τις απογευματινές ώρες εργαζόμουν σε ένα fast food. Επί της οδού Κ. ανεβαίνοντας το δρόμο, είδα με την άκρη του ματιού μου να με προσπερνά ένα αυτοκίνητο STATION, κίτρινο χρώμα. Το αυτοκίνητο σταμάτησε πιο πάνω, κατέβηκε ένας άνδρας και με ρώτησε που βρίσκετε η οδός Β. Μου είπε ότι είναι από τη ΔΕΗ και τον είχαν στείλει στη Χ. για δουλειά. Του έδειξα που βρίσκεται η οδός που έψαχνε. Στα χέρια του βαστούσε και ένα τετράδιο. Μου ζήτησε να τον βοηθήσω να γράψει κάποια νούμερα γιατί είχε χτυπήσει το δάχτυλό του. Μου έδωσε το τετράδιο και ένα μολύβι και έγγραφα τα νούμερα που μου έλεγε. Μου είπε ότι είχε γραφείο στη Χ., ότι είχε δύο κοπέλες που εργαζόταν σ' αυτόν, ότι η μια έφυγε και αν ενδιαφερόμουν εγώ να πάρω τη θέση της. Μου είπε ότι τον έλεγαν Χ. Γ. Τον ρώτησα που είναι το γραφείο του για να πάω να τον βρω. Είπε ότι ήταν απέναντι από το Ωδείο στην οδό Α. Επέμενε να με πάει στο γραφείο του. Του είπα ότι δε μπορώ γιατί εργάζομαι. Άρχισε

να μου λέει μήπως τον φοβάμαι και κάτι τέτοια. Τελικά δέχτηκα και μπήκα στο αυτοκίνητο. Στο δρόμο σταματήσαμε κοντά στο Ωδείο σε μια πολυκατοικία και έγραψα και εκεί κάποια νούμερα που μου είπε. Φεύγουμε από εκεί και παίρνουμε το δρόμο προς τα Β. Τον ρώτησα που πάει από εδώ και του ζήτησα να γυρίσει πίσω. Μου είπε ότι ήθελε να μου δείξει τη δουλειά. Γυρίσαμε στη Χ. Πέρασε τη παλιά γέφυρα και συνέχισε το δρόμο που πηγαίνει προς Δ. Έστριψε προς Ρ. Στη διαδρομή με ρώτησε πως με λένε και του είπα. Είχε αποκτήσει την εμπιστοσύνη μου. Στο τετράδιο από πριν είχε σημειώσει κάποια νούμερα. Μου έδειχνε τις κολώνες της ΔΕΗ και μου έλεγε νούμερα και σημείωνα. Σταμάτησε κάποια στιγμή το αυτοκίνητο και κατέβηκε κάτω για να ελέγξει τα φλας. Μου ζήτησε να ανεβοκατεβάσω το διακόπτη για να δει αν λειτουργούν. Μπήκε ξανά στο αυτοκίνητο και ακολούθησε ένα δρόμο που πηγαίνει σε κάτι νταμάρια. Τρομοκρατήθηκα. Κατέβηκα από το αυτοκίνητο και άρχισα να τρέχω. Στα 5-6 μέτρα με πιάνει. Το αυτοκίνητο ήταν μάρκας Ο. R. και ήταν δίπορτο. Την ώρα που μου έπιασε μου λέει «πουτάνα δε θα φύγεις». Με πιάνει από το χέρι και με βάζει στο μπροστινό κάθισμα από την μεριά του συνοδηγού, εκεί που καθόμουν εγώ. Πίσω δεν υπήρχαν καθίσματα. Μου είπε να κατεβάσω το παντελόνι και το σλιπάκι για να με βλέπει και να αυνανισθεί. Μου είπε ότι μόνο αυτό θα κάνει και ότι δε θα με πείραζε. Κατέβασε και εκείνος το παντελόνι και το σλιπ του και άρχισε να αυνανίζεται. Μου ζήτησε να του κάνω στοματικό έρωτα. Εγώ αρνήθηκα. Με έπιασε από το πόδι και μου είπε να γυρίσω μπρούμυτα γιατί διαφορετικά θα μου το σπάσει. Φοβήθηκα. Γύρισα μπρούμυτα και εκείνος έπεσε πάνω μου. Το ένα του χέρι ήταν στο στόμα μου και με το άλλο μου έσκιζε το εσώρουχο. Έβαλε το πέος του και μου έκανε αυτό το πράγμα»..

Περίπτωση 8

«Τότε ήμουν 18 ετών. Στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου με πήγε με βία. Σήκωσε το κάθισμα του συνοδηγού και με πήγε πίσω. Δεν αντέδρασα. Πιστεύω ότι ήταν ο φόβος. Δέχτηκα να σηκώσω τη φούστα μου γιατί φοβήθηκα. Εκείνο που σκέφτηκα εκείνη τη στιγμή είναι ότι αν δε το κάνω θα με σκοτώσει. Ήταν πολύ ερημιά εκεί. Διαμαρτυρήθηκα όταν είδα ότι πηγαίναμε στο χωματόδρομο άλλα όχι έντονα. Εκείνη τη στιγμή είχα παραλύσει από φόβο. Όταν είχα μεγαλώσει σε μια οικογένεια τόσο προστατευτική, δε μπορούσα να φανταστώ ότι ένας άνθρωπος στην ηλικία του πατέρα μου θα μου έκανε κάτι τέτοιο. Ο κατηγορούμενος τότε ήταν 53 ετών. Όταν συνουσιάστηκε μαζί μου, δε φώναζα, αντιστεκόμουν και εκεί ήταν που με χτυπούσε. Δεν τον χτυπούσα γιατί φοβόμουν. Η αντίδραση μου ήταν σωματική. Επειδή δεν είχα κολπικό υγρό, έριχνε σάλιο στο αιδοίο μου και μου έλεγε «δεν θέλεις;». Την ώρα της πράξης μου έλεγε «Χριστόφορε χύσε» και μου ζητούσε να το επαναλάβω και εγώ. Μετά από αυτές τις δυο πράξεις, ξεκινήσαμε να φύγουμε. Απομακρυνθήκαμε από εκείνο το σημείο και σε μια στροφή που υπήρχε πιο κάτω προσπάθησε να κάνει έρωτα μαζί μου για δεύτερη φορά. Έκλαιγα. Είδα μια κυρία που ήταν πιο κάτω σε ένα

χωράφι. Αισθάνθηκα δύναμη. Πετάχτηκα έξω από το αυτοκίνητο και φώναξα βοήθεια. Ο κατηγορούμενος έφυγε, ίσως γιατί είδε τη γυναίκα.

Έκανα καταγγελία στην αστυνομία και ζήτησα ποινική δίωξη του κατηγορουμένου. Η φωτογραφία που είχαν ήταν του 1981. Δεν είχα καμιά αμφιβολία ότι ήταν αυτός. Δεν τον είχα συναντήσει πριν. Πρώτη φορά τον έβλεπα. Εκτός από τις φωτογραφίες που αναγνώρισα τον κατηγορούμενο έγινε και μια διαδικασία αναγνώρισης. Με κάλεσαν στη Χ. Με πήγαν σε ένα γραφείο όπου ήταν ο κατηγορούμενος μαζί με άλλους τρεις-τέσσερις αστυνομικούς και με ρώτησαν αν είναι αυτός που μου έκανε τις πράξεις. Και τότε τον αναγνώρισα. Στην πρώτη μου κατάθεση είπα ότι με απήγαγε. Ήταν αφέλεια μου που μπήκα στο αυτοκίνητο. Το είπα για να δικαιολογήσω την αφέλεια μου. Πώς θα αντιμετώπιζα τους γονείς μου; Τα μεγάλα προβλήματα άρχισαν μετά για μένα και νομίζω ότι έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα. Εκείνες τις πρώτες ημέρες χρειαζόμουν ένα δικηγόρο. Δίπλα από το Αστυνομικό Τμήμα υπήρχε κάποιος. Δεν τον γνώριζα. Του είπα να αναλάβει την υπόθεση μου. Κάποια μέρα με πήρε στη δουλειά μου και από τα λεγόμενα του με άφησε να καταλάβω ότι είχε έρθει σε επαφή με την άλλη πλευρά και προσπάθησαν να με εξαγοράσουν. Κάποια άλλη φορά ήρθε στο σπίτι μας κάποιος με ράσα, δεν ήταν παπάς και μας έλεγε ότι ήταν καλός άνθρωπος ο κατηγορούμενος κ.τ.λ. Έχει μια σχέση ο κατηγορούμενος με κάποια Α. Γ., που μένει στις Κ., μου έστελνε γράμματα, τα έχω καταθέσει και υπάρχει δικογραφία. Όταν ήταν φυγόδικος τότε άρχισαν οι απειλές. Έστελνε γράμματα και απειλούσε και εμένα και την οικογένεια μου. Οι απειλητικές φράσεις ήταν ότι θα σκοτώσει τον αδερφό μου, γιατί ενοχοποιούσα έναν άνθρωπο που δε φταίει σε τίποτα. Το τηλέφωνο μου το έχω απόρρητο. Αναγκαστήκαμε να αλλάξουμε αριθμό τηλεφώνου γιατί το καλοκαίρι ήρθε κάποιος συγκρατούμενος του κατηγορουμένου στο σπίτι μας, λέγεται Γ., και προσπάθησε να μάθει τον αριθμό του τηλεφώνου για να συνεχίσει ο κατηγορούμενος να μας απειλεί.».

(Λ. Καράμπελας, «Οι βιαστές και τα θύματα τους», 2001, σελ.371-373)

Περίπτωση 9

Το πιο δύσκολο πράγμα μετά από ένα βιασμό είναι να μιλήσεις γι αυτόν. Θαρρείς και τα γεγονότα ξαναζωντανεύουν και γίνονται ο χειρότερος εφιάλτης. Πιστεύω ότι είναι λίγες οι γυναίκες που έχουν πέσει θύματα βιασμού και καταφέρνουν να αναφερθούν σε αυτόν με άνεση. Λέγεται πως υπάρχουν σχεδόν πάντα αισθήματα ενοχής που, όσο και αν είναι παράλογο, καταστρέφουν κάθε ίχνος αυτοάμυνας, γιατί υποδηλώνουν μια κάποια συμμετοχή, μια πρόκληση στο βιαστή. Έχω υπάρξει θύμα βιασμού και είμαι βέβαιη πως κάθε γυναίκα που έχει υποστεί μια παρόμοια τραυματική εμπειρία, με καταλαβαίνει απόλυτα. Είμαι τριάντα έξι χρονών και έχουν περάσει πέντε χρόνια από εκείνη τη φριχτή μέρα. Όσο και αν ο χρόνος

απαλύνει την ένταση, εξακολουθώ και σκέφτομαι πολύ συχνά τι μου έχει συμβεί, αν και αποφεύγω να μιλάω γι αυτό. Οι άνθρωποι που γνωρίζουν τα γεγονότα, είναι πολύ λίγοι, ο άντρας, η μητέρα μου και η πιο στενή μου φίλη. Το γιατί δεν έκανα μήνυση, το γιατί δεν επιδίωξα τη καταδίκη αυτού του ανθρώπου, ίσως φανεί ακατανόητο, ιδιαίτερα στην περίπτωση μου, που ο βιαστής ήταν και φίλος του άντρα μου. Προτίμησα τη σιωπή, όπως κάνουν οι περισσότερες γυναίκες που έχουν βρεθεί στη θέση μου, μια και οι νομικές διαδικασίες είναι οδυνηρές και με αμφίβολα αποτελέσματα. Ωστόσο, υπάρχουν φορές που αναρωτιέμαι αν έκανα καλά και μια φωνή μέσα μου φωνάζει, πως με αυτό τον τρόπο εμείς οι ίδιες αφήνοντας τους βιαστές ατιμώρητους, διαιωνίζουμε παρόμοιες καταστάσεις. Βέβαια, υπάρχει μια πολύ ισχυρή δικαιολογία: ύστερα από ένα βιασμό, είσαι σωστό ράκος, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά και το μόνο που θέλεις είναι να κρυφτείς και να γλύψεις τις πληγές σου, ώσπου να πάψουν να σε πονούν τόσο έντονα και να εξαφανιστούν. Η πικρή αλήθεια όμως είναι ότι, τελικά, ποτέ δεν εξαφανίζονται. Απλά ο πόνος γίνεται κάπως πιο υποφερτός... Ας πάρουμε, λοιπόν τα πράγματα από την αρχή. Παντρεύτηκα τον Α. πριν από δέκα χρόνια. Ο άντρας μου ήταν ο παιδικός μου έρωτας. Παρά τα όσα έχουν συμβεί, παρά τα προβλήματα που υπάρχουν στη σχέση μας μετά το βιασμό, εξακολουθώ να είμαι ερωτευμένη με τον άντρα μου.

Μόλις παντρευτήκαμε, νοικιάσαμε ένα σπίτι κοντά στη γειτονιά που ήδη μέναμε και αποφασίσαμε να κάνουμε οικογένεια το συντομότερο δυνατό. Εγώ δεν σκόπευα να εργαστώ, γιατί ήθελα να αφοσιωθώ στον Α. και στην οικογένεια που θα κάναμε. Όταν έμεινα έγκυος συνειδητοποίησα ότι λάτρευα το ρόλο της μητέρας. Η οικονομική μας κατάσταση ήταν πολύ καλή, κυρίως εξαιτίας των περιουσιακών στοιχείων του άντρα μου, που μας επέτρεπαν να έχουμε αρκετά εισοδήματα κάθε μήνα. Εκείνος εργαζόταν σε ένα εργοστάσιο επίπλων ως προϊστάμενος και είχε καταφέρει να προωθήσει τόσο πολύ την δουλειά, που έπαιρνε συνεχώς αυξήσεις και μπόνους από την εταιρεία. Γέννησα τον πρώτο μου γιο και αφιερώθηκα σε αυτόν με μια αφοσίωση που κατέπληξε και εμένα την ίδια. Όταν έμεινα πάλι έγκυος χάρηκα πάρα πολύ. Τώρα πλέον ένιωθα πλήρης, η μητρότητα για δεύτερη φορά ήταν ένα κοινό μας όνειρο, που τώρα γινόταν πραγματικότητα.

Για ένα διάστημα ξέχασα τον υπόλοιπο κόσμο και αφιερώθηκα αποκλειστικά στα παιδιά μου. Όταν εκείνα μεγάλωσαν λίγο, σιγά-σιγά έγινα πάλι πιο κοινωνική. Αρχίσαμε να βγαίνουμε πιο συχνά και με τη βοήθεια της πεθεράς μου, που έμενε κοντά μας, δεν χρειαστήκαμε ποτέ μπίμπι-σίτερ για να αφήνουμε τους γιους μας. Ο Α. είχε πολλούς φίλους από τη δουλειά και συνήθως βγαίναμε μαζί τους και με τις οικογένειες τους. Ένας από αυτούς υπήρξε η καταστροφή μου. Ήταν στη ηλικία του άντρα μου, παντρεμένος και φαινόταν ένας άνθρωπος τον οποίο μπορούσες να τον εμπιστευτείς. Ερχόταν συχνά στο σπίτι μας με τη γυναίκα του, πηγαίναμε κι εμείς στο δικό τους και είχε αναπτυχθεί μεταξύ μας ένα είδος οικειότητας και εμπιστοσύνης. Περίπου δυο μήνες πριν από το βιασμό, μου είχε περάσει από το μυαλό η ιδέα, πως αυτός ο άνθρωπος με κοιτούσε κάπως περίεργα και πως ίσως με φλέρταρε. Ήταν εξαιρετικά φιλικός και περιποιητικός απέναντι μου, χωρίς όμως να με φέρνει σε δύσκολη θέση με τα λόγια ή τις πράξεις του. Μια μέρα που ήμουν μόνη μου στο

σπίτι, και προφανώς το ήξερε, μια και εκείνες τις ώρες ο Α. έλειπε στη δουλειά και τα παιδιά στο σχολείο, μου χτύπησε το κουδούνι. Δεν παραξενεύτηκα μόλις τον αντίκρισα, γιατί αυτό είχε ξανασυμβεί πολλές φορές και πάντα έμενε για λίγο, λέγοντας πως ήταν περαστικός από τη γειτονιά και ήθελε να μου πει ένα γεια. Προσφέρθηκα να τον κεράσω καφέ και εκείνος δέχτηκε. Βρισκόμουν στη κουζίνα, όταν κατάλαβα ότι ήταν πίσω μου και πριν προλάβω να γυρίσω, μου επιτέθηκε. Ξαφνιάστηκα τόσο πολύ που σχεδόν δεν αντέδρασα, δεν καταλάβαινα τι γινόταν. Τα υπόλοιπα τα θυμάμαι θολά: φώναζα και προσπαθούσα να τον χτυπήσω, ενώ εκείνος κατάφερε να με ακινητοποιήσει και να με βιάσει. Όταν έφυγε, έμεινα για αρκετές ώρες πεσμένη στο πάτωμα της κουζίνας με τα ρούχα σκισμένα και το πρόσωπο μελανιασμένο. Τελικά κατάφερα να κουνηθώ και το πρώτο πράγμα που έκανα ήταν να τρέξω στο μπάνιο και να πλυθώ, τρίβοντας με μανία το δέρμα μου για να το «καθαρίσω», ενώ ήταν αδύνατο να σταματήσω τα δάκρυά μου. Δεν πίστευα ότι αυτό είχε συμβεί σε μένα.

Είχα ακούσει για περιπτώσεις βιασμών, αλλά πάντα θεωρούσα ότι ήταν κάτι που δεν θα μπορούσε να συμβεί σε εμένα. Εξάλλου, έτσι δε γίνεται πάντα; Όλα είναι πολύ μακρινά, ώσπου να συνειδητοποιήσουμε το αντίθετο. Έτριβα για ώρα το σώμα μου, προσπαθώντας να βγάλω από πάνω μου τη βρομιά και τη χυδαιότητα. Σύρθηκα ως το κρεβάτι και σκεπάστηκα ως το λαιμό και έμεινα έτσι εκεί, μέχρι που βράδιασε. Τα παιδιά μετά το σχολείο θα πηγαίνανε στη μητέρα μου, ενώ ο Α. γύρισε αργά, κατάκοπος, αλλά όπως πάντα ευδιάθετος.

Με βρήκε κουκουλωμένη κάτω από τα σκεπάσματα, να τρέμω, ανίκανα να αρθρώσω λέξη. Σοκαρίστηκε, έκατσε πλάι μου και μου χάιδευε το χέρι για να με ηρεμήσει, ενώ με παρακαλούσε να του πω τι είχα πάθει. Του τα είπα όλα. Σηκώθηκε αμίλητος, ξανάβαλε το παλτό του και πήγε να βρει τον υποτιθέμενο φίλο του. Ήταν πολύ αργά, στο σπίτι του δεν υπήρχε κανείς και οι γείτονες, που άκουσαν τα χτυπήματα στην πόρτα, του είπαν πως το ζευγάρι είχε μετακομίσει σε άλλη πόλη. Κατάλαβε πως όλα ήταν προσχεδιασμένα. Αργότερα μάθαμε ότι του είχε γίνει μια προσφορά εργασίας, χιλιόμετρα μακριά και η μέρα του βιασμού μου, ήταν και η μέρα της αναχώρησής τους. Ίσως να ήταν καλύτερα έτσι, ίσως αν τον έβρισκε στο σπίτι, οι εξελίξεις να ήταν ακόμη πιο δυσάρεστες για όλους. Ο άντρας μου θύμωνε σπάνια, αλλά όταν θύμωνε γινόταν επικίνδυνος. Κι εγώ τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά τον χρειαζόμουν δίπλα μου, είχα ανάγκη τη συμπαράσταση του για να ξεπεράσω το βιασμό και να καταφέρω να σταθώ και πάλι στα πόδια μου. Πράγματι, φάνηκε αντάξιος της αγάπης μου. Πήγε στη μητέρα μου και αφού της είπε τι είχε συμβεί, κανόνισε να μείνουν εκεί τα παιδιά για λίγες ημέρες. Ύστερα επέστρεψε στο σπίτι και κάλεσε ένα γιατρό. Δεν είχα υποστεί κάποιο σοβαρό τραυματισμό, όμως η ψυχή μου ήταν τόσο πληγωμένη που ήμουν σαν ζωντανή-νεκρή. Χωρίς τον σύζυγό μου δεν ξέρω αν θα τα κατάφερνα. Εκείνος με βοήθησε να επανέλθω, έκανε υπομονή όσο καιρό μου ήταν αδύνατο να έχω μαζί του σεξουαλική επαφή και τέλος, κατάφερε να οδηγήσει ξανά τη ζωή μας σε ομαλότητα και ηρεμία. Το ίδιο έκανε και η μητέρα μου. Έγινε ένας προστάτης άγγελος που πρόσεχε τα παιδιά, μαγείρευε και έδινε ένα τόνο ρουτίνας στη ζωή μας, που αποδείχτηκε απαραίτητος. Όσο για μένα, μετά από

αυτή την εμπειρία δε θα ξαναγίνω ποτέ η γυναίκα που ήμουν πριν. Αισθάνομαι χαρούμενη που έχω την οικογένειά μου, τους φίλους μου, τη ζωή μου, αλλά δε θα ξεχάσω ποτέ. Χρειάστηκε να καταφύγω σε ψυχολόγο και να πάρω χάπια ώστε να αντιμετωπίσω τις αϋπνίες... παρ' όλα αυτά ίσως έπρεπε να τον καταγγείλω. Τέτοια μυστικά οδηγούν στο πουθενά. Τώρα είναι αργά πια, αν όμως μπορούσα να είχα τότε την ψυχραιμία που έχω αυτή τη στιγμή, θα το έκανα, όχι μόνο για την προσωπική δικαίωση, αλλά και όλων των γυναικών που έχουν υπάρξει θύματα βιασμού.

(Είναι εμπειρίες, Όλγα Παπαδοπούλου)

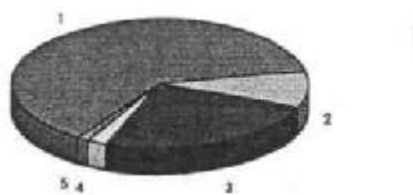
ΕΡΕΥΝΕΣ

Κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστούν κάποιες έρευνες σχετικές με το θέμα που μελετήσαμε –βιασμός-, οι οποίες διεξήχθησαν από τον Άγγελο Τσιγκρή και παραθέτονται αναλυτικότερα στο βιβλίο του με τίτλο «Χωρίς συναίνεση». Από το συνολικό πλήθος της έρευνας του, επιλέξαμε τα συγκεκριμένα κομμάτια, καθώς αυτά δίνουν περισσότερες διευκρινιστικές πληροφορίες πάνω σε ζητήματα που έχουν τεθεί στο κύριο μέρος της μελέτης μας.

ΕΡΕΥΝΑ 1. Η ΣΧΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗ-ΘΥΜΑΤΟΣ

Αναφορικά με σχέση γνωριμίας ανάμεσα στο δράστη και το θύμα, βρέθηκε ότι από το σύνολο των 230 υποθέσεων που είχαν αναφερθεί στην αστυνομία το 1993, στις 143 (62,2%) ο δράστης και το θύμα ήταν απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους, στις 21 (9,1%) είχαν γνωριστεί λίγο πριν το έγκλημα, στις 58 (25,2%) ήταν γνωστοί, στις 5 (2,2%) ήταν συγγενείς ενώ για τις υπόλοιπες 3 (1,3%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

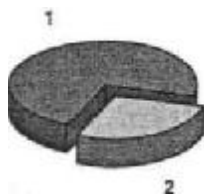
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: Η σχέση γνωριμίας δράστη - θύματος (%)

- 1= Απολύτως άγνωστοι (62,2%)
- 2= Γνωριμία πριν το βιασμό (9,1%)
- 3= Γνωστοί (25,2%)
- 4= Συγγενείς (2,2%)
- 5= Δεν υπάρχουν στοιχεία (1,3%)

Από τα παραπάνω αποτελέσματα, προκύπτει ότι από τις υποθέσεις που αναφέρθηκαν στην αστυνομία και για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία, στο 72,3% ο δράστης και το θύμα είναι είτε απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους είτε έχουν γνωριστεί λίγο πριν το έγκλημα ενώ στο υπόλοιπο 27,7% των υποθέσεων ο δράστης και το θύμα είναι είτε γνωστοί είτε συγγενείς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: Η σχέση γνωριμίας δράστη - θύματος (%)

1= Άγνωστοι (72,3%) 2= Γνωστοί (27,7%)

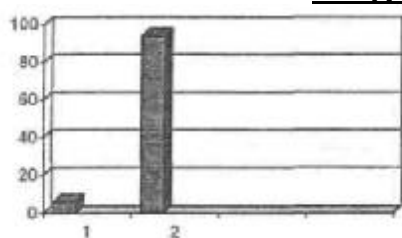
ΕΡΕΥΝΑ 2. Η ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

Για τις ανάγκες της μελέτης μας, η μεταβλητή «προκλητικότητα» του θύματος δόθηκε με έξι επιμέρους μεταβλητές, οι οποίες παρουσιάζονται ευθύς αμέσως.

.1. Auto-stop του θύματος

Από το σύνολο των 230 υποθέσεων που αναφέρθηκαν στην αστυνομία το 1993, βρέθηκε ότι στις 14 (6,1%) το θύμα είχε κάνει auto-stop στο βιαστή του ενώ στις υπόλοιπες 216 (93,9%) δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια.

Διάγραμμα: Auto-stop του θύματος (%)

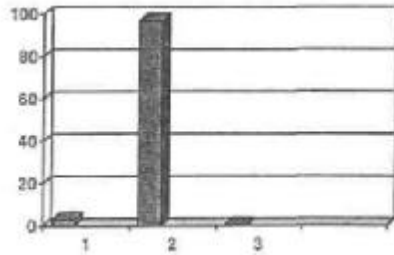

1= Το θύμα έκανε auto-stop (6,1%)

2= Το θύμα δεν έκανε auto-stop(93,9%)

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 9 (2,9%) το θύμα είχε κάνει auto-stop στο δράστη, στις 302 (96,8%) δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια ενώ για μία (0,3%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Auto-stop του θύματος (%)

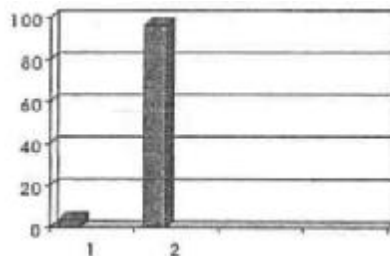
1= Το θύμα έκανε auto-stop (2,9%)

2= Το θύμα δεν έκανε auto-stop (96,8%)

3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,3%)

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι στις 5 (3,8%) το θύμα είχε κάνει auto-stop στο βιαστή του ενώ στις υπόλοιπες 126 (96,2%) υποθέσεις δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια.

Διάγραμμα: Auto-stop του θύματος (%)

1= Το θύμα έκανε auto-stop (3,8%)

2= Το θύμα δεν έκανε auto-stop (96,2%)

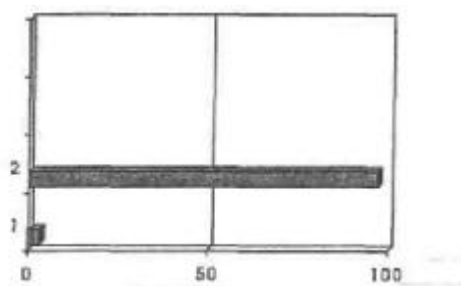
Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των τριών επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με το αν το θύμα έκανε auto-stop στο δράστη, απέδειξε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των αστυνομικών, αλλά όχι και των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους το θύμα κάνει auto-stop στο δράστη έχουν λιγότερες πιθανότητες να προωθηθούν μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν, δε βρέθηκε όμως κάτι αντίστοιχο αναφορικά με τις πιθανότητες καταδίκης των δραστών. Συνεπώς, η «προκλητικότητα» του θύματος, που εμφανίζεται με τη μορφή του auto-stop, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη

διαδικασία προώθησης των υποθέσεων βιασμού από το αστυνομικό στο δικαστηριακό στάδιο της ποινικής τους εξέλιξης.

2. Μέθη του θύματος

Από το σύνολο των 230 υποθέσεων της έρευνας που αναφέρθηκαν στην αστυνομία, βρέθηκε ότι στις 7 (3%) το θύμα είχε περιέλθει σε κατάσταση μέθης πριν ή κατά τη διάρκεια του βιασμού του ενώ στις υπόλοιπες 223 (97%) το θύμα δε βρισκόταν υπό την επήρεια οινοπνευματωδών ποτών.

Διάγραμμα: Μέθη του θύματος (%)

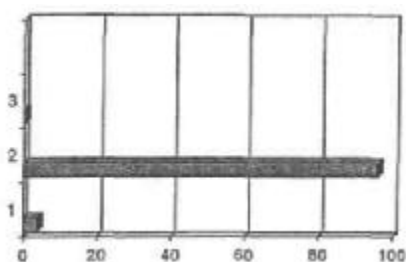

1 = Το θύμα ήταν μεθυσμένο (3%)

2 = Το θύμα δεν ήταν μεθυσμένο (97%)

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 12 (3,8%) το θύμα είχε περιέλθει σε κατάσταση μέθης πριν ή κατά τη διάρκεια του εγκλήματος, στις 299 (95,9%) δε βρισκόταν υπό την επήρεια οινοπνευματωδών ποτών ενώ για μία (0,3%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Μέθη του θύματος (%)

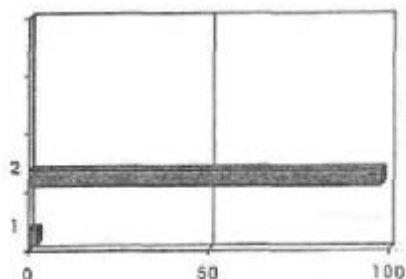
1 = Το θύμα ήταν μεθυσμένο (3,8%)

2 = Το θύμα δεν ήταν μεθυσμένο (95,9%)

3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,3%).

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι στις 3 (2,3%) το θύμα είχε περιέλθει σε κατάσταση μέθης πριν ή κατά τη διάρκεια του εγκλήματος ενώ στις υπόλοιπες 128 (97,7%) υποθέσεις δε βρισκόταν υπό την επήρεια οινοπνευματωδών ποτών.

Διάγραμμα: Μέθη του θύματος (%)

1 = Το θύμα ήταν μεθυσμένο (2,3%)

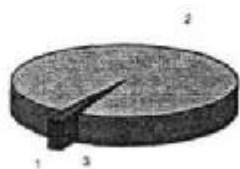
2 = Το θύμα δεν ήταν μεθυσμένο (97,7%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των τριών επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με τη μέθη του θύματος πριν ή κατά τη διάρκεια του εγκλήματος, απέδειξε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών, αλλά όχι και των αστυνομικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους το θύμα βρίσκεται υπό την επήρεια οινοπνευματωδών ποτών, έχουν λιγότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση, δε βρέθηκε όμως κάτι αντίστοιχο αναφορικά με την ποινική τους προώθηση μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν. Συνεπώς, η «προκλητικότητα» του θύματος, που εμφανίζεται με τη μορφή μέθης, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασης των δικαστών και των ενόρκων για αθώωση του δράστη.

3. Ντύσιμο του θύματος

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 7 (2,2%) το θύμα ήταν «προκλητικά» ντυμένο, στις 304 (97,4%) δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια ενώ για μία (0,3%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Ντύσιμο του θύματος (%)

- 1= Το θύμα ήταν "προκλητικά" ντυμένο (2,2%)
 2= Το θύμα δεν ήταν «προκλητικά» ντυμένο (97,4%)
 3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,3%)

Από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι σε μία (0,8%) υπόθεση το θύμα ήταν «προκλητικά» ντυμένο ενώ στις υπόλοιπες 130 (99,2%) δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια.

Διάγραμμα : Ντύσιμο του Θύματος (%)

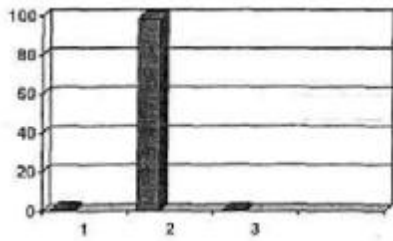
- 1= Το θύμα ήταν "προκλητικά" ντυμένο (0,8%)
 2= Το θύμα δεν ήταν "προκλητικά" ντυμένο (99,2%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παραπάνω επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με το «προκλητικό» ντύσιμο του θύματος, απέδειξε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους το θύμα είναι «προκλητικά» ντυμένο κατά τη διάρκεια του εγκλήματος, έχουν λιγότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση όταν φτάσουν στο ακροατήριο για να εκδικασθούν. Συνεπώς, η «προκλητικότητα» του θύματος, που εμφανίζεται με τη μορφή «προκλητικού» ντυσίματος, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασης των δικαστών και των ενόρκων για αθώωση του δράστη.

4. Χρήση ναρκωτικών ουσιών από το θύμα

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 3 (1%) το θύμα είχε κάνει χρήση κάποιας ναρκωτικής ουσίας πριν από την τέλεση του βιασμού, στις 308 (98,7%) δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια ενώ για μία (0,3%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

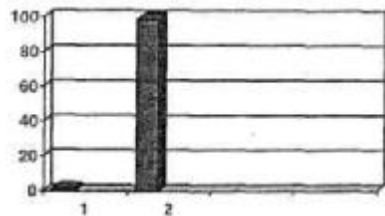
Διάγραμμα: Χρήση ναρκωτικών ουσιών (%)

- 1= Το θύμα έκανε χρήση ναρκωτικών (1%)
 2= Το θύμα δεν έκανε χρήση ναρκωτικών (98,7%)
 3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,3%)

Από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι στις 2 (1,5%) το θύμα είχε κάνει χρήση κάποιας ναρκωτικής ουσίας πριν από την τέλεση του βιασμού ενώ στις υπόλοιπες 129 (98,5%) υποθέσεις δεν είχε προβεί στην παραπάνω ενέργεια.

Διάγραμμα: Χρήση ναρκωτικών ουσιών (%)

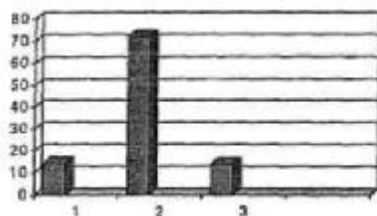
- 1= Το θύμα έκανε χρήση ναρκωτικών (1,5%)
 2= Το θύμα δεν έκανε χρήση ναρκωτικών (98,5%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παραπάνω επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών από το θύμα πριν από το έγκλημα, απέδειξε ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερο σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών κρίσεων.

5. Παρθενία του θύματος

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 45 (14,4%) το θύμα διατηρούσε την παρθενία του, στις 224 (71,8%) δεν τη διατηρούσε ενώ για τις υπόλοιπες 43 (13,8%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Παρθενία του θύματος (%)

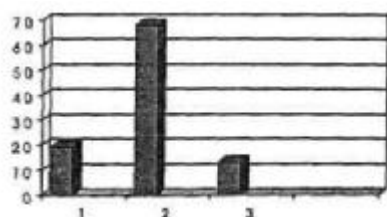
1 = Το θύμα ήταν παρθένα (14,4%)

2 = Το θύμα δεν ήταν παρθένα (71,8%)

3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (13,8%)

Από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι στις 25 (19,1%) το θύμα διατηρούσε την παρθενία του, στις 89 (67,9%) δεν την διατηρούσε ενώ για τις υπόλοιπες 17 (13%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Παρθενία του θύματος (%)

1= Το θύμα ήταν παρθένα (19,1%)

2= Το θύμα δεν ήταν παρθένα (67,9%)

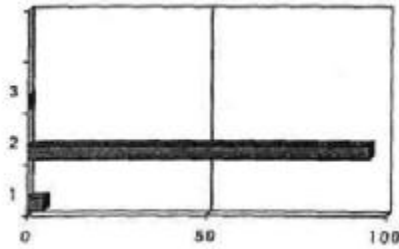
3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (13%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παραπάνω επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με την παρθενία του θύματος πριν την τέλεση του εγκλήματος, απέδειξε ότι υπάρχει έντονη συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους το θύμα διατηρούσε ανέπαφο τον παρθενικό του υμένα πριν την τέλεση του εγκλήματος, έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση όταν φτάσουν στο ακροατήριο για να εκδικασθούν. Συνεπώς, η μη «προκλητικότητα» του θύματος, που εμφανίζεται με τη μορφή της παρθενίας, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασης των δικαστών και των ενόρκων για καταδίκη του δράστη.

6. Τρόπος ζωής του θύματος

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, βρέθηκε ότι στις 14 (4,5%) το θύμα ζούσε μια «άσωτη» και «άστατη» ζωή, στις 297 (95,2%) ζούσε μια «ήρεμη» και «συμβατική» ζωή ενώ για μία (0,3%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Τρόπος ζωής του θύματος (%)

1 = Το θύμα ζούσε μια «άσωτη» ζωή (4.5%)

2 = Το θύμα ζούσε μια «ήρεμη» ζωή (95.2%)

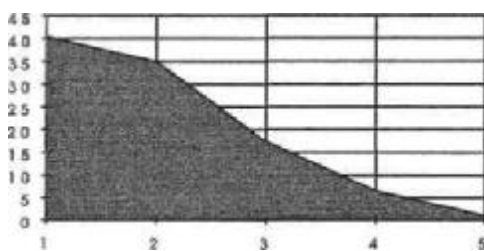
3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,3%)

Από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, βρέθηκε ότι στις 7 (5,3%) το θύμα ζούσε μια «άσωτη» και «ύστατη» ζωή ενώ στις υπόλοιπες 124 (94,7%) υποθέσεις ζούσε μια «ήρεμη» και «συμβατική» ζωή.

ΕΡΕΥΝΑ 3. ΒΑΘΜΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

Αναφορικά με το βαθμό της σωματικής αντίστασης του θύματος βρέθηκε ότι, από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, στις 126 (40,4%) το θύμα πρόβαλε μεγάλη σωματική αντίσταση, στις 109 (34,9%) πρόβαλε μέτρια, στις 54 (17,3%) πρόβαλε μικρή σωματική αντίσταση, στις 20 (6,4%) το θύμα δεν πρόβαλε καμιά απολύτως σωματική αντίσταση ενώ για τις υπόλοιπες 3 (1%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Βαθμός σωματικής αντίστασης του θύματος (%)

1= Μεγάλη σωματική αντίσταση (40,4%)

2= Μέτρια σωματική αντίσταση (34,9%)

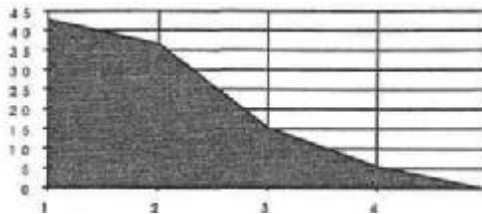
3= Μικρή σωματική αντίσταση (17,3%)

4= Καμιά απολύτως σωματική αντίσταση (6,4%)

5= Δεν υπάρχουν στοιχεία (1%)

Από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, στις 56 (42,7%) το θύμα πρόβαλε μεγάλη σωματική αντίσταση, στις 48 (36,6%) πρόβαλε μέτρια, στις 20 (15,3%) πρόβαλε μικρή σωματική αντίσταση ενώ στις υπόλοιπες 7 (5,4%) υποθέσεις το θύμα δεν πρόβαλε καμιά απολύτως σωματική αντίσταση κατά τη διάρκεια του εγκλήματος.

Διάγραμμα: Βαθμός σωματικής αντίστασης του θύματος (%)

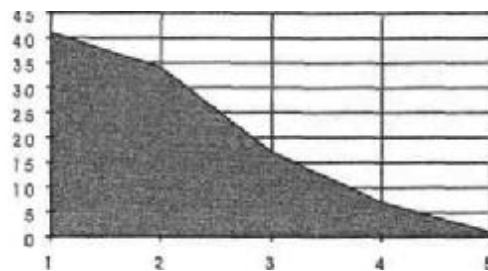
- 1= Μεγάλη σωματική αντίσταση (42,7%)
- 2= Μέτρια σωματική αντίσταση (36,6%)
- 3= Μικρή σωματική αντίσταση (15,3%)
- 4= Καμιά απολύτως σωματική αντίσταση (5,4%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παραπάνω επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με το βαθμό της σωματικής αντίστασης του θύματος, απέδειξε ότι υπάρχει έντονη συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι υποθέσεις στις οποίες το θύμα προβάλλει σθεναρή σωματική αντίσταση, έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση, όταν φτάσουν στο ακροατήριο για να εκδικασθούν. Για την ακρίβεια, βρέθηκε ότι όσο αυξάνει ο βαθμός της σωματικής αντίστασης που προβάλλει το θύμα κατά τη διάρκεια της τέλεσης του εγκλήματος, τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες καταδίκης του δράστη, στην περίπτωση που η υπόθεση φτάσει στο ακροατήριο. Συνεπώς, ο βαθμός της σωματικής αντίστασης του θύματος, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασης των δικαστών και των ενόρκων για καταδίκη του κατηγορούμενου⁴⁴.

Από την άλλη μεριά, οι συγκρίσεις των παραπάνω ποσοστών με τα αντίστοιχα ποσοστά της θυματολογικής μας έρευνας έδειξαν ότι τα τελευταία είναι τα μεγαλύτερα (50%) αναφορικά με τη σθεναρή σωματική αντίσταση του θύματος. Το τελευταίο αποτέλεσμα των συγκρίσεων αποδεικνύει ότι ο παραπάνω παράγοντας δεν επηρεάζει τη διαδικασία λήψης της απόφασης του θύματος για αναφορά του βιασμού στην αστυνομία.

Αναφορικά με το βαθμό της προφορικής αντίστασης του θύματος βρέθηκε ότι, από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, στις 128 (41%) το θύμα πρόβαλε μεγάλη προφορική αντίσταση, στις 106 (34%) πρόβαλε μέτρια, στις 53 (17%) πρόβαλε μικρή προφορική αντίσταση, στις 22 (7%) δεν πρόβαλε καμιά απολύτως προφορική αντίσταση ενώ για τις υπόλοιπες 3 (1 %) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

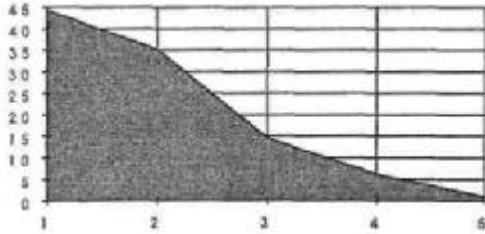
Διάγραμμα: Βαθμός προφορικής αντίστασης του θύματος (%)

- 1= *Μεγάλη προφορική αντίσταση (41%)*
- 2= *Μέτρια προφορική αντίσταση (34%)*
- 3= *Μικρή προφορική αντίσταση (17%)*
- 4= *Καμιά απολύτως προφορική αντίσταση (7%)*
- 5= *Δεν υπάρχουν στοιχεία (1%)*

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, στις 58 (44,3%) το θύμα πρόβαλε μεγάλη προφορική αντίσταση, στις 46 (35,1%) προέβαλε μέτρια, στις 19 (14,5%) πρόβαλε μικρή προφορική αντίσταση ενώ

στις υπόλοιπες 8 (6,1%) υποθέσεις το θύμα δεν πρόβαλε καμιά απολύτως προφορική αντίσταση στο βιασμό του.

Διάγραμμα: Βαθμός προφορικής αντίστασης του θύματος (%)

- 1= Μεγάλη προφορική αντίσταση (44,3%)
- 2= Μέτρια προφορική αντίσταση (35,1%)
- 3= Μικρή προφορική αντίσταση (14,5%)
- 4= Καμιά απολύτως προφορική αντίσταση (6,1%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο παραπάνω επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με το βαθμό της προφορικής αντίστασης του θύματος (π.χ. φωνές, κλάματα, κ.λπ.), απέδειξε ότι υπάρχει έντονη συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι υποθέσεις στις οποίες το θύμα προβάλλει σθεναρή προφορική αντίσταση, έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση, όταν φτάσουν στο ακροατήριο για να εκδικασθούν. Για την ακρίβεια, βρέθηκε ότι όσο αυξάνει ο βαθμός της προφορικής αντίστασης που προβάλλει το θύμα κατά τη διάρκεια της τέλεσης του εγκλήματος, τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες καταδίκης του δράστη, στην περίπτωση που η υπόθεση φτάσει στο ακροατήριο. Συνεπώς, ο βαθμός της προφορικής αντίστασης του θύματος, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία λήψης της απόφασης των δικαστών και των ενόρκων για καταδίκη του κατηγορούμενου⁴⁶.

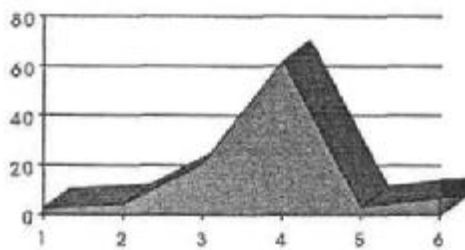
Από την άλλη μεριά, οι συγκρίσεις των παραπάνω ποσοστών με τα αντίστοιχα ποσοστά της θυματολογικής μας έρευνας έδειξαν ότι τα τελευταία είναι τα μεγαλύτερα (23,3%) αναφορικά με την πλήρη αδράνεια του θύματος. Το τελευταίο αποτέλεσμα των συγκρίσεων αποδεικνύει ότι οι επιθέσεις στις οποίες το θύμα δεν προβάλλει καμιά

απολύτως προφορική αντίσταση, έχουν λιγότερες πιθανότητες παραπομπής στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

ΕΡΕΥΝΑ 4. ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Από το σύνολο των 116 θυμάτων της θυματολογικής μας έρευνας, βρέθηκε ότι τα 3 (2,6%) δε βίωσαν σε καμία απολύτως ένταση συναισθήματα ταπείνωσης ως αποτέλεσμα του βιασμού τους, τα 5 (4,3%) δήλωσαν ότι βίωσαν σε μικρή ένταση τα παραπάνω συναισθήματα, τα 24 (20,7%) σε μεγάλη ένταση, τα 72 (62,1%) σε πολύ μεγάλη ένταση, τα 4 (3,4%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 8 (6,9%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

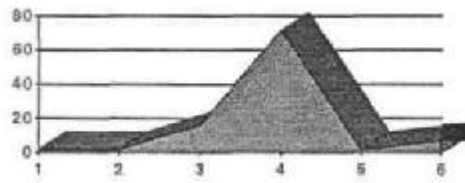
Διάγραμμα: Συναισθήματα ταπείνωσης (%)

- 1 = Καμία απολύτως ένταση (2,6%)
- 2 = Μικρή ένταση (4,3%)
- 3 = Μεγάλη ένταση (20,7%)
- 4 = Πολύ μεγάλη ένταση (62,1%)
- 5 = Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (3,4%)
- 6 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (6,9%)

Όσον αφορά στα συναισθήματα οργής που βίωσαν τα θύματα -αμέσως αφότου έφυγε ο βιαστής από τον τόπο του εγκλήματος- τα 2 (1,7%) από το σύνολο των θυμάτων της έρευνας, δήλωσαν ότι δε βίωσαν τέτοιου είδους συναισθήματα, άλλα 2 (1,7%) δήλωσαν ότι βίωσαν συναισθήματα οργής σε μικρό βαθμό, τα 19 (16,4%) δήλωσαν ότι βίωσαν τα παραπάνω συναισθήματα σε μεγάλο βαθμό, τα 83 (71,6%) ότι τα βίωσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα 2 (1,7%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 8 (6,9%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

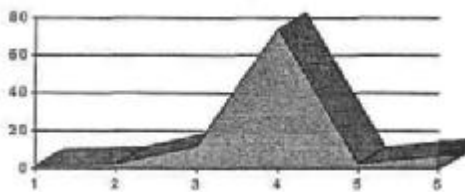
Διάγραμμα: Συναισθήματα οργής (%)

- 1 = Καμία απολύτως ένταση (1,7%)
- 2 = Μικρή ένταση (1,7%)
- 3 = Μεγάλη ένταση (16,4%)
- 4 = Πολύ μεγάλη ένταση (71,6%)
- 5 = Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (1,7%)
- 6 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (6,9%)

Επίσης, βρέθηκε ότι τα 2 (1,7%) θύματα της θυματολογικής μας έρευνας, δε βίωσαν σε καμία απολύτως ένταση συναισθήματα αηδίας ως αποτέλεσμα του βιασμού τους, τα 3 (2,6%) δήλωσαν ότι βίωσαν σε μικρή ένταση τα παραπάνω συναισθήματα, τα 14 (12,1%) σε μεγάλη ένταση, τα 86 (74,1%) σε πολύ μεγάλη ένταση, τα 3 (2,6%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 8 (6,9%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

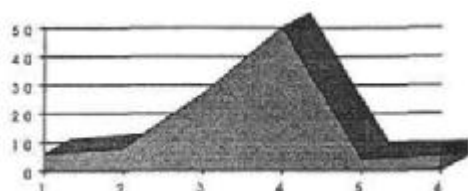
Διάγραμμα: Συναισθήματα αηδίας (%)

- 1 = Καμία απολύτως ένταση (1,7%)
- 2 = Μικρή ένταση (2,6%)
- 3 = Μεγάλη ένταση (12,1%)
- 4 = Πολύ μεγάλη ένταση (74,1%)
- 5 = Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (2,6%)
- 6 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (6,9%)

Αναφορικά με τα συναισθήματα κατάθλιψης που βίωσαν τα θύματα -αμέσως αφότου έφυγε ο βιαστής από τον τόπο του εγκλήματος- τα 7 (6%) από τα 116 θύματα της έρευνας δήλωσαν ότι δε βίωσαν τέτοιου είδους συναισθήματα, τα 9 (7,8%) δήλωσαν ότι βίωσαν συναισθήματα κατάθλιψης σε μικρό βαθμό, τα 31 (26,7%) ότι βίωσαν τα παραπάνω συναισθήματα σε μεγάλο βαθμό, τα 58 (50%) ότι τα βίωσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα 5 (4,3%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 6 (5,2%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

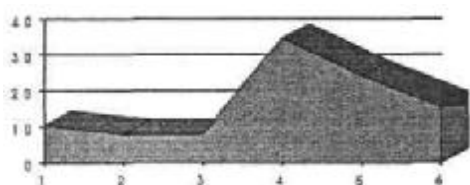
Διάγραμμα: Συναισθήματα κατάθλιψης (%)

- 1= Καμία απολύτως ένταση (6%)
- 2= Μικρή ένταση (7,8%)
- 3= Μεγάλη ένταση (26,7%)
- 4= Πολύ μεγάλη ένταση (60%)
- 5= Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (4,3%)
- 6= Δεν υπάρχουν στοιχεία (5,2%)

Επιπλέον, βρέθηκε ότι για 12 (10,3%) θύματα, δε βίωσαν σε καμία απολύτως ένταση συναισθήματα ανακούφισης ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ήσαν ζωντανά μετά το έγκλημα, τα 9 (7,8%) δήλωσαν ότι βίωσαν σε μικρή ένταση τα παραπάνω συναισθήματα, άλλα 9 (7,8%) σε μεγάλη ένταση, τα 40 (34,5%) σε πολύ μεγάλη ένταση, τα 28 (24,1%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 18 (15,5%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

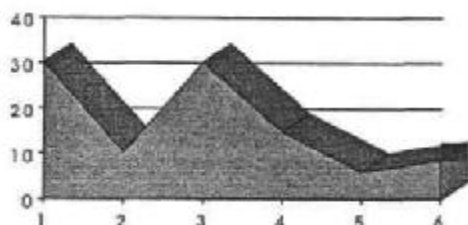
Διάγραμμα: Συναισθήματα ανακούφισης (%)

- 1= Καμία απολύτως ένταση(10.3%)
- 2=Μικρή ένταση(7.8%)
- 3=Μεγάλη ένταση(7.8%)
- 4= Πολύ μεγάλη ένταση (34,5%)
- 5= Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (24,1%)
- 6=Δεν υπάρχουν στοιχεία (15,5%)

Όσον αφορά στα συναισθήματα ενοχής που βίωσαν τα θύματα -αμέσως αφότου έφυγε ο βιαστής από τον τόπο του εγκλήματος- τα 35 (30,2%) δήλωσαν ότι δε βίωσαν τέτοιου είδους συναισθήματα, τα 12 (10,3%) δήλωσαν ότι βίωσαν συναισθήματα ενοχής σε μικρό βαθμό, τα 35 (30,2%) ότι βίωσαν τα παραπάνω συναισθήματα σε μεγάλο βαθμό, τα 17 (14,7%) ότι τα βίωσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα 7 (6%) θύματα δήλωσαν ότι δεν έχουν άποψη πάνω σ' αυτό το ζήτημα ενώ για 10 (8,6%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Συναισθήματα ενοχής (%)

- 1= Καμία απολύτως ένταση (30,2%)
- 2= Μικρή ένταση (10,3%)
- 3= Μεγάλη ένταση (30,2%)
- 4= Πολύ μεγάλη ένταση (14,7%)
- 5= Οι ερωτώμενες δεν είχαν άποψη (6%)
- 6= Δεν υπάρχουν στοιχεία (8,6%)

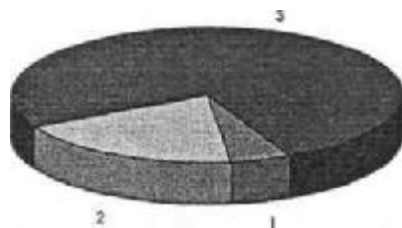
Τέλος, όταν τα 116 θύματα της έρευνας ρωτήθηκαν αν πίστευαν ότι θα μπορούσαν να είχαν αποφύγει το βιασμό τους αν είχαν συμπεριφερθεί διαφορετικά, τα 41 (35,3%) απάντησαν θετικά, τα 62 (53,4%) αρνητικά ενώ για 13(11,2%) θύματα δεν υπήρξαν στοιχεία.

Τα παραπάνω αποτελέσματα της θυματολογικής μας έρευνας αποδεικνύουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων βιώνουν, αμέσως μετά το έγκλημα, συναισθήματα ταπείνωσης, οργής και αηδίας σε μεγάλο ή σε πολύ μεγάλο βαθμό. Έχει αποδειχθεί ότι η συναισθηματική διάλυση που βιώνουν τα θύματα βιασμού μετά το έγκλημα, επηρεάζει έμμεσα τη διαδικασία λήψης της απόφασης για αναφορά του βιασμού στην αστυνομία¹⁵⁹. Πιο συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί ότι η μεγάλη ένταση στην οποία τα θύματα βιώνουν συναισθήματα ταπείνωσης, οργής και αηδίας, τα καθιστά περισσότερο ευάλωτα στην κοινωνική επιρροή που ασκείται από τα άτομα του στενού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος στη λήψη της τελικής τους απόφασης.

Από την άλλη μεριά, εντυπωσιακό είναι το ποσοστό του 45% των θυμάτων που δήλωσαν ότι βίωσαν συναισθήματα ενοχής για το βιασμό τους σε μεγάλο ή σε πολύ μεγάλο βαθμό. Τα συναισθήματα ενοχής των θυμάτων της έρευνας προκύπτουν και από το αποτέλεσμα που δείχνει ότι το 35% κατηγορεί τον εαυτό του και πιστεύει ότι θα μπορούσε να είχε αποφύγει το έγκλημα αν είχε συμπεριφερθεί διαφορετικά. Η αυτό-ενοχοποίηση του θύματος είναι ένα συχνά παρατηρούμενο φαινόμενο που έχει ως αιτία του την κοινωνικοποίηση των γυναικών με βάση τα πλατιά διαδεδομένα στερεότυπα που αφορούν στους ρόλους των φύλων. Η αυτό-ενοχοποίηση του θύματος έχει ως συνέπεια την από-ενοχοποίηση του δράστη και την ψυχολογική κατάρρευση του θύματος.

ΕΡΕΥΝΑ 5. ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των στοιχείων της έρευνας έδειξαν ότι από το σύνολο των 116 θυμάτων βιασμού της έρευνας, τα 6 (5,2%) είχαν θετικές παραστάσεις απέναντι στη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στο χειρισμό υποθέσεων βιασμού, τα 22 (19%) θύματα παρουσιάστηκαν να έχουν ουδέτερες παραστάσεις ή να μην έχουν άποψη για το συγκεκριμένο ζήτημα ενώ τα υπόλοιπα 88 (75,8%) βρέθηκε να έχουν αρνητικές παραστάσεις για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στο χειρισμό υποθέσεων βιασμού.

1= Θετικές (5,2%)

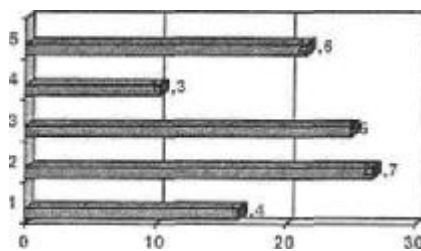
2= Ουδέτερες (19%)

3= Αρνητικές (75,8%)

Το παραπάνω αποτέλεσμα της θυματολογικής μας έρευνας δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία (75,8%) των θυμάτων έχουν αρνητικές παραστάσεις για την αντιμετώπιση των θυμάτων βιασμού από την αστυνομία. Το παραπάνω εύρημα δεν πρέπει να μας ξενίζει και αυτό γιατί οι απαντήσεις των θυμάτων απεικονίζουν τις στερεοτυπικές τους απόψεις αναφορικά με το ζήτημα αυτό καθώς και απόψεις που η πηγή άντλησης τους δεν είναι η άμεση επαφή των θυμάτων με την αστυνομία.

Όταν τα 116 θύματα της έρευνας ρωτήθηκαν από που πιστεύουν ότι έχουν αντλήσει και διαμορφώσει τις συγκεκριμένες παραστάσεις τους για την αστυνομία, τα 19 (16,4%) δήλωσαν ότι τις έχουν αντλήσει από προσωπικές εμπειρίες, τα 31 (26,7%) από εμπειρίες συγγενικών ή φιλικών προσώπων, τα 29 (25%) από τα μαζικά μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, κινηματογράφος, κ.λπ.), τα 12 (10,3%) από επιστημονικά συγγράμματα, έρευνες και επιστημονικά συνέδρια ενώ τα υπόλοιπα 25 (21,6%) θύματα δήλωσαν ότι δε μπορούσαν να προσδιορίσουν επακριβώς την πηγή άντλησης των παραστάσεων τους για την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στο χειρισμό υποθέσεων βιασμού.

Διάγραμμα 32: Οι πηγές άντλησης των παραστάσεων για την αστυνομία (%)

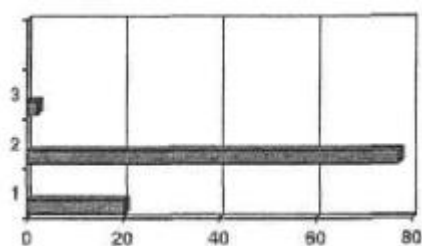
- 1= Προσωπικές εμπειρίες (16,4%)
- 2= Εμπειρίες συγγενικών ή φιλικών προσώπων (26,7%)
- 3= Μαζικά μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης (25%)
- 4= Επιστημονικές πηγές (10,3%)
- 5= Απροσδιόριστη πηγή παραστάσεων (21,6%)

Το 16,4% των θυμάτων της έρευνας βρέθηκε ότι είχαν αντλήσει τις παραστάσεις τους για την αστυνομία από προσωπικές εμπειρίες. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα θύματα που είχαν καταγγείλει το έγκλημα στην αστυνομία καθώς και εκείνα που είχαν έρθει σε άμεση επαφή μαζί της για κάποιο άλλο έγκλημα που είχαν δεχθεί κατά το παρελθόν, όχι απαραίτητα βιασμό. Οι προσωπικές εμπειρίες είναι η πιο αξιόπιστη πηγή άντλησης των παραστάσεων των θυμάτων για την αστυνομία, ακολουθούμενη από τις εμπειρίες συγγενικών ή φιλικών προσώπων και τις επιστημονικές πηγές. Τα μέσα ενημέρωσης δεν αποτελούν ιδιαίτερα αξιόπιστη πηγή άντλησης παραστάσεων αυτού του τύπου και αυτό γιατί αναπαράγουν τη στερεοτυπική εικόνα του ποινικού συστήματος. Τέλος, ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό θυμάτων (21,6%) δήλωσαν ότι δεν μπορούσαν να προσδιορίσουν την πηγή άντλησης των παραστάσεων τους για την αστυνομία. Στην τελευταία περίπτωση οι παραστάσεις των θυμάτων είναι απολύτως αναξιόπιστες και χαρακτηρίζονται από ασάφεια και ρευστότητα.

ΕΡΕΥΝΑ 6. ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΡΑΣΤΗ

Αναφορικά με την ακούσια απαγωγή του θύματος από το δράστη βρέθηκε ότι, από το σύνολο των 230 υποθέσεων που είχαν φτάσει στην αστυνομία, στις 47 (20,4%) το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή από το δράστη, στις 178 (77,4%) δεν είχε δεχθεί απαγωγή ενώ για τις υπόλοιπες 5 (2,2%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

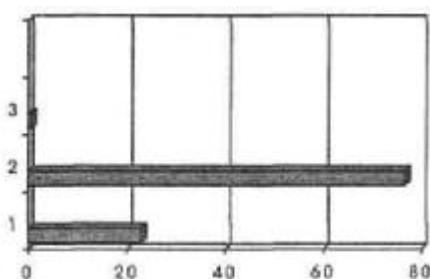
Διάγραμμα: Απαγωγή του θύματος από το δράστη (%)

- 1= Το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή (20,4%)
- 2= Το θύμα δεν είχε δεχθεί απαγωγή (77,4%)
- 3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (2,2%)

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, στις 71 (22,8%) το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή από το δράστη, στις 239 (76,6%) δεν είχε δεχθεί απαγωγή ενώ για τις υπόλοιπες 2 (0,6%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

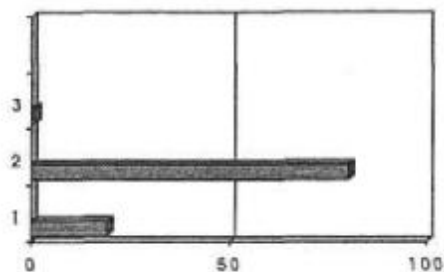
Διάγραμμα: Απαγωγή του θύματος από το δράστη (%)

- 1= Το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή (22,8%)
- 2= Το θύμα δεν είχε δεχθεί απαγωγή (76,6%)
- 3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,6%)

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, στις 25 (19,1%) το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή από το δράστη, στις 105 (80,1%) δεν είχε δεχθεί απαγωγή ενώ για μία (0,8%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Απαγωγή του θύματος από το δράστη (%)

1= Το θύμα είχε δεχθεί απαγωγή (19,1%)

2= Το θύμα δεν είχε δεχθεί απαγωγή (80,1%)

3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,8%)

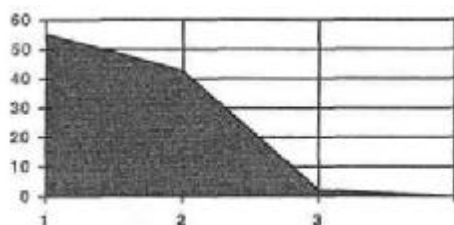
Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των τριών επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με την απαγωγή του θύματος από το δράστη, απέδειξε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των αστυνομικών, αλλά όχι και των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους ο δράστης απήγαγε το θύμα, έχουν περισσότερες πιθανότητες να προωθηθούν μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν, αλλά όχι και να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση.

ΕΡΕΥΝΑ 7.

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΡΑΣΤΗ

Αναφορικά με την παράνομη κατακράτηση του θύματος από το δράστη βρέθηκε ότι, από το σύνολο των 230 υποθέσεων που είχαν φτάσει στην αστυνομία, στις 127 (55,2%) το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα από το δράστη, στις 98 (42,6%) δεν είχε κατακρατηθεί ενώ για τις υπόλοιπες 5 (2,2%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

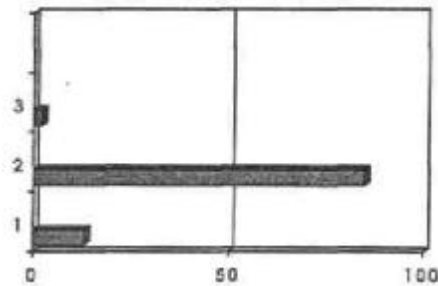
Διάγραμμα: Παράνομη κατακράτηση του θύματος από το δράστη (%)

- 1 = Το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα (55,2%)
- 2 = Το θύμα δεν είχε κατακρατηθεί παράνομα (42,6%)
- 3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (2,2%)

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, στις 41 (13,2%) το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα από το δράστη, στις 264 (84,6%) το θύμα δεν είχε κατακρατηθεί παράνομα ενώ για τις υπόλοιπες 7 (2,2%) υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα 150: Παράνομη κατακράτηση του θύματος από το δράστη (%)

- 1=Το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα(13,2%)
- 2=Το θύμα δεν είχε κατακρατηθεί παράνομα(84,6%)
- 3=Δεν υπάρχουν στοιχεία(2,2%)

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, στις 20 (15,2%) το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα από το δράστη, στις 110 (84%) δεν είχε κατακρατηθεί ενώ για μία (0,8%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Παράνομη κατακράτηση του θύματος από το δράστη (%)

- 1 = Το θύμα είχε κατακρατηθεί παράνομα (15,2%)
- 2 = Το θύμα δεν είχε κατακρατηθεί παράνομα (84%)
- 3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,8%)

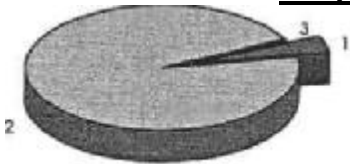
Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των τριών επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με την παράνομη κατακράτηση του θύματος από το δράστη, απέδειξε ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των δικαστικών, αλλά όχι και των αστυνομικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί στους οποίους ο δράστης κατακρατεί παράνομα το θύμα, έχουν περισσότερες

πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση, όταν τελικά φτάσουν μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν

ΕΡΕΥΝΑ 8. ΒΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΚΛΟΠΗ

Αναφορικά με το αν μαζί με το έγκλημα του βιασμού συνέρρεε και το έγκλημα της κλοπής βρέθηκε ότι, από το σύνολο των 230 υποθέσεων που είχαν φτάσει στην αστυνομία, στις 10 (4,3%) το θύμα είχε δεχθεί και το έγκλημα της κλοπής, στις 219 (95,2%) δεν είχε πέσει θύμα κλοπής ενώ για μία (0,5%) υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία.

Διάγραμμα: Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (%)

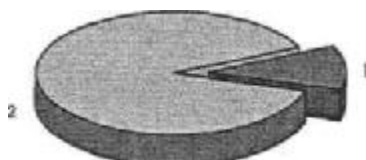
1= Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (4,3%)

2= Βιασμός χωρίς κλοπή (95,2%)

3= Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,5%)

Από το σύνολο των 312 υποθέσεων που εκδικάστηκαν από τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, στις 37 (11,9%) το θύμα είχε υποστεί και το έγκλημα της κλοπής ενώ στις υπόλοιπες 275 (88,1%) υποθέσεις δεν είχε πέσει θύμα κλοπής.

Διάγραμμα: Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (%)

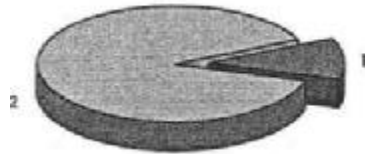

1= Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (11,9%)

2= Βιασμός χωρίς κλοπή (88,1%)

Τέλος, από το σύνολο των 131 υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστικές αποφάσεις, στις 15 (11,5%) το θύμα είχε δεχθεί και το έγκλημα της κλοπής ενώ στις υπόλοιπες 116 (88,5%) υποθέσεις δεν είχε πέσει θύμα κλοπής.

Διάγραμμα: Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (%)

1= Βιασμός σε συνδυασμό με κλοπή (11,5%)

2= Βιασμός χωρίς κλοπή (88,5%)

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των τριών επιμέρους δειγμάτων της έρευνας, αναφορικά με τη συρροή βιασμού και κλοπής, απέδειξε ότι υπάρχει έντονη συσχέτιση ανάμεσα στην παραπάνω μεταβλητή και τη διαδικασία παραγωγής των αστυνομικών, αλλά όχι και των δικαστικών κρίσεων. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι οι βιασμοί που συρρέουν με το έγκλημα της κλοπής, έχουν περισσότερες πιθανότητες να προωθηθούν μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν, αλλά όχι και να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καράμπελας Λάμπρος, «Οι βιαστές και τα θύματα τους-πορίσματα έρευνας για βιασμούς στην Ελλάδα», Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2001.

Μάνος Νίκος, «Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής», University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1997.

Σαρέλη Αγγελική, «Βιασμός: Η τυποποίησή του στον ελληνικό ποινικό κώδικα» Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1999.

Τσαλικογλου Φωτεινή, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1989.

Τσιγκρής Άγγελος, «Τα σεξουαλικά εγκλήματα: εγκληματικές προσεγγίσεις σεξουαλικής βίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2000.

Τσιγκρής Άγγελος, «Βιασμός: Το αθέατο έγκλημα», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1996.

Τσιγκρής Άγγελος, «Λήψη αποφάσεων και ενεργοποίηση των μηχανισμών του ποινικού συστήματος», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1999.

Τσιγκρής Άγγελος, «Χωρίς συναίνεση: Εγκληματολογική και νομολογική προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1998.

Τσιγκρής Άγγελος, «Η σεξουαλική βία κατά των γυναικών και παιδιών», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2002.

Τσουραμάνης Χ., «Ανάλυση εγκλημάτων-Εγκληματολογική προσέγγιση», Αθήνα, 1990.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Jane Dowdswell, “Women on rape”, 1986.

R. Thornhill and C. Palmer, “A natural history of rape-Biological bases of sexual coercion”, 2000.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ

Λένορ Ουόκερ, «Η κακοποιημένη γυναίκα», Μετάφραση: Αντωνοπούλου Χ., Ανθούλιας Τ., Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1989.

«Η ιστορία του βιασμού 16^{ος}-20^{ος} αιώνας», Μετάφραση: Λία Βουτσοπούλου, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2001.

FLOTHMANN KAP-DILLING JOCHEN, «Βιασμός και συνέπειες», Αθήνα, 1987.

ΑΝΑΤΥΠΙΑ

Τσιγκρής Άγγελος, «Το έγκλημα του βιασμού-θεωρητικές προσεγγίσεις», ΕΚΚΕ, Αθήνα, 1996.

Τσιγκρής Άγγελος, «Βιασμός, κάθετες θεωρήσεις και παράλληλοι ορισμοί», Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1996.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Τσιγκρής Άγγελος, «Βιασμός: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς στην αστυνομία», Τόμος Α., Αθήνα, 1996.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

«Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα», Τόμος 53, 1992.

«Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα», Τόμος 14, 1992.

ΛΕΞΙΚΑ

Νίκος Γ. Παπαδόπουλος, «Λεξικό της ψυχολογίας», Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα, 1994.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Αστυνομική Επιθεώρηση, Μηνιαία Έκδοση Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, Μάιος 2000.

Ποινικά Χρόνια, Τόμος Ν', Ιούνιος 2000, τεύχος 6.

Ποινικά Χρόνια, Τόμος ΝΑ', Έτος 2001.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

www.medlook.net

www.ecogreens.gr

www.kethi.gr

www.familyviolence.gov.cy

www.tsigris.gr

health.in.gr

www.enet.gr

www.greeklaws.com

www.kathimerini.gr

www.ethnos.gr

<http://anekdota.dynds.org/Jotd31/0234.html>

Ta-nea.dolnet.gr

